মৈথিলী সমীক্ষাশাস্ত্ৰ

গজেন্দ্ৰ ঠাকুৰ

বিদেহ- প্ৰথম মৈথিলী পাক্ষিক ই-পত্ৰিকা (বিদেহ www.videha.co.in) পেটাৰসঁ

ISSN 2229-547X VIDEHA *সম্পাদক:* গজেন্দ্ৰ ঠাকুৰ।

বিদেহ মৈথিলী সাহিত্য আন্দোলন: মানুষীমিহ সংস্কৃতাম্

रचनाकार अपन मौलिक आ अप्रकाशित रचना (जकर मौलिकताक संपूर्ण उत्तरदायित्व लेखक गणक मध्य छन्हि) editorial.staff.videha@gmail.com केँ मेल अटैचमेण्टक रूपमेँ .doc, .docx, .rtf वा .txt फॉर्मेटमे पठा सकै छथि। एतऽ प्रकाशित रचना सभक कॉपीराइट लेखक/संग्रहकर्त्ता लोकनिक लगमे रहतन्हि। सम्पादक 'विदेह' प्रथम मैथिली पाक्षिक ई पत्रिका ऐ ई-पत्रिकामे ई-प्रकाशित/ प्रथम प्रकाशित रचनाक प्रिंट-वेब आर्काइवक/ आर्काइवक अनुवादक आ मूल आ अनूदित आर्काइवक ई-प्रकाशन/ प्रिंट-प्रकाशनक अधिकार रखैत छथि। (The Editor, Videha holds the right for print-web archive/ right to translate those archives and/ or e-publish/ print-publish the original/ translated archive).

ऐ ई-पत्रिकामे कोनो रॉयल्टी/ पारिश्रमिकक प्रावधान नै छै। तेँ रॉयल्टी/ पारिश्रमिकक इच्छुक विदेहसँ नै जुड़थि, से आग्रह। रचनाक संग रचनाकार अपन संक्षिप्त परिचय आ अपन स्कैन कएल गेल फोटो पठेताह, से आशा करैत छी। रचनाक अंतमे टाइप रहय, जे ई रचना मौलिक अछि, आ पहिल प्रकाशनक हेतु विदेह (पाक्षिक) ई पत्रिकाकेँ देल जा रहल अछि। मेल प्राप्त होयबाक बाद यथासंभव शीघ्र (सात दिनक भीतर) एकर प्रकाशनक अंकक सूचना देल जायत। एहि ई पत्रिकाकेँ मासक ०१ आ १५ तिथिकेँ ई प्रकाशित कएल जाइत अछि। ISSN: 2229-547X

मैथिली समीक्षाशास्त्र by Gajendra Thakur (in Maithili) from Videha www.videha.co.in Archive.

অনুক্রম

৫.গদ্য সাহিত্য মধ্য উপন্যাসক স্থান খা উপন্যাসক সমীক্ষাশাস্ত্ৰ

মৈথিনী সমীক্ষাশাস্ত্ৰ (১-৫)

১

গদ্য সাহিত্য মধ্য রিহনি কথাক স্থান আ রিহনি কথাক সমীক্ষাশাস্ত্ৰ

গদ্যক রিভিন্ন রিধা জেনা প্ররন্ধ, নিরন্ধ, সমানোচনা, কথা-গল্প, উপন্যাস, পত্রাত্মেক সাহিত্য, যাত্রা-সংস্মৰণ, ৰিপোর্তাজ আদিক মধ্য কথা-গল্প, আখ্যান আ উপন্যাস অনুভর মিশ্রিত কল্পনাপৰ রিশেষ ৰূপসঁ আধাৰিত অছি। জকৰা হম সভ খিস্সা-পিহানী কহৈ ছিঐ তাহিসঁ ও সভ নগ অছি। কথা-গল্প, আখ্যান আ উপন্যাস আ কিছু দূৰ ধৰি নাটক আ একাংকী মনোৰংজনক নেন স্বনন-স্বনাওন-পঢ়ন জাগত অছি রা মংচিত কএন জাগত অছি। ও উদ্দেশ্যপূর্ণ ভ২ সকৈত অছি রা ঐমে নিৰুদ্দেশ্যতা-এরসর্ডিটী সেহো ৰহি সকৈ ছৈ। জিনগীক ভাগাদৌড়ীমে নিৰুদ্দেশ্যপূর্ণ সাহিত্য সেহো মনোৰংজন প্রদান কৰৈত অছি।

রিহনি কথা কহনে একটা এহেন রিধা রনি সোঝাঁ আএন অছি জে পহিনে কথা থিক ফেৰ রিহনি কথা। অংগ্রেজীমে সেহো নম্বাগক আধাৰপৰ শার্ট-স্টোৰী/ নোরেনেট/ নোরেনা/ নোরেন ক রিভাজন কএন জাগত অছি। মৈথিনীমে সভ রিধামে শব্দ সংখ্যাক ঘটোত্তৰী-রঢ়োত্তৰী অংগ্রেজী রা দোসৰ যূৰোপিয়ন ভাষাসঁ রেশী হোগত অছি, ওনা অংগ্রেজী রা দোসৰ যূৰোপিয়ন ভাষামে সেহো সভ রিধামে নেখকক ব্যক্তিগত ৰুচি আ কথ্যক আৱশ্যকতাক অনুসাৰ ঘটোত্তৰী-রঢ়োত্তৰী হোগতে অছি। তহিনা রন-এক্ট প্লে ভেন একাংকী আ প্লে ভেন নাটক।

সে রিহনি কথা কথা তঁ ছীহে।

ঋহাঁক ঋনুভৱমিশ্রিত কল্পনা ঋহাঁসঁ কিছু কহৱাঁ নেন কহৈত ঋছি। ঋা এ্র কথ্য হাস্য-কণিকা রা ঋহাস্য-কণিকা ৰঁনি সকৈত ঋছি। নোক ঋহাঁকেঁ কহি সকৈ ছথি জে ঋহাঁকেঁ গপ্প ৰঁস্থ ফূৰাগএ, ঋহাঁ হাজিৰ জৱাৰঁ ছী। ঋা তকৰ ৰাঁদ ঋহাঁক হিম্মত ৰঁঢ়ৈত ঋছি ঋা ঋহাঁ ওহি কথ্যকেঁ শিল্পক সাঁচামে ঢনৈয়া ক**ই** রিহনি কথা ৰঁনা দৈ ছী।

হাস্য-কণিকাক সঁগ সভসঁ ম্বখ্য ঋৱৰোধ ছৈ জে ঋহাঁক স্বনাওন হাস্য-কণিকা ঘূমি-ফিৰি ঋহীঁ নগ ঋাৰিঁ জাএত, মানে মৌনিকতা কতৌ হেৰা জাএত। হাস্য-কণিকা সেহো এক-দূ পাঁতীসঁ ঋাধ-এক পৃষ্ঠ ধৰিক হোগত ঋছি। কথা-ঙপন্যাসমে একৰ সমাৰেশ কএন জা সকৈত ঋছি ম্বদা রিহনি কথা একৰ পনখতি নৈ দৈত ঋছি। ম্বদা কথা-ঙপন্যাসমে জেনা কএন জাগত ঋছি জে একৰা কোনো পাত্রক ম্বঁহসঁ কহারী রা কোনো ঋান প্রসঁগসঁ জোড়ি সাৰ্থক ৰঁনারী তঁ সে ঋহাঁ রিহনি কথামে সেহো ক**ই** সকৈ ছী। গল্প ঋাখ্যানসঁ ৰঁহৰাগত ঋছি ঋা নৈতিক শিক্ষা, প্রেৰক কথা ঋা মিস্ষ্টিক গ্নৈন্সে সেহো নঘুসঁ দীৰ্ঘ ৰূপ ধৰি জাগত ঋছি। একৰ নঘু ৰূপ রিহনি কথা নৈ ভেন সেহো নৈ।

রিহনি কথামে জে ত্বৰিত রিচাৰক ঙপস্থাপন দেখন জাগত ঋছি সে কথা-গল্প ঋা ঙপন্যাসমে সেহো ৰহৈত ঋছি। ম্বদা জে ত্বৰিত রিচাৰক ঙপস্থাপন নৈ ৰহনোসঁ ও রিহনি কথা নৈ ৰহত সেহো গপ নৈ। ঙনগ্টে জখন রিহনি কথাক সমীক্ষা কৰএ নাগৰঁ তখন

সমীক্ষকক ধ্যান স্থাযী তত্ত্ব দিস হোএবাঁক চাহী নৈ কি ত্বৰিত ডপস্থাপন দিস। ত্বৰিত রিচাৰক ডপস্থাপনক প্রতি রেঁসী স্বৃকার ওকৰা ঋহাস্য-কণিকা রঁনা দৈত ঋচ্ছি, ও রিহনি কথা তঁ ৰহত মুদা শ্রেষ্ঠ রিহনি কথা নৈ ৰহত। রিহনি কথা ঝমাৰি দেত তঁ ও রিহনি কথা রা শ্রেষ্ঠ রিহনি কথা ভেন ঋা জে ও ঝমাৰি নৈ সকত তঁ ও রিহনি কথা ভেরেঁ নৈ কএন- ঞ্র গপ নৈ ছৈ। কোনো ত্বৰিত রিচাৰ ঋাএন, ওকৰা কাগচপৰ নিখি নেনৌঁ, ঐ ডৰসঁ জে কতৌ রিঁসৰা নে জাএ- এতই ধৰি তঁ ঠীক ঋচ্ছি। মুদা হৰরঁড়া কই একৰা রিহনি কথা রঁনা দেরাঁসঁ পহিনে রিচাৰকেঁ সীঝই দিযৌ। ওগমে কী মিষ্কৰ কৰরঁ তঁ ওগমে স্থাযী তত্ত্ব ঋারিঁ সকত তগপৰ মনন কৰু। ওনা রিঁনা সিঝনে জে ঝমাৰৈরঁনা রিহনি কথা নিখি দেনৌঁ তঁ ও রিহনি কথা তঁ ভেন মুদা শ্রেষ্ঠ রিহনি কথা ও সেহো ভই সকত তকৰ সম্ভারনা কম। ঞ্র ওহিনা ঋচ্ছি জেনা কোনো ঝমকৌঋা গীত ঋপন প্রভার রেঁসী দিন ৰখরেঁ কৰত সে নিশ্চিত নৈ ঋচ্ছি তহিনা কথাক ঞ্র স্বৰূপ ট্রেংটী-ট্রেংটী সন নৈ ভই জাএ তগপৰ রিচাৰ কৰএ পড়ত।

ডপন্যাস তঁ এক ডখড়াহামে নৈ পঢ়ন জা সকৈএ মুদা নঘুকথা এক ডখড়াহামে পঢ়ন জা সকৈএ। এক ডখড়াহামে ঋহাঁ কএকটা রিহনি কথা পঢ়ি সকৈ ছী। ডপন্যাসমে নেখক রাতারৰণক, প্লাটক, র্যক্তিক জাহি রিশদতাসঁ রর্ণন কই সকৈএ সে নঘুকথামে সম্ভর নৈ। ও একটা পক্ষপৰ, জোঁ কহী তঁ একটা ঘটনাপৰ কেন্দ্ৰিত ৰহৈএ ঋা ঐ ক্রমমে রাতারৰণ ঋা র্যক্তিক জীরনক একটা মোটামোটী রিররণাত্মক স্কেচ মাত্র খেঁচি পরেঁএ। রিহনি

কথামে রাতাররণ আ র্যক্তিক জীরনক একটা মোটামোটী রিররণাত্মেক স্কেচ সেহো নৈ খেঁচি সকৈ ছী, সে পনখতি রিহনি কথা আহাঁকেঁ নৈ দেত, হঁ তখন রিহনি কথা সেহো একটা পক্ষপৰ রা একটা ঘটনাপৰ কেন্দ্রিত ৰহৈএ। আ এ পক্ষ রা ঘটনা তেহন ৰহত জে নেখককেঁ ননচরঁগত ৰহত জে একরা স্বতংত্র ৰূপসঁ নিখু, একরা নঘুকথা রা ঙপন্যাসক ভাগ রঁনা কই একৰ স্বতংত্রতা নষ্ট নৈ কৰু।

তখন ঙপন্যাসক প্লাটসঁ কথাক প্লাট সৰন হোএত আ রিহনি কথাক নেন তঁ একৰ আরশ্যকতে নৈ আছি, পক্ষ রা ঘটনাক রর্ণন শিল্পক সাঁচামে ঢনৈয়া কেনোঁ আ পূর্ণ রিহনি কথা রঁনি কই তৈযাৰ।

রিহনি কথাক সমীক্ষাশাস্ত্র

রিহনি কথাক সমীক্ষা কোনা কৰী? দূ-পাঁতীসঁ ডেঢ়-দূ পন্না ধৰিক (পাঁচ পন্না ধৰি সেহো) আন্তরমিশ্রিত কাল্পনিক খিস্সা রিহনি কথা কহএরাঁক অধিকাৰী আছি। নঘু আকাৰক কথামে কোনো কথা পূর্ণ ৰূপসঁ কহন গেন তঁ ফেৰ ও রিহনি কথা নৈ কহাওত। হঁ জে ওগমে একটা ঘটনাক শৃংখনাক রর্ণন একটা কথ্য কহক নেন আরশ্যক আছি তঁ শৃংখনা পূর্ণ হোএরাঁক চাহী। ঐ শৃংখনাক কড়ী কনেক নমগৰ ভই সকৈএ। ত্বৰিত ঙপস্থাপনাক হৰরঁড়ী ঐ শৃংখনাকেঁ কমজোৰ কই সকৈএ। সাদিখন ঙনটা ধাৰ রঁহারী আ ত্বৰিত ঙপস্থাপনা আনী- এ পদ্ধতি কিছু গণমান্য রিহনি কথা নেখকক ফার্মূনা রঁনি গেন আছি। একাধ-দূটা রিহনি কথামে এ সিনেমাক "আগইম গীত" সন সোহনগৰ নগৈত আছি মুদা ফেৰ সমীক্ষকক দৃষ্টি একরা পকড়ি নৈত আছি, কারণ এ প্রো-এক্টির

হোএবাঁক সাতী ৰিএক্টির বঁনি জাগত ঋছি। স্থাযী প্ৰভার ঐসঁ নৈ ঋারিঁ পরেঁ ছৈ, রিহনি কথা নেখকক প্ৰতিভাক কমী ঐমে প্ৰতীত হোগ ছৈ। রিহনি কথা রএহ শ্ৰেষ্ঠ হএত জে একটা ঘটনাক শৃংখনাক নিৰ্মাণ কৰত ঋা ঋপন নিৰ্ণয স্বনেবাঁক নেন পাঠককেঁ ছোড়ি দেত। ফৰিছেবাঁক পনখতি রিহনি কথাকেঁ নৈ ছৈ, স্বদা তকৰ মানে ও নৈ জে দূ-চাৰি পাঁতীমে বাঁত কএনে জাএ। স্বদা নেখক জোঁ দূ-চাৰি পাঁতীক গপকেঁ রিহনি কথা কহৈ ছথি তঁ সমীক্ষক ওকৰা রিহনি কথা মানবাঁ নেন বাঁধ্য ছথি স্বদা ও শ্ৰেষ্ঠ রিহনি কথা হএত তকৰ সম্ভারনা ঘটি জাগত ঋছি।

রিহনি কথাক বৰ্ণ্য রিষয মাত্ৰ চনৈত-ফিৰৈত ঘটনা নৈ ঋছি। রিহনি কথা-নেখককেঁ বঁচাক নেন, নৈতিক শিক্ষা ঋা ধাৰ্মিক রিষযপৰ সেহো রিহনি কথা নিখবাঁক চাহী। ট্ৰেনমে বঁসমে জাগ ছী, ঘৰমে দনানপৰ ঘূৰতৰ গপ কৰৈ ছী ঋা তকৰ ঋন্বভর মাত্ৰ রিহনি কথামে ঋারিঁ ৰহনে ঋছি। সামাজিক ঋা ঋাৰ্থিক সমস্যা সেহো একৰ স্থাযী বৰ্ণ্য রিষয ভ২ সকৈত ঋছি। ৰাজনৈতিক প্ৰশ্ন ঋা প্ৰাকৃতিক ঋাপদাকেঁ বৰ্ণ্য রিষয বঁনাওন জা সকৈত ঋছি। রিহনি কথা সমীক্ষক সমীক্ষা কৰবাঁ কান পৌৰাণিক সমীক্ষা নৈ কৰথি মানে শির প্বৰাণমে সভসঁ পৈঘ শির ঋা গৰুড় প্বৰাণমে সভসঁ পৈঘ গৰুড়, ঐ তৰহক সমীক্ষা নৈ কৰথি। মানে ও নৈ হোমএ নাগএ জে, জে ঋছি সে রিহনি কথা, চাহে ও জেহেন দ ঋএ। জেনা উপন্যাসমে নেখককেঁ ঋপন পূৰ্ণ প্ৰতিভা দেখেবাঁক নেন পনখতিক ঋভার নৈ ৰহৈ ছৈ সে নঘুকথামে নৈ ৰহৈ ছৈ ঋা রিহনি কথামে তঁ সে ঋারো কম ৰহৈ ছৈ। স্বদা রিষযক রিস্তাৰ ক২ পাঠকক মাঁগকেঁ পূৰ্ণ কএনে জা সকৈত ঋছি। কথোপকথনক

ওঁজাওশ কম ৰাখি রা কোনো ডপস্থাপনাসঁ পহিনে ৰাখি রিহনি কথাক কথাকেঁ সশক্ত রঁনাওন জা সকৈত ঋছি, ঋন্যথা ও একাঁকী রা নাষ্টক রঁনি জাএত। রিহনি কথাক সমারেশ কথা-ডপন্যাসমে ভ২ সকৈএ মুদা রিহনি কথামে হাস্য-কণিকাক সমারেশ নৈ দ্দঋএ তখনে ও সমীক্ষাক দৃষ্টিসঁ শ্রেষ্ঠ হএত, কাৰণ এক তঁ কম জগহ, তগমে জে কথোপকথন ঋা হাস্য কণিকা ঘোসিযেনদ্দাঁ তখন ওকৰ প্রভার দীর্ঘজীরী নৈ হএত, ভনহি ও রিঁঠুকষ্টা রিহনি কথা রঁনি জাএ।

নীক রিহনি কথা স্থৰিত ডপস্থাপনক ঋাধাৰপৰ নৈ রৰন ওগমে তীক্ষ্ণতাসঁ ডপস্থাপিত মানর-মূন্য, সামাজিক সমৰসতাক তত্ত্ব ঋা সমানতা-ন্যায ঋাধাৰিত সামাজিক মান্যতাক সিদ্ধান্ত ঋাধাৰ রঁনত। সমাজ ওগ ঋাধাৰপৰ কোনা ঋাগূ রঁঢ়এ সে সঁদেশ তীক্ষ্ণতাসঁ ঋারেঁএ রা নৈ সে দেখএ পড়ত। পাঠকক মনসি রঁদ্ধনসঁ মুক্ত হোগত ঋছি রা নৈ, ওগমে দোসৰাক নেতৃত্ব কৰরাঁক ক্ষমতা ঋা ঋাত্মেরঁন ঋরেঁ ঠৈ রা নৈ, ওকৰ চাৰিত্রিক নির্মাণক ঋা শ্রমক প্রতি সম্মানক প্রতি সন্দেহ দূৰ হোগ ঠৈ রা নৈ- গু সভষ্টা তথ্য রিহনি কথাক মানদঁড রঁনত। কাত-কৰোষ্টমে ৰহনিহাৰ তেহন কাজ ক২ জাথি জে সুরিধাসম্পন্ন রুঁতে নৈ সম্ভর ঋছি, ঋা সে কাত-কৰোষ্টমে ৰহনিহাৰক ঋাত্মেরঁন রঁঢ়নেসঁ হএত। হীন ভারনাসঁ গ্রস্ত সাহিত্য কন্যাণকাৰী কোনা ভ২ সকত? রঁদনৈত সামাজিক-ঋার্থিক-ৰাজনৈতিক-ধার্মিক সমীকৰণক পৰিপ্রেক্ষ্যমে একভগ্গূ প্রস্তুতিক ৰেখাঁকন, কথাকাৰ-করিক র্যক্তিগত জিনগীক ঋদৃঢ়তা, চাহে ও রাদক প্রতি হোঋএ রা জাতি-ধর্মক প্রতি, সাহিত্যমে দেখাৰ ভগএ জাগ ঠৈ, শোষক দ্বাৰা

শোষিতপৰ কএন উপকাৰ বা অপৰাধবোঁধক অন্তৰ্গত লিখল জাএবঁনা কথামে জে পৈঘত্বক (জে হীন ভাৱনাক একটা ৰূপ অছি) ভাৱনা হোএ ছৈ, তকৰা চিহ্নিত কএল জাএ। মেডিযোক্রিটী চিহ্নিত কৰু- তকিযা কনাম আ চানূ ব্ৰেকিংগ ন্যূজ- আধুনিকতাক নামপৰ নৈ চলত।

বিহনি কথা এক পক্ষ বা ঘটনাক বৰ্ণন অছি আ ঞ আৱশ্যক নৈ জে ওকৰা এক্কে পৃষ্ঠমে লিখল জাএ। অহাঁ ওহি ঘটনাকেঁ ২-৪ পৃষ্ঠমে সেহো লিখি সকৈ ছী আ ও বিহনি কথা ৰহবেঁ কৰত। জেমস্ জাযসক "ডবঁলোগনৰ" লঘু-কথা সংগ্ৰহক সভ কথা একটা ঘটনাসঁ অনচোকে কোনো বস্তুক ত্বৰিত জ্ঞান দৰ্শবৈত অছি। ১৬ টা শাৰ্ট-স্টোৰীক সংগ্ৰহ জেমস্ জাযসক "ডবঁলোগনৰ" ২০০ পৃষ্ঠক অছি আ মৈথিলী বিহনি কথাক সভ বিশেষতাসঁ যুক্ত অছি খাস কৰ এক্কেটা "এপীফেনী" নাম্না তত্ব একৰা বিহনি কথা সিদ্ধ কৰৈএ। তহিনা খলীল-জিব্ৰান আ এংটন চেখৰক ঢেৰ ৰাস শাৰ্ট-স্টোৰী নমগৰ ৰহিতো বিহনি কথা অছি। অংগ্ৰেজীমে বা যুৰোপিযন সাহিত্যমে শাৰ্ট-স্টোৰী আ স্টোৰীক প্ৰযোগ কখলো পৰ্যাযবাচীক ৰূপমে হোএত অছি। নাবেল জকৰা বাঁগ্লা আ মৈথিলীমে উপন্যাস আ মৰাঠীমে কাদম্বৰী কহৈ ছিঐ-ক বিস্তাৰ বেঁশী হোএ ছৈ। মৈথিলীমে ৬০-৩০ পৃষ্ঠসঁ উপন্যাস শুৰু ভই জাএত ছৈ জে অংগ্ৰেজীক শাৰ্ট-স্টোৰী / লোবেলেট/ লোবেলা/ ঐ সভক উপৰী সীমাক্ষেত্ৰমে অবৈত অছি। মুদা মৈথিলীক স্থিতি অংগ্ৰেজীসঁ ফৰাক ছৈ, ঐমে বাঁলকথা কৈক ৰাতি ধৰি চলৈত অছি তঁ পৈঘ লোকক কথা মিলটমে সেহো খতম ভই জাএত অছি। মৈথিলীক সন্দৰ্ভমে

ঈ তথ্য আবঁ সোঝাঁ আবিঁ গেল অছি জে বিহনি কথাক সীমা এক পৃষ্ঠ, লঘুকথাক তীন-চারি পৃষ্ঠ, দীর্ঘকথাক ১৬-২০ পৃষ্ঠ আ উপন্যাসক ৬০-১০০ পৃষ্ঠ অছি। ঐমে বিহনি কথাক পৃষ্ঠ সীমা ১-৪ পৃষ্ঠ ধরি করবাক স্বেচ্ছতা হম বুঝৈ ছী।
মৈথিলীক কিছু সর্বশ্রেষ্ঠ বিহনি কথা:

মৈথিলী বিহনি কথাক কথ্য আ শব্দাবলীমে বহুত বাস গুণাত্মক পরিবর্তন আএল অছি।
দুর্গানন্দ মণ্ডল জীক "কিয়লা মন্থী" বিহনি কথা লেল খাঁটী শব্দাবলীক স্বেচ্ছতা দেখবৈত অছি। অংগ্রেজী শব্দ ভণ্ডারক দক্ষতাপূর্ণ প্রযোগ জেনা আর. কে. নারাযণ করৈ ছথি তহিনা দুর্গানন্দ মণ্ডল মৈথিলী শব্দাবলীক দক্ষতাপূর্ণ প্রযোগ করৈ ছথি। রামপ্রবেশ মণ্ডল অহী তরহক শব্দাবলীক প্রযোগসঁ সাধারণো বিহনি কথাকেঁ অসাধারণ বনা দৈ ছথি। রাজদেব মণ্ডল জেহনে কবিতা লিখৈ ছথি, তেহনে উপন্যাস আ তেহনে বিহনি কথা, সভ তবা-উপরী। কথ্য আ শিল্পক সংতুলন লেল ও ওহিনা প্রসিদ্ধ লৈ ছথি। বেচন ঠাকুর অংধবিশ্বাসক সামাজিক উপাদেযতাপর বিহনি কথা লিখি জাগ ছথি (ফুসিক ফল)।উমেশ মণ্ডলক রুপৈযাক ঢেরী নারী সশক্তিকরণপর মৈথিলীক সর্বশ্রেষ্ঠ বিহনি কথা অছি। জগদীশ প্রসাদ মণ্ডল, পরমেশ্বর কাপড়ি, কৌশল কুমার, ভবনাথ ঝা, শম্ভু কুমার সিংহ, জগদানন্দ ঝা "মনু", লক্ষ্মী দাস আ রামলোচন ঠাকুরক বিহনি কথামে জেম্স জাযসক এপীফেনী স্পষ্ট রূপসঁ দৃষ্টিগোচর হোগত অছি জে আন মৈথিলী বিহনি কথাকারমে ওত্তে স্পষ্ট রূপমে লৈ দেখবামে অবৈত অছি। আশীষ অনচিন্হার,

ঋমিত মিশ্র ঋা চন্দন কুমাৰ ঝা নরকা পীঢ়ীক রিষয পৰিৰর্তন ঋা প্রযোগক সাক্ষী ছথি। ওমপ্রকাশ ঝা ক “স্লেশন পৰমিট” ঋা মিহিৰ ঝা ক “১০০ টাকা” কথ্যক নূতনতা ঋা ভিন্নতাক কাৰণ মৈথিলী রিহনি কথাক ইতিহাসমে খাস স্থান ৰাখত। সন্দীপ কুমাৰ সাফীক “ঋন্ধ রিশ্বাস” রেঁচন ঠাকুৰ জীক “ফুসিক ফন”ক উন্টা ঋছি, ঋা এ দূনূ রিহনি কথা ঋপন প্রভারসঁ দেখবৈত ঋছি জে কোনা ঋন্ধরিশ্বাসক পক্ষমে ঋা রিপক্ষমে ৰহি ক**ই দূনূ** গোটে কোনা ঋপন-ঋপন রিহনি কথাকেঁ সোদ্দেশ্যতা প্রাপ্ত কৰবৈত ছথি। মন্নাজীক “ৰেরাজ” রিহনি কথা নিঋ। গাম ঘৰমে মসোমাতকেঁ নোক ডাগন কহৈ ছৈ মুদা মুগনাক ৰাঁদ ঘৰাড়ী নেন ওকৰা ঋাগি দেৰাঁ নেন উপৰৌঁঝ হোগ ছৈ। এত**ই** মুদা রিহনি নেন জে ৰাঁঋা ছীনৈন গেন ছৈ সে কনে উঠ স্তৰক ছৈ। এত**ই** মৃতককেঁ রেঁটা নৈ ছৈ মুদা পত্নী ঋা রেঁটী ছৈ। সে জখন মৃতকক ভাগ কোহা উঠর**ই** চাহৈএ তঁ রিধরা ওকৰা ৰোকৈ ছৈ ঋা রেঁটীকেঁ কোহা উঠরৈনে কহৈ ছৈ। ঋা সংগ কে দেত ঐ নর ৰেরাজমে, জে ঋাগযেসঁ প্রাৰম্ভ ভেন ঋছি। তখন উত্তৰো ভেটৈএ- নিপুতৰাহা সভ। জরাহৰ নান কশ্যপক “হম্মৰ মায তোহৰ মায” ঋা “ভগরানক ভাগ্য” ঋদ্ভুত ৰূপেঁ কথ্যকেঁ প্রস্তুত কৰৈত ঋছি।

মৈথিলী রিহনি কথা সংসাৰক সংখ্যাত্মক ঋা গুণাত্মক ঋভিরৃদ্ধি হৰ্ষিত কৰৈরঁনা ঋছি।

২

গদ্য সাহিত্য মধ্য নঘুকথাক স্থান আ নঘুকথাক সমীক্ষাশাস্ত্ৰ

মৈথিনীমে দীৰ্ঘকথাকেঁ সেহো কখনো-কান উপন্যাস কহন জাগএ। দীৰ্ঘকথামে জীরনক কিছু পক্ষক রিস্তাৰসঁ চৰ্চা হোগত অছি মুদা নঘুকথামে সে পনখতি নেখককেঁ নৈ ভেটৈত ছৈ। মুদা রিহনি কথাসঁ ৰেঁশী পনখতি তঁ এতই ৰহিতে ছৈ। মৈথিনীক নেখক আৰঁ গাম আ নগ্র, দেশ আ রিদেশমে ৰহৈত ছথি। প্রস্তুত সঁগ্রহমে কথাক রিষয রস্তুক রিরিধতা মৈথিনীক নেখকক সভ রর্গক রাতারৰণক প্রতিনিধিত্ব কৰৈত অছি। মিথিনাক রাতারৰণক অতিৰিক্ত প্ররাসী মৈথিনক সংঘর্ষ আ সমস্যা নঘুকথাক নেন একটা ফৰাক সমীক্ষাশাস্ত্ৰক খগতাপৰ ধ্যান আকর্ষিত কৰৈএ।

নঘুকথা সমীক্ষাশাস্ত্ৰ: মৌথিনী নঘুকথা ৱুঁঢী দাগ ঋা কনিযাঁ কাকীসঁ ৱঁচাত ঋাগাঁ ৱঁঢ়ি গেন ঋছি। পৰান সমস্যা ঋছি, মুদা নৱ ৰূপমে। মৌথিনী নঘুকথা ঐ নৱ সমস্যাকেঁ ৰেখাংকিত কৰৈত ঋছি। এতএ নাৰীৱাদ (ফেমিনিজ্ম), ডত্তৰ ঋাধুনিক ঋৱঁসৰ্ডিষ্টী, হাস্য ৱ্যংগ্য, কথ্য ঋা শিল্পক সংতুনকন মাধ্যমসঁ নঘুকথাকেঁ গঢ়ন জা ৰহন ঋছি। শঙ্কাৰনীক সংতুনিত প্ৰযোগসঁ ৱিষযক জড়ি ধৰি নেখক পাঁতি ৰহন ছথি। গতিশীনতা, ডদ্যোগীকৰণ, স্বতংত্ৰতা প্ৰাপ্তিক ৱাঁদ নৱীন ৰাজ্যক ৰাজনৈতিক-সামাজিক-ঋাৰ্থিক-সাংস্কৃতিক সমস্যা পৰিৱৰ্তন ঋা একীকৰণক প্ৰক্ৰিযা, ঞ্র সভ কখনো কান পৰস্পৰ ৱিৰোধী ঋছি। সাম্প্ৰদাযিকতাক ৱিকাসমে মনোৱৈজ্ঞানিক ঋা শৈক্ষিক প্ৰক্ৰিযাক মহত্ব ছৈ। মিথিনাক গামমে ব্যক্তিক প্ৰতিষ্ঠা ঋখনো স্থান-জাতি ঋাধাৰিত ঋছি তঁ প্ৰৱাসমে ও প্ৰতিষ্ঠা ঐ সভ কাৰণসঁ কখনো কান ডনষ্টি জাগত ঋছি। স্ত্ৰী-স্বাতংত্ৰ্যৱাদ ঋা মহিনা ঋান্দোনন মিথিনামে ঋা প্ৰৱাসমে ঋনগ-ঋনগ তৰহক ঋছি। ৱিধি-ব্যৱস্থাক নিৰ্ধন ঋা পিছড়ন ৱৰ্গকেঁ ন্যায দিঋএৱাঁমে প্ৰযোগ হোএৱাঁক চাহী, মুদা সে নৈ ভ২ সকন, কাৰণ ন্যায ওতেক সুনভ নৈ। মুদা ৰাজনৈতিক সমীকৰণ, জে ঠূনাৰ সভ পাঁচ সানমে ৱঁনৱৈত ঋছি, সে ঞ্র কাজ ক২ ৰহন ঋছি। মাৰ্ক্সৱাদ সামাজিক যথাৰ্থক ওকানতি কৰৈত ঋছি। ফ্ৰাযড সভ মনুষ্যকেঁ ৰহস্যমযী মানৈত ছথি। ও সাহিত্যিক কৃতিকেঁ সাহিত্যকাৰক ৱিশ্লেষণ নেন ঠূনৈত ছথি তঁ নৱ ফ্ৰাযডৱাদ জৈৱিকক ৱঁদনা সাংস্কৃতিক তত্বক প্ৰধানতাপৰ জোৰ দৈত দেখৱাঁমে ঋৱৈত ঋছি। নৱ-সমীক্ষাৱাদ কৃতিক ৱিস্তৃত ৱিৱৰণপৰ ঋাধাৰিত ঋছি। ডত্তৰ ঋাধুনিক, ঋস্তিত্বৱাদী, মানৱতাৱাদী, ঞ্র সভ ৱিচাৰধাৰা দৰ্শনশাস্ত্ৰক

विचारधारा थिक। पहिने दर्शनमे विज्ञान, इतिहास, समाज-राजनीति, अर्थशास्त्र, कला-विज्ञान आ भाषा सम्मिलित रहैत छल। मुदा जेना-जेना विज्ञान आ कलाक शाखा सभ विशिष्टता प्राप्त करैत गेल, विशेष कऽ विज्ञान, तँ दर्शनमे गणित आ विज्ञान मैथेमेटिकल लॉजिक धरि सीमित रहि गेल। दार्शनिक आगमन आ निगमनक अध्ययन प्रणाली, विश्लेषणात्मक प्रणाली दिस बढ़ल। मार्क्स जे दुनिया भरिक गरीबक लेल एकटा दैवीय हस्तक्षेपक समान छलाह, द्वन्द्वात्मक प्रणालीकेँ अपन व्याख्याक आधार बनओलन्हि। आइ-काल्हिक "डिसकसन" वा द्वन्द्व जगमे पक्ष-विपक्ष, दुनू सम्मिलित अछि, दर्शनक (विशेष कए षडदर्शनक-माधवाचार्यक सर्वदर्शन संग्रह-द्रष्टव्य) खण्डन-मण्डन प्रणालीमे पहिनहियेँ विद्यमान छल। से इतिहासक अन्तक घोषणा कएनिहार फ्रांसिस फुकियामा -जे कम्युनिस्ट शासनक समाप्तिपर ई घोषणा कएने छलाह, किछु दिन पहिने ऐसँ पलटि गेलाह, कारण हुनकर पहिने सोचब रहन्हि जे रूसक कम्यूनिज्म खतम भेलाक बाद आब एक्केटा विचारधारा रहत से विचारक संघर्षक अन्त माने इतिहासक अन्त भेल; मुदा आब ओ कहै छथि जे अखनो सत्ता आ राँचितक विचारधारा अनेक-अनेक अछि आ तँए विचारधाराक संघर्ष जारी रहत आ इतिहासक सेहो अन्त अखन नै हएत। उत्तर-आधुनिकतावाद सेहो अपन प्रारम्भिक उत्साहक बाद ठमकि गेल अछि। अस्तित्ववाद, मानवतावाद, प्रगतिवाद, रोमेन्टिसिज्म, समाजशास्त्रीय विश्लेषण ई सभ संश्लेषणात्मक समीक्षा प्रणालीमे सम्मिलित भऽ अपन अस्तित्व बचेने अछि। साइको-एनेलिसिस वैज्ञानिकतापर आधारित रहबाक कारण द्वन्द्वात्मक प्रणाली जेकाँ

অপন অস্তিত্ব ৰঁচেনে ৰহত।

কোনো নঘুকথাক আধাৰ মনোৰিজ্ঞান সেহো হোগত অছি। নঘুকথাক উদ্দেশ্য সমাজক আৱশ্যকতাক অনুসাৰ আ ওকৰ যাত্ৰামে পৰিৱৰ্তন সমাজমে ভেন আ হোগত পৰিৱৰ্তনক অনুৰূপে হোএৰাঁক চাহী। মুদা সংগমে ওগ সমাজক সংস্কৃতিসঁ গু কথা স্বযমেৰ নিযন্ত্ৰিত হোগত অছি। আ ঐমে ওগ সমাজক ঐতিহাসিক অস্তিত্ব সোঝাঁ অৱৈত অছি।

উত্তৰ আধুনিকতাৱাদী দৃষ্টিকোণ- ৰিজ্ঞানক জ্ঞানক সম্পূৰ্ণতাপৰ টীকা, সত্য-অসত্য, সভক অপন-অপন দৃষ্টিকোণসঁ ৰৰ্ণন, আত্মে-কেন্দ্ৰিত হাস্যপূৰ্ণ আ নীক-খৰাৱঁক ভাৱনাক ৰহি-ৰহি খতম হোএৱঁ, সত্য ক'খন অসত্য ভ**২** জাএত তকৰ কোনো ঠেকান নৈ, সতহী চিন্তন, আশাৱাদিতা তঁ নহিএ অছি মুদা নিৰাশাৱাদিতা সেহো নৈ, জে অছি তঁ সে অছি ৰঁতহপনী, কোনো চীজ এক তৰহেঁ নৈ কএক তৰহেঁ সোচন জা সকৈত অছি- গু দৃষ্টিকোণ, কাৰণ, নিযন্ত্ৰণ আ যোজনাক উত্তৰ পৰিণামপৰ ৰিশ্বাস নৈ, ৰৰন সংযোগক উত্তৰ পৰিণামপৰ ৰেঁশী ৰিশ্বাস, গণতাংত্ৰিক আ নাৰীৱাদী দৃষ্টিকোণ আ নান ঝঁডা আদিক ৰিচাৰধাৰাক সংগে প্ৰতীকক ৰূপমে হাস-পৰিহাস, ভূমংডলীকৰণক কাৰণসঁ মুখ্যধাৰসঁ অনগ ভেন কতেক সম্প্ৰদাযক আ নাৰীক প্ৰশ্নকেঁ উত্তৰ আধুনিকতা সোঝাঁ অননক। ৰিচাৰধাৰা আ সাৰ্ৰভৌমিক নক্ষ্যক গু ৰিৰোধ কেনক মুদা কোনো উত্তৰ নৈ দ**২** সকন। তহিনা উত্তৰ আধুনিকতাৱাদী ৰিচাৰক জৈকস দেৰীদা ভাষাকেঁ ৰিখণ্ডিত ক**২** গু সিদ্ধ কেনন্হি জে ৰিখণ্ডিত ভাগ ঠেৰ ৰাস ৰিভিন্ন আধাৰপৰ আশ্ৰিত অছি আ ৰিঁনা ওকৰা ৰূঁঝনে ভাষাক অৰ্থ হম নৈ নগা সকৈত চী।

आ संवादक पुनर्स्थापना लेल कथाकारमे विश्वास होएबाक चाही- तर्क-परक विश्वास आ अनुभवपरक विश्वास। प्रत्यक्षवादक विश्लेषणात्मक दर्शन वस्तुक नै, भाषिक कथन आ अवधारणाक विश्लेषण करैत अछि। विश्लेषणात्मक अथवा तार्किक प्रत्यक्षवाद आ अस्तित्ववादक जन्म विज्ञानक प्रति प्रतिक्रियाक रूपमे भेल। ऐसँ विज्ञानक द्विअर्थी विचारकेँ स्पष्ट कएल गेल। प्रघटनाशास्त्रमे चेतनाक प्रदत्तक प्रदत्त रूपमे अध्ययन होइत अछि। अनुभूति विशिष्ट मानसिक क्रियाक तथ्यक निरीक्षण अछि। वस्तुकेँ निरपेक्ष आ विशुद्ध रूपमे देखबाक ई माध्यम अछि। अस्तित्ववादमे मनुष्य-अछि मात्र मनुष्य अछि। ओ जे किछु निर्माण करैत अछि ओइसँ पृथक ओ किछु नै अछि, स्वतंत्र होएबा लेल अभिशप्त अछि (सार्त्र)। हेगेलक डायलेक्टिक्स द्वारा विश्लेषण आ संश्लेषणक अंतहीन अंतर्संबंध द्वारा प्रक्रियाक गुण निर्णय आ अस्तित्व निर्णय करबापर जोर देल गेल। मूलतत्व जतेक गहींर हएत ओतेक स्वरूपसँ दूर रहत आ वास्तविकतासँ लग। क्वान्टम सिद्धान्त आ अनसरटेन्टी प्रिन्सिपल सेहो आधुनिक चिन्तनकेँ प्रभावित कएने अछि। देखाइ पड़एबला वास्तविकतासँ दूर भीतरक आ बाहरक प्रक्रिया सभ शक्ति-ऊर्जाक छोट तत्वक आदान-प्रदानसँ सम्भव होइत अछि। अनिश्चितताक सिद्धान्त द्वारा स्थिति आ स्वरूप, अन्दाजसँ निश्चित करए पड़ैत अछि। तीनसँ बेशी डाइमेन्सनक विश्वक परिकल्पना आ स्टीफन हाकिन्सक "अ ब्रिफ हिस्ट्री आफ टाइम" सोझे भगवानक अस्तित्वकेँ खतम कइ रहल अछि कारण ऐसँ भगवानक मृत्युक अवधारणा सेहो सोझाँ आएल अछि। जेना वर्चुअल रिअलिटी वास्तविकताकेँ कृत्रिम रूपेँ सोझाँ आनि चेतनाकेँ ओकरा संग

একাকাৰ কৰৈত আছি তহিনা বিঁনা তীনসঁ বেঁশী বীমক পৰিকল্পনাক হম প্ৰকাশক গতিসঁ জে সিন্ধুঘাটী সভ্যতাসঁ চলী তঁ তওযো ব্ৰহ্মাণ্ডক পাৰ আগ ধৰি নৈ পহুঁচি সকবঁ। নঘুকথাক সমক্ষ ঞ্ৰ সভ বৈজ্ঞানিক আ দাৰ্শনিক তথ্য চুনৌতীক ৰূপমে আএন আছি। হোনিস্টিক আকি সম্পূৰ্ণতাক সমন্বয কৰএ পড়ত ! ঞ্ৰ দৰ্শন দাৰ্শনিক সঁ বাস্তবিক তখনে বঁনত। পোস্টস্ট্ৰৰক্চৰন মেথোডোনোজী ভাষাক অৰ্থ, শৰ্দ্ধ, তকৰ অৰ্থ, ব্যাকৰণক নিঅম সঁ নৈ ৰৱন্ অৰ্থ নিৰ্মাণ প্ৰক্ৰিযাসঁ নগবৈঁত আছি। সভ তৰহক ব্যক্তি, সমূহ নেন ঞ্ৰ বিভিন্ন অৰ্থ ধাৰণ কৰৈত আছি। ভাষা আ বিশ্বমে কোনো অন্তিম সম্বন্ধ নৈ হোগত আছি। শৰ্দ্ধ আ ওকৰ পাঠ কেৰ অন্তিম অৰ্থ বা অপন বিশিষ্ট অৰ্থ নৈ হোগত আছি। আধুনিক আ উত্তৰ আধুনিক তৰ্ক, বাস্তবিকতা, সম্বাদ আ বিচাৰক আদান-প্ৰদানসঁ আধুনিকতাক জন্ম ভেন। মুদা ফেৰ নৱ-বামপংথী আন্দোনন ফ্ৰাংসমে আএন আ সৰ্বনাশৱাদ আ অৰাজকতাৱাদ আন্দোনন সন বিচাৰধাৰা সেহো আএন। ঞ্ৰ সভ আধুনিক বিচাৰ-প্ৰক্ৰিযা প্ৰণানী ওকৰ আস্থা-অৱধাৰণাসঁ বঁহাৰ ভেন অবিশ্বাসপৰ আধাৰিত ছন। পাঠমে নুকাএন অৰ্থক স্থান-কান সংদৰ্ভক পৰিপ্ৰেক্ষ্যমে ব্যাখ্যা শুৰূ ভেন আ ভাষাকেঁ খেনক মাধ্যম বঁনাওন গেন- নংগ্ৱএজ গেম। আ ঐ সভ সত্তাক আ বৈধতা আ ওকৰ স্তৰীকৰণক আনোচনাক ৰূপমে আএন পোস্টমোডৰ্নিজ্ম। কংপ্যুটৰ আ সূচনা ক্ৰান্তি জগমে কোনো তংত্ৰাংশক নিৰ্মাতা ওকৰ নিৰ্মাণ ক২ ওকৰা বিশ্বব্যাপী অন্তৰ্জানপৰ ৰাখি দৈত ছথি আ ও তংত্ৰাংশ অপন নিৰ্মাতাসঁ স্বতংত্ৰ অপন কাজ কৰৈত ৰহৈত আছি, কিছু ওহনো কাৰ্য জে একৰ নিৰ্মাতা ওকৰা নেন নিৰ্মিত নৈ

কএনে ছথি। আ কিছু হস্তক্ষেপ-তঁত্রাংশ জেনা রাযৰস, একৰা মার্গসঁ হটারৈত অছি, রিধ্বংসক রঁনরৈত অছি তঁ ঐ রাযৰসক এংটী রাযৰস সেহো একটা তঁত্রাংশ অছি, জে ওকৰা ঠীক কৰৈত অছি আ জে ওকৰোসঁ ঠীক নৈ হোএত অছি তখন কম্প্যুটৰক রৈকপ নই ওকৰা ফার্মেট কএ দেন জাএত অছি- ৰীন স্নেট! পূঁজীরাদক জনম ভেন ঔদ্যোগিক ক্রান্তিসঁ আ আর্ব পোস্ট গন্ডস্ট্ৰিযন সমাজমে উৎপাদনক রঁদনা সূচনা আ সঁচাৰক মহত্ব রঁঢ়ি গেন অছি, সঁগণকক ভূমিকা সমাজমে রঁঢ়ি গেন অছি। মোৰাঁএন, ক্রেডিট-কার্ড আ সভ এহন রস্তু চিপ্র আধাৰিত অছি। ডী কন্সট্রক্শন আ ৰী কন্সট্রক্শন রিচাৰ ৰচনা প্রক্রিযাক পুনর্গঠনকেঁ দেখরৈত অছি জে উত্তৰ ঔদ্যোগিক কানমে চেতনাক নির্মাণ নর ৰূপমে ভই ৰহন অছি। এতিহাস তঁ নৈ মুদা পৰম্পৰাগত এতিহাসক অন্ত ভই গেন অছি। ৰাজ্য, রর্গ, ৰাষ্ট্ৰ, দন, সমাজ, পৰিরাৰ, নৈতিকতা, রিরাহ সভ ফেৰসঁ পৰিভাষিত কএন জা ৰহন অছি। মাৰতে ৰাস পৰিরর্তনক পৰিণামসঁ, রিখংডিত ভএ সন্দৰ্ভহীন ভই গেন অছি কতেক সঁস্থা।

মিকেন ফোকৌন্ট কহৈ ছথি - জ্ঞান আ সত্য রঁনাওনে জাএত অছি। ডেনীযূজ আ গ্বটাৰী কহৈ ছথি জে হম সভ এচ্ছা ঐ দ্বাৰে কৰৈ ছী কাৰণ হম সভ এচ্ছা মশীন ছী। মিকাহিনে রঁখতিন ভাষাকেঁ সামাজিক ক্রিযাক ৰূপমে নৈ ছথি। ৰূসক ৰূপরাদী সাহিত্যকেঁ মাত্র ভাষাক রিশিষ্ট প্রযোগ মানৈ ছথি। জীন ফ্রান্কোএস নিযোটার্ড কহৈ ছথি- সত্যক আ এতিহাসক সত্যতা মাত্র আভাসী অছি। রৌড্রীনার্ড কহৈ ছথি- রিজ্ঞাপন আ দূৰদর্শন সত্য আ আভাসীক রীচ ভেদ মেটা দেনে অছি। দৃনূ উত্তৰ

আধুনিকতাক মুখ্য রিচাৰক ছথি। নাকানক রিশেষতা ছন্হি জে ও ফ্রাযডক পদ্ধতিক ভাষিকী অনুপ্রযোগ কেনন্হি অছি। ও কহৈ ছথি জে অচেতনতাক সংৰচনা ভাষা সন ছৈ। জখন বঁচা ভাষা সীখৈএ তখন ওকৰা একটা চেন্হ নেন একটা শব্দ সিখাওন জাগ ছৈ। গচ্ছা, ত্রুষ্টি আ আন ত্র তীনটা তথ্য নাকান নীক জকাঁ ৰাখৈ ছথি। গচ্ছা আৱশ্যকতা আ মাঁগনাগ দ্বনূ অছি মুদা একৰা ঐ দূ ৰূপমে রিখংডিত নৈ কএনে জা সকৈত অছি। আনক রর্ণনমে ত্রুষ্টি আ ৰিক্ততা অৱৈত অছি। রিষয অর্থক ক্ষণিক প্রভার অছি আ ত্র আন সন হএত জখন ত্র আভাসী হএত আ ত্রুষ্টিক কাৰণ ৰঁনত, জগসঁ গচ্ছাক ডদয হএত। ডত্তৰ ডপনিরেশরাদক তীন রিচাৰক ছথি- হোমী ভাভা (ফোকৌন্টৈ আ নাকানসঁ নগ), গাযত্রী স্পীরাক (ফোকৌন্টৈ আ ডেৰীডাসঁ নগ) আ এডরর্ড সত্রদ (ফোকৌন্টৈসঁ নগ) জে ডপনিরেশরাদীক পূর্রক ধূর্ততাক, শিথিনতা আদিক ধাৰণাক নেন কএনে গেন কার্য আ সিদ্ধাংতীকৰণক ব্যাখ্যা কৰৈ ছথি। ৰেমণ্ড রিনিযম্সক সংস্কৃতিক অধ্যযন সাহিত্যক আর্থিক স্থিতিসঁ সম্বন্ধ দেখরৈত অছি। নর গতিহাসরাদ গতিহাসকে শব্দশাস্ত্ৰ আ শব্দশাস্ত্ৰক ঐতিহাসিকতাক তুননা কৰৈত অছি। গনোগন শোআন্টৈৰ মহিনা নেখনক মানসিক, জৈরিক আ ভাষাযী রিশেষতাকেঁ চিন্হিত কৰৈ ছথি। সিমোন ডী. রেঁরোগৰ নাৰীক নাৰীক প্রতি প্রতিরঁদ্ধতামে রর্গ আ জাতিকেঁ (জকৰ রাঁদক নাৰীরাদী সিদ্ধাংত রিৰোধ কেনক) বাঁধক মানৈ ছথি। রর্জীনিযা রুন্ফ নাৰী নেখক নেন আর্থিক স্বতংত্রতা আ নিজতাকেঁ আৱশ্যক মানৈ ছথি। হিনকৰ রিচাৰকেঁ ক্রান্তিকাৰী নৈ মানন গেন। মেৰী রোন্স্টোনক্রাফ্টৈ নাৰী শিক্ষামে ক্রান্তি আ ঔচিত্যক শিক্ষাকেঁ

ঃম্মিনিত কৰৱাঁপৰ জোৰ দেননি। নৱ ঃমীক্ষা- গনিএঁৎ কৱিতামে ভাৱনাক প্ৰধানতাক ৱিৰোধ কএন আ একৰা গএৰ ৱৈযক্তিক ৱঁনেৱাঁক আগ্ৰহ কেননি। ঃমীক্ষকক কাজ নোকক ৰুচিমে ঃধাৰ কৰৱঁ ঃেহো অছি। ৱিমঃৈঁট আ বৰ্ডস্লে কহননি জে কৱিক ঙদ্দেশ্য বা ঐতিহাঃিক অধ্যযনপৰ ঃমীক্ষা আধাৰিত নৈ ৰহত। ঔ পাঠকপৰ পড়ন ভাৱনাত্মেক প্ৰভাৱপৰ ঃেহো আধাৰিত নৈ ৰহত কাৰণ ঃে ঃাপেক্ষ অছি। ও আধাৰিত ৰহত ৱাস্তৱিক শব্দশাস্ত্ৰপৰ। ফিনিপ ঃিডনীঃঁ অংগ্ৰেজী ঃমীক্ষাক প্ৰাৰম্ভ দেখি ঃকৈ ছী- ও কৱিতাকেঁ ঃৌন্দৰ্য, অৰ্থ আ মানৱীয হিতমে দেখননহি। জান ড্ৰাগডন- প্ৰাচীন ঃাহিত্যমে নৈতিক প্ৰৱচনপৰ আ একৰ নাভ-হানিপৰ ৱিচাৰ কেননি। ঃৈম্বঅন জানঃন ঃেক্সপিঅৰক নাটকমে হাঃ্য আ দুখদ তত্বপৰ নিখননহি। ৰুঃোক ৰোমাংশৱাদ মনুষ্যক নীক হোএৱাঁপৰ শংকা নৈ কৰৈএ (ক্লাঃিকন ঃমীক্ষক শংকা কৰৈ ছথি মুদা নৱ-ক্লৈঃিকন কহৈ ছথি জে মানৱ স্বভাৱঃঁ দূষিত অছি মুদা ঃংস্থা ওকৰা নীক বঁনা ঃকৈএ) মুদা ঃংগে ঔ কহৈএ জে ঃংস্থা ঃভ দূষিত অছি আ মাত্ৰ দূষিত নোকক মদতি কৰৈএ। আধুনিক স্থিতিৱাদ (ঃাহিত্যক অৱস্থিতিপৰ কোনো প্ৰশ্ন চিহ্ন নৈ) পৰ ঃংৰচনাৱাদ প্ৰহাৰ কেনক আ তকৰা বাঁদ নেখক স্বযং নিখন টৈকস্টৈক ৱিশ্লেষণ কৰৱাঁক অধিকাৰ গমেনক। ঙত্তৰ ঃংৰচনাৱাদ কহনক জে ঃাহিত্য ওগঃঁ আগাঁক ৱস্তু অছি জে ঃংৰচনাৱাদ বুঁঝৈ অছি। ঙত্তৰ-ঃংৰচনাৱাদক একটা প্ৰকাৰ অছি ঙত্তৰ আধুনিকতা। ঙত্তৰ ঃংৰচনাৱাদ কহনক জে ঃাহিত্যমে ঃংৰচনা ঃংস্কৃতি আ ঃিদ্ধান্ত মধ্য কাৰ্য কৰৈত অছি জত্ত**২** কিছু ভাৱ আ ঃোচ ৰঁচিত অছি জে নিৰন্তৰতাক ৱিৰোধ কৰৈএ। ৱিখণ্ডনৱাদ আ ঙত্তৰ আধুনিকতা

উত্তৰ সংৰচনারাদক রাঁদ আএল। উত্তৰ উপনিরেশরাদ উপনিরেশক নর ৰূপকেঁ নৈ মানৈএ আ অব্যরস্থাক সিদ্ধাংত জেনা অসফল উদ্দেশ্যকেঁ উচিত পৰিণাম নৈ ভেটৈরাঁক কাৰণ মানৈএ। সংৰচনারাদ দমিত কৰৈরঁলা পাশ্চাত্য ব্যরস্থা আ সমাজপৰ চোট কৰৈএ আ ঐ সঁ মার্ক্সরাদকেঁ রঁল ভেটৈলৈ (অলথূজৰ)। আধুনিকতারাদী-স্থিরাদী, নর সমীক্ষা, সংৰচনারাদ আ উত্তৰ সংৰচনারাদক রাঁদ রিখণ্ডনরাদ আ উত্তৰ আধুনিকতারাদ আএল জকৰা রিলম্বিত পূঁজীরাদ কহল গেল (ফ্রেডৰিক জেমসন)।

অঠাৰহম শতাব্দীমে আধুনিক মানে ছল জড়রিহীন মুদা রীসম শতাব্দীক প্রাৰম্ভমে একৰ অর্থ প্রগতিরাদী ভই গেল। ১৯৭০ ঈ.ক রাঁদ আধুনিক শব্দ একটা সিদ্ধাংতক ৰূপ লই লেলক যে উত্তৰ-আধুনিক শব্দ পাৰিভাষিক ভেল জকৰ নজৰিমে লৌকিক মহত্বপূর্ণ নৈ ৰহল। আধুনিক কাল ধৰিক সভ জীরন আ ইতিহাস অমহত্বপূর্ণ ভেল আ খতম ভেল। ঈ সিদ্ধাংত ভেল ইতিহাসোত্তৰ, রিকাসোত্তৰ আ কাৰণোত্তৰ। সত্য আ আপসী ব্যরহাৰক মহত্ব খতম ভই গেল। জাদুই রাস্তরিকতারাদ জগমে রাস্তরিক স্থিতিমে জাদুই রস্তুজাত যোগিআওল জাগত অছি। ৰচনাকাৰ ঐ তৰহক প্রযোগ কই রাস্তরিকতাকেঁ লীক জকাঁ বুঝরাঁক প্রযাস কৰৈ ছথি। উত্তৰ আধুনিক পাশ্চাত্য বুর্জুআ দৃশ্য-শ্রব্য মীডিযাক প্রযোক কই অসমতা, অন্যায আ রংচিতক অরধাৰণাকেঁ মাত্র শব্দ কহৈ ছথি জে সমতা, প্রাপ্তি আ ন্যাযক লগক শব্দ অছি। গৰীরী জে পাশ্চাত্যমে সমস্যা নৈ অছি সে আগ ভাৰতমে পৈঘ সমস্যা অছি। উত্তৰ আধুনিকতা লাৰীরাদক আ মার্ক্সরাদক রিৰোধমে অছি আ একৰ লাৰীরাদ আ মার্ক্সরাদ রিৰোধ কেলক অছি। জেনা ঐতিহাসিক

রিশ্লেষণাক পঞ্চমে মার্ক্সরাদ ঋছি ঋা ওগসঁ ও ঋপন সিদ্ধাংত ফেৰসঁ সশক্ত কেনক ঋছি, সংৰচনারাদ-ডত্তৰ-সংৰচনারাদ ঋা ডত্তৰ ঋাধুনিকতারাদক পৰিপ্রেক্ষ্যমে। মার্ক্সরাদ নৌকিক পক্ষপৰ জোৰ দৈত ঋছি মুদা তেঁ এ ডপযোগিতারাদ ঋা চার্রকক দর্শনক নগ নৈ ঋছি, কাৰণ ডপযোগিতারাদ ঋা চার্রকরাদ মাত্র শাৰীৰিক ঋারশ্যকতাকেঁ ধ্যানমে ৰখৈত ঋছি। নাৰীরাদী দৃষ্টিকোণ সেহো ডত্তৰ ঋাধুনিকতারাদক যথাস্থিরাদক রিৰোধ কেনক ঋছি কাৰণ যারত সে খতম নৈ হএত তাধৰি নাৰীক স্থিতিমে সুধাৰ নৈ ঋাওত। প্লেটো- প্লেটো কহৈ ছথি জে কোনো কনা নীক নৈ ভ২ সকৈএ কিএ তঁ এ সভটা ঋসত্য ঋা ঋরাস্তরিক ঋছি। প্লেটোক এ রিচাৰ স্পার্টাসঁ এথেংসক সৈন্য সংগঠনক ন্যূনতাকেঁ দেখৈত দেন রিচাৰক ৰূপমে সেহো দেখন জএবাঁক চাহী। সম্বাদ দূ তৰেহেঁ ভ২ সকৈএ- ঋভিভাষণ রা গপ দ্বাৰা। গপমে দার্শনিক তত্ত্ব কম ৰহত। ডেৰীডাক রিখণ্ডন পদ্ধতি ডুঁচ স্থান প্রাপ্ত ৰচনা/ নেখক কেঁ নীচাঁ ন২ ঋনৈত ঋছি ঋা নিচুনকাকেঁ ডুপৰ। ৰোনেণ্ড বাঁর্থেস নিখৈ ছথি জে জখন কৃতি ৰচনাকাৰসঁ পৃথক ভ২ জাগএ ঋা ওকৰ রিশ্লেষণ স্বতংত্র ৰূপেঁ হোমএ নগৈ ছৈ তখন কৃতি মহত্বপূর্ণ ভ২ জাগএ জকৰা ও ৰচনাকাৰক মৃত হোএবঁ কহৈ ছথি।

ডত্তৰ-সংৰচনারাদ সংৰচনারাদক সম্পূর্ণ ঋা সুগঠিত হেবাঁক ঋরধাৰণাকেঁ মাটি দেনক। সৌসৰক ভাষা সিদ্ধান্ত- বাঁজবঁ/ নিখবঁ, রাস্তরিক সমএক সাহিত্য রা ঐতিহাসিক পৰিপ্রেক্ষ্যক শব্দশাস্ত্ৰ, মহত্বপূর্ণ কোনো কৃতি রা মনুক্ষ ঋছি, মহত্তা একটা ভার ঋছি, রাস্তরিক সমএমে ভাষা রা একৰ ঐতিহাসিক পৰিপ্রেক্ষ্য; মুদা

একৰা সেহো ডেৰীডাক রিখণ্ডন সিদ্ধান্ত ঙন্টো-পন্টো কৰএ নাগন।

নিংগ একটা জৈর রৈজ্ঞানিক তথ্য খছি মুদা মহিনা/ পুৰুষক সিদ্ধান্ত সামাজিকতাক প্ৰতিফন খছি। মহিনা সাপেক্ষ সাহিত্য কনা পুৰুষ দ্বাৰা নিৰ্মিত খছি খা পুৰুখক নজৰিসঁ মহিনাকেঁ দেখৈত খছি। সাহিত্যক নাৰীরাদী সিদ্ধান্ত ঐ সমস্যাক তহমে জাগএ। মিথিনাক সন্দৰ্ভমে মহিনাক স্থিতি ওতেক খৰাপ নৈ ছৈ মুদা মৌথিনী সাহিত্যক একভগাহ প্ৰরৃত্তিক কাৰণ ঙঠ রৰ্গক নাৰীক খৰাপ স্থিতি সাহিত্যমে খাএন। খাধুনিকীকৰণ তথাকথিত সামাজিক ৰূপসঁ নিচুনকা জাতি সভমে সেহো নাৰীক স্থিতিমে খরনতি খননক খছি। দোসৰ একটা খাৰ গপ খছি জে জাতি খা ধৰ্ম নাৰীক খধিকাৰকেঁ কএক হীসমে ৰাঁটি দেনে খছি। নাৰীরাদী দৃষ্টিকোণ সেহো কহৈএ জে সভটা সিদ্ধাংত পুৰুষ দ্বাৰা ৰঁনাওন গেন সে ও সিদ্ধাংত পূৰ্ণ ব্যাখ্যা নৈ কই সকৈএ। সৰন মানরতাবাদ সিদ্ধাংতক রিৰুদ্ধ খাএন মুদা ওা সেহো একটা সিদ্ধাংত ৰঁনি গেন। সাৰ্থক সাহিত্যক নিৰ্মাণ একৰ খন্তৰ্গত ভেন। খত্যধিক খানোচনাসঁ ৰঁচৰাঁক চাহী। সমীক্ষককেঁ খপন রিদ্বত্তা প্ৰদৰ্শনসঁ ৰঁচৰাঁক চাহী। খত্যধিক খানোচনাক ক্ৰমমে নোক খপন রিদ্বতা দেখৰঁই নগৈ ছথি। খানোচনাক ক্ৰমমে সংযম ৰখৰাঁক চাহী, খৰাপ শব্দাৰনীক প্ৰযোগ সমীক্ষকক খৰাপ নানন-পানন দেখৰৈঁত খছি। নঘুকথাকেঁ রিঁনা পঢ়নে সমীক্ষা খনৈতিক খছি। ঙদাহৰণস্বৰূপ কৰ্মধাৰযমে ধূমকেতু নঘুকথা “নমাজে শুকৰানা”ক রিষযমে তাৰানন্দ রিযোগী নিখৈ ছথি- মিথিনাক

সংস্কৃতিমে যুগ-যুগসঁ প্রতিষ্ঠাপিত সাম্প্ৰদাযিক সৌহার্দকেঁ ৰেখাংকিত কৰৈত হিনক কথা “নমাজে শুকৰানা” ৰঁহত মহত্বপূর্ণ থিক। (কর্মধাৰয, পৃ. ১২৭) (!) নঘুকথাক শীর্ষক দেখি ক**ই** ঐ তৰহক সমীক্ষা ভেন ঋছি কাৰণ ঐ কথামে হাজী সৈহেৰঁক নমাজক সমএমে পিংজৰাক সুগ্গা “সীতা...ৰাম...।” ৰঁজৈএ ঋা সুগ্গাক পিংজৰাকেঁ হাজী সৈহেৰঁ তাধৰি মহজিদক দেৰাঁনপৰ পঁটকৈ ছথি জাধৰি সুগা মৰি নৈ জাগএ। সঙ্গদা কান**ই** নগৈএ ঋা কথা খতম ভ**ই** জাগএ। ঋা গ্র কথা সমীক্ষকক মতমে সাম্প্ৰদাযিক সৌহার্দকেঁ ৰেখাংকিত কৰৈএ!

সমীক্ষককেঁ ঋতি প্রশংসাসঁ সেহো ৰঁঠৰাঁক চাহী। গ্র দেখাওন জএৰাঁক চাহী জে ঐ ৰিষযপৰ নিখন ঋান নঘুকথাসঁ গ্র কোন ৰূপেঁ ভিন্ন ঋছি, কোনা গ্র ৰিত্ত্ব স্বনেক পূর্তি কৰৈএ, ঐমে কী-কী চৈ ঋা ওগ ৰিষযপৰ নিখন ঋান নঘুকথাসঁ একৰ ত্তুননা হেৰাঁক চাহী। নঘুকথাক সীমিত ৰিস্তাৰকেঁ ধ্যানমে ৰাখি সমীক্ষা হজাৰ শৰ্দ্দমে হেৰাঁক চাহী। সমীক্ষা সম্বন্ধিত নঘুকথাক হেৰাঁক চাহী নেখকক নৈ। নেখকক দোসৰ ৰচনাক ৰিশ্লেষণসঁ সমীক্ষাকেঁ ভৰৰঁ নীক সমীক্ষা নৈ, জে ঐ সভ নঘুকথাক সমীক্ষিত নঘুকথাসঁ কোনো সোম সম্বন্ধ হঋএ তখনে ওকৰ প্রযোগ কৰু। মিথিনাক ৰিৰিধ সংস্কৃতি ঋা গতিহাসকেঁ দেখৈত –মৈথিনী সাহিত্যক একভগাহ স্থিতি ৰিশেষ ৰূপমে- ব্যক্তিগত ঋাক্ষেপক ঋা জিনা-জৰাঁৰকেঁ ধ্যানমে ৰখৰাঁক সেহো পৰম্পৰা ৰহন ঋছি। জাতি-ধর্ম ঋা ক্ষেত্রীযতা মৈথিনী ভাষা সমীক্ষামে কম্মে ঋৰৈঁএ মুদা দোস-মহীমক ঋাধাৰপৰ নীক ৰা ঋধনাহ সমীক্ষাক প্রৰৃত্তি ৰা ঋাগ্রহক ভযংকৰ প্রভাৱ সমীক্ষকক মধ্য ছন্হি। কোনো খাস সমীক্ষাসঁ ওগ নঘুকথাপৰ

প্রকাশ পড়ৈএ রা নৈ সে দেখূ। গ্র তঁ নৈ ঋছি জে ও সমীক্ষা নেখকপৰ টিপ্পণী ক**ই** ৰহনে ঋছি রা নেখকক ঋান ৰচনাপৰ-গম্ভীৰমে জাএৱঁ তঁ বুঁঝি জাএৱঁ জে সমীক্ষা নঘুকথা পঢ়ি নিখন গেন ছৈ ঋাকি নৈ। ঋানংকাৰিক ভাষাক দিন গেন, শব্দক সটীক প্রযোগ কৰু, ঋনাৱশ্যক শব্দ ঋা পাঁতীকেঁ নিকানূ। ঋাত্মেকথাত্মেক নঘুকথাক সমীক্ষা নেন নেখকক জিনগীপৰ প্রকাশ দ**ই** সকৈ ছী। নঘুকথা সমীক্ষামে মহিনা রিৰোধী রা জাতি-ক্ষেত্রক বন্ধনসঁ বাঁহনে মানসিকতাকেঁ দূৰ ৰাখূ।

নঘুকথাক রাতাৱৰণ নির্মাণসঁ নেখক ঋাগাঁ বঢ়ৈত ছথি, ওকৰ পাত্র সভক রিৱৰণ, নঘুকথাক প্রারূপ ঋা তকৰা নেন নোকক ঋা পৰিস্থিতিক বর্ণন। ঐ সেসঁ কোনো এক টা পক্ষ ন**ই** ক**ই** সেহো ঋহাঁ নঘুকথা নিখ সকৈ ছী। কোনো কৃতি কোনা উত্কৃষ্ট ঋছি ঋা ওগমে কী ত্রুটি গেন ঋছি সে সমীক্ষককেঁ দেখৱাঁক চাহী। ওকৰ মূল্যাংকন একভগাহ নৈ হেৱাঁক চাহী, ওগ ৰচনামে কী সংদেশ নুকাএন ছৈ, নেখক কোন দিস নির্দেশিত ক**ই** ৰহনে ঋছি সে সমীক্ষককেঁ বুঝৱাঁক ঋা নিখৱাঁক চাহী। নঘুকথাক মুখ্য ধাৰাকেঁ চিহ্নিত কৰৱাঁক চাহী। ঋপন রিচাৰধাৰাকেঁ সমীক্ষিত নঘুকথাপৰ ঋাৰোপণ নৈ হোএৱাঁক চাহী। ওগ নঘুকথাক ঋাজুক সময়ক সন্দর্ভমে কী ঋাৱশ্যকতা ঋছি সে দেখাউ। ওগ নঘুকথাক মহত্তা কোন রূপমে ঋছি সে দেখাউ, ওকৰ মুখ্য তত্ত্ব চিহ্নিত কৰু। নেখকক জীরন দর্শন, রাস্তরিক, কাল্পনিক ঋা ঋাদর্শক সম্বন্ধমে ওকৰ দৃষ্টি ঋা সংদেহকেঁ চিহ্নিত কৰু। নেখকক নেখনশৈনীক কনাত্মেক পক্ষ, ওকৰ গপ কহৱাঁক ক্ষমতা, ৰচনাক ঢাঁচা ঋা ওকৰ রিভিন্ন ভাগকেঁ জোড়ৱাঁক কনাক চৰ্চা

কৰৱ, জেনা নীক কমাৰ ঠোস আ কনাত্মেক পনংগ রঁনরৈঁত অছি, তঁ দোসৰ কমাৰক জোৰ মাত্র ঠোস হেৰোঁপৰ হোগ ঠৈ আ তেসৰক কনাত্মেকতাপৰ, তহিনা।

সিদ্ধান্তক আৰশ্যকতা কী ঠৈ? সৰন মানরতারাদ কহৈএ জে সাহিত্যক সিদ্ধান্তক রঁদনামে ৰঠনাক কী মানরীয দৃষ্টিকোণ ঠৈ, ওগমে সার্থকতা ঠৈ আকি নৈ সে সামান্য রুঁদ্ধিসঁ কএন জা সকৈএ। অপন রুঁদ্ধিক প্রযোগ ক**ই** ৰঠনাক গ্ণরত্তা অহাঁ দেখি সকৈ ঠী, কোনো সাহিত্যিক সিদ্ধান্তক আৰশ্যকতা সমীক্ষা নেন নৈ ঠৈ।

মৈথিনীক কিছু সর্বশ্রেষ্ঠ নঘুকথা:

মীনা ঝাক ব্রেঁসঙ্ট কেঁসৰ, একটা এহেন সমস্যাপৰ অছি জে মহিনাক সমস্যা থিক আ কোনো মহিনে এহেন মনোরৈজ্ঞানিক রিশ্লেষণযুক্ত কথা ঐ রিষযপৰ নিখি সকৈ চনথি। মুদা কোনো মহিনো ঐ রিষযপৰ আগ ধৰি নঘুকথা নৈ নিখনে চনীহ। পত্নীক ব্রেঁসঙ্ট কেঁসৰ আপৰেশনক রাঁদ পতিক মনোদশাক রিরৰণ সটীক ভেন অছি। ৰোশন জনকপুৰী রঁঠিতক সংঘর্ষক প্রত্যক্ষ গরাহী প্রস্তুত কৰৈ চথি জে দোসৰ ৰূপমে জগদীশ প্রসাদ মণ্ডন সেহো আনৈ চথি, আ মহাপ্রকাশ সেহো একৰা একটা নঘুকথাক কথাক মাধ্যমসঁ কহৈ চথি। রসংত ভগরংত সারংতক কোংকণী কথা ৰোজী ৰোটীক জীরনক ভারনাত্মেক জীরনসঁ সংঘর্ষক কথা থিক, আ এহনে কথা প্রভাত ৰায ভট্ট নর ফৰাক পৰিরেশমে ওগসঁ রেঁশী দর্দসঁ কহৈ চথি। রীনূ ভাগ রিশ্লেষণক মাসঙ্টৰ চথি আ শব্দারনীক প্রযোগসঁ সম্বন্ধিত রৌস্তুজাত রিঠাৰকেঁ ফৰিচারৈঁ চথি। শম্ভূ কুমাৰ সিংহ মৈথিনীক স্থিতিপৰ নিখৈ চথি তঁ অনমোন ঝা, সত্যনাৰাযণ

ঝা আ ওমপ্রকাশ ঝা গাম ঘৰ, নোকৰী চাকৰী আ ঘৰ-ৰাঁহৰক চৰ্চা কৰৈ ছথি। জঁ প্রেম কথাক চৰ্চা কৰী তঁ দুর্গানন্দ মণ্ডলক নোন ভৌজী, সুজীত কুমাৰ ঝা ক একটা অধিকাৰ, কৈলাশ কুমাৰ মিশ্রক চন্দা, পংকজ কুমাৰ প্রিয়াংশুক জীৱনক অনমোল ক্ষণ, অমিত মিশ্রক প্রেম নৈ জহৰ ছৈ, কামিনী কামায়িনীক টুটৈল তাৰা আ ৰাজনাথ মিশ্রক মস্তী মোঝ ৰূপমে প্রেমকথা অছি মুদা ও সভ এক দোসৰাসঁ ভিন্ন হাস্য, গম্ভীৰতা, সামন্তৱাদকেঁ অপনা তৰহেঁ সেহো চিহ্নিত কৰৈত অছি। অসগৰ ৰজাহত দংগাক সমস্যাপৰ টিপ্পণী কৰৈত ছথি তঁ ৰাজদেৱ মণ্ডল এনেকশপৰ আ ৰীৰেন্দ্ৰ কুমাৰ যাদৱ, সতীশ চন্দ্ৰ ঝা, অভুনেশ্বৰ সেহো সামাজিক সমস্যাক ৰিভিন্ন পক্ষপৰ চৰ্চা কৰৈত ছথি। উমেশ মণ্ডল, নৱীন ঠাকুৰ, কিশন কাৰীগৰ, শিৱ কুমাৰ ঝা আ ৰঁচেশ্বৰ ঝা ব্যংগ্যকেঁ নৱ দিশা দই ৰহল ছথি। নন্দ ৰিলাস ৰায আ কপিলেশ্বৰ ৰাউত ব্যংগ্য আ সমস্যাকেঁ শব্দক জাদূগৰীসঁ পহিলে মিজ্ঝৰ কৰৈ ছথি আ ফেৰ ফৰাক কৰৈ ছথি। সন্তোষ কুমাৰ মিশ্রক কথা মুসীৰ্বত আ আশীষ অনচিন্হাৰক কাটৈল কথা উত্তৰ আধুনিক অৰ্থ্সৰ্ডিটীক উদাহৰণ অছি। যোগেন্দ্ৰ পাঠক “ৰিযোগী” পৰম্পৰা আ আধুনিকতাক দ্বন্দ্ৰক ওঝৰীমে ওঝৰা জাগ ছথি (দেৱৰাণী)। মনোজ কুমাৰ মণ্ডল ঘাসৰানী নঘুকথামে স্ত্ৰী-সংঘৰ্ষ লিখৈ ছথি আ শম্ভুনাথ ঝা “ৰত্নে” স্ত্ৰীক সংঘৰ্ষকেঁ ৰাঁঢ়িক ৰিভীষিকা সংগ জোড়ি অৱিস্মৰণীয কথা কহি জাগ ছথি।

মৈথিলী নঘুকথামে আএল কথ্য আ শিল্পকক ৰিশালতা আহ্লাদকাৰী অছি।

২

পদ্য সাহিত্য আ ওকৰ সমীক্ষাশাস্ত্ৰ

সাহিত্যক দূ ৱিধা অছি *গদ্য* আ *পদ্য* । ছন্দোৱঁদ্ধ ৰচনা *পদ্য* কহবৈত অছি-অন্যথা ও *গদ্য* থীক। ছন্দ মানে ভেল এহন ৰচনা জে আনন্দ প্ৰদান কৰএ । হৰিমোহন ঝা "অকৱিতাক প্ৰতি : কৱিতাক উক্তি" লিখৈ ছথি আ গোপাল জী ঝা "গোপেশ" "হে কৱি কোকিল আজুক যুগ মে অহাঁ জে হোগতহাঁ" মে কহৈ ছথি --অপনহি লিখিতহাঁ অপনহি বূঝিতহাঁ- আ সে কহি অপন অপন মত স্পষ্ট কৰৈ ছথি। মুদা ঐসঁ ওা নৈ বূঝবাঁক চাহী জে আজুক নৱ কৱিতা *গদ্য* কোটিক অছি কাৰণ ৱেদক সাৱিত্ৰী (গায়ত্ৰী ছন্দমে) মংত্ৰ সেহো শিথিল/ উদাৰ নিয়মক কাৰণ গায়ত্ৰী ছংদমে পৰিগণিত হোগত অছি, জেনা যদি অক্ষৰ পূৰা নৈ ভেল তঁ প্ৰত্যেক পাদমে এক আকি দূ অক্ষৰ ৱঁঢ়া লেল জাগত অছি, য আ ৱ কেৰ সংযুক্তাক্ষৰকেঁ ক্ৰমশঃ ও আ উ লগা কএ অলগ কএল জাগত অছি। জেনা-ৱৰেণ্যম্=ৱৰেণিয়ম্ আ স্বঃ = সুৱঃ।

মৈথিলী *পদ্য* সাহিত্যক সমীক্ষাশাস্ত্ৰ: কৱিতাক লয়, ৱিঁম্বপৰ ৱিচাৰ কৰএ পড়ত সংগহি কৱিতাক খণ্ডকেঁ কৱিতাক মুখ্য শৰীৰসঁ মিলান কৰএ পড়ত। আজুক নৱ কৱিতাক সংগ হাগকূ লেল মৈথিলী ভাষা আ লিপি ব্যৱস্থা সৰ্বাধিক উপযুক্ত অছি। গজল, ৰুবাঁগ আদিমে ৱাৰ্ণিক আ মাত্ৰিক দুনূ ছন্দ ব্যৱস্থা কাৰগৰ অছি

ঋা রিঁম্ব রঁহৰ (ঢন্দক) ঋাজাদ গজনে সেহো নিখন জাগত ঋছি। কোনো ৰচনা ঋপ্রাসংগিক নৈ হোগত ঋছি ঋা জোঁ ও ঋহাঁকেঁ হিনোড়ি দিঋএ তঁ ও ৰচনা সার্থক কোনা নৈ হএত? প্লেটো- প্লেটো কহৈ ছথি জে কোনো কনা নীক নৈ ভ২ সকৈএ কিএক তঁ ও সভটা ঋসত্য ঋা ঋৱাস্তৱিক ঋছি। প্লেটোক ও রিচাৰ স্পাষ্টাসঁ এথেঁসক সৈন্য সংগঠনক ন্যূনতাকেঁ দেখৈত দেন রিচাৰক ৰূপমে সেহো দেখন জএরাঁক চাহী। ও কাব্য/ নাটকক ঐ ৰূপেঁ রিৰোধ কেনন্হি জে সম্বাদকেঁ ৰটি ক২ রাঁজৈসঁ নোক একটা কৃত্রিম জীৱন দিস ঋাকর্ষিত হএত। ঋৰিস্টোটন করিতাকেঁ মাত্র ঋনুকৃতি নৈ মানৈ ছথি, ও ঐ মে দর্শন ঋা সার্রভৌম সত্য সেহো দেখৈ ছথি। প্রাচীন গ্রীসমে করিতা ভগরানক সনেস বূঁঝন জাগত ছন। এৰিস্টোফিনীস নীক ঋা ঋধনা, ঐ দূ তৰহক করিতা দেখৈ ছথি তঁ থিযোক্রেস্টস কঠোৰ, উত্কৃষ্ট ঋা ভব্য ঐ তীন তৰহেঁ করিতাকেঁ দেখৈ ছথি। করিতা ঋা সংগীত ঋভিন্ন ঋছি। স্বদা যূৰোপক সিম্ফোনী, জগমে ঢেৰ ৰাস রাদন একে সংগে রিভিন্ন নযমে হোগত ঋছি, সিম্ফাংতমে ঋন্তৰ ঋননক। ফিনিপ সিডনীসঁ ঋংগ্রেজী সমীক্ষাক প্রাৰম্ভ দেখি সকৈ ছী- ও করিতাকেঁ সৌন্দর্য, ঋর্থ ঋা মানরীয হিতমে দেখনন্হি। নর সমীক্ষা- গনিএট করিতামে ভারনাক প্রধানতাক রিৰোধ কএন ঋা একৰা গএৰ রৈযক্তিক রঁনেরাঁক ঋাগ্রহ কেননি। ৰোমাংশরাদ করিতাক ব্যক্তিগত ঋনুভর হোএরাঁক রাঁত কহৈএ। রাঁর্থেজ সংৰচনারাদ-উত্তৰ-সংৰচনারাদক সন্দর্ভমে নেখকক উদ্দেশ্যসঁ পাঠকক মুক্তিক নেন নেখকক মৃত্যুকেঁ ঋারশ্যক মানৈ ছথি- নেখকক মৃত্যু মানে নেখক ৰচনাসঁ ঋনগ ঋছি ঋা পাঠক ঋপনা নেন ঋর্থ তকৈত ঋছি। জাদ্বগ

বাস্তবিকতাবাদ জগমে বাস্তবিক স্থিতিমে জাদুগ বস্তুজাত ঘোসিআওন জাগত অছি, ৰচনাকাৰ ঐ তৰহক প্রযোগ কই বাস্তবিকতাকেঁ নীক জকাঁ বুঁঝবাঁক প্রযাস কৰৈ ছথি। উত্তৰ আধুনিক পাশ্চাত্য বুঁর্জুআ দৃশ্য-শ্রব্য মীডিযাক প্রযোগ কই অসমতা, অন্যায আ বঁচিতক অবধাৰণাকেঁ মাত্র শঙ্ক কহৈ ছথি জে সমতা, প্রাপ্তি আ ন্যাযক নগক শঙ্ক অছি। গৰীরী জে পাশ্চাত্যমে সমস্যা নৈ অছি সে আগ ভাৰতমে পৈঘ সমস্যা অছি। উত্তৰ আধুনিকতা নাৰীরাদক আ মার্ক্সরাদক রিৰোধমে অছি আ একৰ নাৰীরাদ আ মার্ক্সরাদ রিৰোধ কেনক অছি। জেনা ঐতিহাসিক রিশ্লেষণক পক্ষমে মার্ক্সরাদ অছি আ সংৰচনারাদ-উত্তৰ-সংৰচনারাদ আ উত্তৰ আধুনিকতারাদক পৰিপ্রেক্ষ্যমে ওগসঁ ও অপন সিদ্ধাংত ফেৰসঁ সশক্ত কেনক অছি। মার্ক্সরাদ নৌকিক পক্ষপৰ জোৰ দৈত অছি মুদা তেঁ এ উপযোগিতারাদ আ চার্রক দর্শনক নগ নৈ অছি, কাৰণ উপযোগিতারাদ আ চার্রকরাদ মাত্র শাৰীৰিক আরশ্যকতাকেঁ ধ্যানমে ৰখৈত অছি। নাৰীরাদী দৃষ্টিকোণ সেহো উত্তৰ আধুনিকতারাদক যথাস্থিরাদক রিৰোধ কেনক অছি কাৰণ যারত সে খতম নৈ হএত তাধৰি নাৰীক স্থিতিমে সুধাৰ নৈ আএত। আধুনিকতারাদী-স্থিতিরাদ, নর সমীক্ষা, সংৰচনারাদ আ উত্তৰ সংৰচনারাদক বাঁদ রিখণ্ডনরাদ আ উত্তৰ আধুনিকতারাদ আএন, জকৰা রিনম্বিত পূঁজীরাদ কহন গেন (ফ্রেডৰিক জেনসন)। আধুনিক স্থিতিরাদ (সাহিত্যক অরস্থিতিপৰ কোনো প্রশ্ন চিন্হ নৈ) পৰ সংৰচনারাদ প্রহাৰ কেনক আ তকৰা বাঁদ নেখক স্বযং নিখন টেকস্টেক রিশ্লেষণ কৰবাঁক অধিকাৰ গমেনক। সংৰচনারাদ দমিত কৰৈৰঁনা পাশ্চাত্য ব্যৱস্থা আ সমাজপৰ চোট কৰৈএ আ ঐ সঁ

মার্ক্সরাদকেঁ রঁন ভেষ্টনৈ (খনথূজৰ)।ডত্তৰ সংৰচনারাদ কহনেক জে সাহিত্য ওগসঁ খাগাঁক রস্তু খছি জে সংৰচনারাদ রূঁঝৈ খছি। ডত্তৰ-সংৰচনারাদক একষ্টা প্রকাৰ খছি ডত্তৰ খাধুনিকতা। ডত্তৰ সংৰচনারাদ কহনেক জে সাহিত্যমে সংৰচনা সংস্কৃতি খা সিদ্ধান্ত মধ্য কার্য কৰৈত খছি, জত্তই কিছু ভার খা সোচ রংচিত খছি জে নিৰন্তৰতাক রিৰোধ কৰৈএ। রিখণ্ডনরাদ খা ডত্তৰ খাধুনিকতা ডত্তৰ সংৰচনারাদক রাঁদ খাএন। ডত্তৰ ডপনিরেশরাদ ডপনিরেশক নর ৰূপকেঁ নৈ মানৈএ খা খৰ্যৰস্থাক সিদ্ধাংত সন খসফন ডদ্দেশ্যকেঁ ডচিত পৰিণাম নৈ ভেষ্টরাঁক কাৰণ মানৈএ। কার্য্যক ভাৰতীয রিচাৰ: মোক্ষক নেন কনাক খরধাৰণা, জেনা নষ্টৰাজক মুদ্রা দেখূ। সৃজন খা নাশ দুনূক নয দেখা পড়ত। স্থাযী ভারক গাঢ় ভই সীঝি কই ৰস রঁনরঁ- খা ঐ সন কতেক ৰসক সীতা খা ৰাম খনুভর কেনন্থি (দেখূ রান্মীকি ৰামাযণ)। দূঞ্চ ভাৰতীয কর্মরাদক শিক্ষক ছথি তঁ সংগমে ৰসিক সেহো। কনাক স্বাদ নেন ৰস সিদ্ধাংতক খারশ্যকতা ভেন খা ভৰত নাষ্ট্যশাস্ত্ৰ নিখনন্থি। খভিনরগুপ্ত খানন্দরর্ধনক ধ্বন্যানোকপৰ ভাষ্য নিখনন্থি। ভামহ ৬খম শতাব্দী, দণ্ডী সাতম শতাব্দী খা ৰুদ্রষ্ট ৯খম শতাব্দী, একৰা খাগাঁ রঁঢ়েনন্থি। ৰস সিদ্ধান্ত: ভৰত:- নাষ্টকক প্রভারসঁ ৰসক ডৎপত্তি হোগত খছি। নাষ্টক কথী নেন? নাষ্টক ৰসক খভিনয নেন খা সংগে ৰসক ডৎপত্তি নেন সেহো। ৰস কোনা রঁহৰাগএ? ৰস রঁহৰাগএ কাৰণ (রিভার), পৰিণাম (খনুভার) খা সংগ নাগন খান রস্তু (র্য্যভিচাৰী)সঁ। স্থাযীভার গাঢ় ভই সীঝি কই ৰস রঁনৈএ, জকৰ স্বাদ হম নই সকৈ ছী। ভষ্ট নোনষ্ট:- স্থাযীভার কাৰণ-পৰিণাম দ্বাৰা গাঢ় ভই ৰস রঁনৈত খছি। খভিনেতা-

অভিনেত্রী অনুসন্ধান দ্বাৰা আ কল্পনা দ্বাৰা ৰসক অনুভৱ কৰৈত ছথি। নোনষ্ট কৰিকেঁ আ সংগমে শ্ৰোতা-দৰ্শককেঁ মহত্ত্ব নৈ দৈ ছথি। শৌনক:- শৌনক ৰসানুভূতি নেন দৰ্শকক প্ৰদৰ্শনমে পৌসি কই ৰস নেৰ্ব আৰম্ভক বুঁঝৈ ছথি, ঘোড়াক চিত্ৰকেঁ ঘোড়া যন বুঁঝি ৰস নেৰ্বা যন। ভট্টনাযক কহৈ ছথি জে ৰসক প্ৰভাৱ দৰ্শকপৰ হোওত অছি। কৰিক ভাষাকেঁ ও ভিন্ন মানৈত ছথি। ৰসসঁ শ্ৰোতা-দৰ্শকক আত্মা, পৰমাত্মাসঁ মেন কৰৈএ। ৰসক আনন্দ অছি স্বৰূপানন্দ। আ ঐসঁ হোওত অছি আত্ম-সাক্ষাত্কাৰ। ৰস সিদ্ধান্ত শ্ৰোতা-দৰ্শক-পাঠক পৰ আধাৰিত অছি। এ শ্ৰোতা-দৰ্শক-পাঠকপৰ জোৰ দৈত অছি। ধ্বনি সিদ্ধান্ত: আনন্দৱৰ্ধন ধ্বন্যানোক- সাহিত্যক উদ্দেশ্য অৰ্থকেঁ পৰোক্ষ ৰূপেঁ বুঁঝাএৰ্ব বা অৰ্থ উত্পন্ন কৰৰ্ব অছি। এ সিদ্ধান্ত দৈত অছি পৰোক্ষ অৰ্থক সংৰচনা আ কাৰ্য, ৰস মানে সৌন্দৰ্যক অনুভৱ আ অনংকাৰক সিদ্ধান্ত। আনন্দৱৰ্ধন কাব্যক আত্মা ধ্বনিকেঁ মানৈত ছথি। ধ্বনি দ্বাৰা অৰ্থ তঁ পৰোক্ষ ৰূপেঁ অবৈত অছি মুদা ও অবৈত অছি সুসংগৰ্ঠিত ৰূপমে। আ ঐসঁ অৰ্থ আ প্ৰতীক, এ দূটা সিদ্ধান্ত বঁহাৰ হোওত অছি। ঐসঁ ৰসক প্ৰভাৱ উত্পন্ন হোওত অছি, ঐসঁ ৰস উত্পন্ন হোওত অছি। ন্যায আ মীমাংসা ঐ সিদ্ধান্তক বিৰোধ কেনক, এ দুনূ দৰ্শন কহৈত অছি জে ধ্বনিক অস্তিত্ব কতৌ নৈ অছি, এ পৰিণাম অছি অনুমানক আ যে পহিনহিযেসঁ নক্ষণাক অন্তৰ্গত অছি। আ যে যত শব্দ দ্বাৰা বৰ্ণিত হএৰ্ব সম্ভৱ নৈ অছি। স্ফোট সিদ্ধা ্ত: ভৰ্তৃহৰীক বাক্যপদীয কহৈত অছি জে শব্দ আকি বাক্যক অৰ্থ স্ফোট দ্বাৰা সংৱাহিত অছি। বৰ্ণ স্ফোটসঁ বৰ্ণ, পদ স্ফোটসঁ শব্দ আ বাক্য স্ফোটসঁ বাক্যক নিৰ্মাণ হোওত অছি। কোনো জ্ঞান বিনু শব্দক সম্বন্ধক

সম্ভর নৈ অছি। ঞ ভাৰতীয় দৰ্শনক জ্ঞান সিদ্ধান্তক একটা ভাগ রঁনি গেন। অৰ্থক সংপ্ৰেষণ অক্ষৰ, শব্দ আ রাক্যক উৎপত্তি রিঁন সম্ভর অছি। স্ফোট অছি শব্দব্ৰহ্ম আ সে অছি সৃজনক মূন কাৰণ। অক্ষৰ, শব্দ আ রাক্য সংগ-সংগ নৈ ৰহৈএ। রাঁজনে শব্দক ফৰাক অক্ষৰ অপনামে শব্দক অৰ্থ নৈ অছি, শব্দ পূৰ্ণ হএরা ধৰি একৰ উৎপত্তি আ রিনাশ হোগত ৰহৈ ছৈ। স্ফোটমে অৰ্থক সংপ্ৰেষণ হোগত অছি মুদা তখনো স্ফোটমে প্ৰাপ্তি সমএ রা সংচাৰক কানমে অক্ষৰ, শব্দ রা রাক্যক অস্তিত্ব নৈ ভেন ৰহৈ ছৈ। শব্দক পূৰ্ণতা ধৰি এক অক্ষৰ আৰ নীক জকাঁ ক্ৰমসঁ অৰ্থপূৰ্ণ হোগএ আ রাক্য পূৰ্ণ হেরা ধৰি শব্দ ক্ৰমসঁ অৰ্থপূৰ্ণ হোগএ। সাংখ্য, ন্যায, রৈশেষিক, মীমাংসা আ রেদান্ত ঞ সভ দৰ্শন স্ফোটকেঁ নৈ মানৈত অছি। ঐ সভ দৰ্শনক মানৰ অছি জে অক্ষৰ আ ওকৰ ধ্বনি অৰ্থকেঁ নীক জকাঁ পূৰ্ণ কৰৈত অছি। ফ্ৰাংসক জৈকস ডেৰীডাক রিখণ্ডন আ পসৰৰাক সিদ্ধান্ত স্ফোট সিদ্ধান্তক নগ অছি। অনংকাৰ সিদ্ধান্ত: ভামহ অনংকাৰকেঁ সমাসোক্তি কহৈ ছথি জে আনন্দক কাৰণ রঁনৈএ। দণ্ডী আ উদ্ভট সেহো অনংকাৰক সিদ্ধান্তকেঁ আগাঁ রঁঢ়রৈঁ ছথি। অনংকাৰক মূন ৰূপসঁ দূ প্ৰকাৰ অছি, শব্দ আ অৰ্থ আধাৰিত আ আগাঁ সাদৃশ্য-রিৰোধ, তৰ্কন্যায, নোকন্যায, কাৰ্য্যন্যায আ গূঢ়াৰ্থ প্ৰতীতি আধাৰপৰ। মম্মট ৩১ প্ৰকাৰক অনংকাৰকেঁ ৭ ভাগমে রাঁটৈ ছথি, উপমা মানে উদাহৰণ, ৰূপক মানে কহৰী, অপ্ৰস্তুত মানে অপ্ৰত্যক্ষ প্ৰশংসা, দীপক মানে রিভাজিত অনংকৰণ, ব্যতিৰেক মানে অসমানতা প্ৰদৰ্শন, রিৰোধ আ সমুচ্চয মানে সংগৰেঁ। ঔচিত্য সিদ্ধান্ত: ক্ষেমেন্দ্ৰ ঔচিত্য রিচাৰ চৰ্চামে ঔচিত্যকেঁ সাহিত্যক মুখ্য তত্ত্ব মাননন্হি। আ ঔচিত্য কতই

হেৰাঁক চাহী? ও হেৰাঁক চাহী পদ, ৰাক্য, প্রৰন্ধক অর্থ, গুণ, অলংকাৰ, ৰস, কাৰক, ক্রিয়া, নিংগ, ৰচন, ৰিশেষণ, উপসর্গ, নিপাত মানে ফাজিনে, কান, দেশ ৰুন, ব্রত, তত্ত্ব, সত্ত্ব মানে আন্তৰিক গুণ, অভিপ্রায, স্বভাৰ, সাৰ-সংগ্রহ, প্রতিভা, অৰস্থা, ৰিচাৰ, নাম আ আশীর্বাদমে। কংপাযমান অছি ও ব্রহ্মাণ্ড আ ও অছি কংপন মাত্র। কৰিতা ৰাচনক ৰাঁদ পসৰৈত অছি শান্তি, শান্তি সর্বত্র আ শান্তি পসৰৈত অছি মগজমে।

অপন ৰ্যক্তিগত প্রশংসা আ দোসৰাক প্রতি আক্ষেপক কৰিতামে ৰ্নৈকমেনৰ সাহিত্যকাৰ দ্বাৰা প্রযোগ কৰৰাঁক গুংজাগশ ৰহৈত অছি। মুদা তথ্যপূর্ণ মূন্যাংকনসঁ নেখকক ঐ প্রবৃত্তিকেঁ সমীক্ষক চিহ্নিত কৰৈত ছথি। জাতিৰাদ-সাংপ্রদাযিকতাৰাদ আৰিঁযে জাগত ছৈক, তকৰা সমীক্ষক চিহ্নিত কৰৈত ছথি, হীন ভাৱনাসঁ গ্রস্ত সাহিত্য কন্যাণকাৰী কোনা ভই সকত? সমীক্ষক ও সেহো চিহ্নিত কৰৈত ছথি। মৈথিনী সাহিত্য, জতএ পাঠকক সংখ্যা শূন্য ছনৈ, এক সাহিত্যকাৰ দোসৰাক সমীক্ষা কৰৈত ছন আ এতএ ৰ্যক্তিগত অহম্ আ ৰ্নৈকমেনিংগক পূর্ণ গুংজাগশ ছনৈ, অখনো সুখাএন মুখ্যধাৰা (!)ক পদ্যমে ও নক্ষণ ভেটৈত অছি। অহাঁ দূ-চাৰিটা সুখাএন মুখ্যধাৰা (!)ক কৰি সম্মেনমে চনি জাউ, উদ্‌ঘোষকক উদ্‌ঘোষণা আ থোপড়ী, উদ্‌ঘোষকক আ সাহিত্যকাৰক পূর্বাগ্রহকেঁ চিহ্নিত কই দেত, মানে ৰ্নৈকমেনিংগ আ ৰ্নৈক-মার্কেটিংগ দ্বাৰা কৰিতাক পুৰস্কাৰ নেন নিখন জাএৰ্। মুদা বুকৰ আ নোবৰ্ন সাহিত্য পুৰস্কাৰ প্রাপ্ত সাহিত্য সেহো কানাতীত নৈ ৰহি পৰৈত অছি, ৰ্দীত ৰাসকেঁ তঁ নোক মোন ৰখৈত অছি মুদা ঢেৰ ৰাস ৰিস্মৃত ভই জাগত ছথি আ পাঠক ওকৰ মূন্যাংকন ঐ তৰহেঁ কই

দৈত ছথি। পদ্য নোক কম পঢ়ৈত অছি। সংস্কৃতসন ভাষাক প্রচাৰ-প্রসাৰ নেন কএন জা ৰহন প্রযাস অন্তর্গত সম্ভাষণ-শিরিৰমে সৰন সংস্কৃতক প্রযোগ হোগত অছি। কথা-উপন্যাসক আধুনিক ভাষা সভসঁ সংস্কৃতমে অনুরাদ হোগত অছি মুদা পদ্য ওগ প্রক্রিযামে ৰাঁৰন ৰহৈত অছি। কাৰণ পদ্য কিযো নৈ পঢ়ৈত অছি আ জগ ভাষা নেন শিরিৰ নগেৰাঁক আরশ্যকতা ভ**ই** গেন অছি, তগ ভাষামে পদ্যক অনুরাদ উর্জাক অনর্গন প্রযোগ মানন জাগত অছি। মৈথিনীমে স্থিতি এহন সন ভ**ই** গেন অছি, জে গাম আগ খতম ভ**ই** জাএ তঁ ঐ ভাষাক ৰাঁজএৰঁনাক সংখ্যা ৰঁহু ন্যূন ভ**ই** জাএত। নোক সেমীনাৰ আ রৈঁসকীমে মাত্র মৈথিনীমে ৰঁজতাহ। মৈথিনী-উচ্চাৰণ নেন শিরিৰ নগেৰাঁক আরশ্যকতা তঁ অনুভূত ভগএ ৰহন অছি (জাতিরাদী ৰংগমংচক নাটক দেখি নিঅ, ই স্পষ্ট ভ**ই** জাএত জে হমৰা সভকেঁ সুখাএন মুখ্যধাৰা (!)ক নেন মৈথিনী উচ্চাৰণক নেন শিরিৰ নগাৰঁএ পড়ত)। তঁ ঐ স্থিতিমে মৈথিনীমে পদ্য নিখৰাঁক কী আরশ্যকতা আ ঔচিত্য ? সমযাভারমে পদ্য নিখৈ ছী, ঐ গপপৰ জোৰ দেনাসঁ ই স্থিতি আৰ ভযারহ ভ**ই** সোঝাঁ অৰৈত অছি। এহনা স্থিতিমে আস-পড়োসক ঘটনাক্রম, ব্যক্তিগত মহত্ত্বাকাংক্ষা, আক্ষেপ আ যাত্রা-রিরৰণী যএহ সুখাএন মুখ্যধাৰা (!)ক মৈথিনী পদ্যকক রিষয-রস্তু ৰঁনি গেন ছন। মুদা ঐ সভ নেন গদ্যক প্রযোগ কিএ নৈ? কথাক নাট্য-ৰূপান্তৰণ ৰংগমংচ নেন কএন জাগত অছি মুদা গদ্যক পদ্যমে ৰূপান্তৰণ কোন উদ্দেশ্যসঁ? সমযাভারমে নিখন জা ৰহন ঐ তৰহক পদ্য সভক পাঠক ছথি গোনৈসী কেনিহাৰ সমীক্ষক নোকনি আ স্বযং আমুখক মাধ্যমসঁ অপন পদ্যক নীক সমীক্ষা কেনিহাৰ গদ্যসঁ পদ্যমে ৰূপান্তৰকাৰ মহাপদ্যকাৰ নোকনি

! পদ্য সর্জনাক মোন কে বূঝত ! ব্যক্তিগত নৌকিক ঋন্মভর জঁ গহীঁৰ ধৰি নৈ ঙতৰত তঁ যে ত্তকান্ত ৰহনো ঙপৰান্তো ঙৎকৃেধষ্ট পদ্য নৈ ৰঁনি যকত। পাৰনৌকিক ঠিন্তন কতৰোঁ ঋমূর্ত ৰহত ঋা জঁ ও নৌকিকযঁ নৈ মিনত তঁ ও যেহো ঋত্তকান্ত বা গোনৈযী ঋা বাদক যোঁগৰক ঋছৈতো যিহৰা নৈ যকত। মনুষ্ক্ক ঋারশ্যকতা ঋছি ভোজন, বস্ত্ৰ ঋা ঋাৰাম, ঋা তকৰ ৰাঁদ পাৰনৌকিক ঠিন্তন। জখন ৰূস্ক গ্র পৃছৈ ছথি জে গ্র যভ ঙৎ্যেৰমে ভাগ নেনিহাৰ যভ যেহো মৃত্মক ঋৰশ্যঁভাৰিতাকেঁ জনৈ ছথি? ঋা যে জঁ জনৈ ছথি তখন কোনা ঙৎ্যেৰমে ভাগ ন**ই** ৰহনে ছথি! যে ঋাধুনিক মৈথিনী পদ্যকাৰ জখন ঋপন ভাষা-যঁস্কৃতিক ঋা ঋার্থিক ঋাধাৰক ঋাধাৰ ঋপনা পএৰক নীচাঁযঁ বিন্মপ্ত হোগত দেখৈ ছথি ঋা তখনো ঋাঁখি মূনি ক**ই** ওগ যত্যকেঁ নৈ মানৈত ছথি, তখন জে দেশ-বিদেশক ঘট্নাক্রম ঋা বাদ পদ্যমে ঘোযিঋাৰঁএ চাহৈ ছথি, দেশজ দনিত যমাজ নেন জে ও ঙপকৰি ক**ই** নিখ**ই** চাহৈ ছথি, ঙপকাৰ কৰ**ই** চাহৈ ছথি, তঁ তগমে ধাৰ নৈ ঋাৰিঁ পৰৈঁত ঋছি। তঁ পদ্যকেঁ ঙৎকৃেধষ্টতা চাহী। ভাষা-যঁস্কৃতিক ঋাধাৰ চাহী। ওকৰা খানী ঋাযাতিত বিষয-বস্তু নৈ চাহী, জে ওকৰাপৰ ঙপকাৰ কৰৰাঁক দৃষ্টিএঁ ঋানন গেন ছৈ। ওকৰা ঋাযাতিত যম্বেদনা যেহো নৈ চাহী জে ওকৰ পএৰক নীচাযঁ বিন্মপ্ত ভাষা-যঁস্কৃতি ঋা ঋার্থিক ঋাধাৰকেঁ তকৰাঁক ঙপৰঝপকী ঙপঞ্চত প্রযায মাত্র দঋএ। নীক পদ্য কোনো বিষযপৰ নিখন জা যকৈত ঋছি। বূস্কক মানৱক ভৱিষ্যক ঠিন্তাকেঁ ন**ই** কএ, ঋযঙ্গাতি মনকেঁ যম্বন দেৰাঁ নেন, নৈ তঁ নোক প্ৰৱচনমে ঢোঁগী ৰাঁৰাঁ ঐঠাম জাগতে ৰহতাহ। যমাজক ভাষা-যঁস্কৃতি ঋা ঋার্থিক ঋাধাৰক নেন যেহো, নৈ তঁ মৈথিনী নেন শিৱিৰ

নগারেঁএ পড়ত। রিশ্বক সংপ্রেষণীযতা সেহো আরশ্যক, নৈ তঁ পদ্যকাৰ নেন পহিনেসঁ রাতাররণ রঁনারঁএ পড়ত আ জনকৰ পদ্যক নেন মংচক ওৰিআওন কৰএ পড়ত, জনকৰ শঙ্কারনী আ রাদক নেন শিরিৰ নগা কই প্রশিক্ষণ দেন জএরঁাক আরশ্যকতা অনুভূত কএন জাএত আ সে কিছু পদ্যকাৰ নোকনি কগযো ৰহন ছথি! মিথিনাক ভাষাক কোমন আৰোহ-অররোহ, এতুক্কা সর্রহাৰা রর্গক সর্রগুণসংপন্নতা, সংগহি এতুক্কা ৰহন-সহন আ সাংস্কৃতিক কষ্টৰতা; আ ৰাজনীতি, দিনচর্যা, সামাজিক মান্যতা, আর্থিক স্থিতি, নৈতিকতা, ধর্ম আ দর্শন সেহো পদ্যমে অএরঁাক চাহী। আ সে নৈ ভেনে পদ্য একভগাহ ভই জাএত, ওনেড়ি জাএত, ফ্রেম নগা কই টঁগরঁা জোগড় ভই জাএত। পদ্য ৰচরঁ রিরশতা অছি, সাহিত্যিক। জহিযা মিথিনাক নোককেঁ মৌথিনী ভাষা সিখেরঁা নেন শিরিৰ নগাওন জএরঁাক আরশ্যকতা অনুভূত হএত, তহিযা পদ্যক অস্তিত্বপৰ প্রশ্ন সেহো ঠাঢ় কএন জা সকত। আ সে দিন নৈ আরঁএ তগ নেন সেহো পদ্যকাৰকেঁ সতর্ক ৰহএ পড়তন্হি, আ সে ও সভ সতর্ক ছথি।

পদ্যমে জে পৈঘত্বক (জে হীন ভারনাক একটা ৰূপ অছি) ভারনা হোগ ছৈ, তকৰা চিহ্নিত কএন জাএ। মেডিযোক্রিটী চিহ্নিত কৰু-তকিযা কনাম আ চানূ ব্রেকিংগ ন্যূজ- আধুনিকতাক নামপৰ, যুগক প্রমেযকেঁ মাটি দেরঁাক রিচাৰ ঐমে নৈ ভেটৈত, সে ঐ অন্তর্ৰাষ্ট্ৰীয পৰিদৃশ্যক, বুশ-সদ্দামক আনোচনামে ধাৰ ওগ কাৰণসঁ নৈ আরিঁ পরৈত অছি। কোনো মন্দিৰ-মস্জিদক জে ও সমর্থন-রিৰোধ কৰৈত ছথি রা কোনো নন্দীগ্রাম-নানগঢ়ক সেহো, তঁ ওগমে সেহো তগ তৰহক ধাৰ নৈ অরৈত অছি। দাৰু পীরিঁ

মঁতন মানৱৱাদী, ধৰ্মনিৰপেক্ষতাৱাদী, ৱামপঁথৱাদী আ দক্ষিণপঁথৱাদী, হিনকৰ ৱিচাৰ নাগত ওঁঘাএন, যুগক সভ শঙ্কাৱনী ভৰতাহ আ পদ্য তৈযাৰ। অমেৰিকাক আনোচনামে ধাৰ কোনা আওত আ ৱামপঁথক পক্ষমে সেহো- জখন অপন আজীৱিকা দক্ষিণপঁথক মদতিসঁ চনি ৰহন অছি! সঁঘৰ্ষক অভাৱ সৃজনাত্মেকতাক স্তৰকেঁ সমএ ৱঁঢ়নাসঁ ৱঁঢ়েৱাঁক ৱঁদনা ঘটৱৈত অছি। যুগক অনুৰূপ সভ চনৈএ, ওকৰ ৱিপৰীত চনৱঁ তখন নে সৃজনাত্মেকতাক সঁগ চাহী, দোসৰাকেঁ পনাযনৱাদী কহনিহাৰ ঐ তৰহক সুৱিধাৱাদী তত্ত্বকেঁ চিহ্নিত কৰ্, গহীঁৰ পৈসৱঁ জিনকা নেন সঁভৱ নৈ। গতিহাসসঁ জুড়াৱ ঐতিহাসিক মনোভাৱনাসঁ জোড়ি সকত। ৱৰ্তমান সামাজিক ব্যৱস্থাকেঁ মাটি দেৱাঁমে ধাৰক অভাৱ-হীনভাৱনাগ্ৰস্ত আ অপৰাধ ভাৱসঁ ভৰন নেখকসঁ সঁভৱ নৈ। ন্যায ৱৈশেষিক আ সাঁখ্য-যোগক ৱস্তুৱাদ, ৱাঁদ্ধক যথাৰ্থ আ মাযাক ৱিৰোধ, গৃহস্থ জীৱন, নোক হিত, কনা আ সাহিত্যক প্ৰীতি; আত্মোক ভীতৰক জ্ঞান প্ৰজ্ঞাপৰ আধাৰিত হোগত অছি জে অখণ্ড অছি- গতি, স্বতঁত্ৰতা, সৰ্জনাত্মেক পৰিৱৰ্তন। গতিহাস ৱা সাহিত্যক গতিহাস হম ৱঁদনি নৈ সকৈত ছী আ এতএ উচ্চ আ মধ্যৱৰ্গক স্মৃতি আধাৰিত মিথিনাক স্বৰ্ণযুগ(!); মুদা তকৰ মহত্ত্ব দূৰদৰ্শন আ চনচিত্ৰ টামে ভ**ই** সকৈত অছি। উদাৰৱাদ, ঔদ্যোগিকৰণ আ তকৰ আৰ্থিক ৱিকাসক সফনতা-অসফনতা, সামাজিক ৰূপমে সমাজক পিছড়ন ৱৰ্গক ৱিৰোধকেঁ আৰক্ষণ আ স্বতঁত্ৰতা পসাৰি দেনক মুদা সঁগহি একৰ তীৱ্ৰতা কম কেনক সে চাহে ও নক্সনৱাদ হুঅএ ৱা মাওৱাদ ৱা মৰ্ক্সৱাদ-নেনিনৱাদ। ৱুঁৰ্জুআ ৱৰ্গক নেন ওৱ ফাএদা ৰহন। ৱুঁৰ্জুআ ৱৰ্গক ৰাজনৈতিক আ

সাংস্কৃতিক সংগঠন পসৰন; আ সৰ্বহাৰা বৰ্গ ধৰি ও পহুঁচএ সে প্ৰয়াস; আ মহিনা নোকনিকেঁ ঐমে সম্মিনিত কৰবাঁক প্ৰয়াস। পাগ আ সুবিধা অপনা সংগ পৰম্পৰাগত নৈতিকতাকেঁ তোড়নেক। কম্পনী অপন স্বতংত্ৰ অস্তিত্ব বঁনেনেক আ পৰিবাৰ আ ব্যক্তি ঐ তৰহক কম্পনীকেঁ নৌকৰীপেশা নোকক সংগ চনবঁএ নাগন। প্ৰকৃতিপৰ নিযন্ত্ৰণ আ মানবীয ব্যবহাৰক অবনোকন, কাজক নেনে অন্ন আ কাজক বঁদনা পাগ, ৰোজগাৰ গাৰন্টী কাৰ্যক্ৰম, জনবিতৰণ প্ৰণানীক দোকান, ৰোজগাৰ নেনে দেশ-বিদেশ ছোট হএবঁ, পৰিবাৰক আধাৰপৰ আঘাত, পূঁজীবাদী বিশ্ব অৰ্থব্যৱস্থা, পৰিবৰ্তন আপৰূপী নৈ ৰৱন্ সংঘৰ্ষ আ প্ৰয়াসসঁ ভেটৈত। স্বতংত্ৰ মানবীয সংবেদনা জে নীক ভবিষ্যক গাৰংটী নৈ দৈত অছি তঁ ও অধনাহক সেহো গাৰংটী নৈ দৈত অছি। হমৰা নগ বিকল্প অছি আ মৈথিনী পদ্যক পুনৰ্জীৱনক জে প্ৰমাণ ভেটি ৰহন অছি সে আহ্লাদিত কৰৈবঁনা অছি। বিকল্প হমৰা সভকেঁ তকবাঁক অছি জে সনসনী পসাৰী আকি কাৰ্য কৰী।

সমীক্ষাক প্ৰাচ্য আ পাশ্চাত্য সিদ্ধা◌ংত সভক আনোকমে সমীক্ষা: (সিদ্ধান্ত আ প্ৰযোগ)

বূঁঠ জীক কিছু কবিতাকেঁ সমীক্ষাশাস্ত্ৰক সিদ্ধান্ত আ প্ৰযোগক পাঠশানা নেন হম চুননে ছী।

বূঁঠ জীক কবিতাক -মাৰ্ক্সবাদ, ঐতিহাসিক দৃষ্টি, সংৰচনাবাদ, জাদূ-বাস্তবিকতাবাদ, উত্তৰ-আধুনিক , নাৰীবাদী আ বিখণ্ডনবাদ দৃষ্টিসঁ অধ্যযন সংগমে ভাৰতীয সৌন্দৰ্যশাস্ত্ৰক দৃষ্টিসঁ সেহো অধ্যযন

আউ আগাঁ ৱঁঢ়ী আ দেখী:-

জেঠী কৰেহ: ৱূঁঠ জীক করিতা জেঠী কৰেহ, করিতামে করি কহৈ ছথি জে এ ভোৰমে উধিআগত অছি, ৱঁখাঁ হেঁঠ ভেনোপৰ উপনাগত অছি। খতৰাক ৱিঁন্দু ৱঁভ ডুপৰ ঠৈ তখন ও কিএ অণুনাগত অছি? আ আখিৰীমে কহৈ ছথি জে ৱাঁহ তোড়ি এ প্রনয মচাওত মে ৱূঁম্মাগত অছি! এ ভেন ঐ করিতাক মামান্য পাঠ। আৱঁ এতএ একৰা মঁৰচনারাদী দৃষ্টিকোণমঁ দেখী তঁ নাগত জে কৰেহ মরেৰে উধিআগত অছি তঁ আশা কৰু জে আন ৱেঁৰমে এ নৈ উধিআগত হএত। ৱঁৰখা হেঁঠ ভেনে উপনাগত অছি মুদা মে নৈ হেৱাঁক চাহী। গম্ভোৰ পানিক ঠমকৱঁ, মোৰপৰ ভৌৰী দেৱঁ আ তকৰ পৰিণাম জে ডীহক কৰেজকেঁ এ অপনামে মমা নৈত অছি। ওকৰ ৰেতক ৱঁঢ়নোমঁ করিক ধৈর্য ঠহকৈ ছন্হি। আৱঁ কনে মঁৰচনারাদমঁ হষ্টি ক**ই** একৰ ঐতিহামিক ৱিশ্লেষণপৰ আউ। এ নর যুগক নেন একটা নর অর্থ দেত। খতৰাক ৱিঁন্দু জে করিক মমএমে উঁঠগৰ নগৈত হএত আৱঁ ৱাঁহক ৱীঠমে ভেন জমা ধাৰক মরাদক ঠনতে ওতেক উঁঠ নৈ ৰহি গেন। মে নর পীঢ়ী নেন করিক করিতা কৰিমঁ ফৰাক একটা নর স্বৰূপ ন**ই** নৈত অছি। আৱঁ কনে মঁৰচনারাদমঁ হষ্টি ক**ই** ৱিখণ্ডনরাদ দিম আউ। ৱিখণ্ডনরাদী কহত জে মঁৰচনারাদীক ধ্রুর দার্শনিক স্বৰূপ নৈত অছি। ৱঁখাঁ হেঁঠ ভেনৈ, তৈযো উপনাযৱঁ, ৱাঁহ ৱঁনৱৈঁৱঁনা গংজীনিযৰক কৰেহকেঁ ৱাঁহৱাঁক প্রযামক ৱূঁৰৱঁকীক ৰূপ নেৱঁ আ করিক কৰেহ দ্বাৰা ৱাঁহ তোড়ি প্রনয মচেৱাঁক ভৱিষ্যৱাণী স্বযং করিক ধ্রুৱীকৰণক স্থাযী ৱা ক্ষণিক হোএৱাঁপৰ প্রশ্নচিহ্ন নগেৱাঁক প্রমাণ অছি। আৱঁ ফেৰ কনে করিতাক ঐতিহামিকতাপৰ জাউ।

জাদূ-রাস্তরিকতারাদী সাহিত্যমে ভূতকালমে গেলাপৰ হম দেখৈ ছী জে ৬০ক দশকমে ৰাঁহ্ন ৰঁলেৰাঁক ভূত মরাৰ ৰহৈ, ৰাঁহ্ন, ভুঁঠ আ চাকৰ, জে ধাৰকেঁ ৰোকি দেত আ মন্ত্ৰক্ক লেল কী-কী ফাএদা লে কৰত! ওগ স্থিতিমে জাদূ-রাস্তরিকতাৰঁলা সাহিত্যক পাত্ৰ নগ ভ্ৰ করিতা জাএত তঁ ও ঐ করিতাক তেসৰে অৰ্থ নগাওত। করিক অস্তিত্ব ওতএ খতম ভই জাএত আ শৰ্দ্ধশাস্ত্ৰ অপন খেল শুৰূ কৰত। জাদূ-রাস্তরিকতাৰঁলা সাহিত্যক ও পাত্ৰ জে ভরিষ্যমে জীযত তকৰা লেল সেহো ভ্ৰ একটা অনগে অৰ্থ লেত, ও ধাৰক খতৰাক নিশানক ভুঁঠ হোমএৰঁলা গপ ৰূঝৰেঁ লৈ কৰত আ করিক করিতাক ভারক তাকিমে ৰহত। আৰঁ ফেৰ রিখণ্ডনৰাদ দিস আউ আ আগাঁ রিখণ্ডন কৰূ। ভ্ৰ তকৰা ৰাঁদ অপনে জালমে ফঁসি জাএত, ৰঁঢ়ত ৰাস ৰাঁত লৈ ৰহত মুদা ৰঁঢ়ত ৰাস ৰাঁত ৰহত। ৰঁৰখা ৰহত, ধাৰ সেহো পৰিৱৰ্তিত ৰূপমে ৰহৰেঁ কৰত, ৰৌদমে ওকৰ পালি গন্ধোৰ হোগতে ৰহত। উধিযেলাগ আ উপলেলাগ ৰহৰেঁ কৰত। স্বাগত গান: স্বাগত গানক সামান্য পাঠ- করি সভক স্বাগত কই ৰহল ছথি মুদা মিথিলাক উপেক্ষৈত ধৰতীক করুণ ক্ৰন্দনক ৰীঠ উলোসক গীত কোন হএত। ভ্ৰমৰ পিযাসল, ফলক গাছ মৌলাযল, তখন ঐ সমাৰোহী গোঁষ্ঠীসঁ কী হএত? করিতাক সঁগ লাঠী আ ৰসক সঁগ খোৰলাঠী লিঅএ পড়ত। করিতাক লীচাঁমে সূচনা অছি- রিদ্যাপতি স্মৃতি পৰ্ৱ সমাৰোহ ১৯৫৪, গ্ৰাম- ৰৈদ্যলাথপুৰ, প্ৰখংড-ৰোসড়া, জিলা-সমস্তীপুৰমে আগত অতিথিক স্বাগত। ও কালখণ্ড মিথিলাসঁ পড়াগলক প্ৰাৰম্ভ ছল। হাজীপুৰমে গংগা পুল ৰঁলি গেল ছল। রিকাসক প্ৰতিমান লাগল জেনা রিফল ভই গেল। পৈঘ ৰাঁহ্নক প্ৰতি মোহভংগ ভই গেল ছল। কৃষিক আ

ঞ্ৃষকক দ্বৰ্দশাক নেন ৰাঁঢ়িক ৰিভীষিকা ছন তঁ স্থানীয ফম্সিন আধাৰিত ঔদ্যোগীকৰণ নিপত্তা ছন আ শিক্ষাক অভিযান কতৌ দেখৰাঁমে নৈ আৰিঁ ৰহন ছন। আ তাগ স্থিতিমে সমাৰোহী গোধ্ঠীক স্বাগতক ভাৰ কৰিজী সম্হাৰনে ৰহথি। স্বাগত গানক ধ্বনি সিদ্ধান্তক হিসাৰঁসঁ পাঠ: ৰিদ্যাপতি শিৰ স্বৰূপ মৃত্যুঁজয ম২ৰন ছথি কহি কৰি অৰ্থ আ প্ৰতীক দ্বন্ সোঝাঁ অনৈ ছথি। ধ্বনি সিদ্ধান্তক ন্যায দৰ্শন ৰিৰোধ কেনক মুদা নৈয়্যাযিক ঙদযনক গাম কৰিযনক কৰি ৰূঁঠ জী দাৰ্শনিক নৈ ছথি, কৰি ছথি। ও ধ্বনিক জোৰগৰ সঁৰচনা সোঝাঁ অনৈ ছথি- হমৰা সৰঁহক অভাগ অজৰো ভ২ জ২ড়ন ছথি, আ মাত্ৰ ঞ্ৰ সমাৰোহী গোধ্ঠী সঁ কী হেতৈ ? আগাঁ ও কহৈ ছথি- কাৰ্য্য পাঠ কৰু মুদা কান্থ পৰ নিঅ নাঠী, এক হাথ ৰসক শ্ৰোত দোসৰ মে খোৰ নাঠী। ঐ প্ৰতীক সভসঁ ভৰন ঞ্ৰ কৰিতা সুগঠিত ৰূপে আগাঁ ৰঁঢ়ৈত অছি আ অভ্যাগতক স্বাগত কৰৈত অছি। মাৰ্ক্সৰাদী দৃষ্টিকোণসঁ দেখনাপৰ নাগত জে কৰিক কাজকেঁ ঐ কৰিতামে কাৰ্য্যপাঠসঁ আগাঁ ভ২ দেখন গেন অছি। ঐমে সকাৰৰাঁক ভাৰক সঁগ ওকৰা ফুসিযেৰাঁক, প্ৰৰান আ নৰ; আ ৰিকাস আ মৰণ দ্বন্ক নীক জকাঁ সঁযোজন ভেন অছি। স্বাগত গান অপন পৰিস্থিতিসঁ কাষ্টি ক২ আহ-ৰাঁহ কৰ২ নগৈত তঁ মাৰ্ক্সৰাদী দৃধিষ্টকোণসঁ ঞ্ৰ নিম্ন কোষ্টিক কৰিতা ভ২ জাগত (জকৰ ভৰমাৰ মৈথিনীক সৃখাএন মুখ্যধাৰাক স্বাগত আ ঐশ্বৰ্য গান গীত সভমে অছি), মুদা কৰি একৰা একষ্টা গতিশীন প্ৰক্ৰিযাক অঁগ ৰঁনা দেনন্হি আ ঞ্ৰ মৈথিনীক সৰ্বশ্ৰেধ্ঠ স্বাগত গান ৰঁনি গেন। ৰেঁষ্টী ৰঁননি পহাড়: ৰেঁষ্টী ৰঁননি পহাড় কৰিতাক সামান্য পাঠ: দ্বনৰৈতিন ৰেঁষ্টী ঘেঁষ্টক ঘৈন ৰঁনন ছথি। ৰেঁষ্টী অএনীহ তঁ

ঙড়নখণ্টোনা চঢ়ি ক২ মুদা হৰি গৰুড়কেঁ ত্যাগি কাৰ মাঁগি ৰহনে ছথিন্হ। পৈঁতীস গ্রাম সোনা পড়েলন্হি মুদা খাৰঁ ৰিঁযাহ ৰাতিক খঠা চাহী খা ৰঁৰিযাতী দস গাহী খওতাহ; মোঁসে ৰঁনৰ্ঁ জড়ি ৰহনে খছি মুদা মাঝে ঠাম খন্হাৰ খছি। দশৰথ একো পাগ নৈ মংগনন্হি, ৰামো কিছু নৈ ৰঁজনাহ। গতিহাস তঁ প্ৰধুক প্রেমক ছনে মুদা তৈসঁ কী। জনক রর্তমানমে হাহাকাৰ ক২ ৰহনে ছথি। ৰেঁশ্টাক কঁঠ ৰাঁপ পকড়নে খছি খা ঘৰে-ঘৰ বূঁচড়খানা ৰঁনন খছি খা গামে-গাম ৰঁজাৰ নাগন খছি। ৰেঁশ্টী ৰঁননি পহাড় করিতাক সমাজশাস্ত্ৰীয সমীক্ষা পদ্ধতিক দৃষ্টিসঁ পাঠ: এ্র করিতা কাণ্টৰ প্রথাক রিৰোধক করিতা খছি। সমাজমে ওগ কানমে (খখনো) কাণ্টৰ প্রথাক কাৰণ ঙড়নখণ্টোনাপৰ চঢ়ি ক২ খাযনি দ্বনৰৈতিন ৰেঁশ্টীক ৰাঁপ খপস্যাঁত ছথি। কৰূণ গীত: কৰূণ গীত করিতাক সামান্য পাঠ: কোকিনেক করুণ গীত সুনি শ্ররিত নোচনসঁ কুসমিত কানন দেখরঁ! সুরর্ণক শৌর্য শিখৰপৰ শান্তি সাগৰক সুনেভ জীত! জহিনা কিছু খানিংগন করৈ ছী খনেকো রক্রশূনে ভোকা জাগত খছি। সুষমা দূ ক্ষণেক নেনে খাযনি, (খা চনি গেনি!) প্রেমক মধু তীত ভ২ গেন। ৰজনীক রুদন রিগনিত প্রভাত! কৰূণ গীত করিতাক ৰূপরাদী দৃষ্টিকোণসঁ পাঠ: কুসুমিত কাননক শ্ররিত নোচন দ্বাৰা দেখরঁ, শৃংগাৰ সেজ পৰ জ্বনিত মযানক ৰৌদ্র ৰূপক খাএরঁ খা সুরর্ণক শৌর্য শিখৰ পৰ - শাংতি সাগৰক সুনেভ জীত কেঁ দেখূ। ভাষাক খনঙ্কাৰ পক্ষক করি নীক জকাঁ ঙপযোগ করৈ ছথি। খা খহীসঁ দানকৰ করিতামে করিত্ব খারিঁ জাগত খছি। রিৰোধী শব্দ সভক ৰাঁদন্যে খা সংযোজনক খনঙ্কাৰ প্রবৃতি শব্দানংকাৰসঁ যুক্ত ভাষা ঐ করিতাকেঁ রিশিষ্ট ৰঁনরৈত খছি। ফূনক শূনে সন

𑒔𑒳𑒏𑒥 𑒂 𑒋𑒯𑒢𑒹 𑒂𑒢 𑒮𑓀𑒨𑒼𑒖𑒢 𑒌 𑒏𑒫𑒱𑒞𑒰𑒏𑒹𑒿 𑒩𑒴𑒣𑒫𑒰𑒠𑒲 𑒠𑒵𑒭𑓂𑒙𑒱𑒏𑒼𑒝𑒮𑒿 𑒬𑓂𑒩𑒹𑒭𑓂𑒚 𑒥𑒢𑒥𑒻𑒞 𑒁𑒕𑒱। 𑒑𑒰𑒧𑒹 𑒧𑒼𑒢 𑒣𑒛𑓃𑒻𑒋: 𑒑𑒰𑒧𑒹 𑒧𑒼𑒢 𑒣𑒛𑓃𑒻𑒋 𑒏𑒫𑒱𑒞𑒰𑒏 𑒮𑒰𑒧𑒰𑒢𑓂𑒨 𑒣𑒰𑒚: 𑒑𑒰𑒧𑒧𑒹 𑒩𑒼𑒙𑒲 𑒋𑒏𑒼𑒝 𑒩𑒯𑒋 𑒂 𑒥𑒟𑒳𑒍 𑒮𑒰𑒑 𑒁𑒢𑒼𑒢 𑒩𑒯𑒋 𑒧𑒳𑒠𑒰 𑒞𑒻𑒨𑒼 𑒏𑒢𑒏𑒞𑓂𑒞𑒰𑒧𑒹 𑒑𑒰𑒧𑒹 𑒧𑒼𑒢 𑒣𑒛𑓃𑒱 𑒩𑒯𑒪 𑒁𑒕𑒱। 𑒏𑒩𑒹𑒯𑒏 𑒣𑒰𑒢𑒱 𑒣𑒙𑒰 𑒏𑓄 𑒧𑒼𑒞𑒲 𑒅𑒣𑒖𑒰𑒋𑒥 𑒞𑒿 𑒥𑒕𑒰 𑒮𑒦 𑒥𑒱𑒪𑒙𑒻𑒞? 𑒯𑒳𑒑𑒪𑒲𑒏 𑒥𑒰𑒥𑒴 𑒩𑒯𑒥 𑒢𑒲𑒏 𑒂𑒏𑒱 𑒏𑒧𑒪𑒰 𑒏𑒰𑒞𑒏 𑒖𑒼𑒢 𑒩𑒯𑒥? 𑒄𑒛𑒹𑒢 𑒑𑒰𑒩𑓂𑒛𑒢𑒮𑒿 𑒢𑒲𑒏 𑒏𑒧𑒪𑒰 𑒏𑒰𑒞𑒏 𑒥𑒼𑒢 𑒁𑒕𑒱, 𑒣𑒞𑒱 𑒣𑒞𑓂𑒢𑒲𑒏𑒹𑒿 𑒄𑒛𑒹𑒢 𑒑𑒰𑒩𑓂𑒛𑒢𑒧𑒹 𑒧𑒰𑒪𑒰 𑒣𑒯𑒱𑒩𑒰 𑒩𑒯𑒪 𑒕𑒟𑒱 𑒧𑒳𑒠𑒰 𑒏𑒧𑒪𑒰 𑒏𑒰𑒞𑒏 𑒥𑒼𑒢𑒧𑒹 𑒞𑒱𑒩𑒯𑒳𑒞𑒢𑒲 𑒁𑒣𑒢 𑒦𑒼𑒪𑒰 𑒪𑒹𑒪 𑒡𑒞𑒴𑒩 𑒁𑒏𑒼𑒢 𑒞𑒰𑒏𑒱 𑒩𑒯𑒪 𑒕𑒟𑒱! 𑒢𑒰𑒩𑒲𑒫𑒰𑒠𑒲 𑒠𑒵𑒭𑓂𑒙𑒱𑒏𑒼𑒝𑒮𑒿 𑒑𑒰𑒧𑒹 𑒧𑒼𑒢 𑒣𑒛𑓃𑒻𑒋 𑒏𑒫𑒱𑒞𑒰𑒏 𑒣𑒰𑒚: 𑒣𑓂𑒩𑒫𑒰𑒮𑒏 𑒏𑒫𑒱𑒞𑒰 𑒁𑒕𑒱 𑒄। 𑒞𑒱𑒩𑒯𑒳𑒞𑒢𑒲 𑒁𑒣𑒢 𑒦𑒼𑒪𑒰 𑒪𑒹𑒪 𑒡𑒞𑒴𑒩 𑒁𑒏𑒼𑒢 𑒞𑒰𑒏𑒱 𑒩𑒯𑒪 𑒕𑒟𑒱, 𑒂 𑒦𑒼𑒪𑒰 𑒣𑓂𑒩𑒫𑒰𑒮𑒧𑒹 𑒕𑒟𑒱। 𑒁𑒮𑓂𑒞𑒱𑒞𑓂𑒫𑒫𑒰𑒠𑒲 𑒠𑒵𑒭𑓂𑒙𑒱𑒏𑒼𑒝𑒮𑒿 𑒠𑒹𑒐𑒲 𑒞𑒿 𑒄 𑒦𑒼𑒪𑒰 𑒁𑒣𑒢 𑒠𑒬𑒰 𑒪𑒹𑒪, 𑒁𑒮𑒑𑒩 𑒖𑒲𑒥𑒰 𑒪𑒹𑒪, 𑒔𑒱𑒢𑓂𑒞𑒰 𑒪𑒹𑒪 𑒁𑒣𑒢𑒹 𑒖𑒱𑒧𑓂𑒧𑒹𑒠𑒰𑒩 𑒕𑒟𑒱। 𑒮𑒼𑒢 𑒠𑒰𑒑: 𑒮𑒼𑒢 𑒠𑒰𑒑 𑒏𑒫𑒱𑒞𑒰𑒏 𑒮𑒰𑒧𑒰𑒢𑓂𑒨 𑒣𑒰𑒚: 𑒮𑒼𑒢 𑒠𑒰𑒑𑒏 𑒖𑒲𑒫𑒢𑒧𑒹 𑒢𑒹 𑒯𑒰𑒮 𑒩𑒯𑒞𑒢𑓂𑒯𑒱 𑒂 𑒢𑒹 𑒫𑒱𑒢𑒰𑒮, 𑒧𑒳𑒠𑒰 𑒮𑒹 𑒏𑒱𑒋? 𑒥𑒰𑒪 𑒫𑒵𑒢𑓂𑒠 𑒖𑒰 𑒩𑒯𑒪 𑒕𑒟𑒱, 𑒢𑒫 𑒨𑒳𑒫𑒏𑒼 𑒔𑒪𑒪 𑒕𑒟𑒱 𑒂 𑒞𑒏𑒩𑒰 𑒥𑒰𑒠 𑒥𑒴𑒜𑓃-𑒮𑒴𑒜𑓃 𑒑𑒪𑒱 𑒑𑒹𑒪 𑒕𑒟𑒱। 𑒞𑒻𑒨𑒼 𑒏𑒱𑒋 𑒫𑒱𑒬𑓂𑒫𑒰𑒮 𑒕𑒢𑓂𑒯𑒱 𑒮𑒼𑒢 𑒠𑒰𑒑𑒏𑒹𑒿? 𑒌 𑒮𑒦𑒏 𑒅𑒞𑓂𑒞𑒩 𑒂𑒑𑒰𑒿 𑒖𑒰 𑒏𑓄 𑒦𑒹𑒙𑒻𑒞 𑒁𑒕𑒱, 𑒠𑒹𑒮𑒏𑒼𑒮 𑒥𑒱𑒮𑒩𑒱 𑒍 𑒣𑓂𑒩𑒫𑒰𑒮 𑒏𑒰𑒙𑒱 𑒩𑒯𑒪 𑒕𑒟𑒱। 𑒂 𑒖𑒾𑒿-𑒖𑒾𑒿 𑒅𑒧𑒹𑒩 𑒥𑒜𑓃𑒞𑒻, 𑒏𑒯𑒱𑒨𑒰 𑒡𑒩𑒱 𑒮𑒼𑒢 𑒠𑒰𑒑𑒏 𑒒𑒩𑒧𑒹 𑒫𑒰𑒮 𑒯𑒹𑒞𑒻। 𑒢𑒰𑒩𑒲𑒫𑒰𑒠𑒲 𑒠𑒵𑒭𑓂𑒙𑒱𑒏𑒼𑒝𑒮𑒿 𑒮𑒼𑒢 𑒠𑒰𑒑 𑒏𑒫𑒱𑒞𑒰𑒏 𑒣𑒰𑒚: 𑒢𑒰𑒩𑒲𑒏 𑒪𑒹𑒪 𑒫𑒋𑒯 𑒮𑒱𑒠𑓂𑒡𑒰𑒢𑓂𑒞, 𑒏𑒱𑒋 𑒢𑒹 𑒍 𑒏𑒰𑒩𑓂𑒨𑒹𑒏 𑒮𑒱𑒠𑓂𑒡𑒰𑒢𑓂𑒞 𑒯𑒳𑒁𑒋, 𑒖𑒹 𑒣𑒳𑒩𑒳𑒭 𑒏𑒹𑒢𑓂𑒠𑓂𑒩𑒱𑒞 𑒮𑒧𑒰𑒖𑒧𑒹 𑒣𑒳𑒩𑒳𑒭 𑒪𑒼𑒏𑒢𑒱 𑒠𑓂𑒫𑒰𑒩𑒰 𑒥𑒢𑒰𑒍𑒪 𑒑𑒹𑒪 𑒁𑒕𑒱, 𑒮𑒧𑒲𑒔𑒲𑒢 𑒢𑒻 𑒁𑒕𑒱। 𑒮𑒼𑒢 𑒠𑒰𑒑 𑒠𑒹𑒮𑒏𑒼𑒮 𑒥𑒱𑒮𑒩𑒱 𑒏𑒏𑒩𑒰 𑒪𑒹𑒪 𑒣𑓂𑒩𑒫𑒰𑒮 𑒏𑒰𑒙𑒱 𑒩𑒯𑒪 𑒕𑒟𑒱? 𑒁𑒏𑒰𑒪:

ঋকান করিতাক যামান্য পাঠ: ঋকানেক রর্ণনমে করি নাওৰিমে ভূখক ড্রক ৰাঁহ্নি ওকৰ চাৰপৰ তান ঠোকৰাঁক রর্ণন কৰৈত ছথি। ঋনারৃষ্টিসঁ ঋকান ঋা তগসঁ মহগীক ঋাগমন ভেন, তগসঁ জড়ৈত গামক ঋকায নান ভ**ই** গেন। ভাৰতমে নঁকা যন মৃত্যুক তাণ্ডর শ্বৰূ ভেন ঋছি মুদা ঐৰেঁৰ রিভীষণক ঘৰ যেহো নৈ ৰাঁচত কাৰণ ওকৰ মুঁডমান ডোৰীসঁ ৰাঁহ্নন ঋছি। মাএ ভৰি-ভৰি পাঁজ ক**ই** ধৰতী পকড়ি ৰহন ছথি। দশানন ঋপন ৰীযো ঋাঁখি ওনাৰি মাথ হিনা ৰহন ছথি। ঋকান করিতাক ঔচিত্য যিদ্ধান্তক হিযাৰঁসঁ পাঠ: এ ঋকান নহি, মহাকান ঋছি, ভূখক ড্রক ৰাঁহ্নি নাড়ৰি যঁ, চাৰে পৰ ঠোকৈত তান ঋছি মিথিনাক কান-দেশমে ঋকানক এ রর্ণন করিক করিতাক ঔচিত্য ঋছি। ৰারণ তঁ ডপষ্টৰেঁ কৰত, রিভীষণ যেহো নৈ ৰাঁচত। তোহৰ ঠোৰ: তোহৰ ঠোৰ করিতাক যামান্য পাঠ: পানক ঠোৰ ঋা সুন্নৰিক ঠোৰ। সুন্নৰি দ্বাৰা ৰাঁতক চূন নগাএৰঁ ঋা ক**ই**থক যন নান ৰূন্ন কপোন যজাএৰঁ! মুদা প্রেমক পুঁগী কতএ? ভোৰক নানী সুন্নৰিক ঠোৰ যন, রিঁম্ব সুন্নৰি র্যাণ্ডন যাঁঝ জেকাঁ। ৰঁধিক জে ৰঁনত সুন্নৰিক রৰ তঁ হম ৰঁনৰঁ রিখণ্ডিত ৰাদ্য। স্বৰ্গোমে সুধা কম্মে ঋছি, তহিনা সুন্নৰিক ঠোৰ যেহো কত**ই** পাৰী! যকৰী মিন মহান ৰঁনত জে হম রিশ্বকর্মাসঁ রিজ্ঞান যীখৰঁ, ঋা ওগ মিনসঁ ৰঁহাৰ হএত মাধুর্য। ঋষিযাৰক পাকন পোৰ যন সুন্নৰিক ঠোৰ ঋছি। পুনর্জন্মমে যেহো ধান ঋা ঠিধষ্টান্ন ৰঁনি সুন্নৰি হম ঋহাঁক নগ ঋাএৰঁ। মুদৰাঁ এতৰাঁ ৰাঁদো শৰ্ব্দসঁ ডদ্দেশ্য কহাঁ প্রগষ্ট ভেন। ঋনঁকাৰ যিদ্ধান্তক হিযাৰঁসঁ তোহৰ ঠোৰ করিতাক পাঠ: ৰাঁতক চূন নগাএৰঁ ঋপ্রস্তুত; ক**ই**থক যন নান ৰূন্ন কপোন, পানক ঠোৰ ঋা সুন্নৰিক ঠোৰ, ভোৰক নানী

স্বন্নৰিক ঠোৰ মন, ঀমিযাৰক পাকন পোৰ মন স্বন্নৰিক ঠোৰ, ৱা মভ ঙপমা করি দ্বাৰা প্রযুক্ত ভেন খ্ছি। মুদা কতই ছহ প্রেমক পুংগী দূক? মে মাদৃশ্য-রিৰোধ খ্ছি। খ্হাঁ রিঁম্ব র্যাঞ্চন রাষ্টক মাঁঝ মে ৰূপক প্রযুক্ত ভেন খ্ছি। ৰম মিদ্ধান্তক হিমার্ম্ম্যা তোহৰ ঠোৰ করিতাক পাঠ: নগৌনহ র্াতক পাথৰ চূন । খ্া মজৌনহ কইথ কপোনক খূন । রিভার খ্ছি খ্া ঐ কাৰণম্য দেখি কই নহৰন হমৰ কৰেজ খন্মভার মানে পৰিণাম র্হাৰ হোগত খ্ছি। ম্ফোঢ মিদ্ধা ংতক খ্াধাৰপৰ তোহৰ ঠোৰ করিতাক পাঠ: খ্ার্ নৈয়াযিক ঙদযনক কৰিযনক ধৰতীপৰ ৰহর্াক খ্ছৈতো ন্যায মিদ্ধান্তক ম্ফোঢ মিদ্ধান্তকেঁ নৈ মানর্ করিক করিতাকেঁ নৈ খ্ৰযৈ ছন্হি। মনে মে ৰহন মনক মভ র্াত কহি ও খ্নভ্য ঠিত চোৰ মঁ স্বন্নৰিক ঠোৰক ত্তুননা কই দৈ ছথি। ঙদযনক গামক করি বূঁঠ কহৈ ছথি ভই ৰহনে রর্ণ - রর্ণ নিঃশেষ, শৰ্দ্দ মঁ প্রগষ্টন নহি ঙদ্দ্যেশ্য; এতএ শৰ্দ্দম্ম নৈ মুদা ম্ফোঢম্ম খ্র্থক মংপ্রেষণ করি দ্বাৰা তোহৰ ঠোৰ খ্া ঐ মংগ্রহক খ্ান করিতা মভমে জাগ তৰহেঁ ভেন খ্ছি, মে মংমারক মভম্ম নযাত্মেক খ্া মধ্ৰ ভাষা মৈথিনী (যদূদী মেন্মহিনক শৰ্দ্দমে) মে রিদ্যাপতিক র্াদক মভম্ম নযাত্মেক করিক ৰূপমে বূঁঠজী কেঁ প্রস্তুত কৰৈত খ্ছি খ্া মৈথিনী করিতাকেঁ ঐ ৰূপমে ফেৰম্ম পৰিভাষিত কৰৈত খ্ছি।

মৈথিনীক কিছু মর্রশ্রেষ্ঠ পদ্য:

খ্ংজনী ঀমাৰ রর্মা "দাভুজী" ক ওজক ভোজমে খ্াত্মীযতাকেঁ মৃগমৰীঠিকা কহন গেন খ্ছি, তঁ মমম্যা মে ও পূছৈ ছথি জে নোক কোনা ঙন্নেমিত হএত? খ্াত্মের্নমে ৱনক মানর্ ছন্হি জে জখন খ্পন রা খ্নকৰ জানক মোহ খতম ভই জাগএ তখনে

অভিমন্যুৱঁনো খূন আৱৈঁএ। ৱঁনৰাম সাহ কেঁ সভ নীক গপ অজুৱাঁ নগৈ ছন্থি, আ ঘনকৰ নীন টুঁষ্টি জাগ ছন্থি। ৰৱি ভূষণ পাঠক আ ৱিৱেকানন্দ ঝা ৱঁঘত ৰাস গপকেঁ ফড়িছাৱৈঁত ছথি। ঐ ৱেঁৰ ছঠিমে মে ৰৱি ভূষণ পাঠক সুৰুজক ঙগৱাঁক স্থানক একটা নূতন ৱিঁম্ব নই মোঝাঁ আএন ছথি- ভগৱান তঁ ঐৱেঁৰ দ্বসধগৌনীক পাচুসঁ ঙগি ৰহন ছথি /......দ্বসধগৌনীক পাচু অকাস টৈকাটক নান ছনএ....। ৱিৱেকানন্দ ঝা হম করিতামে নিখৈত ছথি- হমহী অহাঁক ফূনডানী সঁ ঙক্ষিক কই খসন কনেৰ/ হমহী কোশীক নৱ-জন ভসিআএন কাঁটে ঞ্চশ অনেৰ।

সতীশ চন্দ্ৰ ঝা ৱাঁন দিৱসপৰ নেন্না তেতৰীক ব্যথাকেঁ স্বৰমে নিখৈ ছথি আ ও স্বৰ আ নয ৰাজেশ মোহন ঝা গ্বংজন আ শিৱ ঞ্চমাৰ ঝা টিলূে মে মেহো ছন্থি। মুন্নাজী ৱৌনিহাৰ আ মাটিক ননকাৰ মে পদ্যকেঁ ৱর্তমান সমস্যাসঁ জোড়ৈত ছথি।

অমিত মিশ্র, চন্দন ঞ্চমাৰ ঝা, জগদানন্দ ঝা মন্ন, ওমপ্রকাশ ঝা আ আশীষ অনচিন্হাৰ, ঞ সভ ৱঁহৰমে গজন নিখৈ ছথি আ প্ৰৱান গজনকাৰ সভক ৱঁহৰ অজ্ঞানতাকেঁ দেখাৰ কৰৈ ছথি। জগদানন্দ ঝা মন্ন শেৰ কহৈ ছথি- ৱঁৰখা খূৱেঁ ৱঁৰিসয তঁ গৱজয ৱঁদৰৱাঁ/ ছতিযা দগধ ভেনৈ হিয়া কানৈ হমৰ। হিনকৰ সভক গজনমে জে তীব্রতা অছি, স্তৰ অছি, মে ৱঁএসমে পৈঘ ৰাজেন্দ্ৰ ৱিমন আ অৰৱিন্দ ঠাঞ্চৰক (২০১১ মে দ্বনূ গোষ্টেক আজাদ গজনেক সংগ্রহ আএন ছন্থি) শিখিন গজন সভসঁ স্তৰমে ৱঁম্ভ আগাঁ অছি। সূর্যাস্তসঁ পহিনেমে ৰাজেন্দ্ৰ ৱিমন ৱঁহৰক নাম তঁ গনৱৈঁ ছথি মুদা ৱঁঘত তকনোপৰ ঐ সংগ্রহক গজনমে ৱঁহৰক দর্শ নৈ হোগত অছি, ঞ মোটা-মোটী সিযাৰাম ঝা সৰসক ওগ ঙক্তি জে ও স্বযংক ৱিষযমে

নিখনে ৰহথি জে ও (মিযাৰাম ঝা যৰয) গোৰ-ৰীমেক ৰঁহৰমে নিখৈ ছথি, যঁ মেন খাগত খছি, কাৰণ যৰয জী মেহো ৰাজেন্দ্ৰ ৰিমন জকাঁ খাজাদ গজনে টা নিখৈ ছথি। জীৱন যুগক খান খাজাদ গজনকাৰ নোকনিক শিখিন গজন নেন মেহো ঞ যভ গজনকাৰ একটা পৈঘ চুনৌতী যাৰিঁত হেতা। নৱীন ঞ্জমাৰ খাশা মে খাগাঁ ৰঁঢ়ৰাঁক নক্ষণ ছন্থি। কিশন কাৰীগৰ হায্যসঁ গম্ভীৰ দিয খাএন ছথি খা দ্বনূমে খাগাঁ জা ৰহন ছথি। জঁ গীত গেৰাঁক দখএ তঁ চন্দ্ৰশেখৰ কামতি, জগদীশ চন্দ্ৰ ঠাঞ্জৰ খনিন, ধীৰেন্দ্ৰ প্ৰেমৰ্ষি, জগদীশ প্ৰযাদ মণ্ডন, শ্যামন যুমন, প্ৰকাশ প্ৰেমী, ৰমাকান্ত ৰায ৰমা, নন্দ ৰিনায ৰায, ৰেঁচন ঠাঞ্জৰ খা ৰাম ৰিনায যাদক গীত-গজন পঢ়ু-গাউ। জযপ্ৰকাশ মণ্ডন নিখৈ ছথি- এশিযাড ওনোপিংকমে নামো ঘিনেনৌঁ/ ধনি ঞ মনেশ্বৰী জে কাঁয্য এগো পএনৌঁ । যত্যেন্দ্ৰ ঞ্জমাৰ ঝা ক ক্ষণিকা যভ নীক ছন্থি- শ্ময্যানোমে খাৰঁ কহাঁ ছৈ খানী পৰতী/ ধৰতী যভপৰ কএক ৰেঁৰ কএকটা নাশ জৰন ছৈ-/ খাৰঁ তঁ খাৰৈঁৰঁনা প্ৰত্যেক শৱ/ খপনা যঁগ খপন পূৰোঁজোকেঁ/ এক ৰেঁৰ ফেৰ জৰা দৈত খছি। পংকজ ঞ্জমাৰ ঝাক উদ্বোধন খা যহজতা যমাজযঁ কৰিতাক জ্বড়াৱ দেখৰৈঁত খছি। জঁ মৈথিনীক যৰ্বশ্ৰেষ্ঠ হাগকূ/ টনকা পঢ়ৰাঁক খছি তঁ বৃষেশ চন্দ্ৰ নানকেঁ পঢ়ু। মনোজ ঞ্জমাৰ মণ্ডন নিখৈ ছথি- খপ্পন নগাওন গাছ পতঝড় নেনক। খন্নাৰৱন দেৱেন্দ্ৰক তেনুগু কৰিতা, চম্পা শৰ্মাক ডোগৰী কৰিতা, পৰিচয দাযক ভোজপুৰী কৰিতা খা গপ্ৰিতা যাৰংগীক ওড়িযা কৰিতা মেহো খনগ-খনগ ৰিষযপৰ খছি। খন্নাৰৱন দেৱেন্দ্ৰক কৰিতা খাত্মেহত্যাক পহিনে কিযানক উদ্গাৰ খছি তঁ চম্পা শৰ্মাক কৰিতা

সৈনিকক প্রতি সমর্পিত খছি। ওগ্রিতাক দার্শনিক করিতা ছোট্ট ম্বদা ঘনগৰ রিঁম্ব নেনে খছি। মিহিৰ ঝাক ৰুৰাঁগ মৈথিনীক সর্বশ্রেষ্ঠ ৰুৰাঁগ খছি, ছেদ ভেন কৰেজ মে শৰাৰঁ কোনা ৰাখী/ ৰঁহকন দিমাগ মে হিয়াৰঁ কোনা ৰাখী/ জড়িঐন সিনেহ ছন সাত জনমক/ রিঁতন ৬নহনক জরারঁ কোনা ৰাখী। মনোজ ঝা ম্বক্তি নিখৈ ছথি, জোঁ শ্বৰুএমে ভগৰেঁ তঁ ভাগি জো । কপিনেশ্বৰ সাদ্দা কোসী করিতামে নিখৈ ছথি, ৰাঁস ডীহকেঁ ৰুণ্ড ৰঁনৌনথি, ৰাঁস নৈ নৈত খছি থাহ। গন্দ্ৰভূষণ ৰুমাৰ সহায় করিতামে নিখৈ ছথি- খচানক মঁচপৰ খৰতৰিত ভেন এক নাৰী/ জেহনে দেখৈমে কাৰী/ ... ভয নৈ, জঁ কহি দ্দাসৰঁ/ শ্রোতা সভ ভৰিমন দূসত .... নৈ খাৰেঁত ছন ওকৰা শঙ্কক জান বুঁননাগ । মৃদ্বনা প্রধান জতেক নিখননি সে খুনি ক**ই** নিখননি, দ্দানকৰ করিতামে কিছু চমৎকোৰ তঁ খৰশ্চে খছি, ও নিখৈ ছথি.. কনমক মাধ্যমসঁ,/ ৰুমৰপতক গাম- ঘৰমে,/ রিচৰণ কৰৰাঁক নোভ। কানীনাথ ঠাকুৰক দহেজপৰ নিখন ৰুণ্ডনিযা সভ খদ্ভুত খছি। নিক্কী প্রিযদর্শিনী নিখৈ ছথি- স্ত্ৰীকেঁ দেখক, ব্যরহাৰ কৰগক,

খহাঁ স্ত্ৰী ছী ও এহসাস সদিখন,কহাঁ ৰঁদনেন খছি। মো. গুন হসন নিখৈ ছথি, এহেন সুন্দৰ গদ্দাম কাকা পাড়া চৰি গেন/ দৌগূ-দৌগূ যৌ কাকা জুনুম ভ**ই** গেন। ৰমেশ খা শান্তিনক্ষ্মী চৌধৰীক গদ্য করিতা রিনক্ষণ খছি। মুন্নী কামত নিখৈ ছথি- ভ**ই** জাএৰঁ রিনীন কতৌ/ ৰুকি জাএত ও কনম/ খাৰ/ হৰা জাএত শঙ্ক কতৌ। মৈথিনীক পহিনে জনকরি ৰামদের প্রসাদ মণ্ডন ঝাৰুদাৰক ঝাৰু সভ ঐ করিক ভারনাক নৈসর্গিক ৬ন্নাৰ খছি, খা তেঁ নোক হিনকা মৈথিনীক ভিখাৰী ঠাকুৰ কহ**ই** নাগন ছন্থি, দেখূ একটা

ঝাৰু, হমৰাসঁ পহিনে কোনো নৈ শাসন, নৈ ছৈ কোনো ধৰ্মক ৰিধান। হমৰা ৰিঁন্ন জগত সুন্না ছৈ, হতৈৰঁনা ছৈ পশু সমান॥। ৰৱি মিশ্র ভাৰদ্বাজ নিখৈ ছথি- ৰেঁচৈন ভ**ই** ক**ই** কানএ নাগন/ হমৰেপৰ জখন হমৰ খাঁখি/ হঁসি ক**ই** নোক হমৰা দেখ**ই** নাগন। প্ৰমোদ ৰংগীনে নিখৈ ছথি- দৰ্দক ৰাঁজৈত তান দেখিযৌ।/ মৰদা পৰ ফেকৈত জান দেখিযৌ। ৰাজদেৱ মণ্ডন, জে ২১ম শতাব্দীক সৰ্বশ্ৰেষ্ঠ মৈথিনী কৰিতা সংগ্ৰহ খম্বৰা ক নেখক ছথি, নিখৈ ছথি- জেনা কৰৈত খছি খুনিযাঁ ৰঁড়দ/ তামসে কৰৈত গৰদ
খাগসঁ ৰঁনৌঁ খসন মৰদ। ডমেশ মণ্ডন, ডমেশ পাসৱান, খনামিকা ৰাজ খা সন্দীপ ৰুমাৰ সাফীমে কৰিতাক মৰ্ম ছন্হি, শক্তিৰনী ছন্হি, ভোগন যথাৰ্থ ছন্হি খা তঁএ ঐ চাৰু গোষ্টেক হাথমে কৰিতাক ৰাসি ছন্হি, জখন জগ দিশামে ও সভ কৰিতাক গৱ্ভী ডড়েতাহ সএহ মৈথিনী পদ্যক দিশা হএত, জতেক খাগাঁ সাহিত্য, সমাজ খা পদ্যকেঁ ও সভ ন**ই** জাএ চাহতাহ, ন**ই** জেতাহ। খনামিকা ৰাজক কৰিতা নৰকা ৰাঁষ্ট মে ও পাঁতী দেখূ- ৰোঁনিহাৰ খাকি নাৰী!/ দৃনূ সামন্ত কি পূঁজীৰাদী দ্বাৰা/ ভোগৰাঁক চীজ ৰঁনি ৰহি জাগছ/ খা/ ভোগনিহাৰ একৰ/ মৰ্দন কৰৈত/ খপন পুৰুষাৰথ দেখেৰাঁক মাৰ্ডগ প্ৰযাস কৰৈএ।
ঐ *পদ্য* সংগ্ৰহমে কৰিতা, *গীত*, *গদ্য*-কৰিতা, গজনে, খাজাদ গজনে (ৰেঁৰঁহৰ), ভক্তি-গজনে, ৰুৰাঁগ, কতা, হজনে, নাত, ৰঁন্দ, কসীদা, হাগকূ, ষ্টনকা-ৰাকা, হৈৰূঁন, শেনৰ্য্যু, ৰুণ্ডনিযা (দোহা+ৰোনা), কসীদা খা ঝাৰু সভ কিছু ভেষ্টত। নাৰীৰাদী স্বৰ হথএ ৰা দনিত ৰিমৰ্শ, মাৰ্ক্সৰাদ হথএ ৰা মানৰতাৰাদ ৰা ডত্তৰ খাধুনিক ৰিচাৰধাৰা সভক সমূহ, সভ ঠাম ঐ সংগ্ৰহক মাধ্যমসঁ একষ্টা স্তৰ

𑒣𑓂𑒩𑒰𑒣𑓂𑒞 𑒏𑒋𑒪 𑒑𑒹𑒪 𑒁𑒕𑒱। 𑒄 𑒮𑓀𑒑𑓂𑒩𑒯 𑒧𑒻𑒟𑒱𑒪𑒲 𑒣𑒠𑓂𑒨𑒏 𑒪𑒹𑒪 𑒋𑒏𑒙𑒰 𑒠𑒱𑒬𑒰 𑒞𑒿 𑒢𑒱𑒩𑓂𑒡𑒰𑒩𑒱𑒞 𑒏𑒩𑒥𑒹𑒿 𑒏𑒩𑒞, 𑒮𑒦 𑒫𑒱𑒡𑒰 𑒪𑒹𑒪 𑒄 𑒖𑒹 𑒋𑒏𑒙𑒰 𑒥𑒹𑒿𑒢𑓂𑒔𑒧𑒰𑒩𑓂𑒏 𑒥𑒿𑒢𑒹𑒢𑒹 𑒁𑒕𑒱 𑒍𑒯𑒱𑒮𑒿 𑒂𑒑𑒰𑒿 𑒥𑒿𑒜𑓃𑒥𑒰𑒏 𑒧𑒰𑒩𑓂𑒑 𑒮𑒹𑒯𑒼 𑒐𑒳𑒖𑒱 𑒖𑒰𑒋𑒞।

𑒣𑒠𑓂𑒨 𑒮𑒰𑒯𑒱𑒞𑓂𑒨𑒏 𑒮𑒧𑒲𑒏𑓂𑒭𑒰𑒬𑒰𑒮𑓂𑒞𑓂𑒩 𑒁𑒢𑒳𑒪𑒑𑓂𑒢𑒏:

𑒁𑒢𑒳𑒪𑒑𑓂𑒢𑒏 𑓑:

𑒧𑒻𑒟𑒱𑒪𑒲 𑒑𑒖𑒪 𑒮𑒧𑒲𑒏𑓂𑒭𑒰𑒬𑒰𑒮𑓂𑒞𑓂𑒩 𑒧𑒰𑒢𑒹 𑒧𑒻𑒟𑒱𑒪𑒲 𑒑𑒖𑒪𑒬𑒰𑒮𑓂𑒞𑓂𑒩

𑒑𑒖𑒪𑒏 𑒅𑒞𑓂𑒣𑒞𑓂𑒞𑒱 𑒁𑒩𑒥𑒲 𑒮𑒰𑒯𑒱𑒞𑓂𑒨𑒮𑒿 𑒧𑒰𑒢𑒪 𑒖𑒰 𑒮𑒏𑒻𑒞 𑒁𑒕𑒱 𑒧𑒳𑒠𑒰 𑒍𑒞𑒋 𑒄 𑒁𑒩𑒥𑒏𑒰𑒢 𑒧𑒰𑒢𑒹 𑒏𑒼𑒢𑒼 𑒅𑒞𑓂𑒞𑒹𑒖𑒏 𑒒𑒙𑒢𑒰𑒏 𑒫𑒩𑓂𑒝𑒢 𑒫𑒱𑒬𑒹𑒭𑒏 𑒩𑒴𑒣𑒧𑒹 𑒕𑒪। 𑒧𑒳𑒠𑒰 𑒑𑒖𑒪 𑒖𑒿 𑒌 𑒁𑒩𑒥𑒏𑒰𑒢 𑒮𑒦𑒏 𑒮𑒧𑒢𑓂𑒫𑒨 𑒁𑒕𑒱 𑒞𑒿 𑒮𑒹 𑒤𑒰𑒩𑒮𑒲𑒏 𑒠𑒹𑒢 𑒕𑒲। 𑒤𑒹𑒩 **𑒍𑒞𑒃**𑒮𑒿 𑒑𑒖𑒪 𑒅𑒩𑓂𑒠𑒴-𑒯𑒱𑒢𑓂𑒠𑒲 𑒂 𑒂𑒥𑒿 𑒧𑒻𑒟𑒱𑒪𑒲𑒧𑒹 𑒂𑒋𑒪 𑒁𑒕𑒱।

𑒧𑒰𑒨𑒰𑒢𑒢𑓂𑒠 𑒧𑒱𑒬𑓂𑒩 𑒧𑒻𑒟𑒱𑒪𑒲 𑒑𑒖𑒪𑒏𑒹𑒿 𑒑𑒲𑒞𑒪 𑒏𑒯𑒪𑒢𑓂𑒯𑒱, 𑒧𑒳𑒠𑒰 𑒯𑒧 𑒋𑒞**𑒃** 𑒍𑒏𑒩𑒰 𑒑𑒖𑒪𑒹 𑒏𑒯𑒥𑒻 𑒂 𑒁𑒩𑒥𑒲 𑒤𑒰𑒩𑒮𑒲𑒏 𑒕𑒢𑓂𑒠-𑒬𑒰𑒮𑓂𑒞𑓂𑒩𑒏 𑒏𑒱𑒕𑒳 𑒬𑒥𑓂𑒠𑒰𑒫𑒪𑒲𑒏 𑒣𑓂𑒩𑒨𑒼𑒑 𑒏𑒩𑒥𑒻। 𑒮𑒹 𑒧𑒻𑒟𑒱𑒪𑒲 𑒑𑒖𑒪 𑒬𑒰𑒮𑓂𑒞𑓂𑒩𑒏 𑒪𑒹𑒪 𑒬𑒥𑓂𑒠𑒰𑒫𑒪𑒲 𑒦𑒹𑒪 "𑒁𑒩𑒴𑒖" ।

𑒥𑒿𑒯𑒩: 𑒅𑒢𑓂𑒢𑒻𑒮 𑒙𑒰 𑒁𑒩𑒥𑒲 𑒥𑒿𑒯𑒩 𑒯𑒼𑒃𑒞 𑒁𑒕𑒱। 𑒋𑒞𑒹𑒏 𑒥𑒿𑒯𑒩 𑒧𑒼𑒢 𑒩𑒐𑒥𑒰𑒏 𑒂𑒫𑒬𑓂𑒨𑒏𑒞𑒰 𑒢𑒻। 𑒏𑒱𑒋𑒏 𑒞𑒿 𑒥𑒿𑒯𑒩 𑒧𑒰𑒢𑒹 𑒟𑒰𑒙, 𑒩𑒰𑒑-𑒩𑒰𑒑𑒱𑒢𑒲।

ঐ উল্লৈসহঁা আৰবী বঁহৰক বঁদনা মৈথিনী নেন নীচাঁমে ভাৰতীয সংগীত (স্রোত স্ব. শ্রী ৰামাশ্রয ঝা ৰামৰংগ) দ**ই** ৰহন ছী। দেরনাগৰী আ মিথিনাক্ষৰমে জে বঁাজন জাগত আছি সএহ নিখন জাগত আছি (হ্রস্ব গ সেহো মৈথিনীমে আপরাদ নৈ আছি) সে হ্রস্ব আ দীর্ঘ স্বৰকেঁ গনৰাঁক রিধি মৈথিনীমে ভিন্ন আছি, সেহো এত**ই** দেন জাএত। জগ বঁহৰমে শেৰমে আঠ (মানে শেৰক দ্বনূ মিসৰামে চাৰি-চাৰি) আৰকান দআএ সে ভেন মসম্মন আ জগ বঁহৰমে শেৰমে ছহ (মানে শেৰক দ্বনূ মিসৰামে তীন-তীন) আৰকান দআএ সে ভেন মুসদ্দস । এত**ই** মৈথিনীমে রিভক্তি সহঁা ক**ই** নিখৰাঁক রৈজ্ঞানিক আধাৰ ফেৰ সিদ্ধ হোগত আছি কাৰণ গজনমে জে রিভক্তি হটাগযো ক**ই** নিখৰঁ তৈযো আৰকান গনৰাঁ কান তেনা ক**ই** গান**ই** পড়ত জেনা রিভক্তি সটেন দআএ, রিভক্তি নেন আনগসঁ গণনা নৈ ভেটত। জগ বঁহৰমে একেটা ৰুক্ন দআএ সে ভেন মফৰিদ বঁহৰ আ জগমে একটাসঁ বেঁশী ৰুক্ন দআএ (ৰুক্নক বঁদরচন আৰাকান) সে ভেন মুৰক্কৰঁ বঁহৰ।

দূটা আৰাকান পুনঃ আৰঁএ তঁ ওকৰা বঁহৰে-শিকস্তা কহন জাএত।

মিসৰা আ শেৰ: মৈথিনী গজনমে দূ পাঁতীক দোহা জে কোনো উত্তেজক ঘটনাক রিশেষ রর্ণন কৰৈত আছি তকৰা শেৰ (একে পাঁতী মিসৰা) কহন জাগ ছৈ। দ্বনূ পাঁতী একঠে ভেন শেৰ আ ওগ দ্বনূ পাঁতীকেঁ আসগৰে মিসৰা কহৰঁ। মতনাক দ্বনূ মিসৰামে একৰংগ কাফিয়া মানে তুকৰন্দী হএত।

উনা আ সানী: শেৰক পহিন মিসৰা উনা আ দোসৰ মিসৰা সানী ভেন। দূ মিসৰাসঁ মতনা আ দূ পাঁতীসঁ দোহা বঁনন।

আৰকান (ৰুক্ন) আ জিহাফ: আঠ টা আৰকান (একরচন ৰুক্ন) সঁ

উল্লৈস টা রঁহৰ রঁহৰাগত অছি। যে অৰকান মূন ৰাগ অছি আ রঁহৰ ভেন রর্ণনাত্মেক ৰাগ। অৰকানক চাৰন ভেন জিহাফ । জেনা রৰেণ্যম্ সঁ রৰেণিযম্।
তকতীঅ: দূ পাঁতীক কোনো উত্তেজক ঘটনাক রিশেষ রর্ণন কৰৈত দোহা জে মিসৰা রা শেৰ অছি আ কএ টা মিসৰা রা শেৰ মিনি ক২ গজন রঁনৈত অছি, তকৰ শন্য ঠিকিত্মো নেন তকতীঅ অছি। যে মিসৰা কোন ৰাগ-ৰাগিনীমে অছি তকৰ তকতীঅসঁ রঁহৰ জ্ঞাত হোগত অছি।
মতনা (আৰম্ভ) আ মকতা (অন্ত): গজনমে পহিনে শেৰ মতনা আ আখিৰী শেৰ মকতা ভেন। মতনাক দুনূ মিসৰামে ত্তক একৰংগ হোগত অছি আ মকতামে করি অপন নাম দৈ চথি। মকতাক কখনো কান নোপ ৰহত, একৰা সন্দৰ্ভসঁ বুঁঝরঁ থিক, মতনা যেহো কখনো কান গজনমে নৈ ৰহৈত অছি মুদা প্ৰাৰম্ভমে গজনকাৰকেঁ এ্র ৰখরাঁক চাহী।
কাফিয়া আ ৰদীফ: ত্তকান্ত কাফিয়াক রাঁদক রা কাফিযাযুক্ত শৰ্দ্দক পহিনেক অপৰিরৰ্তিত শৰ্দ্দ/ শৰ্দ্দ সমূহকেঁ ৰদীফ কহৈ চিঐ। কাফিয়া যুক্ত শৰ্দ্দ রঁদনেত মুদা ৰদীফ নৈ রঁদনেত। কাফিয়া রর্ণ রা মাত্ৰাক হোগ চৈ আ ৰদীফ শৰ্দ্দ রা শৰ্দ্দ সমূহক।
দূটা কাফিয়ারঁনা শেৰ জূ কাফিয়া কহন জাগত অছি।
এক দীৰ্ঘক রঁদনা দূটা হ্ৰস্ব যেহো দেন জা সকৈএ।
জেনা কাফিয়া রর্ণ আ মাত্ৰাক সংগ শৰ্দ্দকেঁ যেহো প্ৰযুক্ত কৰৈত অছি তহিনা ৰদীফ একৰ রিপৰীত শৰ্দ্দ আ শৰ্দ্দক সমূহমে সন্নিহিত রর্ণ আ মাত্ৰাকেঁ যেহো প্ৰযুক্ত কৰিতে অছি। ঐ তৰহেঁ পহিনে পাঁতীমে জঁ শৰ্দ্দ সমূহ ৰদীফ অছি তঁ দোসৰ পাঁতীমে ওকৰ কোনো

এক শব্দ দোসৰ শব্দক অঁগ ভ২ সকৈএ আ ওগ কাফিয়া যুক্ত শব্দমে ৰদীফক উপস্থিতি ৰহি সকৈএ। দুটা কাফিয়াক বীচমে সেহো ৰদীফ ৰহি সকৈএ, ৰদীফ ঐ তৰহেঁ অনুপস্থিতসঁ ন২ ক২ এক শব্দ, শব্দক সমূহ রা রাক্য ভ২ সকৈত অছি জে অপৰিরৰ্তিত ৰহত। কাফিয়া যুক্ত শব্দ গজনমে বঁদনৈত ৰহত। মৈথিনী ব্যাকৰণক দৃষ্টিসঁ অপৰিরৰ্তিত মাত্ৰা অপৰিরৰ্তিত অপূৰ্ণ শব্দকেঁ বিঁনা ৰদীফক গজন কহি সকৈ ছিঐ, কাৰণ ঈ কাফিয়াক মূন বিশেষতা ছিঐ (অপৰিরৰ্তিত মাত্ৰা রা অপৰিরৰ্তিত অপূৰ্ণ শব্দ) .. আ জঁ শব্দ রা শব্দক অপৰিরৰ্তিত সমূহ দৃষ্টিসঁ দেখী তঁ এত২ ৰদীফ অনুপস্থিত অছি। ওনা ৰদীফ অনুপস্থিত সেহো ৰহি সকৈএ, শাস্ত্ৰীয দৃষ্টিসঁ কোনো দিক্কত নৈ অছি। মুদা প্ৰাৰম্ভমে বিঁনা ৰদীফক গজনক বঁদনা "এক শব্দ, শব্দক সমূহ রা রাক্য" জে অপৰিরৰ্তিত ৰহএ, মানে ৰদীফক প্ৰযোগ কৰু।

বঁহৰ আ সংগীত

পহিনে কমসঁ কম ३৭ 'কী' বঁনা কী-বোঁৰ্ড নিঅ।

ঐমে ১২-১২ টা ক তীন ভাগ কৰু। ১३ আ ২५ সংখ্যা বঁনা কী সা আ সাঁ দুনূক বোঁধ কৰবৈঁত অছি। সভমে পাঁচটা কাৰী আ সাতটা উজ্জৰ 'কী' অছি। প্ৰথম ১২ মংদ্ৰ সপ্তক, বাঁদক ১২ মধ্য সপ্তক আ সভসঁ দহিন ১২ তাৰ সপ্তক কহবৈঁছ। ১ সঁ ३६ ধৰি মাৰ্কৰসঁ নিখি নিঅ। ১ আ তেৰহ সঁ ক্ৰমশঃ বাম আ দহিন হাথ চনত।

১২ গোটে 'কী' কেৰ সেটমে ५ টা কাৰী আ সাত টা উজ্জৰ 'কী' অছি।

প্ৰথম অভ্যাসমে মাত্ৰ উজৰা 'কী' কেৰ অভ্যাস কৰু। পহিন সাত

টা উজৰা 'কী' -সা, ৰে, গ, ম, প, ধ, নি- অছি আ আঠম উজৰা কী তীব্ৰ- সং - অছি জে অগিলকা দোসৰ সেটক - স - অছি।
বাম হাথক অনামিকাসঁ স, মাধ্যমিকা সঁ ৰে, ইংডেক্স ফিংগৰ সঁ গ, বূঢ়বা আঁগুৰসঁ ম, ফেৰ বূঢ়বা আঁগুৰক নীচাঁসঁ অনামিকা আনূ আ প, ফেৰ মাধ্যমিকাসঁ ধ, ইংডেক্স ফিংগৰসঁ নি, আ বূঢ়বা আঁগুৰসঁ সাং- ঐ হিসাবঁসঁ বজেবাক প্ৰয়াস কৰু। দহিন হাথসঁ ১২ কেৰ সেট পৰ পহিল 'কী' পৰ বূঢ়বা আঁগুৰসঁ স, ইংডেক্স ফিংগৰসঁ ৰে, মাধ্যমিকাসঁ গ, অনামিকাসঁ ম, ফেৰ অনামিকাক নীচাঁসঁ বূঢ়বা আঁগুৰকেঁ আনূ আ তখন বূঢ়বা আঁগুৰসঁ প, ইংডেক্স ফিংগৰসঁ ধ, মাধ্যমিকাসঁ নি আ অনামিকসঁ সাং বজাউ। দুনূ হাথসঁ সাং দোসৰ ১২ কেৰ সেটক পহিল উজ্জৰ 'কী' অছি। আৰোহমে পহিল সেটক সাং অছি তঁ দোসৰ সেটক প্ৰথম কী ৰহবাক কাৰণ সা।
দোসৰ গপ জে কী-বোৰ্ডসঁ জখন অবাজ নিকলএ তঁ অপন কণ্ঠক আবাজসঁ একৰ মিলান কৰু। কনিয়ো নীচ-ঊঁচ নৈ হুঅএ। তেসৰ গপ জে সংগীতক বৰ্ণ অছি সা, ৰে, গ, ম, প, ধ, নি, সাং একৰা মিথিলাক্ষৰ/ দেবনাগৰীক বৰ্ণ বুঝবাক গলতী নৈ কৰব। আৰোহ আ অবৰোহমে স্বৰ কতেক নীচ-ঊঁচ হুঅএ তকৰে টা জ্ঞ বোধ কৰবৈত অছি। জেনা কোনো আন ধ্বনি জেনা "ক" কেঁ লিখু আ কী-বোৰ্ডপৰ নিকলল সা, ৰে... কেৰ ধ্বনিক অনুসাৰ "ক" ধ্বনিক আৰোহ আ অবৰোহক অভ্যাস কৰু।
ঐ সাতূ স্বৰমে ষডজ আ পংচম মনে সা আ প অচল অছি, একৰ সস্বৰ পাঠমে উপৰ নীচাঁ হেবাক গুংজাইশ নৈ ছৈ। সা অছি আশ্ৰয় আকি বিশ্ৰাম আ প অছি উল্লাসক ভাব। শেষ জে পাঁচটা স্বৰ সভটা চল অছি, মনে উপৰ নীচাঁক অৰ্থাৎ বিকৃতিক গুংজাইশ

অছি এনা। সা আ প মাত্র শুদ্ধ হোইত অছি, আ বিকৃতি ভই সকৈত অছি দূ তরহেঁ, শুদ্ধসঁ স্বর ঊপর জাএত আকি নীচাঁ। যদি ঊপর রহত স্বর তঁ কহবৈ ওকরা তীব্র আ নীচাঁ রহত তঁ ও কোমল কহাএত। ম কেঁ ছোড়ি কই সভ অচল স্বরক বিকৃতি হোইত অছি নীচাঁ, তখন বূঝূ জে "রে, গ, ধ, নি" ই চারি টা স্বরক দূ টা রূপ ভেল কোমল আ শুদ্ধ। ম কের রূপ সেহো দূ তরহক অছি, শুদ্ধ আ তীব্র। রে দৈত অছি উৎসাহ, গ দৈত অছি শাংতি, ম সঁ হোইত অছি ভয, ধ সঁ দুঃখ আ নি সঁ হোইত অছি আদেশক ভান। শুদ্ধ স্বর তখন হোইত অছি, জখন সাতো স্বর অপন নিশ্চিত স্থানপর রহৈত অছি। এ সাতোপর কোনো চেন্হ নৈ হোইত অছি।
জখন শুদ্ধ স্বর অপন স্থানসঁ নীচাঁ রহৈত অছি তঁ কোমল কহল জাইত অছি আ ই চারিটা হোইত অছি, এনা নীচাঁ ক্ষৈতিজ চেন্হ দেল জাইত অছি, যথা- রে↓, গ↓, ধ↓, নি↓।

শুদ্ধ আ মধ্যম স্বর জখন অপন স্থানসঁ ঊপর জাইত অছি, তখন ই তীব্র স্বর কহাইত অছি, এনা ঊপর ঊর্ধ্বাধর চেন্হ দেল জাইত অছি। ই একেটা অছি- ম↑।
এরম প্রকারে সাত টা শুদ্ধ যথা- সা, রে, গ, ম, প, ধ, নি, চারিটা কোমল যথা- রে↓, গ↓, ধ↓, নি↓ আ একটা তীব্র যথা ম↑ সভ মিলা কই ১২ টা স্বর ভেল।
এনা স্পষ্ট অছি জে সা আ প অচল অছি, শেষ চল বা বিকৃত।
আবোঁ ফের কী-বোর্ড পর আউ। ৩৭ টা কী বলা কী-বোর্ড হম এ হেতু কহনে ছলৌঁ, কিএ তঁ ১২, ১২, ১২ কের তীন সেট আ অংতিম ৩৭ম তীব্র সাঁ হেতু।

সপ্তকমে সাতটা শুদ্ধ আ পাঁচটা রিকৃত মিলা কই ১২ টা ভেল! রাম কাতসঁ ১২ টা উজৰা আ কাৰী কী মংদ্র সপ্তক, রীচ রঁলা ১২ টা কী মধ্য সপ্তক আ ২৬ সঁ ३৬ ধৰি কী তাৰ সপ্তক কহল জাগত অছি।

আৰোহ- নীচাঁসঁ উপৰ গেনাগ, জেনা মংদ্র সপ্তকসঁ মধ্য সপ্তক আ মধ্য সপ্তকসঁ তাৰ সপ্তক।

মংদ্র সপ্তকমে নীচাঁ রিঁন্দু, মধ্য সপ্তক সামান্য আ তাৰ সপ্তকমে উপৰ রিঁন্দু দেল জাগত অছি, যথা-

স়, ৰ, গ় ,ম়, প়, ধ়, ন় সা, ৰে, গ, ম, প, ধ, নী সাং, ৰেং, গং, মং, পং, ধং, নিং

অৱৰোহ- তাৰসঁ মধ্য আ মধ্যসঁ মংদ্রকেঁ অৱৰোহ কহল জাগত অছি।

রাদী স্বৰ- জগ স্বৰক সভসঁ রেঁশী প্রযোগ ৰাগমে হোগত অছি।

সমরাদী স্বৰ- জকৰ প্রযোগ রাদীক রাঁদ সভসঁ রেঁশী হোগত অছি।

অনুরাদী স্বৰ- রাদী আ সমরাদী স্বৰক রাঁদ শেষ স্বৰ।

রর্জ্য স্বৰ- জগ স্বৰক প্রযোগ কোনো রিশেষ ৰাগমে নৈ হোগত অছি।

পকড়- জগ স্বৰক সমুদায়সঁ কোনো ৰাগ রিশেষকেঁ চিন্হৈ ছী।

গাযল কাল সেহো সভ ৰাগ-ৰাগিনীক হেতু নিশ্চিত ৰহৈত অছি। ১২ রঁজে দিনসঁ ১২ রঁজে ৰাতি ধৰি পূর্রাংগ আ ১২ রঁজে ৰাতিসঁ ১২ রঁজে দিন ধৰি উত্তৰাংগ ৰাগ গাওল-রঁজাওল জাগত অছি। পূর্রাংগ ৰাগক রাদী স্বৰমে কোনো এক টা (সা, ৰে, গ, ম, প) হোগত অছি। উত্তৰাংগক রাদী স্বৰমে (ম, প, ধ, নি, সা)মে সঁ কোনো এক টা হোগত অছি। সূর্যোদয আ সূর্যাস্তক সমযমে গাওল

জাএরঁনা ৰাগকেঁ সঁধি প্রকাশ ৰাগ কহল জাগত অছি।

ৰাগক জাতি

ৰাগক আৰোহ আ অৱৰোহমে প্রযুক্ত স্বৰক সংখ্যাক আধাৰপৰ ৰাগক জাতিক নির্ধাৰণ হোগত অছি।

একৰ প্রধান জাতি তীন টা অছি। ১.সংপূর্ণ (৭) ২.ষাড়ৱ(৬) ३.ঔড়ৱ(৯) আ ঐমে সামান্য স্বৰ সংখ্যা ক্রমশঃ ৭, ৬, ৯ ৰহৈত অছি।

আৰঁ ঐ আধাৰপৰ তীনূকেঁ ফেঁটূ।

সংপূর্ণ-ঔড়ৱ কী ভেল? পহিল ৰহত আৰোহী আ দোসৰ ৰহত অৱৰোহী। কন্ৃ আৰঁ। (৭,৯) ঐমে সাত আৰোহী স্বৰ সংখ্যা আ ৯ অৱৰোহী স্বৰ সংখ্যা অছি। সংপূর্ণক সামান্য স্বৰ সংখ্যা ড়ুপৰ লিখল অছি (৭) আ ঔড়ৱক (৯)। তখন সংপূর্ণ-ঔড়ৱ ভেল (৭,৯)। অহিনা ৯ তৰহক ৰাগ জাতি হএত। ১.সংপূর্ণ-সংপূর্ণ (৭,৭) ২.সংপূর্ণ-ষাড়ৱ (৭,৬) ३.সংপূর্ণ-ঔড়ৱ(৭,৯), ৪. ষাড়ৱ-সংপূর্ণ- (৬,৭), ৯. ষাড়ৱ-ষাড়ৱ - (৬,৬), ৬. ষাড়ৱ -ঔড়ৱ (৬,৯), ৭.ঔড়ৱ-সংপূর্ণ(৯,৭), ৮.ঔড়ৱ- ষাড়ৱ(৯,৬), ৯. ঔড়ৱ- ঔড়ৱ(৯,৯)।

থাট:

থাট- একটা সপ্তকমে সাত শুদ্ধ, চাৰিটা কোমল আ একটা তীব্র স্বৰ (১২ স্বৰ) হোগত অছি। ঐমে সাত স্বৰক ও সমুদায় জকৰাসঁ কোনো ৰাগক ড৯-পত্তি হোগত অছি, তকৰা থাট ৰা মেল কহল জাগত অছি।

থাট ৰাগক জনক অছি, থাটমে সাত স্বৰ হোগ ছৈ (সংপূর্ণ জাতি)। থাটমে মাত্র আৰোহী স্বৰ হোগত অছি। থাটমে এক্কে স্বৰক শুদ্ধ আ ৰিকৃত স্বৰ সংগ-সংগ নৈ ৰহৈত অছি। ৰিভিন্ন ৰাগক নামপৰ থাট

সভক নাম ৰাখল গেল অছি। থাটক সাতো টা স্বৰ ক্রমানুসাৰ হোগত অছি আ ঐমে গেযতা নৈ হোগ চৈ।

থাট ১০ টা অছি।

১. আসাৱৰী-সা ৰে গ↓ ম প ধ↓ নি↓

২. কল্যাণ-সা ৰে গ ম↑ প ধ নি

३. কাফী-সা ৰে গ↓ ম প ধ নি↓

৪. খমাজ-সা ৰে গ ম প ধ নি↓

৬. পূর্ৱী-সা ৰে↓ গ ম↑ প ধ↓ নি

৬. ৱিঁলাৱল-সা ৰে গ ম প ধ নি

৭. ভৈৰৱ-সা ৰে↓ গ ম প ধ↓ নি

৮. ভৈৰৱী-সা ৰে↓ গ↓ ম প ধ↓ নি↓

৯. মাৰৱা-সা ৰে↓ গ ম↑ প ধ নি

১০. তোড়ী-সা ৰে↓ গ↓ ম↑ প ধ↓ নি

ৱর্ণ:

ৱর্ণসঁ ৰাগক ৰূপ-ভাৱ প্রগট কএল জাগ চৈ। একৰ চাৰিটা প্রকাৰ চৈ।

১.স্থাযী- জখন একটা স্বৰ ৱেঁৰ-ৱেঁৰ অৱৈত অছি, ওকৰ আৱৃত্তি হোগত অছি।

২.অৱৰোহী- ঊপৰসঁ নীচাঁ হোগত স্বৰ সমূহ, একৰা অৱৰোহী ৱর্ণ কহল জাগত অছি।

३.আৰোহী- নীচাঁসঁ ঊপৰ হোগত স্বৰ সমূহ, একৰা আৰোহী ৱর্ণ কহল জাগত অছি।

৪.সংচাৰী- জগমে ঊপৰকা তীনূ ৰূপ লযমে দখএ।

লক্ষণ গীত: ৰচনা জগমে ৱাঁদী, সম্বাদী, জাতি আ গাযলক সময

केर निर्देशक ৰাগক লক্ষণ স্পষ্ট ভ**ই** জাএ।

স্থাযী: কোনো গীতক পহিল ভাগ, জে সভ অন্তৰাক বাঁদ দোহৰাওল জাগত অছি।

অন্তৰা: জকৰা এক্কে বেঁৰ স্থাযীক বাঁদ গাওল জাগত অছি।

অলংকাৰ/পলট্টা: স্বৰ সম্বদাযক নিঅমবদ্ধ গাযন/ বাদন ভেল অলংকাৰ।

আলাপ: কোনো বিশেষ ৰাগক অন্তর্গত প্রযুক্ত্ ভেল স্বৰ সম্বদাযক বিস্তাৰপূর্ণ গাযন/ বাদন ভেল আলাপ।

তান: ৰাগমে প্রযুক্ত্ ভেল স্বৰক ত্বৰিত গাযন/ বাদন ভেল তান। তানক গতি দ্রুত হোগত অছি আ ঐমে দোবঁৰ গতিসঁ গাযন/ বাদন কএল জাগত অছি।

আবঁ আউ তালপৰ। সংগীতক গতিক অনুৰূপেঁ ঐ ঝপতাল- ১০ মাত্রা, ত্রিতাল- ১৬ মাত্রা, এক তাল- ১২ মাত্রা, কহৰৰা- ৮ মাত্রা, দাদৰা- ৬ মাত্রা হোগত অছি।

গীত, বাদ্য আ নৃত্য লেল আৱশ্যক সমএ ভেল কাল আ জগ নিশ্চিত গতিক ঐ অনুসৰণ কৰৈত অছি সে ভেল লয। জখন লয ত্বৰিত অছি তঁ ভেল দ্রুত, জখন আস্তে-আস্তে অছি, তঁ ভেল বিলম্বিত আ লৈ আস্তে অছি আ লৈ দ্রুত তঁ ভেল মধ্য লয।

মাত্রা তাল কেৰ যুনিষ্ট অছি আ ঐসঁ লয কেঁ লাপল জাগত অছি। তালমে মাত্রা সংযুক্ত ৰূপসঁ উপস্থিত ৰহলো উত্তৰ ওকৰা বিভাগ কহল জাগত অছি- জেলা দাদৰামে তীল মাত্রা সংযুক্ত্ ৰহলো উত্তৰ ২ বিভাগ।

তালক বিভাগক নিঅমবদ্ধ বিন্যাস অছি ছন্দ আ তালক প্রথম বিভাগক প্রথম মাত্রা ভেল সম আ একৰ চেন্হ ভেল + বা x আ

জত২ রিঁনা তানীক তানকেঁ বুঁঝাওন জাগত ঋছি যে ভেন খানী ঋা একৰ চেন্থ ঋছি ০ ।
ও সম্পূর্ণ ৰচনা জগসঁ তানক রোঁন গঁগিত হোগত ঋছি, জেনা মাত্রা, রিভাগ, তানী, খানী এ সভষ্টা ভেন ঠেকা।
চেন্থ- তানীক স্থান পৰ তান চেন্থ ঋা সঁখ্যা। সম + রা x খানী ০
২ ঋরগ্রহ/রিঁকাৰী
- এক মাত্রাক দূ ষ্টা রোঁন
- এক মাত্রাক চাৰিষ্টা রোঁন
এক মাত্রাক দূষ্টা রোঁনকেঁ ধাগে ঋা চাৰি ষ্টা রোঁনকেঁ ধাগেতিষ্টে সেহো কহন জাগত ঋছি।
তানক পৰিচয
তান কহৰৱাঁ
৪ ষ্টা মাত্রা, একষ্টা রিভাগ, ঋা পহিন মাত্রা পৰ সম।
ধাগি নাতি নক ধিন।
তীন তান ত্রিতান
১৬ ষ্টা মাত্রা, ৪-৪ মাত্রাক ৪ ষ্টা রিভাগ। ১,৯ ঋা ১ৠ পৰ তানী ঋা ৯ ম মাত্রাপৰ খানী ৰহৈত ঋছি।
ধা ধিঁ ধিঁ ধিঁ
ধা ধিঁ ধিঁ ধা
ধা তিঁ তিঁ তা
তা ধিঁ ধিঁ ধা
ঝপতান
১০ মাত্রা। ৪ রিভাগ, জে ক্রমসঁ ২, ৠ, ২, ৠ মাত্রাক হোগত ঋছি।
১ মাত্রা পৰ সম, ৬ পৰ খানী, ৠ, ৮ পৰ তানী ৰহৈত ঋছি।

ধী না

ধী ধী না

তী না

ধী ধী না

তাল ৰূপক

৭ মাত্ৰা। ३, ২, ২ মাত্ৰাক ৰিভাগ।

পহিল ৰিভাগ খালী, ৰাঁদক দূ টা ভৰল হোগত অছি।

পহিল মাত্ৰাপৰ সম আ খালী, চাৰিম আ ছঠমপৰ তালী হোগত অছি।

ধী ধা ত্ৰক

ধী ধী

ধা ত্ৰক

হ্ৰস্ব-দীৰ্ঘ গণনা

ছন্দ দূ প্ৰকাৰক অছি। মাত্ৰিক আ ৰাৰ্ণিক। ৰেদমে ৰাৰ্ণিক ছন্দ অছি।

ৰাৰ্ণিক ছন্দক পৰিচয নিঅ। ঐমে অক্ষৰ গণনা মাত্ৰ হোগত অছি। হলংতযুক্ত অক্ষৰকেঁ নৈ গানল জাগত অছি। একাৰ ঙকাৰ গল্যাদি যুক্ত অক্ষৰকেঁ ওহিনা এক গানল জাগত অছি জেনা সংযুক্তাক্ষৰকেঁ। সংগে অ সঁ হ কেঁ সেহো এক গানল জাগত অছি। দ্বিমানক কোনো অক্ষৰ নৈ হোগছ। মখ্যতঃ তীনটা ৰিন্দু মোন ৰাখু-

১. হলংতযুক্ত্ত অক্ষৰ-0 ২. সংযুক্ত অক্ষৰ-১ ३. অক্ষৰ অ সঁ হ -১ প্ৰত্যেক।

আৰঁ পহিল ঙদাহৰণ দেখূ :-

গ্ৰ অৰদৰাক মেঘ নহি মানত ৰহত ৰঁৰসি

কে=১+৯+২+২+३+३+३+১=২০ মাত্রা
ঋার্ঁ দোসৰ উদাহৰণ দেখূ ; পশ্চাৎ=২ মাত্রা; ঋার্ঁ তেসৰ উদাহৰণ দেখূ
ঋার্ঁ=২ মাত্রা; ঋার্ঁ চাৰিম উদাহৰণ দেখূ স্ক্ৰিপ্ট=২ মাত্রা
ছন্দোৰ্ঁদ্ধ ৰচনা পদ্য কহৰৈত ঋছি- ঋন্যথা ও গদ্য থীক। ছন্দ মানে ভেন এহন ৰচনা জে ঋানন্দ প্রদান কৰএ। মুদা ঐসঁ ঞ্র নৈ ৰুঁঝৰাঁক চাহী জে ঋাজুক নৰ কৰিতা গদ্য কোটিক ঋছি কাৰণ ৰেদক সাৰিত্রী-গাযত্রী মংত্র সেহো লিখিন/ উদাৰ নিঋমক কাৰণ, সাৰিত্রী মংত্র গাযত্রী ছংদ মে পৰিগণিত হোগত ঋছি- জেনা যদি ঋক্ষৰ পূৰা নৈ ভেন তঁ এক ঋাকি দূ ঋক্ষৰ প্রত্যেক পাদমে ৰঁঢ়া নেন জাগত ঋছি। য ঋা ৰ কেৰ সংযুক্তাক্ষৰকেঁ ক্রমশঃ গ ঋা উ নগা কই ঋনগ কএন জাগত ঋছি। জেনা- ৰৰেণ্যম্=ৰৰেণিযম্ স্বঃ= সুৰঃ।
তমিন ছোড়ি শেষ সভটা দক্ষিণ ঋা সমস্ত উত্তৰ-পশ্চিমী ঋা পূৰ্বী ভাৰতীয নিপি ঋা দেৰনাগৰী নিপিমে ৰএহ স্বৰ ঋা কচটতপ ব্যঞ্জন ৰিধান ঋছি, জগমে জে নিখন জাগত ঋছি সএহ ৰাঁজন জাগত ঋছি। মুদা দেৰনাগৰীমে হ্রস্ব "ঞ" একৰ ঋপৰাদ ঋছি, ঞ্র নিখন জাগত ঋছি পহিনে মুদা ৰাঁজন জাগত ঋছি ৰাঁদমে। মুদা মৈথিনীমে ঞ্র ঋপৰাদ সেহো নৈ ঋছি- যথা 'ঋছি' ঞ্র ৰাঁজন জাগত ঋছি ঋ, হ্রস্ব 'ঞ', ছ ৰা ঋ ঞ ছ। দোসৰ উদাহৰণ নিঋ- ৰাতি- ৰা গ ত। একটা ঋাৰ উদাহৰণ নিঋ। সন্ধি সংস্কৃতক ৰিশেষতা ঋছি মুদা কী অংগ্রিশমে সংধি নৈ ঋছি? তঁ ঞ্র কী ঋছি - ঋাগম গোগউ টুৰাৰ্ড্সদএন্ড। একৰা নিখন জাগত ঋছি- ঋাগ এম গোগউ টুৰাৰ্ড্স দ এন্ড। মুদা পাণিনি ধ্বনি ৰিজ্ঞানক ঋাধাৰপৰ

𑒮𑓀𑒡𑒱𑒏 𑒢𑒱𑒁𑒧 𑒥𑒢𑒍𑒢𑒯𑒱 𑒧𑒳𑒠𑒰 𑒃𑓀𑒑𑓂𑒪𑒱𑒬𑒧𑒹 𑒪𑒱𑒐𑒥𑒰 𑒏𑒰𑒪𑒧𑒹 𑒞𑒿 𑒮𑓀𑒡𑒱𑒏 𑒣𑒰𑒪𑒢 𑒢𑒻 𑒯𑒼𑒃𑒞 𑒕𑒻 -𑒂𑒃 𑒋𑒧 𑒏𑒹𑒿 𑒍𑒢𑒰 𑒂𑒃𑒧 𑒤𑒼𑒢𑒹𑒙𑒱𑒏𑒪𑒲 𑒪𑒱𑒐𑒪 𑒖𑒰𑒃𑒞 𑒁𑒕𑒱- 𑒧𑒳𑒠𑒰 𑒥𑒖𑒥𑒰 𑒏𑒰𑒪 𑒋𑒏𑒩 𑒣𑓂𑒩𑒨𑒼𑒑 𑒯𑒼𑒃𑒞 𑒁𑒕𑒱। 𑒧𑒻𑒟𑒱𑒪𑒲𑒧𑒹 𑒮𑒹𑒯𑒼 𑒨𑒟𑒰𑒮𑓀𑒦𑒫 𑒫𑒱𑒦𑒏𑓂𑒞𑒱 𑒬𑒥𑓂𑒠𑒮𑒿 𑒮𑒙𑒰 𑒏𑓄 𑒪𑒱𑒐𑒪 𑒂 𑒥𑒰𑒖𑒪 𑒖𑒰𑒃𑒞 𑒁𑒕𑒱।

𑒕𑒢𑓂𑒠 𑒠𑒴 𑒣𑓂𑒩𑒏𑒰𑒩𑒏 𑒁𑒕𑒱। 𑒧𑒰𑒞𑓂𑒩𑒰 𑒕𑒢𑓂𑒠 𑒂 𑒫𑒩𑓂𑒝 𑒕𑒢𑓂𑒠।

𑒫𑒹𑒠𑒧𑒹 𑒫𑒩𑓂𑒝𑒫𑒵𑒞𑓂𑒞𑒏 𑒣𑓂𑒩𑒨𑒼𑒑 𑒁𑒕𑒱।

𑒧𑒳𑒐𑓂𑒨 𑒫𑒻𑒠𑒱𑒏 𑒕𑒢𑓂𑒠 𑒮𑒰𑒞 𑒁𑒕𑒱-

𑒑𑒰𑒨𑒞𑓂𑒩𑒲, 𑒅𑒭𑓂𑒝𑒱𑒏𑓂, 𑒁𑒢𑒳𑒭𑓂𑒙𑒳𑒣𑓂, 𑒥𑒵𑒯𑒞𑒲, 𑒣𑒓𑓂𑒏𑓂𑒞𑒱, 𑒞𑓂𑒩𑒱𑒭𑓂𑒙𑒳𑒣𑓂 𑒂 𑒖𑒑𑒞𑒲; 𑒬𑒹𑒭 𑒍𑒏𑒩 𑒦𑒹𑒠 𑒁𑒕𑒱, 𑒁𑒞𑒱𑒕𑒢𑓂𑒠 𑒂 𑒫𑒱𑒔𑓂𑒕𑒢𑓂𑒠। 𑒋𑒞𑓄 𑒕𑒢𑓂𑒠𑒏𑒹𑒿 𑒁𑒏𑓂𑒭𑒩𑒮𑒿 𑒔𑒱𑒢𑓂𑒯𑒪 𑒖𑒰𑒃𑒞 𑒁𑒕𑒱। 𑒖𑒹 𑒁𑒏𑓂𑒭𑒩 𑒣𑒴𑒩𑒰 𑒢𑒻 𑒦𑒹𑒪 𑒞𑒿 𑒋𑒏 𑒂𑒏𑒱 𑒠𑒴 𑒁𑒏𑓂𑒭𑒩 𑒣𑓂𑒩𑒞𑓂𑒨𑒹𑒏 𑒣𑒰𑒠𑒧𑒹 𑒥𑒜𑓃𑒰 𑒪𑒹𑒪 𑒖𑒰𑒃𑒞 𑒁𑒕𑒱। 𑒨 𑒂 𑒫 𑒏𑒹𑒩 𑒮𑓀𑒨𑒳𑒏𑓂𑒞𑒰𑒏𑓂𑒭𑒩𑒏𑒹𑒿 𑒏𑓂𑒩𑒧𑒬𑓁 𑒃 𑒂 𑒅 𑒪𑒑𑒰 𑒏𑓄 𑒁𑒪𑒑 𑒏𑒋𑒪 𑒖𑒰𑒃𑒞 𑒁𑒕𑒱। 𑒖𑒹𑒢𑒰-

𑒫𑒩𑒹𑒝𑓂𑒨𑒧𑓂= 𑒫𑒩𑒹𑒝𑒱𑒨𑒧𑓂

𑒮𑓂𑒫𑓁 = 𑒮𑒳𑒫𑓁

𑒑𑒳𑒝 𑒂 𑒫𑒵𑒠𑓂𑒡𑒱𑒏𑒹𑒿 𑒁𑒪𑒑 𑒏𑓄 𑒮𑒹𑒯𑒼 𑒁𑒏𑓂𑒭𑒩 𑒣𑒴𑒩 𑒏𑓄 𑒮𑒏𑒻 𑒕𑒲।

𑒋 = 𑒁 + 𑒃 , 𑒍 = 𑒁 + 𑒅 , 𑒌 = 𑒁/𑒂 + 𑒋, 𑒎 = 𑒁/𑒂 + 𑒍

𑒕𑒢𑓂𑒠𑓁 𑒬𑒰𑒮𑓂𑒞𑓂𑒩𑒧𑒹 𑒣𑓂𑒩𑒨𑒳𑒏𑓂𑒞 '𑒑𑒳𑒩𑒳' 𑒂 '𑒪𑒒𑒳' 𑒕𑓀𑒠𑒏 𑒣𑒩𑒱𑒔𑒨 𑒣𑓂𑒩𑒰𑒣𑓂𑒞 𑒏𑒩𑒴।

𑒞𑒹𑒩𑒯 𑒙𑒰 𑒮𑓂𑒫𑒩 𑒫𑒩𑓂𑒝𑒧𑒹 𑒁, 𑒃, 𑒅, 𑒇, 𑒉 ; 𑒄 𑒣𑒰𑒿𑒔 𑒯𑓂𑒩𑒮𑓂𑒫 𑒂 𑒂, 𑒄, 𑒆, 𑒈, 𑒋, 𑒌, 𑒍, 𑒎 ; 𑒄 𑒂𑒚 𑒠𑒲𑒩𑓂𑒒 𑒮𑓂𑒫𑒩 𑒁𑒕𑒱।

𑒄 𑒮𑓂𑒫𑒩 𑒫𑒩𑓂𑒝 𑒖𑒐𑒢 𑒫𑓂𑒨𑓀𑒖𑒢 𑒫𑒩𑓂𑒝𑒏 𑒮𑓀𑒑 𑒖𑒳𑒛𑓃𑒱 𑒖𑒰𑒃𑒞 𑒁𑒕𑒱 𑒞𑒿 𑒍𑒏𑒩𑒰𑒮𑒿 '𑒑𑒳𑒝𑒱𑒞𑒰𑒏𑓂𑒭𑒩' 𑒥𑒢𑒻𑒞 𑒁𑒕𑒱।

क्+অ= ক,

ক্+আ=কা ।

এক স্বৰ মাত্ৰা আকি এক গুণিতাক্ষৰকেঁ এক 'অক্ষৰ' কহল জাগত অছি। কোনো ব্যঁজন মাত্ৰকেঁ অক্ষৰ নৈ মানল জাগত অছি- জেনা 'অৰাক্' শব্দমে দূ টা অক্ষৰ অছি; অ, ৰা ।

" ঐমে একটা অপৰাদ অছি ।"মহ" আ "ন্হ" কেঁ সংগ এহন নিয়ম নৈ নগৈত অছি ।" !!! মৈথিনী নেন এ়্া নিঅম নৈ ছৈ (হিন্দীমে এ়্া নিঅম ছৈ, আ কিছু মৈথিনী নেখক ওকৰ অনুকৰণ কই এ়্া নিখনহিযো ছথি), এতই মহ আ ন্হ কেৰ পহিনুকা হ্ৰস্ব মেহো সামান্য ৰূপসঁ দীৰ্ঘ হোগত অছি। জেনা ছনি আ ছন্হি কোনো ৱঁঠাসঁ ৱঁজৱাঁ কই দেখূ- ছনি মে ছ হ্ৰস্ব, মুদা ছন্হি মে ছ দীৰ্ঘ উচ্চাৰিত হোগএ। তহিনা জিমহৰ মে জি দীৰ্ঘ উচ্চৰিত হোগএ (পদ্যমে)। ওনা কোনো নেখক জঁ একাধ ঠাম ওকৰা হ্ৰস্ব নই ৰহল ছথি তঁ ও পদ্যক পাঁতি অপৰাদ ৰূপমে স্বীকৃত ভই সকৈএ; মুদা নিঅমমে ঐ অপৰাদক হিন্দীক অনুকৰণমে স্বীকৃত কৰৱাঁক আৱশ্যকতা নৈ। তহিনা জিনকা মৈথিনী গাযনক অনুভৱ ছন্হি মে আৰ নীক জকাঁ বুঁঝি সকৈত ছথি জে পদ্য পহিনে পঢ়ল আ ফেৰ গাওল জাগ ছৈ, তেঁ "হমৰ স্বৰ" গেৱাঁ কাল "হমৰ" কেৰ "ৰ" দীৰ্ঘ হএত, ৱাঁৱজূদ ওকৰ দোসৰ শব্দক ভাগ ৰহনাক ৱাঁদো- কাৰণ ওকৰ নিৰ্ধাৰণ পদ্যক পাঁতিক অনুসাৰ নগাতাৰ হএত। হঁ জঁ পদ্যক দোসৰ পাঁতিক পহিন অক্ষৰ সংযুক্তাক্ষৰ অছি আ পছিনা পাঁতিক অন্তিম অক্ষৰ হ্ৰস্ব তঁ ও হ্ৰস্ব দীৰ্ঘ নৈ হএত; কাৰণ পাঁতিক অন্তক সংগ গণনাক অন্ত ভই জাগত অছি।

দীৰ্ঘ আ ৰিকাৰী (সংস্কৃতমে অৱগ্ৰহ, ৱাঁগ্লামে জফনা) মে অন্তৰ ছৈ।

রিঁকারী **ই** জঁ চারিযোগ্টা দ**ই** দিয়ৌ তৈযো দীর্ঘ নৈ হএত.. জেনা রঁঠাক গীতমে ঘ**ই ই ই ই ই ই**ৰ- ঃা হ্রস্ব-হ্রস্ব ভেল। পদক অন্তিম অক্ষরকেঁ আরশ্যকতানুসাৰ হ্রস্বকেঁ দীর্ঘ আ দীর্ঘকেঁ হ্রস্ব কএল জা সকৈত অছি।

কোনো গজলক পাঁতী (মিসৰা)ক রজন/ রা শব্দক রজন তীন তরহেঁ নিকালি সকৈ ছী, সরল রার্ণিক ছন্দমে রর্ণ গানি ক**ই**; রার্ণিক ছন্দমে রর্ণক সংগ হ্রস্ব-দীর্ঘ (মাত্রা) ক ক্রম দেখি ক**ই**; আ মাত্রিক ছন্দমে হ্রস্ব-দীর্ঘ (মাত্রা) ক ক্রম দেখি ক**ই**। জিনকা গাযনক কনিকরোঁ জ্ঞান ছন্হি ও বুঁঝি সকৈ ছথি জে গজলক এক পাঁতীমে শব্দক সংখ্যা দোসৰ পাঁতীক সংখ্যাসঁ অসমান রহি সকৈএ, মুদা জঁ ঊপৰ তীন তরহমে সঁ কোনো তরহেঁ গণনা কএল জাএ তঁ রজন সমান হএত। মুদা আজাদ গজল রেঁ-রঁহৰ হোগত অছি তেঁ ওত**ই** সভ পাঁতী রা শব্দমে রজন সমান হেরঁাক তঁ প্রশ্নে নৈ অছি। ঐ তীনূ রিধিসঁ নিখল গজলমে মিসৰামে সমান রজন এরঁ টা করত। ওনা ঃা গজলকাৰ আ গাযক দ্বনূক সামর্থ্যপৰ নির্ভৰ করৈত অছি; গজলকাৰ লেল রার্ণিক ছন্দ সভসঁ কঠিন, মাত্রিক ওগসঁ হল্লুক আ সরল রার্ণিক সভসঁ হল্লুক অছি, মুদা গাযক লেল রার্ণিক ছন্দ সভসঁ হল্লুক, মাত্রিক ওগসঁ কঠিন, সরল রার্ণিক ওক্সঁ কঠিন আ আজাদ গজল (রিঁনু রঁহরক) সভসঁ কঠিন অছি।

১. সভটা হ্রস্ব স্বর আ হ্রস্ব যুক্ত গণিতাক্ষৰ 'লঘু' মানল জাগত অছি। একরা ঊপৰ U নিখি একৰ সংকেত দেল জাগত অছি।

২. সভটা দীর্ঘ স্বর আৰ দীর্ঘ স্বর যুক্ত গণিতাক্ষৰ 'গুরু' মানল জাগত অছি, আ একৰ সংকেত অছি, ঊপৰমে একটা ছোট -।

३. ঋন্বস্বাৰ কিঁৰা ৰিসৰ্গযুক্ত সভ ঋক্ষৰ গ্ৰৰু মানন জাগত ঋছি।

৪. কোনো ঋক্ষৰক ৰাঁদ সংযুক্তাক্ষৰ কিঁৰা ৰ্যংজন মাত্ৰ ৰহনোসঁ ওগ ঋক্ষৰকেঁ গ্ৰৰু মানন জাগত ঋছি। জেনা- ঋচ্, সত্য। ঐ মে ঋ ঋা স দ্বনূ গ্ৰৰু ঋছি।

৯. জেনা ৰাৰ্ণিক ছন্দ/ বৃত্ত ৰেদমে ব্যৱহাৰ কএন গেন ঋছি তহিনা স্বৰক পূৰ্ণ ৰূপসঁ ৰিচাৰ মেহো ওগ যুগ সঁ ভেটৈত ঋছি। স্থূন ৰীতিসঁ ও্ৰ ৰিভক্ত ঋছি:- ১. ডদাত্ত ২. ডদাত্ততৰ ३. ঋন্বদাত্ত ৪. ঋন্বদাত্ততৰ ৯. স্বৰিত ৬. ঋন্বদাত্তান্বৰক্তস্বৰিত, ৭. প্ৰচয (একটা শ্ৰুতি-ঋনহত নাদ জে ৰিঁনা কোনো চীজক ডৎপন্ন হোগত ঋছি, শেষ সভটা ঋছি ঋাহত নাদ জে কোনো ৰস্তুসঁ টকৰওনাপৰ ডৎপন্ন হোগত ঋছি)।

১. ডদাত্ত- জে ঋকাৰাদি স্বৰ কণ্ঠাদি স্থানমে ডুৰ্ধ্ৰ ভাগমে ৰাঁজন জাগত ঋছি। একৰা নেন কোনো চেহ্ন নৈ ঋছি।

২. ডদাতাত্তৰ- কণ্ঠাদি ঋতি ডুৰ্ধ্ৰ স্থানসঁ ৰাঁজন জাগত ঋছি।

३. ঋন্বদাত্ত- জে কণ্ঠাদি স্থানমে ঋধোভাগমে ডচ্চাৰিত হোগছ।নীচাঁমে তীৰ্যক চেহ্ন খচিত কএন জাগছ।

৪. ঋন্বদাতাত্ততৰ- কণ্ঠাদিসঁ ঋত্যঁত নীচাঁ ৰাঁজন জাগত ঋছি।

৯. স্বৰিত- জগমে ঋন্বদাত্ত ৰহৈত ঋছি কিছু ভাগ, ঋা কিছু ৰহৈত ঋছি ডদাত্ত। ডুপৰমে ঠাড় ৰেখা খেঁচন জাগত ঋছি, ঐমে।

৬. ঋন্বদাত্তান্বৰক্তস্বৰিত- জগমে ডদাত্ত, স্বৰিত কিঁৰা দ্বনূ ৰাঁদমে হোগছ, ও্ৰ তীন প্ৰকাৰক হোগছ।

৭. প্ৰচয- স্বৰিতক ৰাঁদক ঋন্বদাত্ত ৰহনোসঁ ঋনাহত নাদ প্ৰচযক, তানক ডৎপত্তি হোগত ঋছি।

১. পূৰ্ৰাঠিকমে ক্ৰমসঁ ঋগ্নি, গন্দ্ৰ ঋা সোম পযমানকেঁ সংৰোধিত

গীত অছি। তদ্বপৰান্ত আৰণ্যক কাণ্ড আ মহানাম্নী আৰ্চিক অছি। আগ্নেয, ঐন্দ্ৰ আ পাযমান পৰ্বকেঁ গ্ৰামগেযগণ আ পূৰ্বাৰ্চিকক শেষ ভাগকেঁ আৰণ্যকগণ সেহো কহল জাগছ। সম্মিলিত ৰূপেঁ একৰা প্ৰকৃতিগণ কহৈত ছী।

২.উত্তৰাৰ্চিক: ৱিকৃতি আ উত্তৰগণ সেহো কহৈত ছী। গ্ৰামগেযগণ আ আৰণ্যকগণসঁ মংত্ৰ চুনি কই ক্ৰমশঃ উহগণ আ উহ্যগণ কহৰৈছ- তদন্তৰ প্ৰত্যেক গণ দশৰাত্ৰ, সংৱৎসৰ, একহ, অহিন, প্ৰাযশ্চিত আ ক্ষুদ্ৰ পৰ্বমে বাঁটল জাগছ। পূৰ্বাৰ্চিক মংত্ৰক নযকেঁ স্মৰণ কই উত্তৰাৰ্চিক কেৰ দ্বিক, ত্ৰিক, আ চতুষ্টক আদি (২,৩, আ ৪ মংত্ৰক সমূহ) মে ঐ নয সভক প্ৰযোগ হোগছ। অধিকাংশ ত্ৰিক আদি প্ৰথম মংত্ৰ পূৰ্বাৰ্চিক হোগত অছি, জকৰ নযপৰ পূৰা সূক্ত (ত্ৰিক আদি) গাওল জাগছ।

উত্তৰাৰ্চিক উহাগণ আ উহ্যগণ প্ৰত্যেক নযকেঁ তীন ৰেঁৰ তীন প্ৰকাৰেঁ পঢ়ৈছ। ৱৈদিক কৰ্মকাণ্ডমে প্ৰস্তাৱ প্ৰস্তোতৰ দ্বাৰা, উদ্গীত উদগাতৰ দ্বাৰা, প্ৰতিহাৰ প্ৰতিহাতৰ দ্বাৰা, উপদ্ৰৱ পুনঃ উদগাতৃ দ্বাৰা আ নিধান তীনূ দ্বাৰা মিলি কই গাওল জাগছ। প্ৰস্তাৱক পহিনে হিংকাৰ (হিং, হ্ং, হং) তীনূ দ্বাৰা আ ওঁ উদগাতৃ দ্বাৰা উদগীতক পহিনে গাওল জাগছ। এ পাঁচ ভক্তি ভেল।

হাথক মুদ্ৰা- ১.১.ওঁঠা(প্ৰথম আঁগুৰ)-এক যৱ দূৰী পৰ ২.২. ওঁঠা প্ৰথম আঁগুৰকেঁ ছুৱৈত ৩.৩. ওঁঠা বীচ আঁগুৰকেঁ ছুৱৈত ৪.৪. ওঁঠা চাৰিম আঁগুৰকেঁ ছুৱৈত ৫.৫. ওঁঠা পাঁচম আঁগুৰকেঁ ছুৱৈত ৬.১১. ছঠম ক্ৰুষ্ট ওঁঠা প্ৰথম আঁগুৰসঁ দূ যৱ দূৰী পৰ ৭.৬. সাতম অতিস্বৰ সামৱেদ ৮.৭. অভিগীত ঋগ্ৱেদ।

গ্ৰামগেযগান- গ্ৰাম আ সাৰ্বজনিক স্থলপৰ গাওল জাগত ছল।

আৰণ্যক গেযগান- রন আ পরিত্র স্থানমে গাওন জাগত ছল। ঊহগান- সোমযাগ এরং রিশেষ ধার্মিক অরসৰ পৰ। পূর্রার্চিকসঁ সংরঁধিত গ্রামগেযগান ঐ রিধিসঁ। ঊহ্যগান আকি ৰহস্যগান- রন আ পরিত্র স্থানপৰ গাওন জাগত অছি। পূর্রার্চিকক আৰণ্যক গানসঁ সংরঁধ। নাৰদীয শিক্ষামে সামগানক সংরঁধমে নির্দেশ:- ১.স্বৰ-৭ গ্রাম-৩ মূর্চ্ছনা-২১ তান-৪৯

সাত টা স্বৰ সা, ৰে, গ, ম, প, ধ ,নি, আ তীন টা গ্রাম- মধ্য, মন্দ, তীব্র। ৭*৩=২১ মূর্চ্ছনা। সাত স্বৰক পৰস্পৰ মিশ্রণ ৭*৭=৪৯ তান। ঋগরেদক প্রত্যেক মংত্র গৌতমক ২ সামগান (পর্কক) আ কাশ্যপক ১ সামগান (পর্কক) কাৰণ তীন মংত্রক ৰ্ৱাৰ্ৱ ভ**ই** জাগত অছি। মৈকডারেন ইন্দ্ৰাগ্নি, মিত্রারৰুণৌ, ইন্দ্ৰারিষ্ণু, অগ্নিষোমৌ ঐ সভকেঁ যুগনদেরতা মাননহি অছি। স্বদা যুগনদের অছি –রিশেষণ-রিপর্যয।

রেদপাঠ-

১. সংহিতা পাঠ অছি শুদ্ধ ৰূপমে পাঠ।

অ↓গ্নিমী↑ণে পুৰোহি↑ত য↓জ্ঞস্য↑দে↓রম্~রিজ↑ম।হোতাৰ↑ৰত্নে↓ধাতমম্।

২. পদ পাঠ- ঐমে প্রত্যেক পদকেঁ পৃথক ক**ই** পঢ়ল জাগত অছি।

৩. ক্রমপাঠ- এত**ই** একক বাঁদ দোসৰ, ফেৰ দোসৰ তখন তেসৰ, ফেৰ তেসৰ তখন চতুর্থ। এনা ক**ই** পাঠ কএল জাগত অছি।

৪. জটাপাঠ- ঐমে জঁ তীন টা পদ ক, খ, আ গ অছি তখন পঢ়বাঁক ক্রম ঐ ৰূপমে হএত। কখ, খক, কখ, খগ, গখ, খগ।

৫. ঘনপাঠ- ঐ মে উপৰকা উদাহৰণক অনুসাৰ নিম্ন ৰূপ হএত- কখ, খক, কখগ, গখক, কখগ। ৬. মালা, ৭. শিখা, ৮. ৰেখা,

৯. ধ্বজ, ১০. দণ্ড, ১১. ৰথ। অন্তিম আঠকেঁ অধ্যষ্টরিণ্ণতি কহল জাগত অছি।

সাম রিকাৰ সেহো ৬ টা অছি, জে গানকেঁ ধ্যানমে ৰখৈত ঘটাওল, রঁঢ়াওল জা সকৈত অছি। ১. রিকাৰ-অগ্নেকেঁ ওগ্নায। ২. রিশ্লেষণ-শৰ্দ্ধ/পদকেঁ তোড়নাগ ৪. রিকর্ষণ-স্বৰকেঁ খিঁচনাগ/অধিক মাত্ৰাক রঁৰারঁৰ রঁজেনাগ। ৪. অভ্যাস- রেঁৰ-রেঁৰ রঁজনাগ।৯. রিৰাম-শৰ্দ্ধকেঁ তোড়ি কই পদক মধ্যমে 'যতি'। ৬. স্তোভ- আলাপ যোগ্য পদকেঁ জোড়ি লেরঁ। কৌথুমীয শাখা 'হাউ' 'ৰাগ' জোড়ৈত চথি। ৰাণানীয শাখা 'হারু', 'ৰাযি' জোড়ৈত চথি।

মাত্রিক চন্দক প্ৰযোগ রেদমে লৈ অছি রৰন্ রৰ্ণবৃত্তক প্ৰযোগ অছি আ গণনা পাদ রা চৰণক অনুসাৰ হোগত চল। মুখ্য চন্দ গাযত্ৰী, একৰ প্ৰযোগ রেদমে সভসঁ রেঁশী অছি। তকৰ রাঁদ ত্ৰিষ্টুপ আ জগতীক প্ৰযোগ অছি।

১. গাযত্ৰী- ৮-৮ কেৰ তীল পাদ। দোসৰ পাদক রাঁদ রিৰাম। রা এক পদমে চহ টা অক্ষৰ।

২. ত্ৰিষ্টুপ- ১১-১১ কেৰ ৪ পাদ।

৪. জগতী- ১২-১২ কেৰ ৪ পাদ।

৪. উষ্ণিক- ৮-৮ কেৰ দূ তকৰ রাঁদ ১২ রৰ্ণ-সংখ্যাক পাদ।

৯. অনুষ্টুপ- ৮-৮ কেৰ চাৰি পাদ। একৰ প্ৰযোগ রেদক অপেক্ষা সংস্কৃত সাহিত্যমে রেঁশী অছি।

৬. রৃহতী- ৮-৮ কেৰ দূ আ তকৰা রাঁদ ১২ আ ৮ মাত্ৰাক দূ পাদ।

৭. পংক্তি- ৮-৮ কেৰ পাঁচ। প্ৰথম দূ পদক রাঁদ রিৰাম অরৈঁচ।

যদি অক্ষৰ পূৰা লৈ হোগত অছি, তঁ এক রা দূ অক্ষৰ নিম্ন প্ৰকাৰেঁ ঘটা-রঁঢ়া লেল জাগত অছি।

(খ) রৰেণ্যম্ কেঁ রৰেণিযম্ স্বঃ কেঁ স্বরঃ।

(খা) গুণ আ বৃদ্ধি সন্ধিকেঁ অনেগ কই নেন জাগত অছি।

এ= অ + গ

ও= অ + ঙ

ঐ= অ/আ + এ

ঔ= অ/আ + ও

অহি প্রকাৰেঁ নৈ পুৰনাপৰ অন্য রিৰাডাদি নামসঁ একৰ নামকৰণ হোগত অছি।

যথা- গাযত্ৰী (২৪)- রিৰাট্ (২২), নিচৃৎ (২৩), শুদ্ধা (২৪), ভুৰিক্ (২৯), স্বৰাট্(২৬)।

ওঁ ভূর্ভুৰস্বঃ। তৎ সরিতুর্ৰৰেণ্যং। ভৰ্গো দেরস্য ধীমহি। ধিযো যো নঃ প্রচোদযাৎ।

রৈদিক ঋষি স্বযঁকেঁ আ দেরতাকেঁ সেহো করি কহৈত ছথি। সম্পূর্ণ রৈদিক সাহিত্য ঐ করি চেতনাক রাঙ্মময মূর্ত্তি অছি। ওতই আধ্যাত্মে চেতনা, আধিদৈরত্বমে উত্তীর্ণ ভেন অছি, এরম্ ওকৰা আধিভৌতিক ভাষামে ৰূপ দেন গেন অছি। ওনা ওগ সমএমে সেহো সম্মিনিত ৰূপেঁ ঋচা পাঠ কৰৈৰ্নাকেঁ রেঁড সন ঽৰ্ৰ-ঽৰ্ৰ কৰৈৰ্না (অথৰ্ররেদমে) কহন গেন ছৈ, মানে গাযনমে অসহমতিক স্বৰক স্বীকৃতি ছনৈ।

দেরনাগৰীক অতিৰিক্ত সমস্ত উত্তৰ ভাৰতীয ভাষা নেপান আ দক্ষিণমে (তমিনকেঁ ছোড়ি) সভ ভাষা রৰ্ণমানাক ৰূপমে স্বৰ আ কচটতপ আ য, ৰ ন র, শ, স, হ কেৰ রৰ্ণমানাক উপযোগ কৰৈত অছি। গ্রাড কেৰ হেতু সংস্কৃতমে দোসৰ রৰ্ণ ছৈক (ছান্দোগ্য পৰম্পৰামে একৰ উচ্চাৰণ নৈ হোগত অছি মুদা রাজসনেযী

পৰম্পৰামে খূৰ্ব হোএত অছি- জেনা ছান্দোগ্য উচ্চাৰণ সম্ভূমি তঁ ৰাজসনেযী উচ্চাৰণ সম্ভূমীগ্ৰঁও), এ হ্ৰস্ব দীর্ঘ দুনূ হোএত অছি। মিঞ্ছিৰস্থ নেন মেহো কমসঁ কম ছহ প্রকাৰক ৰর্ণ মিথিনাক্ষৰমে প্রযুক্ত হোএত অছি। ৰৈদিক সংস্কৃতমে উদাত্ত, অনুদাত্ত আ স্বৰিত (ক্রমশঃ ক↑ ক↓ ক॑) উপযোগ তঁ মৰাঠীমে ণ় আ অৰ্দ্ধ ৰ্ কেৰ মেহো প্রযোগ হোএত অছি। মৈথিনীমে ই (ৰিঁকাৰী ৰা অৱগ্ৰহ) কেৰ প্রযোগ সংস্কৃত জকাঁ হোএত অছি আ আগ কান্হি একৰ ৰঁদনামে টাৈপক মুৰিধানুসাৰে দ’ (দই কেৰ ৰঁদনামে) এহন প্রযোগ মেহো হোএত অছি মুদা এ প্রযোগ ওএ ফাঁটমে একটা তকনীকী ন্যূনতাক পৰিচাযক অছি। মুদা “আ”কাৰ ক ৰাঁদ ৰিঁকাৰীক আৱশ্যকতা নৈ অছি।

জেনা ফাৰসীমে অনিফ ৰেঁ মে আ ৰোমনমে এ ৰী মী হোএত অছি তহিনা মোটা-মোটী মভ ভাৰতীয ভাষামে নিপিক ভিন্নতাক অছৈত ৰর্ণমানাক স্বৰূপ একে ৰও অছি।

ৰর্ণমানামে দূ প্রকাৰক ৰর্ণ অছি- স্বৰ আ ৰ্যঁজন। ৰর্ণক মংখ্যা অছি ৬৪ জএমে ২২ টা স্বৰ আ ৪২ টা ৰ্যঞ্জন অছি।

পহিনে স্বৰক ৰর্ণন দৈ ছী- জএ ৰর্ণক উচ্চাৰণমে দোমৰ ৰর্ণক উচ্চাৰণক অপেক্ষা নৈ ৰহৈত অছি, মে ভেন স্বৰ।

স্বৰক তীন টা ভেদ অছি- হ্ৰস্ব, দীর্ঘ আ প্লুত। জএমে ৰাঁজৈমে এক মাত্ৰাক মমএ নাগএ মে ভেন হ্ৰস্ব, জএমে দূ মাত্ৰা মমএ নাগন মে ভেন দীর্ঘ আ জএমে তীন মাত্ৰাক মমএ নাগন মে ভেন প্লুত।

মূনভূত স্বৰ অছি- অ এ উ ঋ নৃ

পাণিনিসঁ পূর্বক আচার্য একৰা মমানাক্ষৰ কহৈ ছনা।

দীর্ঘ মিশ্র স্বৰ অছি- এ ঐ ও ঔ

পাণিনিসঁ পূর্বক আচার্য একৰা সন্ধ্যক্ষৰ কহৈ ছলা।
নৃ দীর্ঘ নৈ হোগত অছি আ সন্ধ্যক্ষৰ হ্রস্ব নৈ হোগত অছি।
অ ই উ ঋ ঐ সভক হ্রস্ব, দীর্ঘ (আ ঈ ঊ ৠ) আ প্লুত (আ৩ ঈ৩ ঊ৩ ৠ৩) সভ মিলা কই ১২ বর্ণ ভেল। নৃ কেৰ হ্রস্ব আ প্লুত দূ ভেদ অছি (নৄ৩) তঁ ২ টা ঈ ভেল। এ ঐ ও ঔ ঈ চাৰু দীর্ঘ মিশ্রিত স্বৰ অছি আ ঐ চাৰুক প্লুত ৰূপ সেহো (এ৩ ঐ৩ ও৩ ঔ৩) হোগত অছি, তঁ ৮ টা ঈ সেহো ভেল। ভই গেল সভটা মিলা কই ২২ টা স্বৰ।
ঐ সভটা ২২ স্বৰক বৈদিক ৰূপ তীন তৰহক হোগত অছি, উদাত্ত, অনুদাত্ত আ স্বৰিত।
উঁচ ভাগ জেনা তালুসঁ উৎপন্ন অকাৰাদি বর্ণ উদাত্ত গুণক হোগত অছি আ তেঁ উদাত্ত কহল জাগত অছি। নীচাঁ ভাগসঁ উৎপন্ন স্বৰ অনুদাত্ত আ জত অকাৰাদি স্বৰক প্রথম ভাগক উচ্চাৰণ উদাত্ত আ দোসৰ ভাগক উচ্চাৰণ অনুদাত্ত ৰূপেঁ হোগত অছি সে ভেল স্বৰিত। স্বৰক দূ প্রকাৰ আৰ অছি, সানুনাসিক জেনা অঁ আ নিৰনুনাসিক জেনা অ।
দত্তেন নির্বৃত্তঃ কূপো দাত্তঃ। দত্ত নাম্না পুৰুষ দ্বাৰা বিপাট্- ব্যাস ধাৰক উতৰবঁৰিযা তট পৰ বঁনৰাওল, এতই গলাৰ ভেল দাত্ত। অঞ প্রত্যান্ত ভেলাসঁ ’দাত্ত’ আদ্যুদাত্ত ভেল, অণ্ প্রত্যযান্ত হোগত তঁ প্রত্যয স্বৰসঁ অন্তোদাত্ত হোগত। ৰূপমে ভেদ নৈ ভেলোপৰ স্বৰমে ভেদ অছি। ঐসঁ সিদ্ধ ভেল জে সামান্য কৃষক বর্গ সেহো শব্দক সস্বৰ উচ্চাৰণ কৰৈ ছলা।
স্বৰিতকেঁ দোসৰো ৰূপমে বুঁঝি সকৈ ছী- জেনা ঐমে অন্তিম স্বৰক তীব্র স্বৰমে পুনৰুচ্চাৰণ হোগত অছি।

𑒂𑒥 𑒫𑓂𑒨𑒘𑓂𑒖𑒢𑒣𑒩 𑒂𑒅।

𑒫𑓂𑒨𑒘𑓂𑒖𑒢 𑓔𑓒 𑒙𑒰 𑒁𑒕𑒱।

𑒏𑓂 𑒐𑓂 𑒑𑓂 𑒒𑓂 𑒓𑓂

𑒔𑓂 𑒕𑓂 𑒖𑓂 𑒗𑓂 𑒘𑓂

𑒙𑓂 𑒚𑓂 𑒛𑓂 𑒜𑓂 𑒝𑓂

𑒞 𑒟𑓂 𑒠𑓂 𑒡𑓂 𑒢𑓂

𑒣𑓂 𑒤𑓂 𑒥𑓂 𑒦𑓂 𑒧𑓂

𑒨𑓂 𑒩𑓂 𑒪𑓂 𑒫𑓂

𑒬𑓂 𑒭𑓂 𑒮𑓂

𑒯𑓂

𑒨𑓂 𑒫𑓂 𑒪𑓂 𑒮𑒰𑒢𑒳𑒢𑒰𑒮𑒱𑒏 𑒮𑒹𑒯𑒼 𑒯𑒼𑒃𑒞 𑒁𑒕𑒱, 𑒨𑒿 𑒫𑒿 𑒪𑒿 𑒂 𑒢𑒱𑒩𑒳𑒢𑒰𑒮𑒱𑒏 𑒮𑒹𑒯𑒼।

𑒋𑒏𑒩 𑒁𑒞𑒱𑒩𑒱𑒏𑓂𑒞 𑒠𑒴 𑒙𑒰 𑒂𑒩 𑒫𑓂𑒨𑒘𑓂𑒖𑒢 𑒁𑒕𑒱- 𑒁𑒢𑒳𑒮𑓂𑒫𑒰𑒩 𑒂 𑒫𑒱𑒮𑒩𑓂𑒖𑒢𑒲𑒨 𑒫𑒰 𑒫𑒱𑒮𑒩𑓂𑒑।

𑒄 𑒠𑒳𑒢𑒴𑒙𑒰 𑒮𑓂𑒫𑒩𑒏 𑒁𑒢𑒢𑓂𑒞𑒩 𑒣𑓂𑒩𑒨𑒳𑒏𑓂𑒞 𑒯𑒼𑒃𑒞 𑒁𑒕𑒱।

𑒫𑒱𑒮𑒩𑓂𑒖𑒢𑒲𑒨 𑒧𑒴𑒪 𑒫𑒩𑓂𑒝 𑒢𑒻 𑒁𑒕𑒱, 𑒫𑒩𑒢𑓂 𑒮𑓂 𑒫𑒰 𑒩𑓂 𑒏𑒹𑒩 𑒫𑒱𑒏𑒰𑒩 𑒟𑒲𑒏।

𑒫𑒱𑒮𑒩𑓂𑒖𑒢𑒲𑒨 𑒏𑒱𑒕𑒳 𑒡𑓂𑒫𑒢𑒱 𑒦𑒹𑒠 𑒂 𑒏𑒱𑒕𑒳 𑒩𑒴𑒣-𑒦𑒹𑒠𑒮𑒿 𑒠𑒴 𑒣𑓂𑒩𑒏𑒰𑒩𑒏 𑒁𑒕𑒱- 𑒖𑒱𑒯𑓂𑒫𑒰𑒧𑒴𑒪𑒲𑒨 𑒂 𑒅𑒣𑒡𑓂𑒧𑒰𑒢𑒲𑒨। 𑒖𑒱𑒯𑓂𑒫𑒰𑒧𑒴𑒪𑒲𑒨 𑒧𑒰𑒞𑓂𑒩 𑒏 𑒂 𑒐 𑒮𑒿 𑒣𑒴𑒩𑓂𑒫 𑒣𑓂𑒩𑒨𑒳𑒏𑓂𑒞 𑒯𑒼𑒃𑒞 𑒁𑒕𑒱, 𑒠𑒼𑒮𑒩 𑒧𑒰𑒞𑓂𑒩 𑒣 𑒂 𑒤 𑒮𑒿 𑒣𑒴𑒩𑓂𑒫।

𑒁𑒢𑒳𑒮𑓂𑒫𑒰𑒩, 𑒫𑒱𑒮𑒩𑓂𑒖𑒢𑒲𑒨, 𑒖𑒱𑒯𑓂𑒫𑒰𑒧𑒴𑒪𑒲𑒨 𑒂 𑒅𑒣𑒡𑓂𑒧𑒰𑒢𑒲𑒨𑒏𑒹𑒿 𑒁𑒨𑒼𑒑𑒫𑒰𑒯 𑒏𑒯𑒪 𑒖𑒰𑒃𑒞 𑒁𑒕𑒱।

𑒅𑒣𑒩𑒼𑒏𑓂𑒞 𑒫𑒩𑓂𑒝 𑒮𑒦𑒏𑒹𑒿 𑒕𑒼𑒛𑓃𑒱 𑓔 𑒙𑒰 𑒂𑒩 𑒫𑒩𑓂𑒝 𑒁𑒕𑒱, 𑒖𑒏𑒩𑒰 𑒨𑒧 𑒏𑒯𑒪 𑒑𑒹𑒪 𑒁𑒕𑒱।

𑒏𑓂𑒿 𑒐𑓂𑒿 𑒑𑓂𑒿 𑒒𑓂𑒿 (𑒨𑒟𑒰- 𑒣𑒪𑒱𑒏𑓂 𑒏𑓂𑒢𑒲, 𑒔𑒐 𑒐𑓂𑒢𑒞𑒳𑓁, 𑒁𑒑𑓂 𑒑𑓂𑒢𑒱◌𑓁, 𑒒𑓂 𑒒𑓂𑒢𑒢𑓂𑒞𑒱)

পঞ্চম রর্ণ ঋাগাঁ ৰহনোপৰ পূর্র রর্ণ সদৃশ জে রর্ণ রীচমে ডচ্চারিত হোএত ঋছি সে যম ভেন।

যম সেহো ঋযোগরাহ হোএত ঋছি।

ঋ ঋা করর্গ হ (ঋসংযুক্ত্ত) ঋা রিসর্জনীয কেৰ ডচ্চাৰণ কণ্ঠমে হোএত ঋছি।

এ ঞ্র চরর্গ য শ কেৰ ডচ্চাৰণ তান্বমে হোএত ঋছি।

ঋ ঋৃ টরর্গ ৰ ষ কেৰ ডচ্চাৰণ মূর্ধামে হোএত ঋছি।

ন ৃ তরর্গ ন স কেৰ ডচ্চাৰণ দাঁতসঁ হোএত ঋছি।

ড ড্র পরর্গ ঋা ডপধ্মানীয কেৰ ডচ্চাৰণ ওষ্ঠসঁ হোএত ঋছি।

র কেৰ ডচ্চাৰণ ডপৰকা দাঁতসঁ ঋধৰ ওষ্ঠ কেৰ সহাযতাসঁ হোএত ঋছি।

এ ঐ কেৰ ডচ্চাৰণ কণ্ঠ ঋা তান্বসঁ হোএত ঋছি।

ও ঔ কেৰ ডচ্চাৰণ কণ্ঠ ঋা ওষ্ঠসঁ হোএত ঋছি।

য ৰ ন র ঋন্য র্যঞ্জন জকাঁ ডচ্চাৰণমে জিহ্বাক ঋগ্রাদি ভাগ তান্বাদি স্থানকেঁ পূর্ণতযা স্পর্শ নৈ করৈত ঋছি। শ্ ষ্ স্ হ্ জকাঁ ঐমে তান্ব ঋাদি স্থানসঁ ঘর্ষণ সেহো নৈ হোএত ঋছি।

ক সঁ ম ধৰি স্পর্শ (রা স্ফোটক কাৰণ জিহ্বাক ঋগ্র দ্বাৰা রাযু প্রৱাহ ৰোকি কই ছোড়ল জাএত ঋছি) রর্ণ ৰ সঁ র ঋন্তঃস্থ ঋা ষ সঁ হ ঘর্ষক রর্ণ ভেন।

সভ রর্গক পাঁচম রর্ণ ঋনুনাসিক কহরৈত ঋছি কাৰণ ঋান স্থান সমান ৰহিতো একৰ সভক নাসিকামে সেহো ডচ্চাৰণ হোএত ঋছি- ডচ্চাৰণমে রাযু, নাসিকা ঋা মুঁহ ৰাঁটে ৰঁহাৰ হোএত ঋছি।

ঋনুস্বাৰ ঋা যম কেৰ ডচ্চাৰণ মাত্র নাসিকামে হোএত ঋছি- ঋা এ সভ নাসিক্য কহরৈত ঋছি- কাৰণ ঐ সভমে মুখদ্বাৰ ৰঁন্দ

ৰহৈত অছি আ নাসিকাসঁ রায়ু ৰঁহাৰ হোগত অছি। অনুস্বাৰক স্থান পৰ ন্ রা ম্ কেৰ ডচ্চাৰণ নৈ হেৰাঁক চাহী।

জখন হমৰা সভকেঁ গপ কৰৰাঁক গচ্ছা হোগত অছি, তখন সংকল্পসঁ জঠৰাগ্নি প্ৰেৰিত হোগত অছি। নাভি নগক রায়ু রেগসঁ ডঠৈত মূৰ্ধা ধৰি পহুঁচি, জিহ্বাক অগ্ৰাদি ভাগ দ্বাৰা নিৰোধ ভেনাক অনন্তৰ মুখক তালু আদি ভাগসঁ ঘৰ্ষিত হোগত অছি আ তখন রৰ্ণক ডৎপত্তি হোগত অছি। কম্পন ভেনোসঁ রায়ু নাদরান আ যএহ গুঁজিত হোগত পহুঁচৈত অছি সঁহমে আ ওকৰা কহনে জাগত অছি ঘোষরান, নাদৰহিত ভ**২** পহুঁচৈত অছি শ্বাসমে আ ওকৰা কহনে জাগত অছি অঘোষরান্।

শ্বাস প্ৰণ্ণতিক রৰ্ণ ভেন "অঘোষ" , আ নাদ প্ৰণ্ণতিক ভেন "ঘোষরান্"। জগ রৰ্ণক ডৎপত্তিমে প্ৰাণরায়ুক অল্পতা হোগত অছি সে অছি "অল্পপ্ৰাণ" আ জকৰ ডৎপত্তিমে প্ৰাণরায়ুক রঁদ্ধনতা হোগত অছি, সে ভেন "মহাপ্ৰাণ"।

কচটতপ কেৰ পহিন, তেসৰ আ পাঁচম রৰ্ণ ভেন অল্পপ্ৰাণ আ দোসৰ আ চাৰিম রৰ্ণ ভেন মহাপ্ৰাণ। সঁগে কচটতপ কেৰ পহিন আ দোসৰ ভেন অঘোষ আ তেসৰ, চাৰিম আ পাঁচম ভেন ঘোষরান্। য ৰ ন র ভেন অল্পপ্ৰাণ ঘোষ। শ ষ স ভেন মহাপ্ৰাণ অঘোষ আ হ ভেন মহাপ্ৰাণ ঘোষ। স্বৰ হোগচ্চ অল্পপ্ৰাণ, ডদাত্ত, অনুদাত্ত আ স্বৰিত।

তঁ আৰঁ নিখু মৈথিনী গজন। কৰিতা, অকৰিতা, গদ্য-কৰিতা, পদ্য সভ নেনে তৰ্ক ডপনক্কঁ অছি। সে মৈথিনী গজন সেহো অনিৰাৰ্য ৰূপমে রঁহৰ (ছন্দ) মে সৰন-রাৰ্ণিক, রাৰ্ণিক আ মাত্ৰিক ছন্দমে কহনে জেৰাঁক চাহী। জেনা সোৰঠা, চৌপাগ ছৈ তহিনা গজন ছৈ।

উর্দূমে ৰেঁ-ৰঁহৰ আজাদ গজনেক নামসঁ প্রযাস ভেনৌ। কহৰাঁক আৰশ্যকতা নৈ জে ও নৈ চননৌ। ৯৪৯ ঞ.সঁ অৰৰীমে ৰঁহৰ যুক্ত গজনে আগ ধৰি নিখন জা ৰহন ছৈ, ফাৰসী আ উর্দূমে সেহো ৰিঁনা ৰঁহৰক গজন নৈ হোগ ছৈ। গজনমে ভগৰান ধৰিক মজাক উড়াওন জাগ ছৈ, ওগ অর্থমে ও উদাৰ ছৈ মুদা ৰঁহৰক মামিনামে ও ৰঁন্তু কট্টৰ ছৈ, আ ঞ কট্টৰতা নে অৰৰীমে গজনকেঁ কম কেনকৈ আ নে উর্দূ-ফাৰসীমে, মাত্রা মিনান আ সহজ প্রৱাহ গজনমে একটা ৰীতিযেঁ হোগ ছৈ, আ সে ওকৰ ৰিশেষতা ছিঐ, নৈ তঁ ফেৰ ঞ নজ্ম ভই জেতৈ।

মৌথিনীমে ভাষা সম্পাদন পাঠ্যক্রম

২.১. উচ্চাৰণ নির্দেশ: (ৰোঁনড কএন ৰূপ গ্রাহ্য):-

দন্ত ন ক উচ্চাৰণমে দাঁতমে জীহ সটৈত- জেনা ৰাঁজূ নাম, মুদা ণ ক উচ্চাৰণমে জীহ মূর্ধামে সটৈত (নৈ সটৈএ তঁ উচ্চাৰণ দোষ অছি)- জেনা ৰাঁজূ গণেশ। তানৰ্য শমে জীহ তানুসঁ, ষমে মূর্ধাসঁ আ দন্ত সমে দাঁতসঁ সটৈত। নিশাঁ, সভ আ শোষণ ৰাঁজি কই দেখূ। মৌথিনীমে ষ কেঁ ৰৈদিক সংস্কৃত জকাঁ খ সেহো উচ্চৰিত কএন জাগত অছি, জেনা ৰর্ষা, দোষ। য অনেকো স্থানপৰ জ জকাঁ উচ্চৰিত হোগত অছি আ ণ ড় জকাঁ (যথা সংযোগ আ গণেশ সংজোগ আ গড়েস উচ্চৰিত হোগত অছি)। মৌথিনীমে ৰ ক উচ্চাৰণ ৰঁ, শ ক উচ্চাৰণ স আ য ক উচ্চাৰণ জ সেহো হোগত অছি।

ওহিনা হ্রস্ব গ ৰেঁশীকান মৌথিনীমে পহিনে ৰাঁজন জাগত অছি কাৰণ দেৰনাগৰীমে আ মিথিনাক্ষৰমে হ্রস্ব গ অক্ষৰক পহিনে নিখনো জাগএ আ ৰাঁজনো জেৰাঁক চাহী। কাৰণ জে হিন্দীমে একৰ দোষপূর্ণ উচ্চাৰণ হোগত অছি (নিখন তঁ পহিনে জাগত অছি মুদা

ৰাঁজন ৰাঁদমে জাগত অছি), সে শিক্ষা পদ্ধতিক দোষক কাৰণ হম সভ ওকৰ উচ্চাৰণ দোষপূৰ্ণ ঢংগসঁ ক**ঽ** ৰহন ছী।

অছি- অ গ ছ ঐছ (উচ্চাৰণ)

ছথি- ছ গ থ – ছৈথ (উচ্চাৰণ)

পহুঁচি- প হুঁ গ চ (উচ্চাৰণ)

আৱ অ আ গ ঈ এ ঐ ও ঔ অং অঃ ঋ ঐ সভ নেন মাত্ৰা সেহো অছি, মুদা ঐমে ঈ ঐ ও ঔ অং অঃ ঋ কেঁ সংযুক্তাক্ষৰ ৰূপমে গনত ৰূপমে প্ৰযুক্ত আ উচ্চৰিত কএন জাগত অছি। জেনা ঋ কেঁ ৰী ৰূপমে উচ্চৰিত কৰৱ। আ দেখিযৌ- ঐ নেন দেখিঔ ক প্ৰযোগ অনুচিত। মুদা দেখিঐ নেন দেখিযৈ অনুচিত। ক্ সঁ হ্ ধৰি অ সম্মিনিত ভেনাসঁ ক সঁ হ ৱনৈত অছি, মুদা উচ্চাৰণ কান হনন্ত যুক্ত শব্দক অন্তক উচ্চাৰণক প্ৰৱৃত্তি ৱঢ়ন অছি, মুদা হম জখন মনোজমে জ্ অন্তমে ৱজৈ ছী, তখনো পুৰনকা নোককেঁ ৱজৈত সুনৱন্হি- মনোজ**ঽ**, ৱাস্তৱমে ও অ যুক্ত জ্ = জ ৱজৈ ছথি।

ফেৰ জ্ঞ অছি জ্ আ ঞ ক সংযুক্ত মুদা গনত উচ্চাৰণ হোগত অছি- গ্য। ওহিনা ক্ষ অছি ক্ আ ষ ক সংযুক্ত মুদা উচ্চাৰণ হোগত অছি ছ। ফেৰ শ্ আ ৰ ক সংযুক্ত অছি শ্ৰ (জেনা শ্ৰমিক) আ স্ আ ৰ ক সংযুক্ত অছি স্ৰ (জেনা মিস্ৰ)। ত্ৰ ভেন ৎ+ৰ ।

উচ্চাৰণক আডিযো ফাগন ৱিদেহ আৰ্কাগৱ http://www.videha.co.in/ পৰ উপনব্ধ অছি। ফেৰ কেঁ / সঁ / পৰ পূৰ্ৱ অক্ষৰসঁ সটা ক**ঽ** নিখূ মুদা তঁ / ক**ঽ** হটা ক**ঽ**। ঐমে সঁ মে পহিন সটা ক**ঽ** নিখূ আ ৱাঁদৱঁনা হটা ক**ঽ**। অংকক ৱাঁদ টা নিখূ সটা ক**ঽ** মুদা অন্য ঠাম টা নিখূ হটা ক**ঽ**– জেনা ছহটা মুদা সভ টা। ফেৰ ৬অ ম সাতম নিখূ- ছঠম সাতম নৈ।

ঘৰৱঁনামে ৰঁনা মুদা ঘৰৰানীমে ৰানী প্ৰযুক্ত কৰ্ব।

ৰহএ- ৰহৈ মুদা সকৈএ (উচ্চাৰণ সকৈ-এ)।

মুদা কখনো কান ৰহএ আ ৰহৈ মে অৰ্থ ভিন্নতা হোএ, জেনা সে কম্মো জগহমে পাৰ্কিংগ কৰৱাঁক অভ্যাস ৰহৈ ওকৰা। পুছনাপৰ পতা লাগল জে ঠুনঠুন নাম্না ঞ ডাগৰৰ কনাষ্ট প্লেসক পাৰ্কিংগমে কাজ কৰৈত ৰহএ।

ছনৈ, ছনএ মে হোএ ঐ তৰহক ভেল। ছনএ ক উচ্চাৰণ ছন-এ হোএ।

সংযোগনে- (উচ্চাৰণ সংজোগনে)

কেঁ/ কই

কেৰ- ক (কেৰ ক প্ৰযোগ গদ্যমে নৈ কৰ্ব , পদ্যমে কই সকৈ ছী।
)

ক (জেনা ৰামক) –ৰামক আ সংগে (উচ্চাৰণ ৰাম কে / ৰাম কই হোএ)

সঁ- সই (উচ্চাৰণ)

চন্দ্ৰবিন্দু আ অনুস্বাৰ- অনুস্বাৰমে কংঠ ধ্বৰিক প্ৰযোগ হোগত অছি মুদা চন্দ্ৰবিন্দুমে নৈ। চন্দ্ৰবিন্দুমে কনে একাৰক হোএ উচ্চাৰণ হোগত অছি- জেনা ৰামসঁ- (উচ্চাৰণ ৰাম সই) ৰামকেঁ- (উচ্চাৰণ ৰাম কই/ ৰাম কে হোএ)।

কেঁ জেনা ৰামকেঁ ভেল হিন্দীক কো (ৰাম কো)- ৰাম কো= ৰামকেঁ

ক জেনা ৰামক ভেল হিন্দীক কা (ৰাম কা) ৰাম কা= ৰামক

কই জেনা জা কই ভেল হিন্দীক কৰ (জা কৰ) জা কৰ= জা কই

সঁ ভেল হিন্দীক সে (ৰাম সে) ৰাম সে= ৰামসঁ

সই, তই , ত , কের (গদ্যমে) ঐ চাৰূ শব্দ সরঁহক প্রযোগ ঋরাঁছিত।

কে দোসৰ ঋর্থেঁ প্রযুক্ত ভই সকৈএ- জেনা, কে কহনেক? রিভক্তি “ক” ক রঁদনা একৰ প্রযোগ ঋরাঁছিত।

নঞি, নহি, নৈ, নগ, নঁগ, নগঁ, নগং ঐ সভক উচ্চাৰণ ঋা নেখন - নৈ

ত্ত্র ক রঁদনামে ত্ত্ব জেনা মহত্বপূর্ণ (মহত্ত্রপূর্ণ নৈ) জতই ঋর্থ রঁদনি জাএ ওতৈ মাত্র তীন ঋক্ষৰক সংযুক্তাক্ষৰক প্রযোগ উচিত।

সম্প্রতি- উচ্চাৰণ স ম্প্র গ ত (সম্প্রত্তি নৈ- কাৰণ সহী উচ্চাৰণ ঋাসানীসঁ সম্ভর নৈ)। মুদা সর্বোত্তম (সর্বোতম নৈ)।

ৰাষ্ট্ৰিয (ৰাষ্ট্ৰীয নৈ) সকৈএ/ সকৈ (ঋর্থ পৰিরর্তন) পোছৈনে/ পোছৈ নেন/ পোছএ নেন

পোছৈএ/ পোছএ/ (ঋর্থ পৰিরর্তন) পোছএ/ পোছৈ ও নোকনি (হষ্টা কই, ও মে রিঁকাৰী নৈ)

ওগ/ ওহি ওহিনে/ ওহি নেন/ ওহী নই জএরেঁ/ রৈঁসরেঁ পঁচভগযাঁ দেখিযৌক/ (দেখিঔক নৈ- তহিনা ঋ মে হ্রস্ব ঋা দীর্ঘক মাত্রাক প্রযোগ ঋনুচিত)

জকাঁ / জেকাঁ তঁগ/ তেঁ/ হোএত / হএত নঞি/ নহি/ নঁগ/ নগঁ/ নৈ

সৌঁসে/ সৌঁসে রঁড় / রঁড়ী (ঝোৰাওন) গাএ (গাগ নহি), মুদা গাগক দূধ (গাএক দূধ নৈ।)

ৰহনেঁ/ পহিৰতেঁ হমহীঁ/ ঋহীঁ সরঁ-সভ সরঁহক - সভহক

ধৰি- তক গপ- রঁাত রূঁঝরঁ – সমঝরঁ রূঁঝনৌঁ/ সমঝনৌঁ/ রূঁঝনহঁ – সমঝনহঁ

হমৰা আৰ - হম সভ আকি- আ কি সকৈছ/ কৰৈছ (গদ্যমে প্রয়োগক আৱশ্যকতা নৈ)

হোএন/ হোনি জাএন (জানি নৈ, জেনা দেন জাএন) মুদা জানি-বূঝি (অর্থ পৰিৱর্তন)

পএঠ/ জাএঠ আৰ্ভ/ জাৰ্ভ/ আৰ্ড/ জাৰ্ড

মে, কেঁ, সঁ, পৰ (শব্দসঁ সটা কই) তঁ কই ধই দই (শব্দসঁ হটা কই) মুদা দূটা ৱা বেসী বিভক্তি সংগ ৰহলাপৰ পহিল বিভক্তি টাকেঁ সটাৰ্ভ। জেনা ঐমে সঁ ।

একটা, দূটা (মুদা কএ টা)

বিকাৰীক প্রয়োগ শব্দক অন্তমে, বীচমে অনাৱশ্যক ৰূপেঁ নৈ। আকাৰান্ত আ অন্তমে অ ক বাদ বিকাৰীক প্রয়োগ নৈ (জেনা দিঅ, আ/ দিয' , আ', আ নৈ)

অপোস্ট্রোফীক প্রয়োগ বিকাৰীক বদলামে কৰব অনুচিত আ মাত্র ফান্টক তকনীকী ন্যূনতাক পৰিচাযক)- ওনা বিকাৰীক সংস্কৃত ৰূপ ই অৱগ্রহ কহল জাএত অছি আ ৱর্তনী আ উচ্চাৰণ দুনূ ঠাম একৰ লোপ ৰহৈত অছি/ ৰহি সকৈত অছি (উচ্চাৰণমে লোপ ৰহিতে অছি)। মুদা অপোস্ট্রোফী সেহো অংগ্রেজীমে পসেসিৱ কেসমে হোএত অছি আ ফ্রেংচমে শব্দমে জতই একৰ প্রয়োগ হোএত অছি জেনা raison d’etre এতই সেহো একৰ উচ্চাৰণ ৰৈজোন ডেটৰ হোএত অছি, মানে অপোস্ট্রাফী অৱকাশ নৈ দৈত অছি ৱৰন জোড়ৈত অছি, সে একৰ প্রয়োগ বিকাৰীক বদলা দেনাএ তকনীকী ৰূপেঁ সেহো অনুচিত)।

অএমে, এহিমে/ ঐমে জএমে, জাহিমে এখন/ অখন/ অএখন কেঁ (কে নহি) মে (অনুস্বাৰ ৰহিত)

ভ**ই** মে দ**ই** তঁ (ত**ই**, ত নৈ) সঁ (স**ই** স নৈ) গাছ **ত**ৰ গাছ নগ সাঁঝ খন

জো (জো go, কৰৈ জো do) তৈ/তগ জেনা- তৈ দ্বখাৰে/ তগমে/ তগনে

জৈ/জগ জেনা- জৈ কাৰণ/ জগসঁ/ জগনে

ঐ/ ঋগ জেনা- ঐ কাৰণ/ ঐসঁ/ ঋগনে/ মুদা একৰ একটা খাস প্ৰযোগ- নানতি কতেক দিনসঁ কহৈত ৰহৈত ঋগ

নৈ/নগ জেনা নৈসঁ/ নগনে/ নৈ দ্বখাৰে নহঁ/ নোঁ

গেনোঁ/ নেনোঁ/ নেনঁহ/ গেনহাঁ/ নেনহাঁ/ নেনঁ জগ/ জাহি/ জৈ জহিঠাম/ জাহিঠাম/ জগঠাম/ জৈঠাম এহি/ ঋহি/ ঋগ (ৰাক্যক খঁতমে গ্ৰাহ্য) / ঐ ঋগচ/ ঋচি/ ঐচ তগ/ তহি/ তৈ/ তাহি ওহি/ ওগ সীখি/ সীখ জীৰি/ জীৰী/ জীৰঁ ভনেহীঁ/ ভনহিঁ তেঁ/ তঁগ/ তঁএ জাএৰঁ/ জএৰঁ নগ/ নৈ চগ/ চৈ নহি/ নৈ/ নগ গগ/ গৈ চনি/ চন্হি ...

সমএ শব্দক সঁগ জখন কোনো ৰিভক্তি জুটৈ চৈ তখন সমৈ জনা সমৈপৰ গন্যাদি। ঋসগৰমে ফ্দএ খা ৰিভক্তি জুটনে ফ্দে জনা ফ্দেসঁ, ফ্দেমে গন্যাদি।

জগ/ জাহি/ জৈ জহিঠাম/ জাহিঠাম/ জগঠাম/ জৈঠাম এহি/ ঋহি/ ঋগ/ ঐ ঋগচ/ ঋচি/ ঐচ তগ/ তহি/ তৈ/ তাহি ওহি/ ওগ সীখি/ সীখ জীৰি/ জীৰী/ জীৰঁ ভনে/ ভনেহীঁ/ ভনহিঁ তেঁ/ তঁগ/ তঁএ জাএৰঁ/ জএৰঁ নগ/ নৈ চগ/ চৈ নহি/ নৈ/ নগ গগ/ গৈ চনি/ চন্হি চুকন ঋচি/ গেন গচি

নিখূ মৌথিনী গজন:

৯ সঁ ১০ টা শেৰ মোটামোটী একটা গজনেক নির্মাণ কৰত। মুদা কোনো ৯-৭ টা শেৰকেঁ একক ৰাঁদ দোসৰ নিখ দেৱেঁ তঁ গজন নৈ ৰঁনি জাএত।

ঐমে দূ-চাৰিটা গপপৰ ধ্যান দেম**২** পড়ত।

জেনা ৰৰ্ড ডোক্যূমেন্টমে জস্টীফাগ কেনাসঁ পাঁতিক ঋাদি ঋা ঋন্তমে একৰূপতা ঋাৰিঁ জাগ চৈ তহিনা যদি শেৰক দ্বনূ পাঁতী ঋা গজনেক সভ শেৰমে ৰিঁন্ন জস্টীফাগ কেনে পাঁতিক ঋাদি ঋা ঋন্তমে একৰূপতা ৰহএ তঁ কহন জাএত জে ও এক্কে ৰঁহৰমে ঋছি ঋা ঐ তৰহক শেৰক সমূহয একটা গজনেক ভাগ হেৱাঁক ঋধিকাৰী হএত। মৌথিনীক সন্দৰ্ভমে ৰাৰ্ণিক চন্দক গণনা পদ্ধতি মানে

হনংতযুক্ত্ত ঋক্ষৰ-0 সংযুক্ত ঋক্ষৰ-১ ঋক্ষৰ ঋ সঁ হ -১ প্ৰত্যেক; সে ডপযোগ কএন জাএ ঋা ওগ ঋাধাৰপৰ ১৯ ৰঁহৰক ৰঁদনা চোট-মস্নোনা ঋা পৈঘ ঋাকাৰক পাঁতিক ডপযোগ কএন জাএ; নামকৰণক কোনো ঋাৰশ্যকতা নৈ। সংগে গজনেক পহিন শেৰক দ্বনূ পাঁতীক ঋন্তমে ঋা শেষ শেৰক দোসৰ পাঁতীক ঋন্তমে এক ৰা একসঁ ৰেঁশী শব্দক সমূহ দোহৰাওন জাএ (ৰদীফ) সেহো ঋাৰশ্যক। ওনা ৰিঁন্ন ৰদীফক সেহো গজন কহি সকৈ চী-এক্কে ভাৰপৰ সেহো গজন কহি সকৈ চী, ৰিঁন্ন মতনাক ঋা ৰিঁন্ন মকতাক (নোক তঁ মকতাসঁ সেহো গজনেক প্ৰাৰম্ভ কৰৈ চথি) সেহো গজন নিখ সকৈ চী-, মুদা এ সভ ঋপৰাদে স্বৰূপ, ঋা ঋপৰাদ তঁ ঋপূৰ্ণ ৰহিতে ঋছি। মতনা একসঁ ৰেঁশী সেহো ভ**২** সকৈএ। গজনেক কোন শেৰ হাস্ল-এ-গজন (সভসঁ নীক শেৰ) ঋছি তগমে ওগ গজনেক ৰিভিন্ন

সমীক্ষকক মধ্য মতভিন্নতা ৰহি সকৈত অছি। ফেৰ কাফিয়া ওনা তঁ গজলক সভ শেৰমে ৰহৈ ছৈ (ৰদীফক পহিনে) আ কাফিয়া যুক্ত শব্দ ৰঁদলৈ ছৈ (একাধ ৰেঁৰ পুনঃ প্রযোগ কই সকৈ ছী) মুদা ধ্যানসঁ দেখনাপৰ নাগত জে ত্রুকমিনানীক দৃষ্টিএঁ ওকৃমে শব্দক আৰম্ভ-মধ্য-আখিৰীক কিছু অক্ষৰ নৈ ৰঁদলৈ ছৈ। মানে নয ৰহৰাঁকে ঠাহী।

আৰঁ আও কিছু গজল সুনী:

১

সৰঁসৰাঁগত গপ্প ছল তকৈত হমৰাপৰ গুমহুৰাগত (২২ ৰার্ণিক মাত্রা - ৰদীফ গুমহুৰাগত- কাফিয়া যুক্ত শব্দ হমৰাপৰ)

আৰৈঁত ছলএ খোঁঝাগত আ সেহো ওকৰেপৰ গুমহুৰাগত (২২ ৰার্ণিক মাত্রা - ৰদীফ গুমহুৰাগত- কাফিয়া যুক্ত শব্দ ওকৰাপৰ)

হএত হঁসাৰথি কী ৰহি জাএত ঠুকড়িঔনে ও মোন মাৰি (২২ ৰার্ণিক মাত্রা)

ৰাঁজত নৈ মুঁহ ফুনৌনে, ৰহত মুদা মোনপৰ গুমহুৰাগত (২২ ৰার্ণিক মাত্রা - ৰদীফ গুমহুৰাগত- কাফিয়া যুক্ত শব্দ মোনপৰ)

ওহ কহনকৈ জে, মোনে-মোন প্রসন্ন অছি ও মাৰনে গৰঁদী (২২ ৰার্ণিক মাত্রা)

ৰুঁঝৈএ সভ হমহীঁ ৰুঁঝৈ ছী, নিযাৰে-ভাসপৰ গুমহুৰাগত (২২ ৰার্ণিক মাত্রা - ৰদীফ গুমহুৰাগত- কাফিয়া যুক্ত শব্দ নিযাৰে-ভাসপৰ)

মানে তোহূঁ আ তোহৰ ৰাঁপো হমৰ সাৰ সম্বন্ধ ফৰিছা দেৰৌ (২২ ৰার্ণিক মাত্রা)

গপ্পী ছথি ! মুঁহ ঘুমেনে দেখৈএ কোনা মঠানপৰ গুমহুৰাগত (২২ ৰার্ণিক মাত্রা- ৰদীফ গুমহুৰাগত- কাফিয়া যুক্ত শব্দ মঠানপৰ)

ৱুঁঝৈ সভঙ্গো ছী যে নৈ জে নৈ ৱুঁঝৈ ছী মুদা মোনা কহৈএ সাগত
(২৩ ৱার্ণিক মাত্রা)
ৱঁড়ৱঁড়াগএ ৱাঁগমে, মানে অছি ও স্বযম্ পৰ গ্ৰমহ্ৰাগত (২৩ ৱার্ণিক মাত্রা - ৰদীফ গ্ৰমহ্ৰাগত- কাফিয়া যুক্ত শব্দ স্বযম্ পৰ)
"ঐৰাৱত" ৱুঁঝৈত ৱুঁঝি গেল ছী ৱ্র জে সৃষ্টিক পহিল্বকে ৰাতি (২৩ ৱার্ণিক মাত্রা)
সভ চৰিত্র ৰহল দেখৈত, এক-দোসৰাপৰ গ্ৰমহ্ৰাগত (২৩ ৱার্ণিক মাত্রা - ৰদীফ গ্ৰমহ্ৰাগত- কাফিয়া যুক্ত শব্দ এক-দোসৰাপৰ)
আৱঁ মৈথিলী গজলক কিছু কঠিনাহ ৱিষএপৰ আৱী।
কঠিনাহ ৱিষএ কিছু ৱিৱিধতা আনত আ মৈথিলীক পৰিপ্রেক্ষ্যমে নূতনতা সেহো, মুদা ৱ্র ততেক কঠিনাহ সেহো নৈ অছি।
ৱৈদিক আ মৈথিলী ছন্দক গণনা অক্ষৰসঁ হোগত অছি সে তেঁ কহিযে গেল ছী, গুৰু-লঘুক ৱিচাৰ ওতত্ নৈ ভেগ্হত। মৈথিল ব্রাহ্মণ আ কর্ণ কাযস্থ লৌকিক সংস্কৃত আ হিন্দীসঁ প্রভাৱিত ছথি মুদা গএৰ মৈথিল ব্রাহ্মণ আ কর্ণ কাযস্থক শব্দাৱলীমে ঢেৰ ৰাস শব্দ ভেগ্হত জে ৱৈদিক সংস্কৃতমে অছি মুদা লৌকিক সংস্কৃতমে নৈ, তেঁ কম দূষিত আ খাঁটী মৈথিলী ভাষা হুনকে লোকনিক অছি আ তেঁ ছন্দক গণনা অক্ষৰসঁ কৰৱাঁক আৰ ৱেঁশী আৱশ্যকতা অছি।
গাযত্রী-২৪ অক্ষৰ উষ্ণিক্- ২৮ অক্ষৰ অনুষ্টুপ্ – ৩২ অক্ষৰ
ৱৃঁহতী- ৩৬ অক্ষৰ পঙ্ক্তি- ৪০ অক্ষৰ ত্রিষ্টুপ্- ৪৪ অক্ষৰ
জগতী- ৪৮ অক্ষৰ
শূদ্র কৰি ঐলুষ আ আন গোষ্টে দ্বাৰা ৰচিত ঋক্ ৱেদ মে গাযত্রী, ত্রিষ্টুপ্ আ জগতী ছন্দ সৰ্বাধিক পৰিমাণমে ভেটৈত অছি, সে অহী

তীন্‌পৰ ৰিচাৰী।

গায়ত্রী: এ চাৰি প্রকাৰক হোয়ত অছি- দ্বিপদী, ত্রিপদী, চাৰি পদী আ পাঁচপদী। চাৰি পদী মে ৮-৮ অক্ষৰক পদ আ এক পদক বাঁদ অৰ্দ্ধৱিৰাম আ দূ পদক বাঁদ পূর্ণ ৱিৰাম দই সকৈ ছী, মানে এক গায়ত্রী শেৰ তৈয়াৰ। ওনা ঐঠাম হম স্পষ্ট কৰী জে গায়ত্রী মংত্র নৈ ছংদ অছি। লোক জকৰা গায়ত্রী মংত্র কহৈ ছৈ ও সৱিতা মংত্র ছী জে গায়ত্রী ছংদমে কহল গেল অছি আ সেহো তখন জখন স্বকেঁ সুৱঃ আ ৱৰেণ্যম্ কেঁ ৱৰেণিয়ম্ কহল জাএ।

ত্রিষ্টুপ্: চাৰি পদ, ১১-১১ অক্ষৰক পদ আ এক পদক বাঁদ অৰ্দ্ধৱিৰাম আ দূ পদক বাঁদ পূর্ণৱিৰাম দই সকৈ ছী। মানে এক ত্রিষ্টুপ্ শেৰ তৈয়াৰ।

জগতী: চাৰি পদ ১২-১২ অক্ষৰক পদ আ এক পদক বাঁদ অৰ্দ্ধৱিৰাম আ দূ পদক বাঁদ পূর্ণৱিৰাম দই সকৈ ছী। মানে এক জগতী শেৰ তৈয়াৰ।

আৱঁ জেনা পহিনে কহল গেল অছি জে গায়ত্রীমে এক-দূ অক্ষৰ কম ৱা বেঁশী সেহো ভই সকৈত অছি মানে ২২ সঁ ২৬ অক্ষৰ ধৰি, সে গায়ত্রীক প্রকাৰ ভেল- ৱিৰাড্ গায়ত্রী- ২২, নিচৃদ্ গায়ত্রী- ২৩, ভুৰিগ্ গায়ত্রী- ২৬, আ স্বৰাড্ গায়ত্রী ভেল ২৬ অক্ষৰক। তঁ নিঅমক অন্তৰ্গত ভেষ্ট গেল নে ছুষ্ট আ স্বতংত্র ভই গেল নে মৈথিলী গজল। গজলমে পাঁতীক অন্তমে পূর্ণ ৱিৰাম দৈয়ো সকৈ ছী আ ছোড়িয়ো সকৈ ছী।

ফাৰসীক কাৱ্যশাস্ত্ৰক হিন্দূত্বীকৰণক সংবঁধমে হমৰা নৈ বূঝল অছি আ মৌলিক গজল ৰচনামে কোনা হিন্দূত্ব আনল জাএ সেহো হমৰা নৈ বূঝল অছি। কাৱ্যকেঁ "হিন্দূ" আ "ৱিধৰ্মী" শৰ্হ্বাৰলীসঁ দূৰ

ৰাখন জাএ সএহ নীক, হঁ "মৈথিনী গজন" শব্দক প্রযোগমে হমৰা কোনো আপত্তি নৈ আ তকৰা হিন্দূত্বীকৰণ মানন জাএ তঁ হমৰ কোনো দোখ নৈ।

জতেক সোঁসে রিশ্বমে মিনা ক**ই** করি/ কাব্যশাস্ত্ৰী ভেন হেতা ওগসঁ বেঁশী করি/ কাব্যশাস্ত্ৰী অৰবী-ফাৰসীমে ভেন ছথি।

মৈথিনী ভাষামে গজন জে হম নিখী তঁ ছন্দশাস্ত্ৰক অনুসাৰ নিখী, আ সে ছন্দশাস্ত্ৰ হম অৰবী-ফাৰসীক প্রযুক্ত কৰী, মুদা ওগ প্রযাসক অতিৰিক্ত ঋগবৈদিক ছন্দশাস্ত্ৰ ইগণ-মগণসঁ বেঁশী বৈজ্ঞানিক আ সৰন ছৈ আ ঐসঁ মৈথিনী গজন নিখবাঁ-পঢ়বাঁ-গুনগুনএবাঁমে নোককেঁ সুবিধা হেতৈ সে হমৰ বিশ্বাস অছি। বেদক সমএমে হিন্দূ শব্দক জন্মো নৈ ভেন ৰহৈ সে বৈদিক ছন্দশাস্ত্ৰক প্রযোগ মাত্র, মৈথিনী গজনকেঁ হিন্দূ বঁনা দেতৈ সে হমৰা নৈ নগৈএ। হম "মৈথিনী হাগকুশাস্ত্ৰ" নিখনে ৰহী তহিযা সেহো হমৰা নগ "বার্ণিক" আ "মাত্রিক"মে একটা চযন কৰবাঁক ছন, আ তহিযো হম "বার্ণিক" গণনা পদ্ধতিক চযন কেনৌঁ। "শিন্টো" ধর্মাবনম্বী জাপানী (কিছু বৌদ্ধ সেহো) সভক নিপি আ তকৰ ছন্দশাস্ত্ৰ জঁ প্রযোগ কৰী তঁ মৈথিনীমে হাগকূ কহিযো নৈ নিখন জা সকত; কাৰণ ওকৰ কাব্যশাস্ত্ৰ, জাপানী ভাষা আ ওকৰ কএক তৰহক নিপিক সাপেক্ষ ছৈ আ ওগমে ধর্ম অবিঁতো ছনৈ (ইনকা/ বাকা-ড্রশ্বৰক আহ্বাণ)। অৰবী-ফাৰসী গজন মুদা ধর্ম নিৰপেক্ষ ছৈ, মুদা ওকৰ কাব্যশাস্ত্ৰ ওকৰ অপন ভাষা-নিপি নেন ছৈ। সে ভাষা-নিৰপেক্ষ নে জাপানী কাব্যশাস্ত্ৰ ভ**ই** সকৈ ছৈ আ নে অৰবী-ফাৰসী কাব্যশাস্ত্ৰ।

আও আবঁ গজন কহী:

গায়ত্ৰী গজন

ঠি স্বনি দেখি কএন, ঠি ককৰাসঁ ককৰ
কোন গপক সহন, ঠি ককৰাসঁ ককৰ

হে খঠি দেখি সহন, খঠি কী হীস ৰ্ঠন
ৰে ঠিহ্নকেঁ ঠীহ্ন, ঠি ককৰাসঁ ককৰ

গ্ৰ সভ সভ্যক সঁগী, সভ ঠি ভেষ ৰঁদনি
কে খঠি স্বঁহ ফেৰন, ঠি ককৰাসঁ ককৰ

হে ৰিঁজ্বনৌকা দেখিযৌ, ঠি ৰ্কাপতঙ্গ জেকাঁ
কী মাথ স্বহ্ন কএন, ঠি ককৰাসঁ ককৰ

খগিনৰান মৌথিনী, কী স্বখি জাএত ধাৰ
কহৈ কিদনি কহন, ঠি ককৰাসঁ ককৰ

কৰূ কোন সমযৌতা, কৰূ কোন নিপটাৰা
কে ননকাৰি ৰহন, ঠি ককৰাসঁ ককৰ

কে খঠি ৰ্ঠা ৰহন, খঠি কে স্মুকা ৰহন
কে খঠি ৰাঁজি ৰহন, ঠি ককৰাসঁ ককৰ

ঐৰাৰত ঠি ঠকিত, খঠি কী যোঠি ৰহন
গ্ৰ কৰ্ণধাৰ ৰঁঠন, ঠি ককৰাসঁ ককৰ

ত্রিষ্টুপ্ গজল
অছি চোৰৰাঁ সঁগ দেখূ ঠাঢ়, দেখৈত ৰহনি ডকনিনামী
নহি হোএত আৰঁ বঁৰদাস্ত, ডাক- ডকৌঅনি ডকনিনামী

এ সবকি ৰহন ছন আৰঁ, নৈ ভেপ্টত আৰঁ ফেৰ কী খাদ্য
অছি কোনা ভেন এ ঝ্যমহাৰ, ডঘৰৰঁ চনি ডকনিনামী

কোনা তড়ফড়িয়া যভ অছি, ডগহৰ থ্য নেনে কী ৰাঁত
নঞি নিচেন ভেন অছি ৰাঁপ, ও মহানী আনি ডকনিনামী

ঔ বুঁঝাৰতি হোএত ফেৰসঁ, ভেন কী এ ঠিঠমদৰা আৰঁ
এ ঠাৰুঁস ৰেঁগক অছি ঠাঢ়, এ ককৰ চানি ডকনিনামী

প্ৰক্ষী পাড়ি কে ৰহন প্ৰকাৰি, ৰঁহীৰ ৰঁনি ভনে অছি ঠাঢ়
নহি ককৰো স্বনৰঁ প্ৰকাৰ, এ হথৌড়া মাৰি ডকনিনামী

কচূ যৌ কিএক ছী দূস ঠাঢ়, ঐৰাৰতক ফোঁফক অৰাঁজ
নহি কিএ ৰঁনন ৰৌক ঠাঢ় , চিপৈনে স্বআদি ডকনিনামী

জগতী গজল
ভগৰানক ৰঁনাওন এ গাম, জখন অছি হো ভোৰ ৰঁকপ্টৈপ্ট
নহি তঁ ভেপ্টত কী কোনো ৰিৰাম, অছি ভেন কোনা ভেৰ ৰঁকপ্টৈপ্ট

ঔ কী নহি ভেটৈত আৰ্দ্ৰ ত্ৰাণ, ছী সুনন সএহ সৰনৰিযা
কোনা মিৰদঙিযা দেনক থাপ, ঙ্ৰ মিৰহল্লী শেৰ ৰঁকটৈট

জাএ ৰহন পছতাএ ৰহন, নহি ৰাঁট কোনো সুঝাএ ৰহন
আছি গোনহৎথী খাগত ঙ্ৰ ছৌড়া, পঁচাগি ঙ্ৰ ৰিঁহটাৰ ৰঁকটৈট

মোচগু ৰূঁড়ি ৰৌদমুঁহা হোগত, সাঁঝক নকধক ৰৈঁসি ৰহন
ধমধমসৰ সভ ৰেঁৰ নগৌৰী, আনি ৰহন গনৌৰ ৰঁকটৈট

গদা ৰে গুগঁ গুগঁ মাৰ গদা ৰে, গদা ৰে পুগঁ পুগঁ, মুক্কা মাৰন
গতাখোৰক ছৈ ঙ্ৰ হেঁজ চনন, গতাত সংগ পথাৰ ৰঁকটৈট

ৰেঁৰাম পড়ৰঁ নৈ আঙ সকন, ৰেঁপৰ্দ কৰৰঁ ৰেঁদৰংগ ভেন
ঐৰাৰত চীন্হি ৰেঁপাৰী সভকেঁ, কৰ্ৰ ভাষাক ৰ্যাপাৰ ৰঁকটৈট
মৈথিনী আ সংস্কৃতমে মাত্ৰ ত্ৰুকান্ত (অন্তক ত্ৰুক) নযক নিৰ্মাণ নৈ কৰৈ ছৈ, মুদা কৰিতো ছৈ।
ত্ৰুক মিনানীক দৃষ্টিটএঁ ও ক্ৰমে শৰ্ঁদক আৰম্ভ-মধ্য-আখিৰীক কিছু অক্ষৰ নৈ ৰঁদনৈ ছৈ।
ৰেদ-এ-মুকদ্দস মে ৰেদক ৰিষএমে অনী সৰদাৰ জাফৰী নিখৈ ছথি- শুভ্ৰে-গন্‌সা ঁ কে আফতাৰেঁ-অজীম কী অন্বনীং শুআএঁ-মনুষ্যক চেতনাক পহিন কিৰিণ।
জেনা তমিনমে সংস্কৃত শৰ্ঁদক আ ত্ৰুৰ্কীমে অৰৰী শৰ্ঁদক ৰঁহিধকাৰক আন্দোনন চনন তহিনা ফাৰসীমে (ফাৰসক প্ৰাচীন গ্ৰন্থ অৱেস্তা

অা রৈদিক-সংস্কৃতক মধ্য সমানতা দ্রষ্টব্য) সেহো অৰৰী শব্দক ৰঁহিধকাৰ অা তকৰা স্থানপৰ অার্য ভাষা-সমূহক শব্দক গ্রহণক অান্দোনন চনন অছি। মৈথিনীমে সেহো হিন্দী-উর্দূ শব্দক ৰঁহুনতাসঁ প্রযোগ ভাষাক অস্তিত্বপৰ সংকষ্ট জকাঁ অছি, খাস কই মিথিনাঞ্চৰক মৈথিন ব্রাহ্মণ সংপ্রদায দ্বাৰা দাহ-সংস্কাৰ কেনাক রাঁদ। অাৰঁ উর্দূ গজনপৰ অারী। ১৫৯২ ঞ.মে হানী মুকদ্দমা-এ-শেৰ-ও-শাযৰী নিখনন্হি জে হুনকৰ কাব্য-সংগ্রহক ভূমিকা চনা। ওগ কান ধৰি উর্দূ গজনক রিষয অা ৰূপ দুনূ মৃতপ্রায চন সে হানী রিষয-পৰিরর্তনক অাহ্বান তঁ কেৰেঁ কেনন্হি সংগে কাফিয়া অা ৰদীফক সৰন স্বৰূপক ওকানতি কেনন্হি। ও নিখৈ চথি জে একাধে টা শেৰ অাগ-কানহি নীক ৰহৈএ অা শেষ গজন ফাৰসীক শব্দ সভসঁ ভৰি দেন গেন শেৰক সংকনন ভই জাগএ, জগসঁ ওকৰ স্তৰহীনতাপৰ নোকক ধ্যান নৈ জাএ। সে উর্দূ গজন ধার্মিক কট্টৰতাপৰ ব্যংগ্যক ক্ষেত্রমে ফাৰসী গজনসঁ অাগাঁ রঁঢ়ি গেন।

সংগীত অা গজন গাযন

ঠাঠ কন্যাণক অন্তর্গত ৰাগ যমনমে ত্রিতান ১৬ মাত্রা (দূ পাঁতিক অনুষ্টুপ্ ৩২ অক্ষৰ) ক এতই প্রযোগ ভই সকৈএ। ঠাঠ রিঁনারনক অন্তর্গত ৰাগ রিঁনারন একতান ১২ মাত্রাক হোগত অছি, এতই গাযত্রী- ২৪ অক্ষৰক গজনক প্রযোগ ভই সকৈএ। কাৰণ রার্ণিক গণনাক উপৰান্ত ৰেঘা কই গাযককেঁ কম গারঁএ পড়তন্হি অা শব্দ/ অক্ষৰক অকান নৈ বুঁঝনা জাএত।

ঞ মাত্র উদাহৰণ অছি অা সে গাযকক নেন, মৈথিনী গজন নিখনিহাৰক নেন নৈ।

মৈথিনীমে অখন ধৰি জে গজন নিখন গেন অছি ওগমে রঁহৰক

একৰূপতাক কোনো রিচাৰ নৈ ৰাখল গেল খছি। নে সে রঁহৰ-রিচাৰ ফাৰসী কাব্যশাস্ত্ৰক হিসারঁসঁ ৰাখল গেল ছৈ খা নে ভাৰতীয কাব্যশাস্ত্ৰক হিসারঁসঁ। খা তগ কাৰণসঁ মৈথিলী গজল সভকেঁ “গজল সন করিতা” মাত্র কহি সকৈ ছিঐ। ওনা রঁহৰক একৰূপতা গজলকাৰ লোকনি দ্বাৰা গজল লিখলাক রাঁদ এক গজলপৰ খাধ ঘণ্টা লগেলা মাত্রসঁ কএল জা সকৈএ।

গজল

সহস্রাব্দীক হাৰি হমৰ খা জীত ওকৰ, নৈ জাতিরাদীক সোঝাঁ হোএরঁ নৰতাঙৰ
ভেষ রঁদলি জাতিপংথী জীতি ৰহল করি, ঐন্বষ নৈ ফেৰ হম রঁনরঁ নৰতাঙৰ

এহি ভূ মার্গক খছি তঁ গপ্পে রিচিত্র সন, প্রকাশ খাএল খছি ভেল খন্ধাৰ নিরৃত্ত
ময়ূৰপংখী পনিসোখা উগল ছৈ এখনে, গন্দ্ৰক মেঘকেঁ সোঁখি কৰরঁ নৰতাঙৰ

রঁনি রাঁন রূঁঝি হম পৱছনে খাগ ছলদ্দাঁ, ঞ্রা সভ্য খহিংসাক পথ ঞ্রা রিজযক পথ
জীতল জাগএ খসভ্যক ৰথ দ্দানকৰ, ঈনকাএরঁ নৈ ফেৰ হোএরঁ নৰতাঙৰ

ৰস্তা চলৈত ছলদ্দাঁ দিন ৰাতি সদিখন, সে ভেল জাগত ছাৰল নর ৰস্তা রঁনল

ঙী দেখি ৰহন ৰস্তাক কেঁঠূনী ভৰিগৰ, গ২ জাগত ত্খাগাঁ নহি হোএৰ্ঁ নৰতাঙৰ

ত্খৰেঁএ ও মন্যক ক্ষণ কোন ৰিপদা ৰঁনি, ত্খঙি ত্খাএন দৌগন ও স্বনঝাএন ত্খঙি
পোত্খৰিক জাগঠপৰ ভেন ঠাঢ় ঙী হম, ঙঙড়ৰাঁএৰ্ঁ ঘৰ নৈ হৈৰ্ঁ নৰতাঙৰ

ঙনগা পীৰিঁ শিৰ দেখি ৰহন ঠাৰূকাত, ৰিষহন্ত ও ঘূমি ৰহন ৰঁনন ৰঁমাত
তাঁডৰ ঞ্ৰ ত্খহাঁক ৰূঁঙ্খি কহৈএ মে ত্ৰিকঙ্কুঁ, তগৰাঁএ তকৰা নৈ হোএৰ্ঁ নৰতাঙৰ

হে ভাগ ঐৰাৰত ত্খঙি ত্খাগ স্নূমি ৰহন, কদৈমে কৰৈত ও কদমতান ৰিকৰান
ঠৰত্খা কত্তিনক ষ্ঠঞ্চত্খা কাষ্ঠৰ্ঁ দেত্খন, নহি কদৰিযাএৰ্ঁ খোভৰ্ঁ নৰতাঙৰ

গজন
ৰঁৰমাতিক ঞ্ৰ ৰাতি ৰঁনন স্বখৰাতি হে কানি
কৰৰ্ঁ ষোডশোপচাৰ ত্খাৰ দএ ৰঁনি হে কানি

ৰাঁন ৰঁমন্ত ভৈযা ৰঁঢ়থূ ৰঁহিনক ত্খঙি ত্খাম
ত্খাম্তীক কৰৈত ভৈযা নেন স্বধিযো নহি হে কানি

নান ঝিংগ্বৰ, নান সিন্দূৰ, নান খড়্গন ফূন
তাহূসঁ নান দেখন ঙ্রা দৃশ্য-দেশ মিথি হে কানি

স্বপ্নক সোঝাঁ সত্যক নৌ খচ্ছি খাৰঁ কোনো মোন
পোখড়ি ঝাঁখড়ি সগৰি ঘূমি ঙ্রা দেখনি হে কানি

খম্বখা ফড়এ নদা নদী ডাৰি নীৰিঁ-নীৰিঁ জাএ
ওকৰ নম্রতামে কোনো খগ্বতাগ স্বননি হে কানি

ঐৰাৰত গজন সন করিতা দেখূ দেননি ঙ্রা
মৌথিনীক গৰিমা এহিঠাঁ দেখূ সদতি হে কানি

গজন
জাগত-জাগত দেখন ও ঠাঢ় খাৰ মেঘডম্বঁৰ সন চ্ছাতী
ভৈযাক পীঠ ধোৰিঁযা পাষ্ট গ্নকৰ মেঘডম্বঁৰ সন চ্ছাতী

পড়ন ফেৰ খকান কৰৈত হাক্রোস চ্ছথি ও ঠাঢ় ভেন কাত
চ্ছাতী ধকধক ডন্নত্ত ঠাঢ়ি দ্বখাৰ মেঘডম্বঁৰ সন চ্ছাতী

দেখন ঙ্রা চিক্কোৰ হম ভ**ই** সোঝাঁ ঠাঢ় দেৰৈঁ ওকৰা গ্নতকাৰী
সংকষ্ট প্রহাৰমে ধৈর্য খপৰম্পাৰ মেঘডম্বঁৰ সন চ্ছাতী

দেখন গ্নকা খাগ চ্ছন্থি স্বঁহ ৰান্ত স্বদা নহি কোনো ৰাঁত

कर्तव्यक बिँठ कोनो विश्राम डगर मेघडम्बर सन छाती

स्वनू स्वनू भाग गप भेल अपसम्हार कऽ प्रकार समधानि
भेल मानवक ग्रा हान कऽ दृढ़ोर मेघडम्बर सन छाती

ऐरावत देखल घुरचालि बनल हथियार ओ लेले जान
छी तैयो ठाढ़ की हम क्षितिजक पार मेघडम्बर सन छाती
आर किछु अलङ्कारनी देखी।

अरकान :अरकान सालिम पूर्णाक्षर:
अरकान सालिम पूर्णाक्षर: फ-ऊ-लुन UII फा-इ-लुनIUI मफा-ई-लुन UIII मुस-तफ-इ-लुन IIUI फा-इ-ला-तुन IUII मु-त-फा-इ-लुन UUIUI मफा-इ-ल-तुन UIUUI मफ-ऊ-ला-तु IIIU
सभ पूर्णाक्षरी घटैक मात्रते बास प्रकार।
१० पूर्णाक्षरी (सालिम) अवाकानसँ ११ बँहर आ से दू प्रकारक: मुफरद बँहर माने रूक्नक बेँर-बेँर प्रयोगसँ।सात सालिम (पूर्णाक्षरी) बँहर, संगीत अलङ्कारनीमे एकरा शुद्ध कहि सकै छी।सभ पाँतीमे २-८ बेँर दोहरा कऽ शेरमे ४-१६ रूक्नी बँहर बनत।
४ रूक्नक बँहर- मुरब्बा ६ रूक्नक बँहर- मुसद्दस ८ रूक्नक बँहर- मुसम्मन / मुफ्रद (विशुद्ध) आठ-रूक्न, छह रूक्न आ चारि-रूक्नक सालिम बँहर
हजज :-आठ-रूक्न म फा ई लुन (UIII) - चारि बेँर/ छः-रूक्न म फा ई लुन (UIII) - तीन बेँर/ चारि-रूक्न म फा ई लुन

(UIII) – দূ রেঁৰ

ৰজড় ঋাঠ–ৰুক্ল ম্যস তফ ঠ ন্বন (IIUI) – ঢাৰি রেঁৰ/ ঢঃ–ৰুক্ল ম্যস তফ ঠ ন্বন (IIUI) – তীন রেঁৰ/ ঢাৰি–ৰুক্ল ্রস তফ ঠ ন্বন (IIUI) – দূ রেঁৰ/

ৰমন ঋাঠ–ৰুক্ল ফা ঠ না ত্তন (IUII) – ঢাৰি রেঁৰ/ ঢঃ–ৰুক্ল ফা ঠ না ত্তন (IUII)– তীন রেঁৰ/ ঢাৰি–ৰুক্ল ফা ঠ না ত্তন (IUII)– দূ রেঁৰ

রাফ়িৰ ঋাঠ–ৰুক্ল ম ফা ঠ ন ত্তন (UIUUI) – ঢাৰি রেঁৰ/ ঢঃ–ৰুক্ল ম ফা ঠ ন ত্তন (UIUUI) – তীন রেঁৰ/ ঢাৰি–ৰুক্ ম ফা ঠ ন ত্তন (UIUUI)– দূ রেঁৰ

কামিন ঋাঠ–ৰুক্ল ম্ব ত ফা ঠ ন্বন (UUIUI)– ঢাৰি রেঁৰ/ ঢঃ–ৰুক্ল ম্ব ত ফা ঠ ন্বন (UUIUI) – তীন রেঁৰ/ ঢাৰি–ৰুক্ল ম্ব ত ফা ঠ ন্বন (UUIUI) – দূ রেঁৰ

ম্বতকাৰিরঁ ঋাঠ–ৰুক্ল ফ ড্ড ন্বন (UII) – ঢাৰি রেঁৰ/ ঢঃ–ৰুক্ল ফ ড্ড ন্বন (UII) – তীন রেঁৰ/ ঢাৰি–ৰুক্ল ফ ড্ড ন্বন (UII) – ূ রেঁৰ

ম্বতদাৰিক ঋাঠ–ৰুক্ল ফা ঠ ন্বন (IUI) – ঢাৰি রেঁৰ/ ঢঃ–ৰুক্ল ফা ঠ ন্বন (IUI) – তীন রেঁৰ/ ঢাৰি–ৰুক্ল ফা ঠ ন্বন (IUI) – দূ রেঁৰ

ঐ সভক মাৰতে ৰাস ঋপূর্ণাক্ষৰী ৰূপ মেহো।

ম্বৰক্কৰঁ রঁহৰ: দূ প্রকাৰক ঋৰকানক রেঁৰ-রেঁৰ এনাসঁ ১২ সানিম রঁহৰ, সংগীতক ভাষামে মিশ্রিত। তীন তৰহক- ৪ ৰুক্লক রঁহৰ, ৩ ৰুক্লক রঁহৰ, ৫ ৰুক্লক রঁহৰ/ ম্বৰক্কৰঁ (মিশ্রিত) পূর্ণাক্ষৰী (সানিম) রঁহৰ

১২ টা –তরীন, মদীদ, মুনসৰেহ, মুক্তজৰ্ব, মজ়াৰে, মুজতস, খফীফ, ৰ্ব়সীত, সৰীঅ, জদীদ, কৰীৰ্ব, মুশাকিন।

অৰকান :মুজ়াহিফ অৰকান অপূর্ণাক্ষৰ :

মুজ়াহিফ অৰকান অপূর্ণাক্ষৰ :ফ–এ–লুন UU। মফা–এ–লুন UIU। ফ–এ–লা–তুন UUll ম–ফা–এ–লু UIIU মুফ–ত–এ–লুন IUUI ফ–ঊ–লু UIU মফ–ঊ–লু IIU মফ–ঊ–লুন II। ফৈ–লুন II ফা । ফ–অল্ UI ফ–ঙ–ল্ UIU ফা অ । U ফা এ লুন । U । ফ ঊ লুন U । ।

মুক্তজৰ্ব (অপূর্ণাক্ষৰী আঠ ৰুক্ন): ফ ঊ লু U । U ফৈ লুন U । ফ ঊ লু UIU ফৈ লুন। ।

মজ়াৰে (অপূর্ণাক্ষৰী আঠ ৰুক্ন):মফ ঊ লু । । U ফা এ লা তু । U । U ম ফা এ লু U । । U ফা এ লুন। U । / ফা এ লা ন। U । U

মুজতস (অপূর্ণাক্ষৰী আঠ–ৰুক্ন):ম ফা এ লুন U । U । ফ এ লা তুন U U । । ম ফা এ লুন U । U । ফৈ লুন। ।/ ফ–এ–লুন UU।

খ়ফীফ় (অপূর্ণাক্ষৰী ছঃ ৰুক্ন):ফা এ লা তুন । U । । ম ফা এ লুন U । U । ফৈ লুন। । / ফ এ লুন U U ।

আৰ্ব এক ধক্কা ফেৰসঁ মৈথিলীক উচ্চাৰণ নির্দেশ আ হ্রস্ব-দীর্ঘ বিচাৰপৰ আউ।

জেনা কহল গেল ৰহএ জে অনুস্বাৰ আ বিসর্গযুক্ত ভেলাসঁ দীর্ঘ হএত তহিনা আৰ্ব কহল জা ৰহল অছি জে চন্দ্ৰবিন্দু আ হ্রস্বক মেল হ্রস্ব হএত।

মানে চন্দ্ৰবিন্দু+হ্রস্ব স্বৰ= এক মাত্রা
সংযুক্তাক্ষৰ: এতই মাত্রা গানন জাএত ঐ তৰহেঁ:-
ক্তি= ক্ + ৎ + গ = ০+০+১= ১
ক্তী= ক্ + ৎ + গ্র = ০+০+২= ২

আৱঁ পাঁতী রা পাঁতি খণ্ডক অন্তিম বর্ণপৰ আৰ্ড।
ক্ষ= ক্ + ষ= ০+১ ত্র= ৎ + ৰ= ০+১ জ্ঞ= জ্ + ঞ= ০+১
শ্র= শ্ + ৰ= ০+১ স্র= স্ +ৰ= ০+১ শৃ =শ্ +ঋ= ০+১
ত্ব= ৎ +র= ০+১ ত্ত্র= ৎ + ৎ + র= ০ + ০ + ১
হ্রস্ব + ই = ১ + ০
অ রা দীর্ঘক ৱাঁদ ৱিঁকাৰীক প্রযোগ নৈ হোগত অছি জেনা দিঅই আই ওই (দোষপূর্ণ প্রযোগ)। হঁ ৱ্যংজন+ অ সংণিতাক্ষৰক ৱাঁদ ৱিঁকাৰী দই সকৈ চ্ছী।
হ্রস্ব + চন্দ্ৰবিন্দু= ১+০ দীর্ঘ+ চন্দ্ৰবিন্দু= ২+০
জেনা হঁসন= ১+১+১ সাঁস= ২+১
ৱিঁকাৰী আ চন্দ্ৰবিন্দুক গণনা শূন্য হএত।
জা কই = ২+১ ক্ =০ ক= ক্ +অ= ০+১
ক কেঁ ক্ পঢ়ৱাঁক প্ৰৱৃত্তি মৈথিনীমে আৱিঁ গেন তেঁ ৱিঁকাৰী দেৱাঁক আৱশ্যকতা পড়ন, দীর্ঘ স্বৰমে এহন আৱশ্যকতা নৈ অছি।
U- হ্রস্বক চেন্থ
।- দীর্ঘক চেন্থ
এক দীর্ঘ । =দূটা হ্রস্ব U

ৱঁহৰে মৱতকাৰিৱঁ:- সভ পাঁতিমে পাঁচ-পাঁচ বর্ণক সংগীত-শৰ্দ্ধ চাৰি

ৰেঁৰ ঐ ক্ৰমমে:

U I I শ্বৰকান সামিন পূৰ্ণাক্ষৰ

শ্বাৰেঁ মৈথিনীমে ৰিভক্তি সংনোসঁ কনেক সুৰিধা শ্বছি, তৈযো শৰ্দ্ধক সংখ্যা চাৰিসঁ ৰেঁশী ৰাখি সকৈ ছী মুদা হ্ৰস্ব দীৰ্ঘক ক্ৰম ৰএহ ৰাখূ।

ফ–ড্ড–ন্বন UII

ফ–ড্ড–ন্বন ফ–ড্ড–ন্বন ফ–ড্ড–ন্বন ফ–ড্ড–ন্বন

ফ–ড্ড–ন্বন ফ–ড্ড–ন্বন ফ–ড্ড–ন্বন ফ–ড্ড–ন্বন

১

ৰঁহৰে মুতকাৰিৰঁ মুতকাৰিৰঁ শ্বাঠ–ৰুক্ক ফ ড্ড ন্বন (UII) – চাৰি ৰেঁৰ

শ্বনেৰে ধ্বনেৰে জতেকো ঠকেনোঁ

ৰঁকৈতো ঢ়কৈতো সুমেনোঁ ঘনেৰোঁ

২

ৰঁহৰে মুতদাৰিক মুতদাৰিক শ্বাঠ–ৰুক্ক ফা গ ন্বন (IUI) – চাৰি ৰেঁৰ

ৰীকি গেনৈ তঁ কী জোতৰেঁ খেতমে

ঋীকি নেতৈ তঁ কী ৰোঁনতৈ ৰেঁৰমে

৩

ৰঁহৰে কামিন কামিন শ্বাঠ–ৰুক্ক মু ত ফা গ ন্বন (UUIUI) – চাৰি ৰেঁৰ

গনসান জে কহৰেঁত ছৈ সণ্ঢা ক**ঽ** ছৈ জঁ ঠকৈন যৌ

ৰঁহৰা ক**ঽ** জে কহতৈ জঁ নৈ সহিতে তঁ ছৈ কমজোৰ যৌ

৪

ৰহৰে ৰাফিৰ ৰাফিৰ খাৰ্ঠ–ৰুক্ক ম ফা গ ন ত্তন (UIUUI) – চাৰি ৰেঁৰ

খৰেঁ খচ্চি ও স্বনৈ খচ্চি ও জঁ জাগত চৈ ৰমৈ খচ্চি ও

কহৈ খচ্চি জে স্বনৈ খচ্চি ও জঁ খাগত চৈ ঠকৈ খচ্চি ও

৯

ৰহৰে ৰমন ৰমন খাৰ্ঠ–ৰুক্ক ফা গ না ত্তন (IUII) – চাৰি ৰেঁৰ

ম্লৰম্মাম্মো ভেন চ্চী মে ৰাঁত নে কী কাষ্টনে কী

মে মমেষ্টূ মে নপেষ্টূ খাৰ কী কী খাৰনে চ্চী

৩

ৰহৰে ৰজজ ৰজজ খাৰ্ঠ–ৰুক্ক ম্বস তফ গ ন্বন (IIUI) – চাৰি ৰেঁৰ

ঐ **ওত২** কী চৈ কেহনো খা কী খতে কী চ্চী খএ

নৈ চৈ কএনো নৈ স্বনৈ চৈ কী কৰৈ ভেষ্টৈত-এ

৭

ৰহৰে হজজ হজজ :-খাৰ্ঠ–ৰুক্ক ম ফা ড্র ন্বন (UIII) – চাৰি ৰেঁৰ

খৰেঁ চৈ নৈ স্বনৈ চৈ নৈ ৰহীৰো চৈ ৰূঁম্নৈ চৈ মে

ন্বৰৈমে চ্চী কষ্টৈ কী মে জজাতো চৈ ৰূঁম্নৈ চৈ মে

১.খাৰঁ মামিন খৰাকানক খাৰ্ঠ–ৰুক্কক চঃ–ৰুক্ক - তীন ৰেঁৰ/ খা চাৰি–ৰুক্ক - দূ ৰেঁৰক প্ৰযোগ দেখৰঁ। ড্র মভ ম্বফৰদ ৰহৰ খচ্চি মানে ৰুক্কক ৰেঁৰ-ৰেঁৰ প্ৰযোগ হোগত খচ্চি।

২.একৰ খতিৰিক্ত মামিন খৰাকানক ১২ টা ম্বৰক্কৰঁ ৰহৰ খচ্চি মানে দূ প্ৰকাৰক খৰকানক ৰেঁৰ-ৰেঁৰ এনাম্নঁ ১২ মানিম ৰহৰ, মংগীতক ভাষামে মিশ্ৰিত। ড্র তীন তৰহক খচ্চি:- ৪ ৰুক্কক ৰহৰ,

৬ ৰুক্নক ৰ্ঁহৰ, ৮ ৰুক্নক ৰ্ঁহৰ / ম্বৰক্কৰ্ঁ (মিশ্রিত) পূর্ণাঙ্কৰী (সানিম) ৰ্ঁহৰ- ১২ ঈা –তৰীন, মদীদ, ম্বনসৰেহ, ম্বত্তজ়ৰ্ঁ, মজ়াৰে, ম্বজতস, খ়ফীফ, ৰ্ঁসীত, সৰীঋ, জদীদ, ক়ৰীৰ্ঁ, ম্বশাকিন।

২.আ তকৰ ৰ্ঁাদ সামিন আ ম্বজাহিফ ঋৰাকান দ্বনূক মেন-পেঁঠসঁ ৰ্ঁনন ১২ ঈা ৰ্ঁহৰ মখ্ৰ্ঁূন, ঋখৰৰ্ঁ, মহজূফ, মত্তূঋ, মক্ৰ্ঁূজ, ম্বজ়মৰ, মৰফূ, মাসূৰ্ঁ, মহজূজ, মকফূফ, মশ্কূন, আ ঋম্লম ৰ্ঁহৰ।

৪.আ ঐমে মাত্র ম্বজাহিফ ঋৰাকানসঁ ৰ্ঁনন ৰ্ঁেশী প্রযুক্ত চাৰিঈা ৰ্ঁহৰ (ম্বত্তজৰ্ঁ, মজাৰে, ম্বজতস আ খফীফ)।

১.আৰ্ঁ সামিন ঋৰাকানক আঠ–ৰুক্নক চঃ–ৰুক্ন - তীন ৰ্ঁেৰ/ আ চাৰি–ৰুক্ন - দূ ৰ্ঁেৰক প্রযোগ দেখৰ্ঁ। ঞ সভ ম্বফৰদ ৰ্ঁহৰ অছি মানে ৰুক্নক ৰ্ঁেৰ-ৰ্ঁেৰ প্রযোগ হোগত অছি।

ৰ্ঁহৰে ম্বতকাৰিৰ্ঁ চঃ–ৰুক্ন ফ ভ্র ন্বন (UII) – তীন ৰ্ঁেৰ

একে ৰ্ঁেৰমে জে কএনৌঁ

ৰ্ঁড়ে ভেৰ ভেনেঁ স্বনেনৌঁ

ৰ্ঁহৰে ম্বতকাৰিৰ্ঁ চাৰি–ৰুক্ন ফ ভ্র ন্বন (UII) – দূ ৰ্ঁেৰ

ৰ্ঁড়ী দূৰ ঠাঢ়ে

কন্নী দূৰ নাচে

ৰ্ঁহৰে ম্বতদাৰিক চঃ–ৰুক্ন ফা গ ন্বন (IUI) – তীন ৰ্ঁেৰ

একৰে কেনহা কেনহীঁ

তেঁ অনেৰে দ্বৰ্গা ভেনহীঁ

ৰ্ঁহৰে ম্বতদাৰিক চাৰি–ৰুক্ন ফা গ ন্বন (IUI) – দূ ৰ্ঁেৰ

কাহি কাঈী এতৈ

ৰ্ঁাত ৰ্ঁাঁঈী এতৈ

ৰ্ঁহৰে হজজ :- চঃ–ৰুক্ন ম ফা ঞ ন্বন (UIII) – তীন ৰ্ঁেৰ

ঋনেৰে ভ**ই** গেনেঁ ঐ নড়েনে গৈ

তখৈনো জে ভ**ই** জেতৈ কী গম্নৈএ গৈ

ৰ্হৰে হজজ :- চাৰি–ৰুক্ল ম ফা ঞ্র ন্বন (UIII) – দূ ৰেঁৰ

কনে ৰেঁগাৰ ৰেঁমাৰী

কতে কী ৰাঁত স্বনাৰী

ৰ্হৰে ৰজড় চ্চঃ–ৰুক্ল ম্ব্স তফ গ ন্বন (IIUI) – তীন ৰেঁৰ

ঞ্র জে ধৰা দেখৈসঁ চ্চৈ হেতৈ তঁ নৈ

ঞ্র জে ঘণ্টা ঘূম্নৈসঁ ঘূম্নৈ নৈ তঁ নৈ

ৰ্হৰে ৰজড় চাৰি–ৰুক্ল ম্ব্স তফ গ ন্বন (IIUI) – দূ ৰেঁৰ

ভোৰে ঋএনৈ কোন গৈ

মোন্মে ন এনৈ ফোন গৈ

ৰ্হৰে ৰমন চ্চঃ–ৰুক্ল ফা গ না ত্তন (IUII)– তীন ৰেঁৰ

কী গৰীৰোঁ কী ধনীকো তেঁ মভৈ চ্চী

কী মমীপো কী কতেকো জে ঘূম্নৈ চ্চী

ৰ্হৰে ৰমন চাৰি–ৰুক্ল ফা গ না ত্তন (IUII)– দূ ৰেঁৰ

কী কতেকো ৰাঁত ভেনৈ

কী জতেকো নাত খেনৈ

ৰ্হৰে ৰাফ়িৰ চ্চঃ–ৰুক্ল ম ফা গ ন ত্তন (UIUUI) – তীন ৰেঁৰ

কনে ককৰা কহেৰঁগ ঋা ৰঁতেৰঁগ কী

জতে স্বনৰেঁ ততে কহতা ৰঁতেৰঁগ কী

ৰ্হৰে ৰাফ়িৰ চাৰি–ৰুক্ল ম ফা গ ন ত্তন (UIUUI)– দূ ৰেঁৰ

কৰেজক ৰাঁত চ্চৈ কতৰোঁ

কৰেজক হান ঞ্র নঞ্রি হো

ৰ্হৰে কামিন চ্চঃ–ৰুক্ল ম্ব ত ফা গ ন্বন (UUIUI) – তীন ৰেঁৰ

ঋনকা কতৌ কহৰৈঁ কনে স্বনতৈ কহাঁ
স্বনি ও ৰঁজৌ কৰতৈ কনে জিতৰৈঁ জহাঁ
ৰঁহৰে কামিন চাৰি–ৰুক্ল স্ব ত ফা গ ন্বন (UUIUI) – দূ ৰেঁৰ
পহিনে ঋনৈ তখনে স্বনৈ
কহৰৈঁ কতে কখনো কৰৈ

২. একৰ ঋতিৰিক্ত যামিন ঋৰাকানক ১২ টা স্বৰক্কৰ ৰঁহৰ ঋচ্ছি মানে দূ প্রকাৰক ঋৰকানক ৰেঁৰ-ৰেঁৰ এনাযঁ ১২ যানিম ৰঁহৰ, যঁগীতক ভাষামে মিশ্রিত। ঞ্জ তীন তৰহক ঋচ্ছি:- ৪ ৰুক্লক ৰঁহৰ, ৬ ৰুক্লক ৰঁহৰ, ৮ ৰুক্লক ৰঁহৰ / স্বৰক্কৰ (মিশ্রিত) পূর্ণাক্ষৰী (যানিম) ৰঁহৰ- ১২ টা –তৰীন, মদীদ, স্বনযৰেহ, স্বত্তজ়ৰঁ, মজ়াৰে, স্বজতয, ঋ়ফীফ, ৰঁযীত, যৰীঋ, জদীদ, কৃৰীৰঁ, স্বশাকিন।

ৰঁহৰে তৰীন ফ–ড্র–ন্বন UII মফা–ঞ্জ–ন্বন UII।
কহেৰৈঁ স্বনেৰৈঁ কী স্বদা জে কহেতৈ যে
স্বনেতৈ ডকাৰো কী স্বদা জে ৰঁজেতৈ যে
ৰঁহৰে মদীদ ফা–গ–না–ত্তন IUII ফা–গ–ন্বনIUI
যূনি ৰাঁজূ মূঁহমে কৈকটা ছৈ ৰাঁতমে
ৰূঁঝি ৰাঁজূমীত যৌ কৈকটা ছৈ ঘাতমে
ৰঁহৰে স্বনযৰেহ স্বয–তফ–গ–ন্বন IIUI মফ–ড্র–না–ত্ত IIIU
কী কী ৰহৈ কী কী ভেন কোনো ভনা কোনো যৈহ
মাঁ মাঁ কৰী পৈঘো ভেন যেহো জৰৌ যেহো জৈহ
ৰঁহৰে স্বত্তজৰঁ মফ–ড্র–না–ত্ত IIIU স্বয–তফ–গ–ন্বন IIUI
ৰামোনাম যেহো ডঠা ৰামোনাম যেহো জৰা
ৰামোনাম মোহো নএ ৰামোনাম ৰাঁতো কৰা
ৰঁহৰে মজাৰে মফা–ঞ্জ–ন্বন UII। ফা–গ–না–ত্তন IUII

ख्वरे की छी मैह नै की ख्वरे छी छी रैह ने छी
रिँसारी की ङयारी की ख्वरे की की दरँ ने की
रँहरे म्वजत्स म्ल-तफ-ग-न्वन IIUI फा-ग-ना-त्तुन IUII
नै छै रमा नै रहीमो नै छै मरा नै मरीजो
नै ग्र कनेको मृतो छै नै ग्र कनेको जिये ও
रँहरे खफीफ फा-ग-ना-त्तुन IUII म्व-तफ-ग-न्वन IIUI फा-
ग-ना-त्तुन IUII
रेख राखू फेकू तँ नै देख नेनों
मूनि राखू रेँरो तँ नै रीति गेनों
रँहरे रँमीत म्व-तफ-ग-न्वन IIUI फा-ग-न्वनIUI
की की रहै की भ২ गै की की छनै की भ২ नै
रीतो रिँतै ने क২ गै गीतो रिँतै गारिँ नै
रँहरे मरीख म्व-तफ-ग-न्वन IIUI म्व-तफ-ग-न्वन IIUI
मफ-ङ-ना-त्तु II IU
मेहो कने छै ने ख्वते की केहैत
नेरो ठूरेँ छै ने ख्वते की केहैत
रँहरे जदीद फा-ग-ना-त्तुन IUII फा-ग-ना-त्तुन IUII म्व-
तफ-ग-न्वन IIUI
नेनहँ ग्र रेँग्वणो ख्वा भेनै भने
रेँनगो ग्र नैहरो ख्वा गेनै भने
रँहरे करीरँ मफा-ग्र-न्वन UII I मफा-ग्र-न्वन UII I फा-ग-ना-
त्तुन IUII
ठनै छै ग्र कने राँग्ये जाग छै नै
गताताेमे भने कोनो राँग छै नै

র‍ঁহৰে ম্বশাকিন ফা–গ–না–ত্তুন IUII মফা–ড্র–ন্বন UII। মফা–ড্র–ন্বন UII।
মোদমানী খহোভাগী কনৈ ঠৈ কী
ক্রোধ জানী প্রণো খানী রঁনৈ ঠৈ কী

২.খা তকৰ রাঁদ স্যামিন খা ম্বজাহিফ খৰাকান দ্বনূক মেনপেঁঠসঁ রঁনন ১২ টা রঁহৰ মখৰূঁন, খখৰৰঁ, মহজূফ, মত্তূখ, মক্ৰূঁজ, ম্বজ্মৰ, মৰফূ, মাসূৰঁ, মহজূজ, মকফূফ, মশ্কূন, খা খম্নম রঁহৰ।
মখৰূঁন: রঁহৰে ৰমন ম্বসদ্দস মখৰূঁন
ফা–গ–না–ত্তুন IUII ফ–গ–না–ন্বন UUII ফ–গ–না–ন্বন UUII
খেন খেনা খমনী ঐ খগৰেঁ নৈ
মিনমিনা খঁখিগৌৰো রঁতহে নৈ
খখৰৰঁ: রঁহৰে হজজ ম্বৰৰ্ঁৰা খখৰৰঁ
মফ–ড্ডু–ন্ব IIU মফা–ড্র–ন্বন UII।
কী ভেন নষ্টূ বূঁঠূ
কে গেন খত্তে জোঠূ
মহজূফ: রঁহৰে ৰমন ম্বসম্মন মহজূফ
ফা–গ–না–ত্তুন IUII ফা–গ–না–ত্তুন IUII ফা–গ–না–ত্তুন IUII ফা গ ন্বন I U I
এনমেনো ভেন গেনৌ খাশ খাগাঁ রীতনৌ
সূনি গেনৌঁ নৈ ভগেনৌঁ নাশ নাৰা গীত যৌ
মত্তূখ: রঁহৰে ম্বতদাৰিক ম্বসদ্দস মত্তূখ
ফা–গ–ন্বনIUI ফা–গ–ন্বনIUI ফৈ–ন্বন II

कीसँ की भेल छी ग़ॅाबॅ़
कीसँ की कैल छी आग़

मक्बॅ़ज: रॅहरे मुतकारिबॅ मुसम्मन मक्बॅ़ज (एहिमे सभटा मुज़ाहिफ अरकान)

फ ऊ लुन U I I फ ऊ लुन U I I फ ऊ लुन U I I फ-ऊ-लु UIU

अरे रे अहाँ जे कहेलौं सिनेह
अरे रे अहाँ जे रॅजेलौं सिनेह

मुज्मर: रॅहरे कामिल मुसद्दस मुज्मर (एहिमे सभटा अरकान सामिल)

मु-त-फा-ए-लुन UUIUI मु-त-फा-ए-लुन UUIUI मुस-तफ-ए-लुन IIUI

अनठयले रहरॅ रहरॅ हरे हे रोमरॅ
अनठयले रहरॅ रहरॅ अरे हे घूबिऐ

मरफ़ू: रॅहरे मुञ्जिरॅ मुसद्दस मरफ़ू

मफ-ऊ-ला-तु IIIU मफ-ऊ-ला-तु IIIU मफ-ऊ-लु IIU

की की रेह की की सैह निंघेस
की की रेह की की यैह निंघेस

मासूरॅ - रॅहरे राफिर मुसद्दस (एहिमे सभटा अरकान सामिल)

मफा-ए-ल-तुन UIUUI मफा-ए-ल-तुन UIUUI मफा-ए-लुन UIII

अरे अनलौं सुहागिन यै अनेरो की
अरे अनलौं मुहोथरिमे जनेरो की

महजूज: रॅहरे मुतदारिक मुसम्मन महजूज (एहिमे सभटा मुज़ाहिफ

ঋৰকান)

ফা গ ত্বন । U । ফা গ ত্বন । U । ফা গ ত্বন । U । ফা ।

কে ৰহৈ সূনি যৈ ঞ্জ ঋহাঁকেঁ

কে ৰহৈ কূদি যৈ ঞ্জ ঋহাঁকেঁ

মকফূফ: ৰঁহৰে হজজ ম্বসম্মন মকফূফ

মফা-ঞ্জ-ত্বন UII। মফা-ঞ্জ-ত্বন UII। মফা-ঞ্জ-ত্বন UII। ম-ফা-ঞ্জ-ত্ব UIIU

ঋনেৰে কী ঋনেৰে কী ধ্বনেৰে কী কহেনৌঁ হঁ

ঋনেৰে কী ঋনেৰে কী ধ্বনেৰে কী কহেনৌঁ হঁ

মশ্কূন: ৰঁহৰে ৰমন ম্বসম্মন মশ্কূন

ফা-গ-না-ত্তন IUII ফা-গ-না-ত্তন IUII ফা-গ-না-ত্তন IUII মফ-ঙ-ত্ব IIU

সূনি স্বন্ঝা কেনিযৈ নে কোন পাপী ছোড়াগ

সূনি স্বন্ঝা কেনিযৈ নে কোন পাপী ছোড়াগ

ঋম্নম: ৰঁহৰে ম্বতকাৰিৰঁ ম্বসদ্দস ঋম্নম

ফ-ঙ-ত্বন UII ফ-ঙ-ত্বন UII ফ-ঋন্ UI

ঋৰে কী ঋৰে কী ঋহাঁ

ঋৰে কী ঋৰে কী ঋহাঁ

৪.ঋা ঐমে মাত্র ম্বজাহিফ ঋৰাকানসঁ ৰঁনন ৰেঁশী প্রযুক্ত চাৰিটা ৰঁহৰ (ম্বত্তজৰঁ, মজাৰে, ম্বজতস ঋা খফীফ)।

ৰঁহৰে ম্বত্তজৰঁ (ম্বজাহিফ ৰূপ) (ঋপূর্ণাঙ্কৰী ঋাঠ ৰুক্ন):ফ ঙ ত্ব U । U ফৈ ত্বন U । ফ ঙ ত্ব UIU ফৈ ত্বন। ।

কতেক গপো কতেক সপ্পো

কতেক মিনৌ ৰহৈত ঠৈ ও

रॅहरे मज़ारे (म्वजाहिफ रूप) (अपूर्णाक्षरी आठ रूक्न):मफ ऊ न्व I
I U फा ग ना त्त I U I U म फा ॐ न्व U I I U फा ग न्वन।
U I / फा ग ना न। U I U
ने ठैक नै गनाम कते कोन छानि गै
ने ठैक नै नकाम कते कोन कानि गै
रॅहरे म्वजतस (म्वजाहिफ रूप) (अपूर्णाक्षरी आठ–रूक्न):म फा ग न्वन U I U I फ ग ना त्तन U U I I म फा ग न्वन U I U I
फै न्वन। I/ फ–ग–न्वन UUI
भने भने करतै की भने भने भेटौ
कते कते जरतै ॐ कते कने देखौ
रॅहरे खफीफ (म्वजाहिफ रूप) (अपूर्णाक्षरी छः रूक्न):फा ग ना त्तन I U I I म फा ग न्वन U I U I फै न्वन। I / फ ग न्वन U U
I
देख नेनौं दिरारसँ रॅठै कखनो
रॅख देखै गछारसँ हेटै निक ओ

गजने द्वारा किछु संदेश, किछु भारनात्मेक अभिव्यक्ति, किछु जीरन दर्शन, सौन्दर्य आकि प्रेम ओ रिरहक सौन्दर्य प्रदर्शित रहरॅाक चाही। किछु एहेन जे सायास नै अनायास हअए। तँ गजन आन पद्य-करिता जेना- कहने जेरॅाक चाही, निखन नै। निखन तँ ठित्र जागत अछि- मिथिना ठित्रकना निखिया द्वारा निखन जागत अछि, संस्कृतमे हम कहै छिऐ- अहं ठित्रं निखामि। गजनक रिषय अनग होगत अछि, गजनशास्त्रक आधारपर भजन निख देनासँ ओ गजन नै भ**२** जाएत। अररीमे तँ गजनक अर्थे होग छै स्त्रीसँ रार्तानाप। गजन प्रेम रिरहक रॅादो, नै पौनाक रॅादो,

নোকাপৰাদ ঋা তথাকথিত ঋৱৈধ ৰহনোক ওত্তৰো প্রেমক ৰস নৈত ঋছি। গ্র প্রেম ভগৱান ঋা ভক্তক বীচ সেহো ভ২ সকৈত ঋছি, শাৰীৰিক ঋা ঋাধ্যাত্মিক ভ২ সকৈত ঋছি। গ্র ৰাধাক প্রেম ভ২ সকৈত ঋছি তঁ মীৰাক সেহো। গ্র প্রেম দনূ দিসসঁ ৸ঋএ সেহো জৰূৰী নৈ। ভাৱনাক ওদ্রেক ঋা সংগমে গজনে কহি ক২ ঋাত্মেত্তুধিষ্টক নেন গজনকাৰ ভাৱনাক ওদ্রেককেঁ ক্ষণিক নৈ ৱাস্তৱিক ঋা স্থাযী ৱঁনাৱঁথি তখনে নীক গজন নিখি সকৈ ছথি।

ৰুৱাঁগ:

ৰুৱাঁগক চত্তুধপদীমে পহিনে দোসৰ ঋা চাৰিম পাঁতী কাফিযা যুক্ত হোগত ঋছি; ঋা মাত্রা ২০ ৱা ২১ হোগত ঋছি।

ৰুৱাঁগমে মাত্রা ২০ ৱা ২১ ৰাখূ। ৰুৱাঁগক সভ পাঁতীক প্রাৰম্ভ দূ তৰহেঁ হোগত ঋছি- ১.দীর্ঘ-দীর্ঘ-দীর্ঘ (মফ–ঙ্গ–ন্ন ৷৷U)সঁ ৱা ২.দীর্ঘ-দীর্ঘ-হ্রস্ব (মফ–ঙ্গ–ন্নন ৷৷।) সঁ। ওনা ফাৰসী ৰুৱাঁগমে পাঁতী সভ নেন প্রাৰম্ভক ঋাগাঁক হ্রস্ব-দীর্ঘ ক্রম নির্ধাৰিত ছৈ, মুদা মৈথিলী নেন ঋহাঁ ২০-২১ মাত্রাক কোনো ছন্দ জে ১.দীর্ঘ-দীর্ঘ-দীর্ঘ (মফ–ঙ্গ–ন্ন ৷৷U)সঁ ৱা ২.দীর্ঘ-দীর্ঘ-হ্রস্ব (মফ–ঙ্গ–ন্নন ৷৷।) সঁ প্রাৰম্ভ হোগত ৸ঋএ, তকৰা ওঠা সকৈ ছী। পাঁতী ২০ ৱা ২১ মাত্রাক হেৱাঁক চাহী মানে (মফ–ঙ্গ–ন্ন ৷৷U) ৱা (মফ–ঙ্গ–ন্নন ৷৷।) সঁ প্রাৰম্ভ হেৱাঁক চাহী।

মুদা এক ৰুৱাঁগক ৱাক্য সভক ৱঁহৰ ৱা ছন্দ/ নয একসঁ ৱেঁশী তৰহক ভ২ সকৈএ। চাৰূ পাঁতীমে সেহো কাফিযাক মিনান ভ২ সকৈএ।

ঋান চত্তুধপদী জগমে পহিনে, দোসৰ ঋা চাৰিম পাঁতী কাফিযা যুক্ত হোগত ঋছি মুদা মাত্রা ২০-২১ নৈ ৸ঋএ সে ৰুৱাঁগ নৈ।

মৈথিলীমে মুদা "কতা"ক পৰিভাষামে ও খাওত জঁ প্রাৰম্ভ দীর্ঘ-দীর্ঘসঁ হুঅএ মুদা ছন্দ খাগাঁ যৰন রার্ণিক, রার্ণিক রা, মাত্রিক হুঅএ। “কতা”ক প্রাৰম্ভ দীর্ঘ-দীর্ঘসঁ হেৰ্ৱাক ছৈ খাগাঁ যৰন রার্ণিক, মাত্রিক রা রার্ণিকমে যঁ কোনো একমে শেৰ নিখি যকৈ ছী, কমযঁ কম দোযৰ খা চাৰিম পাঁতীক কাফিয়া মিনৰ্ৱাক চাহী। ৰুৰ্ৱাগক চত্তৃধপদীক চাৰিম পাঁতীমে ভারক চৰম হেৰ্ৱাক চাহী।

ৰুৰ্ৱাগ

কাৰী খনহাৰ মেঘ, খা নৈ হোগএ

কত্তৌ ৰ্ৱন্নখা মাষ্টি, খা নৈ হোগএ

দাহীজৰতী দেখি, হিনোৰৈ-এ মেঘ

ভগজোগনী ভকৰাৰ, জা নৈ হোগএ

ৰ্ৱহৰ খা ছন্দক মিনানী

গজন কোনো নে কোনো ৰ্ৱহৰ (ছন্দ) মে হেৰ্ৱাক চাহী। রার্ণিক ছন্দমে মেহো হ্রস্ব খা দীর্ঘক রিচাৰ ৰাখন জা যকৈত খছি, কাৰণ রৈদিক রর্ণবৃত্তমে ৰ্ৱাদমে রার্ণিক ছন্দমে এ্র রিচাৰ শুৰু ভ**ই** গেন ছন:- জেনা

তকৈত ৰহৈত ছী ঐ মেঘ দিয

তকৈত (হ্রস্ব+দীর্ঘ+দীর্ঘ)- রর্ণক যংখ্যা-তীন

ৰহৈত (হ্রস্ব+দীর্ঘ+হ্রস্ব)- রর্ণক যংখ্যা-তীন

ছী (দীর্ঘ) রর্ণক যংখ্যা-এক

ঐ (দীর্ঘ) রর্ণক যংখ্যা-এক

মেঘ (দীর্ঘ+হ্রস্ব) রর্ণক যংখ্যা-দূ

দিয (হ্রস্ব+হ্রস্ব) রর্ণক যংখ্যা-দূ

𑒧𑒰𑒞𑓂𑒩𑒱𑒏 𑒕𑒢𑓂𑒠𑒧𑒹 𑒠𑓂𑒫𑒱𑒏𑒪, 𑒞𑓂𑒩𑒱𑒏𑒪, 𑒔𑒞𑒳𑒭𑓂𑒏𑒪, 𑒣𑒘𑓂𑒔𑒏𑒪 𑒂 𑒭𑒙𑓂𑒏𑒪 𑒁𑒢𑓂𑒞𑒩𑓂𑒑𑒞 𑒋𑒏 𑒫𑒩𑓂𑒝 (𑒋𑒏𑒙𑒰 𑒠𑒲𑒩𑓂𑒒) 𑒮𑒿 𑒕𑒯 𑒫𑒩𑓂𑒝 (𑒕𑒯𑒙𑒰 𑒯𑓂𑒩𑒮𑓂𑒫) 𑒡𑒩𑒱 𑒦𑓄 𑒮𑒏𑒻𑒋।

𑒠𑓂𑒫𑒱𑒏𑒪𑒧𑒹- 𑒏𑒳𑒪 𑒧𑒰𑒞𑓂𑒩𑒰 𑒠𑒴 𑒯𑒋𑒞, 𑒮𑒹 𑒋𑒏𑒙𑒰 𑒠𑒲𑒩𑓂𑒒 𑒫𑒰 𑒠𑒴𑒙𑒰 𑒯𑓂𑒩𑒮𑓂𑒫 𑒯𑒋𑒞।

𑒞𑓂𑒩𑒱𑒏𑒪𑒧𑒹 𑒏𑒳𑒪 𑒧𑒰𑒞𑓂𑒩𑒰 𑒞𑒲𑒢 𑒯𑒋𑒞- 𑒯𑓂𑒩𑒮𑓂𑒫+𑒠𑒲𑒩𑓂𑒒, 𑒠𑒲𑒩𑓂𑒒+𑒯𑓂𑒩𑒮𑓂𑒫 𑒂 𑒯𑓂𑒩𑒮𑓂𑒫+𑒯𑓂𑒩𑒮𑓂𑒫+𑒯𑓂𑒩𑒮𑓂𑒫; 𑒌 𑒞𑒲𑒢 𑒏𑓂𑒩𑒧𑒧𑒹।

𑒔𑒞𑒳𑒭𑓂𑒏𑒪𑒧𑒹 𑒏𑒳𑒪 𑒧𑒰𑒞𑓂𑒩𑒰 𑒔𑒰𑒩𑒱; 𑒣𑒘𑓂𑒔𑒏𑒪𑒧𑒹 𑒣𑒰𑒿𑒔; 𑒭𑒙𑓂𑒏𑒪𑒧𑒹 𑒕𑒯 𑒯𑒋𑒞।

𑒫𑒰𑒩𑓂𑒝𑒱𑒏 𑒕𑒢𑓂𑒠 𑒞𑒲𑒢-𑒞𑒲𑒢 𑒫𑒩𑓂𑒝𑒏 𑒂𑒚 𑒣𑓂𑒩𑒏𑒰𑒩𑒏 𑒯𑒼𑒃𑒞 𑒁𑒕𑒱 𑒖𑒏𑒩𑒰 "𑒨𑒧𑒰𑒞𑒰𑒩𑒰𑒖𑒦𑒰𑒮𑒪𑒑𑒧𑓂" 𑒮𑒴𑒞𑓂𑒩𑒮𑒿 𑒧𑒼𑒢 𑒩𑒰𑒐𑒱 𑒮𑒏𑒻 𑒕𑒲।

𑒂𑒥 𑒏𑒞𑒹𑒏 𑒣𑒰𑒠 𑒯𑒋𑒞 𑒂 𑒏𑒞𑓄 𑒏𑒰𑒤𑒱𑒨𑒰 (𑒨𑒞𑒱,𑒁𑒢𑓂𑒞𑓂𑒨𑒰𑒢𑒳𑒣𑓂𑒩𑒰𑒮) 𑒠𑒹𑒥𑒰𑒏 𑒁𑒕𑒱; 𑒏𑒼𑒢 𑒞𑒩𑒯𑒹𑒿 𑒏𑓂𑒩𑒧 𑒥𑒢𑒹𑒥𑒰𑒏 𑒁𑒕𑒱 𑒮𑒹 𑒁𑒯𑒰𑒿 𑒮𑓂𑒫𑒨𑓀 𑒫𑒰𑒩𑓂𑒝𑒱𑒏/ 𑒧𑒰𑒞𑓂𑒩𑒱𑒏 𑒂𑒡𑒰𑒩𑒣𑒩 𑒏𑓄 𑒮𑒏𑒻 𑒕𑒲, 𑒂 𑒫𑒱𑒫𑒱𑒡𑒞𑒰 𑒂𑒢𑒱 𑒮𑒏𑒻 𑒕𑒲।

𑒫𑒩𑓂𑒝 𑒕𑒢𑓂𑒠𑒧𑒹 𑒞𑒲𑒢-𑒞𑒲𑒢 𑒁𑒏𑓂𑒭𑒩𑒏 𑒮𑒧𑒴𑒯𑒏𑒹𑒿 𑒋𑒏 𑒑𑒝 𑒏𑒯𑒪 𑒖𑒰𑒃𑒞 𑒁𑒕𑒱। 𑒄 𑒂𑒚 𑒙𑒰 𑒁𑒕𑒱-

𑒨𑒑𑒝 UII

𑒩𑒑𑒝 IUI

𑒞𑒑𑒝 II U

𑒦𑒑𑒝 I U U

𑒖𑒑𑒝 UI U

𑒮𑒑𑒝 U U I

𑒧𑒑𑒝 III

𑒢𑒑𑒝 U U U

𑒌 𑒂𑒚𑒏 𑒁𑒞𑒱𑒩𑒱𑒏𑓂𑒞 𑒠𑒴𑒙𑒰 𑒂𑒩 𑒑𑒝 𑒁𑒕𑒱- 𑒑 / 𑒪

গ- গণ একনে দীর্ঘ I

ন- গণ একনে হ্রস্ব U

এক সূত্র- আঠো গণকেঁ মোন ৰখবাঁ নেনঃ-

যমাতাৰাজভানসনগম্

আৰ ঐ সূত্রকেঁ তোড়ূ-

যমাতা UII = যগণ

মাতাৰা III = মগণ

তাৰাজ II U = তগণ

ৰাজভা IUI = ৰগণ

জভান UI U = জগণ

ভানস I U U = ভগণ

নসন U U U = নগণ

সনগম্ U U I = সগণ

বঁহৰ আ সংস্কৃত ছন্দক মিলানী

বঁহৰে মুতকাৰিৰঁ মুতকাৰিৰঁ আঠ–ৰুক্ন ফ ঊ লুন (UII) – চাৰি ৰেঁৰ

বৰ্ণবৃত্ত ভুজংগপ্রযাত : প্রতি চৰণ যগণ (UII) – চাৰি ৰেঁৰ। বাঁৰহ বৰ্ণ। পহিল, চাৰিম, সাতম আ দসম হ্রস্ব, শেষ দীর্ঘ। ছঠম আ আখিৰী বৰ্ণক বাঁদ অৰ্দ্ধ-বিৰাম।

বঁহৰে মুতকাৰিৰঁ চাৰি–ৰুক্ন ফ ঊ লুন (UII) – দূ ৰেঁৰ

বৰ্ণ বৃত্ত সোমৰাজী যগণ (UII) – দূ ৰেঁৰ। ছহ বৰ্ণ। পহিল আ চাৰিম হ্রস্ব, শেষ দীর্ঘ। দোসৰ আ অন্তিম বৰ্ণক বাঁদ অৰ্দ্ধ-বিৰাম।

মাত্রিক ৰূপ- প্রতি চৰণ বীস মাত্রা। পহিল, ছঠম, এগাৰহম আ

ষোলহম মাত্ৰা হ্ৰস্ব৷
ৱঁহৰে মুতদাৰিক মুতদাৰিক আঠ–ৰুক্ন ফা গ লুন (IUI) – চাৰি
ৱেঁৰ
ৱৰ্ণ বৃত্ত স্ৰগ্ৱিণী ৰগণ (IUI) – চাৰি ৱেঁৰ৷ ৱাঁৰহ ৱৰ্ণ৷ দোসৰ, পাঁচম, আঠম আ এগাৰহম হ্ৰস্ব আ শেষ দীৰ্ঘ৷ চতুৰ্থ আ আখিৰী ৱৰ্ণক ৱাঁদ অৰ্দ্ধ-ৱিৰাম৷
মাত্ৰিক ৰূপ- প্ৰতি চৰণ ৱীস মাত্ৰা৷ তেসৰ, আঠম, তেৰহম আ অঠাৰহম মাত্ৰা হ্ৰস্ব৷
মহজূফ: ৱঁহৰে ৰমল মুসম্মন মহজূফ ফা–গ–লা–তুন IUII ফা–গ–লা–তুন IUII ফা–গ–লা–তুন IUII ফা গ লুন I U I
মাত্ৰিক ছঁদ গীতিকা -প্ৰতি চৰণ ২৬ মাত্ৰা৷ তেসৰ, দসম, সত্ৰহম আ চৌৱীসম মাত্ৰা হ্ৰস্ব৷
গীতিকা-ৱৰ্ণৱৃত্ত ২০ ৱৰ্ণ একটা সগণ, দূটা জগণ, একটা ভগণ, একটা ৰগণ, একটা সগণ, একটা নগণ আ একটা গগণ৷ তেসৰ, পাঁচম, আঠম, দসম, তেৰহম, পন্দ্ৰহম, অঠাৰহম আ ৱীসম ৱৰ্ণ দীৰ্ঘ আ শেষ হ্ৰস্ব৷ পাঁচম, ৱাঁৰহম আ অন্তিম ৱৰ্ণক ৱাঁদ অৰ্দ্ধ-ৱিৰাম৷
মহজূজ: ৱঁহৰে মুতদাৰিক মুসম্মন মহজূজ (ঐমে সভটা মুজাহিফ অৰকান) ফা গ লুন I U I ফা গ লুন I U I ফা গ লুন I U I ফা I
ৱৰ্ণ বৃত্ত ৱাঁলা-১০ ৱৰ্ণ৷ প্ৰতি চৰণ ৰগণ I U I তীন ৱেঁৰ আ ফেৰ একটা দীৰ্ঘ I
মাত্ৰিক ৰূপ- প্ৰতি চৰণ সত্ৰহ মাত্ৰা৷ তেসৰ, আঠম, তেৰহম মাত্ৰা হ্ৰস্ব আ আখিৰীমে এক দীৰ্ঘ I আকি দূটা হ্ৰস্ব U

মৈথিলী গজলক আৰম্ভিক স্বৰূপ
"হমৰা মান্যপক্ষেলপৰ মৈথিলীক সম্মানিত আলোচক শ্রী ৰমানন্দ ঝা “ৰমণক” ও বাক্য ঔখন ওহিনা অংকিত অছি জগমে ও মৈথিলীক ৰর্তমান গীত-গজলকেঁ মংচীয় যশ এৰং অর্থনাভক ঔজাৰ কহিকই একৰ মহত্ত্বকেঁ একদম্মে নকাৰি দেলে ৰহথি (সন্দর্ভ- মিথিলা মিহিৰ, ফৰৱৰী-১৯৮৩); ... কোনো আলোচককেঁ এহেন গৈৰ জিম্মেদাৰীৰ্না ৰক্তৱ্য দেৰ্বাক কী অধিকাৰ? ভাৰতীয ষংৰিধানমে ভাষণাক স্বতংত্রতা একটা মৌলিক অধিকাৰ ছৈক তেঁ?” (সিযাৰাম ঝা “সৰস”, দীপোত্মেৰ, ১৮/১০/৯০; আমুখ, নোকৰেদ আ নানকিনা)

ৰিযোগী নোকৰেদ আ নানকিনাক একটা দোসৰ আমুখমে নিখৈ ছথি- “ছন্দশাস্ত্ৰক নিঅমপৰ আধাৰিত হেৰ্বাক ডপৰান্তো ঐমে গজলকাৰকেঁ গণনা-নিঅমক স্বাতন্ত্র্যক অধিকাৰ ৰহৈ ছৈ।” (!)
দেৰশংকৰ নৰীন নিখৈ ছথি –“...পুনঃ ডা. ৰামদেৰ ঝাক আলেখ আএন। ঐ নিৰ্ৱন্ধমে দূটা অনৰ্গল ৰ্বাত ড্র ভেল, জে গজলক পংক্তি নেল, ছন্দ জকাঁ মাত্রা নির্ধাৰণ কৰই নগনা..”।

নোকৰেদ আ নানকিনামে গজল শুৰু হেৰ্বাসঁ পহিলে কএকটা আলেখ অছি, মৈথিলী গজলপৰ কোনো সকাৰাত্মেক টিপ্পণী তঁ নৈ অছি ঐ সভমে, হঁ মুদা সমীক্ষককেঁ নাঠী হাথে “ড্র সভ মৈথিলী গজল থিক, গজলে টা থিক” কহৰ্বাপৰ ৰিৰশ কৰৈত প্রহাৰ সভ অৱশ্য অছি।

গজল কতেকো ঠংগসঁ কতেকো ৰ্ৱহৰমে কতেকো ছন্দমে নিখন

𑒖𑒰 𑒮𑒏𑒻𑒋, 𑒄 𑒮𑒞𑓂𑒨 𑒁𑒕𑒱, 𑒧𑒳𑒠𑒰 𑒑𑒝𑒢𑒰 𑒢𑒱𑒁𑒧𑒏 𑒮𑓂𑒫𑒰𑒞𑒢𑓂𑒞𑓂𑒩𑓂𑒨𑒏 𑒁𑒡𑒱𑒏𑒰𑒩 𑒢𑒹 𑒧𑒰𑒞𑓂𑒩𑒱𑒏 𑒑𑒝𑒢𑒰𑒧𑒹 𑒕𑒻 𑒂 𑒢𑒹 𑒫𑒰𑒩𑓂𑒝𑒱𑒏 𑒑𑒝𑒢𑒰𑒧𑒹।

𑒯𑒰𑒃𑒏𑒴𑒧𑒹 𑒮𑒱𑒪𑒹𑒥𑒪 𑒂 𑒫𑒩𑓂𑒝𑒏 𑒧𑒱𑒪𑒰𑒢𑒲 𑒁𑓀𑒑𑓂𑒩𑒹𑒖𑒲 𑒯𑒰𑒃𑒏𑒴𑒏 𑒂𑒩𑒧𑓂𑒦𑒱𑒏 𑒪𑒹𑒐𑒢𑒧𑒹 𑒢𑒻 𑒦𑓄 𑒮𑒏𑒪, 𑒠𑒹𑒐𑒪 𑒑𑒹𑒪 𑒖𑒹 𑓕/𑓗/𑓕 𑒮𑒱𑒪𑒹𑒥𑒪𑒧𑒹 𑒥𑒹𑒮𑒲 𑒁𑒪𑓂𑒤𑒰𑒥𑒹𑒙 𑒂𑒥𑒱 𑒑𑒹𑒪, 𑒖𑒰𑒣𑒰𑒢𑒲𑒧𑒹 𑒍𑒞𑒹𑒏 𑒁𑒪𑓂𑒤𑒰𑒥𑒹𑒙 𑓕/𑓗/𑓕 𑒮𑒱𑒪𑒹𑒥𑒪𑒧𑒹 𑒢𑒻 𑒕𑒪। 𑒞𑒹𑒿 𑒯𑒧 𑒮𑒪𑒰𑒯 𑒠𑒹𑒪𑒾𑓀 𑒖𑒹 𑒧𑒻𑒟𑒱𑒪𑒲 𑒯𑒰𑒃𑒏𑒴 𑒮𑒩𑒪 𑒫𑒰𑒩𑓂𑒝𑒱𑒏 𑒕𑒢𑓂𑒠𑒏 𑒂𑒡𑒰𑒩𑒣𑒩 𑒪𑒱𑒐𑒪 𑒖𑒰𑒋, 𑒖𑒃𑒧𑒹 𑒯𑓂𑒩𑒮𑓂𑒫-𑒠𑒲𑒩𑓂𑒒𑒏 𑒫𑒱𑒔𑒰𑒩 𑒢𑒻 𑒯𑒼𑒁𑒋। 𑒮𑓀𑒮𑓂𑒏𑒵𑒞𑒧𑒹 𑓑𑓗 𑒮𑒱𑒪𑒹𑒥𑒪𑒥𑒪𑒰 𑒫𑒰𑒩𑓂𑒝𑒱𑒏 𑒕𑒢𑓂𑒠𑒧𑒹 𑒪𑒼𑒏𑒧𑒹 𑒪𑒼𑒏 𑒧𑒱𑒪𑒰 𑒏𑓄 𑓑𑓗 𑒙𑒰 𑒫𑒩𑓂𑒝 𑒯𑒼𑒃 𑒕𑒻- 𑒖𑒹𑒢𑒰 𑒬𑒱𑒐𑒩𑒱𑒝𑒲, 𑒫𑓀𑒬𑒣𑒞𑓂𑒩 𑒣𑒞𑒱𑒞𑒧𑓂, 𑒧𑒢𑓂𑒠𑒰𑒏𑓂𑒩𑒰𑒢𑓂𑒞𑒰, 𑒯𑒩𑒱𑒝𑒲, 𑒯𑒰𑒩𑒱𑒝𑒲, 𑒢𑒩𑒠𑒞𑓂𑒞𑒏𑒧𑓂, 𑒏𑒼𑒏𑒱𑒪𑒏𑒧𑓂 𑒂 𑒦𑒰𑒩𑒰𑒏𑓂𑒩𑒰𑒢𑓂𑒞𑒰। 𑒮𑒹 𑓕/𑓗/𑓕 𑒧𑒹 𑓑𑓗 𑒮𑒱𑒪𑒹𑒥𑒪 𑒪𑒹𑒪 𑓑𑓗 𑒙𑒰 𑒫𑒩𑓂𑒝 𑒯𑒰𑒃𑒏𑒴 𑒪𑒹𑒪 𑒪𑒹𑒪 𑒑𑒹𑒪, 𑒮𑒹 𑒂𑒥 𑒯𑒧 𑒪𑓄 𑒩𑒯𑒪 𑒕𑒲 𑒂 𑒧𑒱𑒯𑒱𑒩 𑒗𑒰, 𑒃𑒩𑒰 𑒧𑒪𑓂𑒪𑒱𑒏, 𑒅𑒧𑒹𑒬 𑒧𑓀𑒛𑒪, 𑒩𑒰𑒧𑒫𑒱𑒪𑒰𑒮 𑒮𑒰𑒯𑒳 𑒂𑒠𑒱 𑒮𑒹𑒯𑒼 𑒪𑓄 𑒩𑒯𑒪 𑒕𑒟𑒱। 𑒩𑒳𑒥𑒰𑒃𑒧𑒹 𑒯𑒧𑒩 𑒮𑒪𑒰𑒯 𑒕𑒪 𑒖𑒹 𑒋𑒞𑓄 𑒮𑒩𑒪 𑒫𑒰𑒩𑓂𑒝𑒱𑒏 𑒕𑒢𑓂𑒠𑒏 𑒣𑓂𑒩𑒨𑒼𑒑 𑒮𑒧𑓂𑒦𑒫 𑒢𑒻 𑒁𑒕𑒱, 𑒏𑒰𑒩𑒝 𑒋𑒏𑒩 𑒣𑓂𑒩𑒰𑒩𑒧𑓂𑒦 𑒠𑒲𑒩𑓂𑒒-𑒠𑒲𑒩𑓂𑒒-𑒠𑒲𑒩𑓂𑒒 𑒫𑒰 𑒠𑒲𑒩𑓂𑒒-𑒠𑒲𑒩𑓂𑒒-𑒯𑓂𑒩𑒮𑓂𑒫 𑒮𑒿 𑒯𑒼𑒃𑒞 𑒁𑒕𑒱 𑒮𑒹 𑒔𑒰𑒯𑒹 𑒞𑒿 𑒯𑓂𑒩𑒮𑓂𑒫-𑒠𑒲𑒩𑓂𑒒𑒏 𑒧𑒱𑒪𑒰𑒢𑒲 𑒐𑒰𑒃𑒞 𑒫𑒰𑒩𑓂𑒝𑒱𑒏 𑒕𑒢𑓂𑒠𑒏 𑒣𑓂𑒩𑒨𑒼𑒑 𑒏𑒩𑒴 𑒫𑒰 𑒧𑒰𑒞𑓂𑒩𑒱𑒏 𑒕𑒢𑓂𑒠𑒏। 𑒩𑒳𑒥𑒰𑒃𑒏 𑒔𑒞𑒳𑒭𑓂𑒣𑒠𑒲𑒧𑒹 𑒏𑒧𑒮𑒿 𑒏𑒧 𑒣𑒯𑒱𑒪, 𑒠𑒼𑒮𑒩 𑒂 𑒔𑒰𑒩𑒱𑒧 𑒣𑒰𑒿𑒞𑒲 𑒏𑒰𑒤𑒱𑒨𑒰 𑒨𑒳𑒏𑓂𑒞 𑒯𑒼𑒃𑒞 𑒁𑒕𑒱; 𑒂 𑒧𑒰𑒞𑓂𑒩𑒰 𑓒𑓐 𑒫𑒰 𑓒𑓑 𑒯𑒹𑒥𑒰𑒏 𑒔𑒰𑒯𑒲। 𑒏𑒰𑒩𑒝 𑒔𑒰𑒩𑒴 𑒣𑒰𑒿𑒞𑒲 𑒔𑒰𑒩𑒱 𑒞𑒩𑒯𑒏 𑒥𑒯𑒩 (𑒕𑒢𑓂𑒠) 𑒧𑒹 𑒪𑒱𑒐𑒪 𑒖𑒰 𑒮𑒏𑒻𑒋 𑒮𑒹 𑒢𑒱𑒁𑒧𑒏𑒹𑒿 𑒂𑒑𑒰𑒿 𑒪𑒧𑒩𑒹𑒥𑒰𑒏 𑒂𑒫𑒬𑓂𑒨𑒏𑒞𑒰 𑒢𑒻 𑒕𑒻, 𑒯𑒿 𑒄 𑒢𑒱𑒩𑓂𑒝𑒨 𑒏𑒩𑒻𑒋 𑒣𑒛𑓃𑒞 𑒖𑒹 𑒔𑒰𑒩𑒴 𑒣𑒰𑒿𑒞𑒲𑒧𑒹 𑒫𑒰𑒩𑓂𑒝𑒱𑒏 𑒫𑒰 𑒧𑒰𑒞𑓂𑒩𑒱𑒏 𑒑𑒝𑒢𑒰 𑒣𑒠𑓂𑒡𑒞𑒱 𑒖𑒹 𑒪𑒲, 𑒮𑒹 𑒋𑒏𑓂𑒏𑒹 𑒯𑒹𑒥𑒰𑒏 𑒔𑒰𑒯𑒲।

𑒑𑒖𑒪𑒧𑒹 𑒧𑒳𑒠𑒰 𑒁𑒯𑒰𑒿 𑒫𑒰𑒩𑓂𑒝𑒱𑒏, 𑒮𑒩𑒪 𑒫𑒰𑒩𑓂𑒝𑒱𑒏 𑒫𑒰 𑒧𑒰𑒞𑓂𑒩𑒱𑒏 𑒕𑒢𑓂𑒠𑒏 𑒣𑓂𑒩𑒨𑒼𑒑

ক**ই** সকৈ ছী, মুদা এক গজলমে দূটা রৌস্তু মিঝৰ নৈ কৰ্‌। রিঁন ছন্দ রা রঁহৰক গজল খহাঁ কহি সকৈ ছী, সমীক্ষককেঁ ন্বন্বখা ক**ই** খা নাঠী হাথে; মুদা ও গজল নৈ হএত, ঙর্দূ/ ফাৰসীমে তঁ মুশাযৰামে খহাঁকেঁ ঠুকৈযে নৈ দেত। খা খারঁ জখন ৰোশন ঝা, প্ররীণ চৌধৰী প্রতীক, খাশীষ খনচিন্থাৰ খাদি যুৱা গজলকাৰ খন্তর্জানপৰ একটা ইিপ্পণীক রাঁদ সৰল রার্ণিক ছন্দমে গজলকেঁ সংশোধিত ক**ই** সকৈ ছথি, তঁ নানকিনারাদী গজলকাৰ নোকনি ত্র কিএ নৈ ক**ই** সকৈ ছথি? মাযানন্দ মিশ্র “গীতল” কহি খা গংগেশ গুংজন “গজল সন কিছু মৌথিনীমে” কহি জে গলত পৰম্পৰাকেঁ জাৰী ৰখরাঁক নির্ণয নেনে ছথি তকৰা রাঁদ খজিত খাজাদ খা খান যুৱা গজলকাৰ জঁ রিঁনা ছন্দ/ রঁহৰক গজল নিখৈ ছথি তঁ একৰা হম মাযানন্দ মিশ্র, গংগেশ গুংজন খা নানকিনারাদী খ-গজলকাৰ নোকনিক দ্বধপ্ৰভারে বুঁঝৈ ছী।

নোকরেদ খা নানকিনা:

খাত্মেমস্থক্ষ খাম্বখ সভক রাঁদ ঐ সংগ্রহ মে কনানন্দ ভট্ট, তাৰানন্দ রিযোগী, ডা. দেরশংকৰ নরীন, নৰেন্দ্ৰ, ডা. মহেন্দ্ৰ, ৰমেশ, ৰামচৈতন্য “ধীৰজ”, ৰামভৰোস কাপড়ি “ভ্রমৰ”, ৰরীন্দ্ৰ নাথ ঠাকুৰ, রিভূতি খানন্দ, সিযাৰাম ঝা “সৰস” খা সোমদেরক গজল দেল গেল খছি।

কনানন্দ ভট্ট

ভোৰ খানরঁ হম দোসৰ ঙগাযরঁ স্বৰুজ

কৰরঁ নূতন নির্মাণ হম রঁনাযরঁ স্বৰুজ

সৰল রার্ণিকক খন্বসাৰে গণনা- পহিল পাঁতী-১৭ রর্ণ দোসৰ পাঁতী- ১৮ রর্ণ; জখন সৰল রার্ণিকেমে গণনাক খন্তৰ খছি তঁ

হ্রস্ব দীর্ঘ রিচাৰপৰ জেরাঁক মেহনতি রাঁচি গেন।

মাত্রিক গণনাক ঋনুসাৰ- পহিন পাঁতী-২১ মাত্রা, দোসৰ পাঁতী-২১ মাত্রা, মাত্রা মিন গেনাসঁ ঋাৰঁ হ্রস্ব দীর্ঘ পৰ ঠনী। পহিন পাঁতী দীর্ঘ-হ্রস্ব-দীর্ঘ-হ্রস্ব-হ্রস্ব-হ্রস্ব-হ্রস্ব-দীর্ঘ-হ্রস্ব-হ্রস্ব-হ্রস্ব-দীর্ঘ-হ্রস্ব-হ্রস্ব-হ্রস্ব-হ্রস্ব-হ্রস্ব (এত**ই** দূটা নগাতাৰ হ্রস্বক রঁদনা একটা দীর্ঘ দ**ই** সকৈ ঠী, সে দোসৰ পাঁতীমে দেখৰ)। দোসৰ পাঁতী- হ্রস্ব-হস্ব-হ্রস্ব-দীর্ঘ-হ্রস্ব-হ্রস্ব-হ্রস্ব-দীর্ঘ- হ্রস্ব-হস্ব- হ্রস্ব-হস্ব-দীর্ঘ- হ্রস্ব-হস্ব- হ্রস্ব-হস্ব-হ্রস্ব। মুদা এত**ই** গাঢ় কএন ঋক্ষৰক রাঁদ ক্রম টূটি গেন।

তাৰানন্দ রিযোগী

দর্দ জঁ হদ কেঁ টপন জাএ তঁ ঋাগি জনমৈ ঋছি
রর্ফ ঋংগাৰ রঁনন জাএ তঁ ঋাগি জনমৈ ঋছি

সৰন রার্ণিকক ঋনুসাৰে গণনা- পহিন পাঁতী-১৯ রর্ণ দোসৰ পাঁতী- ১৮ রর্ণ; জখন সৰন রার্ণিকেমে গণনাক ঋন্তৰ ঋছি তঁ হ্রস্ব দীর্ঘ রিচাৰপৰ জেরাঁক মেহনতি রাঁচি গেন।

মাত্রিক গণনাক ঋনুসাৰ- পহিন পাঁতী-২৯ মাত্রা, দোসৰ পাঁতী-২৯ মাত্রা, মাত্রা মিন গেনাসঁ ঋাৰঁ হ্রস্ব দীর্ঘ পৰ ঠনী। দীর্ঘ (সংযুক্তাক্ষৰকেঁ পহিনে)-হ্রস্ব-হ্রস্ব-হ্রস্ব-হ্রস্ব-দীর্ঘ-হ্রস্ব-হ্রস্ব-হ্রস্ব-দীর্ঘ-দীর্ঘ-হ্রস্ব-দীর্ঘ-হ্রস্ব-হ্রস্ব-হ্রস্ব-দীর্ঘ-হ্‌ঋস্ব-হ্রস্ব।(এত**ই** দূটা নগাতাৰ হ্রস্বক রঁদনা একটা দীর্ঘ দ**ই** সকৈ ঠী, সে দোসৰ পাঁতীমে দেখৰ)। দোসৰ পাঁতী- দীর্ঘ (সংযুক্তাক্ষৰকেঁ পহিনে)-হ্রস্ব-দীর্ঘ-দীর্ঘ এত**ই** ক্রমভংগ ভ**ই** গেন।

দেরশংকৰ নরীন

ঋঁটা নেরঁ সময-চক্র, সহজহি এহি ঋাঁখি রীচ
নরঁকা প্রভাত নেন, ক্রান্তি কোনো ঠানি নেরঁ

সৰল ৱাৰ্ণিকক অনুসাৰে গণনা- পহিল পাঁতী-১৯ ৱৰ্ণ দোসৰ পাঁতী- ১৩ ৱৰ্ণ; জখন সৰল ৱাৰ্ণিকেমে গণনাক অন্তৰ অছি তঁ হ্রস্ব দীৰ্ঘ ৱিচাৰপৰ জেৱঁাক মেহনতি ৱঁচি গেল।

মাত্রিক গণনাক অনুসাৰ- পহিল পাঁতী-২৯ মাত্রা, দোসৰ পাঁতী-২৯ মাত্রা, মাত্রা মিলি গেলাসঁ আৱঁ হ্রস্ব দীৰ্ঘ পৰ চলী। হ্রস্ব-দীৰ্ঘ-দীৰ্ঘ-হ্রস্ব-হ্রস্ব-হ্রস্ব-হ্রস্ব-দীৰ্ঘ-হ্রস্ব-হ্রস্ব-হ্রস্ব-হ্রস্ব-দীৰ্ঘ-হ্রস্ব-দীৰ্ঘ-হ্রস্ব-দীৰ্ঘ-হ্রস্ব (এত**ই** দূটা লগাতাৰ হ্রস্বক ৱঁদলা একটা দীৰ্ঘ দ**ই** সকৈ ছী, সে দোসৰ পাঁতীমে দেখৱঁ)। দোসৰ পাঁতী- হ্রস্ব-হ্রস্ব-দীৰ্ঘ- মুদা এত**ই** গাঢ় কএল অক্ষৰক ৱঁাদ ক্রমটুটি গেল।

নৰেন্দ্ৰ

নিকলূ তঁ সজিক**ই** সজাকেঁ

ৱঁাসল নী ঠোকি ৱঁজাকেঁ

সৰল ৱাৰ্ণিকক অনুসাৰে গণনা- পহিল পাঁতী-১০ ৱৰ্ণ দোসৰ পাঁতী- ৯ ৱৰ্ণ; জখন সৰল ৱাৰ্ণিকেমে গণনাক অন্তৰ অছি তঁ হ্রস্ব দীৰ্ঘ ৱিচাৰপৰ জেৱঁাক মেহনতি ৱঁচি গেল।

মাত্রিক গণনাক অনুসাৰ- পহিল পাঁতী-১২ মাত্রা, দোসৰ পাঁতী-১৪, মাত্রা গণনাক অন্তৰ অছি তঁ হ্রস্ব দীৰ্ঘ ৱিচাৰপৰ জেৱঁাক মেহনতি ৱঁচি গেল।

ডা মহেন্দ্ৰ

চলৈছ আদমী সদিখন চলৈত ৰহৱঁা লএ

জীৱঁৈছ আদমী সদিখন কলেস সহৱঁা লএ

সৰল ৱাৰ্ণিকক অনুসাৰে গণনা- পহিল পাঁতী-১৫ ৱৰ্ণ দোসৰ পাঁতী- ১৫ ৱৰ্ণ। মুদা তেসৰ শেৰমে দোসৰ পাঁতীমে ১৩ ৱৰ্ণ আৱিঁ গেল অছি। মাত্রিকমে সেহো উপৰকা দুনূ পাঁতীমে ক্রমসঁ ২৪ আ

২৯ রর্ণ অছি।

ৰমেশ

জখন-জখন সাওনক ওহাস পড়ৈএ

হমৰ ছাতী মে গজনক নহাস ৰঁৰৈএ

সৱন রার্ণিকক অনুসাৰে গণনা- পহিন পাঁতী-১৩ রর্ণ দোসৰ পাঁতী- ১৩ রর্ণ। মুদা দোসৰ শেৰক পহিন পাঁতীমে ১৯ রর্ণ। মাত্রিকমে সেহো উপৰকা দুনূ পাঁতীমে ২২ রর্ণ অছি। মুদা হ্রস্ব-দীর্ঘ গণনামে দোসৰে শব্দমে ঙ্র মারি খা জাগএ।

ঙ্র দোষ শেষ গজনকাৰমে সেহো দেখরাঁমে অরৈএ।

একৰ অতিৰিক্ত সুৰেন্দ্ৰনাথক "গজন হমৰ হথিযাৰ থিক", সিযাৰাম ঝা "সৰস"ক "থোড়ে আগি থোড়ে পানি", ৰমেশক "নাগফেনী" আ তাৰানন্দ রিযোগীক "অপন যুদ্ধক সাক্ষ্য" মে সঁ কিছু কিতাৱ নাঠী হাথে মৈথিনী সাহিত্যমে গজন সংগ্রহক ৰূপমে সাহিত্য অকাদেমীক সরে আফ মৈথিনী নিষ্বেচৰক উত্তৰ জযকান্ত মিশ্র সংস্কৰণমে আরিঁ গেন অছি, কিছু ঐ সাহিত্যক গতিহাসক অগিনা সংস্কৰণমে আরিঁ জাএত! অৰৱিন্দ ঠাকুৰক গজন সেহো পত্র-পত্রিকামে গজন কহি ছপি ৰহন অছি, সে অহী পৰম্পৰাকেঁ আগাঁ রঁঢ়রৈত অছি।

জঁ ঙ্র সভ গজন নৈ অছি তঁ পদ্য তঁ অছি আ তগ ৰূপমে একৰ রিরেচন তঁ হেরাঁকে চাহী। ঐ ক্রমমে ৰৱীন্দ্ৰনাথ ঠাকুৰক "নেখনী এক ৰংগ অনেক" দেখূ। মৈথিনী গজন সংগ্রহক ৰূপমে ঙ্র পোথী আগসঁ ২৯ রঁর্খ পূর্র আএন। সোমদের আ ভ্রমৰক সংগ হিনকো গজনে নানকিনারাদক পৰিভাষামে নৈ অরৈত অছি। গজনে নৈ মুদা পদ্যক ৰূপমে একৰ স্থান মৈথিনী সাহিত্যমে সুৰক্ষিত ছৈ, মুদা ঙ্র

ঋান রর্ণিত গজনেক তথাকথিত সংকননক রিষযমে নৈ কহন জা সকৈএ।

এক ছন্দ, এক রাঁস্বৰী, এক ধুন স্বনযরাঁনেই

নিযৌ ঞ্ৰ এক গজন, ঋাঞ্ৰ গ্বনগ্বনযরাঁনেই

(ৰরীন্দ্ৰনাথ ঠাণ্ডুৰ "নেখনী এক ৰংগ ঋনেক")

মৈথিনী গজনেক পহিন দ্বৰ্ভাগ্য তখন দেখা পড়ৈত ঋছি জখন এতই গজনকেঁ মুন্নিম ধৰ্মসঁ জোড়ি কই দেখন জাএ নগনৈ ঋা মুন্নিম ধৰ্ম ঋা ওকৰ সাহিত্যকেঁ ঋছোপ মানি নেন গেনৈ। গজনেক প্ৰাৰম্ভ গম্নামক ঋাগমনসঁ পূর্রক ঘটনা ঋছি ঋা ঋরেস্তা ঋা রৈদিক সংস্কৃত মধ্য ঠেৰ ৰাস সাম্য ঋছি। দোসৰ দ্বৰ্ভাগ্য মাযানংদ মিশ্ৰক ও কথন ভেন জগমে ও ঘোষণা কেনথি জে মৈথিনীমে গজন নিখনে নৈ জা সকৈএ, হিনকৰ তাৎপর্য দোসৰ ৰহন্থি মুদা নোক ঋহী তৰহেঁ ওকৰা প্ৰস্তুত কৰই নাগন, কাৰণ ও স্বযম্ গীতন নামসঁ গজন নিখনন্থি। মৈথিনী গজনমে "ঋনঠিন্নাৰ ঋাখৰ" সন ঋন্তর্জাতীয জানরূত্ত উপস্থিত ভেন, জতই রঁহৰ (ছন্দযুক্ত) গজন ঋা গজনকাৰক নাগন নাগি গেন। মুদা সভসঁ রঁড়কা দ্বৰ্ভাগ্য ঞ্ৰ ভেনৈ জে মৈথিনীক কিছু তথাকথিত শাগৰ সভ ৰামদেৱ ঝা দ্বাৰা রঁহৰ সংরঁধী রিচাৰকেঁ নকাৰি দেনন্থি (দেখু- নোকরেদ ঋা নানকিনামে দেরশংকৰ নরীন জীক ঋানেখ)। জঁ রর্তমানমে গজনেক পৰিদৃশ্যকেঁ দেখী তঁ মোটামোটী দূটা ৰেখা রঁনৈত ঋছি (জকৰা হম দূ যুগক নাম দেনে ছী), পহিন ভেন "জীরন যুগ" ঋা দোসৰ ভেন "ঋনঠিন্নাৰ যুগ"। ঋারঁ কনে দূনূ যুগপৰ নজৰি দেন জাএ।

১.জীরন যুগ- ঐ যুগক প্ৰাৰংভ হম জীরন ঝাসঁ কেনে ছী জে

আধুনিক মৈথিনী গজনক পিতা
মানন জাগ ছথি মবদা ও কম্মে গজনে নিখ মকনা। মবদা ৗনকা ৰঁাদ মাযানংদ, গন্দু, ৰৱীন্দ্ৰনাথ
ঠাকুৰ, মৰম, ৰমেশ, নৰেন্দ্ৰ, ৰাজেন্দ্ৰ ৰিমন, ধীৰেন্দ্ৰ প্ৰেমৰ্ষি, ৰৌশন জনকপুৰী, অৰৱিন্দ ঠাকুৰ,
মৱেন্দ্ৰ নাথ, তাৰানংদ ৰিযোগী আদি গজনগো মভ ভেনা। ৰামনোচন ঠাকুৰ জীক ৰঁাত ৰচনা
গজনে অছি মবদা ও অপনে ওকৰ ক্ৰম-ৰিন্যাম কৰিতা-গীত জকাঁ ৰঁনা দেনে ছথিন্হ মবদা কিছু
গজনক শ্ৰেণীমে মেহো অৰৈএ। ঐ “জীৱন যুগ”ক গজনক প্ৰমুখ ৰিশেষতা অছি ৰেঁ-ৰঁহৰ অৰ্থাত
ৰিঁন ছংদক গজন। ওনা ৰঁহৰকেঁ কে পুছৈএ জখন মৱেন্দ্ৰনাথ জী কাফিযেক ওঝৰীমে ফঁমন ৰহি
জাগ ছথি। একৰ অতিৰিক্ত আৰ মভ ৰিশেষতা অছি ঐ যুগক। আ জঁ একৈ পাঁতিমে কহ**ই**
চাহী তঁ পাঁতি ৰঁনত---"গজনে থিক, ও গজনে থিক, আ গএহ টা গজনে থিক"।
২.আৰঁ কনে আৱী " অনচিন্হাৰ যুগ" পৰ। ঐ যুগক প্ৰাৰংভ তখন ভেন জখন গংটৰনেটপৰ মৈথিনীক পহিনে গজনে আ শেৰো-শাগৰীকেঁ মমৰ্পিত ৰঁনোগ "অনচিন্হাৰ আখৰ" (http://anchinharakharkolkata.blogspot.com) ক জন্ম ভেন আ ঐ “অনচিন্হাৰ
আখৰ” জানবৃত্তক নামপৰ হম ঐ যুগক নাম "অনচিন্হাৰ যুগ" ৰখনৌঁ অছি। ঐ যুগক কিছু

রিশেষতা দেখল জাএ-

গজলক পৰিভাষিক শব্দ আ ব্যৱক নিৰ্ধাৰণ- এ শ্রেয "অনচিন্হাৰ আখৰ"কেঁ ছৈ জে ও হমৰাসঁ "মৈথিলী গজল শাস্ত্ৰ" লিখলেক। আ এ মৈথিলীক পহিল এহন শাস্ত্ৰ ভেল জগমে গজলক রিরেচন মৈথিলী ভাষাক তত্ত্বপৰ কএল গেলৈ। তকৰা বাদ আশীষ অনচিন্হাৰ সেহো "গজলক সংক্ষিপ্ত পৰিচয" লিখ ঐ পৰংপৰাকেঁ পুষ্ট কেলথি। আ একৰে ফল থিক জে সভ নৱ-গজলকাৰ ব্যৱমে গজল কহি ৰহল ছথি।

স্কুলিংগ- "অনচিন্হাৰ আখৰ" গজল কহৱোক পৰংপৰা শুৰু কেলক আ তগমে সুনীল কুমাৰ ঝা, দীপ নাৰাযণ "রিদ্যার্থী", ৰোশন ঝা, প্রৱীন চৌধৰী "প্রতীক", ত্রিপুৰাৰী কুমাৰ শর্মা, রিকাস ঝা "ৰংজন", সদ্রে আলম গৌহৰ, ওমপ্রকাশ ঝা, মিহিৰ ঝা, উমেশ মংডল আদি গজলকাৰ উভৰি কই এলা।

গজলমে মৈথিলীক প্রধানতা----"অনচিন্হাৰ যুগ" সঁ পহিনে গজলমে উর্দূ-হিন্দী শব্দক ভৰমাৰ ছল আ মান্যতা ছল জে রিনা উর্দূ-হিন্দী শব্দক গজল কহনে নৈ জা সকৈএ। মুদা "অনচিন্হাৰ আখৰ" ঐ কুতর্ককেঁ ধ্বস্ত কেলক আ গজলমে ১০০% মৈথিলী শব্দক প্রযোগকেঁ সার্রজনিক কেলক।

গজলক লেল পুৰস্কাৰ যোজনা--- "অনচিন্হাৰ আখৰ" মৈথিলী সাহিত্যক ইতিহাসমে পহিল বেৰ গজল লেল অলগসঁ পুৰস্কাৰ দেৱাক ঘোষণা কেলক। ঐ পুৰস্কাৰক নাম "গজল কমলা-কোসী-বাগমতী-মহানংদা" পুৰস্কাৰ অছি।

উপৰ চাৰু রিশেষতাক আধাৰপৰ একটা অংতিম মুদা সভসঁ বড়কা রিশেষতা জে নিকলল ও থিক মাযানংদ মিশ্রক ওগ কথলক খংডল,

𑒖𑒏𑒩 𑒁𑒦𑒱𑒣𑓂𑒩𑒰𑒨 𑒕𑒢𑒹 𑒖𑒹 𑒧𑒻𑒟𑒱𑒪𑒲𑒧𑒹 𑒥𑒯𑒩𑒨𑒳𑒏𑓂𑒞 𑒑𑒖𑒪 𑒪𑒱𑒐𑒪 𑒢𑒻 𑒖𑒰 𑒮𑒏𑒻𑒋। "𑒁𑒢𑒔𑒱𑒢𑓂𑒯𑒰𑒩 𑒂𑒐𑒩" 𑒮𑒩𑒪 𑒫𑒰𑒩𑓂𑒝𑒱𑒏, 𑒫𑒰𑒩𑓂𑒝𑒱𑒏 𑒂 𑒧𑒰𑒞𑓂𑒩𑒱𑒏 𑒕𑒢𑓂𑒠𑒏 𑒁𑒞𑒱𑒩𑒱𑒏𑓂𑒞 𑒤𑒰𑒩𑒮𑒲/ 𑒅𑒩𑓂𑒠𑒴 𑒥𑒯𑒩𑒧𑒹 𑒮𑒹𑒯𑒼 𑒧𑒻𑒟𑒱𑒪𑒲 𑒑𑒖𑒪 𑒪𑒱𑒐𑒥𑒰𑒏 𑒬𑒰𑒮𑓂𑒞𑓂𑒩 𑒍 𑒅𑒠𑒰𑒯𑒩𑒝 𑒐𑒰𑒿𑒙𑒲 𑒧𑒻𑒟𑒱𑒪𑒲 𑒬𑒥𑓂𑒠𑒰𑒫𑒪𑒲𑒧𑒹 𑒣𑓂𑒩𑒮𑓂𑒞𑒳𑒞 𑒏𑒹𑒪𑒏।

𑒑𑒖𑒪, 𑒩𑒳𑒥𑒰𑒃, 𑒏𑒞𑒰, 𑒯𑒰𑒃𑒏𑒴, 𑒬𑒹𑒢𑒩𑓂𑒨𑒴, 𑒙𑒢𑒏𑒰, 𑒯𑒻𑒥𑒴𑒢, 𑒏𑒳𑒝𑓂𑒛𑒪𑒱𑒨𑒰, 𑒠𑒼𑒯𑒰, 𑒩𑒼𑒪𑒰 𑒄 𑒮𑒦 𑒋𑒏𑒙𑒰 𑒮𑓂𑒟𑒰𑒣𑒱𑒞 𑒫𑒱𑒡𑒰 𑒁𑒕𑒱। 𑒮𑓂𑒟𑒰𑒣𑒱𑒞 𑒫𑒱𑒡𑒰 𑒧𑒰𑒢𑒹 𑒖𑒏𑒩 𑒪𑒱𑒐𑒥𑒰𑒏 𑒫𑒱𑒡𑒱 𑒖𑒃 𑒦𑒰𑒭𑒰 𑒮𑒦𑒏 𑒄 𑒧𑒴𑒪 𑒐𑒼𑒖 𑒁𑒕𑒱, 𑒍𑒃 𑒦𑒰𑒭𑒰𑒧𑒹 𑒮𑓂𑒟𑒰𑒣𑒱𑒞 𑒦𑓄 𑒑𑒹𑒪 𑒁𑒕𑒱। 𑒖𑒿 𑒯𑒰𑒃𑒏𑒴 𑒪𑒱𑒐𑒥𑒰 𑒏𑒰𑒪 𑒏𑒼𑒢𑒼 𑒢𑒱𑒨𑒧 𑒣𑒰𑒪𑒢 𑒢𑒻 𑒏𑒩𑒲 𑒞𑒿 𑒍𑒏𑒩 𑒢𑒰𑒧 𑒏𑓂𑒭𑒝𑒱𑒏𑒰 𑒣𑒛𑓃𑒱 𑒑𑒹𑒪𑒰𑒮𑒿 𑒍 𑒯𑒰𑒃𑒏𑒴 𑒠𑒼𑒭𑒫𑒱𑒯𑒲𑒢 𑒢𑒻 𑒦𑓄 𑒖𑒰𑒋𑒞। 𑒖𑒿 𑒏𑒼𑒢𑒼 𑒦𑒰𑒭𑒰𑒮𑒿 𑒯𑒧 𑒑𑒖𑒪/ 𑒩𑒳𑒥𑒰𑒃/ 𑒏𑒞𑒰 𑒧𑒻𑒟𑒱𑒪𑒲𑒧𑒹 𑒣𑓂𑒩𑒨𑒼𑒑 𑒪𑒹𑒪 𑒮𑒼𑒔𑒹 𑒕𑒲 𑒞𑒿 𑒌 𑒏𑒰𑒩𑒝𑒮𑒿 𑒖𑒹 𑒍 𑒍𑒃 𑒦𑒰𑒭𑒰𑒏 𑒔𑒧𑒞𑓂𑒏𑒼𑒩𑒱𑒏 𑒔𑒲𑒖 𑒁𑒕𑒱, 𑒂 𑒧𑒻𑒟𑒱𑒪𑒲𑒏 𑒕𑒾𑓀𑒏 𑒪𑒑𑒪𑒰𑒮𑒿 𑒏𑒼𑒢𑒼 𑒂𑒩 𑒔𑒧𑒞𑓂𑒏𑒼𑒩𑒏 𑒯𑒧 𑒂𑒬𑒰 𑒩𑒰𑒐𑒻 𑒕𑒲। 𑒮𑒋𑒯 𑒯𑒰𑒃𑒏𑒴, 𑒬𑒹𑒢𑒩𑓂𑒨𑒴, 𑒙𑒢𑒏𑒰 𑒂 𑒯𑒻𑒥𑒴𑒢 𑒪𑒹𑒪 𑒮𑒹𑒯𑒼 𑒪𑒰𑒑𑒴 𑒁𑒕𑒱। 𑒂𑒩 𑒋𑒞𑓄 𑒄 𑒠𑒹𑒐𑒥𑒰𑒏 𑒁𑒕𑒱 𑒖𑒹 𑒏𑒼𑒢𑒼 𑒫𑒱𑒡𑒰𑒏 𑒂𑒨𑒰𑒞 𑒮𑒞𑒩𑓂𑒏𑒞𑒰𑒮𑒿 𑒯𑒳𑒁𑒋, 𑒖𑒃 𑒫𑒱𑒡𑒰𑒏 𑒮𑒻𑒠𑓂𑒡𑒰𑒢𑓂𑒞𑒱𑒏 𑒣𑒏𑓂𑒭 𑒮𑒳𑒠𑒵𑒜𑓃 𑒕𑒻। 𑒮𑒹 𑒖𑒹𑒢𑒰 𑒞𑒹𑒢𑒰 𑒂𑒨𑒰𑒞 𑒏𑓄 𑒯𑒰𑒟𑒣𑒩 𑒯𑒰𑒟 𑒡𑒩𑒱 𑒮𑒋 𑒥𑒩𑓂𑒐 𑒂𑒩 𑒃𑒢𑓂𑒞𑒖𑒰𑒩 𑒏𑒩𑒲 𑒄 𑒮𑒼𑒔𑒱 𑒖𑒹 𑒞𑒏𑒩 𑒥𑒰𑒠 𑒋𑒏𑒩 𑒧𑒻𑒟𑒱𑒪𑒲 𑒕𑒾𑓀𑒏𑒥𑒪𑒰 𑒁𑒪𑒑 𑒮𑒱𑒠𑓂𑒡𑒰𑒢𑓂𑒞 𑒥𑒢𑒞, 𑒞𑒿 𑒞𑒃 𑒪𑒹𑒪 𑒮𑓂𑒟𑒰𑒣𑒱𑒞 𑒫𑒱𑒡𑒰𑒏 𑒂𑒨𑒰𑒞𑒏 𑒏𑒼𑒢 𑒥𑒹𑒑𑒩𑒞𑒰? 𑒋𑒞𑒹 𑒮𑒧𑒋𑒧𑒹 𑒞𑒿 𑒋𑒏𑒙𑒰 𑒂𑒩 𑒢𑒫 𑒫𑒱𑒡𑒰 𑒥𑒢𑒱 𑒖𑒰𑒋𑒞!

𑒯𑒿, 𑒧𑒰𑒞𑓂𑒩 𑒪𑒱𑒣𑓂𑒨𑓀𑒞𑒩𑒝 𑒏𑓄 𑒠𑒹𑒪𑒰𑒮𑒿 𑒅𑒩𑓂𑒠𑒴𑒏 𑒮𑒦 𑒑𑒖𑒪𑒏 𑒢𑒱𑒨𑒧 𑒯𑒱𑒢𑓂𑒠𑒲𑒏 𑒦𑓄 𑒖𑒰𑒃𑒞 𑒁𑒕𑒱, 𑒧𑒳𑒠𑒰 𑒍𑒞𑒾 𑒫𑒩𑓂𑒞𑒢𑒲𑒏 𑒦𑒱𑒢𑓂𑒢𑒞𑒰 𑒧𑒰𑒩𑒞𑒹 𑒩𑒰𑒮

কাফিয়াক উপনিঋমক নির্মাণক ৰাঁধ্যতা উ৲পন্ন কৰৈত ঋছি। মৈথিলী তঁ সাফে ঋলগ ভাষা ঋছি তেঁ একৰ কাফিয়াক নিঋম সোঝে ঋাযাতিত নৈ ভ২ সকৈএ। ৰঁহৰমে ৰর্ণ/ মাত্ৰাক গণনা পদ্ধতি সেহো হিন্দী-উর্দূমে মাত্ৰ কোনো খাস শব্দক ৰর্তনীক ভিন্নতাক কাৰণ কখনো কাল উপনিঋম ৰঁনেৰাঁক খগতা ঋনুভূত কৰৰেঁএ, মুদা সে মৈথিলীমে সোঝে ঋাযাতিত নৈ ভ২ সকৈএ কাৰণ ঞ্র সাফে ঋলগ ভাষা থিক। তঁ কী কাফিয়া ঋা ৰঁহৰক ৰর্ণ/ মাত্ৰা গণনা পদ্ধতি মৈথিলীমে সাফে ছোড়ি দেল জাএ? ঋাকি ওগ মে ততেক ঠীন দ২ দেল জাএ জে ওকৰ কোনো মতলৰেঁ নৈ ৰহএ? ঋা তখন জে ৰঁহৰমে লিখথি ৰা কাফিয়াক শুদ্ধ প্ৰয়োগ কৰথি সে ভেলথি কষ্টৰ ঋাকি জে একৰ ৰিৰোধ কৰথি সে ভেলা কষ্টৰ? ঋা জঁ ৰিঁন কাফিয়া ঋা ৰঁহৰক গজলকেঁ গজল নৈ কহল জাএ তঁ ও ৰচনা মহত্বহীন ভ২ গেল? ও গজল নৈ ভেল, ৰা জীৱন যুগক মৈথিলী গজল ভেল, মুদা গীত/ কৰিতা তঁ ভেলেঁ কএল। কোনো গজল মাত্ৰ কাফিয়া ঋা ৰঁহৰক শুদ্ধতা মাত্ৰ ৰহলে উত্কৃষ্ট তঁ নহিএ হএত, মুদা উত্কৃষ্ট হেৰাঁক সম্ভাৱনাক প্ৰতিশততা কএ গুণা ৰঢ়ত। তহিনা কোনো গজল সন ৰচনা জঁ ঋশুদ্ধ কাফিয়ামে ঋা ৰেঁ-ৰঁহৰ ঋছি তঁ সএহ মাত্ৰ ওকৰ উত্কৃষ্টতাক প্ৰমাণ ভ২ জাএত? একৰ ৰিপৰীত হম ঞ্র কহ২ চাহৰ জে ওহলো ৰচনা উত্কৃষ্ট ভ২ সকৈএ, মুদা তকৰ সম্ভাৱনাক প্ৰতিশততা ভযংকৰ ৰূপেঁ ঘটি জাএত।

গজল, ৰুৰাঁগ, কতা, হাগকূ, শেনর্যূ, ষ্টনকা, হৈৰূঁন, ফ্গুনিয়া, দোহা ঋা ৰোনা নিঋমৰদ্ধ ৰচনা ঋছি। একৰা ঋকৰিতা, গদ্য-কৰিতা ঋা গীতক স্বৰূপ দেলাসঁ ঋহাঁ ভাষাক কোন উপকাৰ ক২ সকৰঁ,

কাৰণ অকরিতা, গদ্য-করিতা আ গীত তঁ স্বয়ং স্থাপিত রিধাক স্বৰূপ নই লেলে অছি। ছোট করিতা ক্ষণিকা ভই সকত, হাইকূ নৈ। কুণ্ডলিয়া, দোহা আ ৰোলাক নিঅম মৈথিলীমে রঁলেরাঁমে কোনো অসোকর্জ নৈ ভেল কাৰণ এ সোমে আযাতিত ভই গেল মুদা গজল, ৰুবাঁই, কতা, হাইকূ, শেনর্যূ, টৈনকা, হৈরূঁনমে রর্ণ/ মাত্রা গণনা পদ্ধতি জাপানী আ উর্দূ-ফাৰসীসঁ অহাঁ নইএ নৈ সকৈ ছী। জাপানক লেখন পদ্ধতি অনুফারেঁট (রর্ণ) আধাৰিত অছিযে নৈ, তখন অহাঁ ওকৰ গণনা পদ্ধতি কোনা আযাত কই সকরঁ। ওকৰ তৰীকা ছৈ। পাশ্চাত্য তৰীকা আ সিলেরঁল আধাৰিত লেখন পদ্ধতি সেহো জাপানী ভাষামে হোইত ছৈ, সে তকৰ প্রযোগ কই ওই চিত্রাত্মেক লেখনক সিলেরঁল আধাৰিত শৈলীক মিলান সংস্কৃতক রার্ণিক ছন্দ গণনা পদ্ধতিসঁ কএল গেল আ ওকৰা হাইকূ, শেনর্যূ আ টৈনকা লেল প্রযোগ কএল গেল। তহিনা গজল, কতা আ ৰুবাঁইমে রৈজ্ঞানিক আধাৰপৰ মৈথিলী ভাষাক সাপেক্ষ নিঅম রঁনাওল গেল জইসঁ গজল, কতা আ ৰুবাঁই মৈথিলীমে দোসৰ ভাষাসঁ এলাক উপৰান্তো অপন মূল রিশেষতা রঁনা কই ৰাখি সকল। আ তকৰ রাঁদ জে মৈথিলী গজল আ গজলকাৰক সংখ্যামে পৰিণামাত্কে আ গুণাত্মেক রৃদ্ধি ভেল অছি, সে দুনিযাঁক সোঝাঁ অছি।

কোনো গজলক পাঁতী (মিসৰা)ক রজন/ রা শব্দক রজন তীন তৰহেঁ নিকালি সকৈ ছী, সৰল রার্ণিক ছন্দমে রর্ণ গানি কই; রার্ণিক ছন্দমে রর্ণক সংগ হ্রস্ব-দীর্ঘ (মাত্রা) ক ক্রম দেখি কই; আ মাত্রিক ছন্দমে হ্রস্ব-দীর্ঘ (মাত্রা) ক ক্রম দেখি কই। জিনকা

গায়নক কনিকবোঁ জ্ঞান ছন্হি ও বুঁঝি সকৈ ছথি জে গজনেক এক পাঁতীমে শব্দক সংখ্যা দোসৰ পাঁতীক সংখ্যাসঁ অসমান ৰহি সকৈএ, মুদা জঁ উপৰ তীন তৰহমে সঁ কোনো তৰহেঁ গণনা কএন জাএ তঁ রজ্‌ন সমান হএত। মুদা আজাদ গজনে রেঁরহৰ হোগত অছি তেঁ ওতহ সভ পাঁতী রা শব্দমে রজ্‌ন সমান হেরাঁক তঁ প্ৰশ্নে নৈ অছি। ঐ তীনূ রিধিসঁ লিখন গজনমে রজ্‌ন এরেঁ টা কৰত। ওনা গ্ৰ গজনেকাৰ আ গায়ক দুনূক সামৰ্থ্যপৰ নিৰ্ভৰ কৰৈত অছি; গজনেকাৰ নেন রাৰ্ণিক ছন্দ সভসঁ কঠিন, মাত্ৰিক ওগসঁ হল্লুক আ সৰল রাৰ্ণিক সভসঁ হল্লুক অছি, মুদা গায়ক নেন রাৰ্ণিক ছন্দ সভসঁ হল্লুক, মাত্ৰিক ওগসঁ কঠিন, সৰল রাৰ্ণিক ওহুসঁ কঠিন আ আজাদ গজনে (রিন্ন রহৰক) সভসঁ কঠিন অছি।

অনুলগ্নক ২:

মৈথিলী হাগকু/ হৈকূ/ ক্ষণিকাক সমীক্ষাশাস্ত্ৰ

হৈকূ সৌন্দৰ্য আ ভাৱক জাপানী কাৱ্য রিধা অছি, আ জাপানমে একৰা কাৱ্য-রিধাক ৰূপ দেনন্হি কৰি মাৎসুও রাঁসো ১৬৪৪-১৬৯৪। একৰ ৰচনাক নেন পৰম অনুভূতি আৱশ্যক অছি। রাঁশো কহনে ছথি, জে জে ক্যো জীৱনমে ३ সঁ ৯ টা হৈকূক ৰচনা কএনন্হি সে ছথি হৈকূ কৰি আ জে দস টা হৈকূক ৰচনা কএনে ছথি সে ছথি মহাকৰি। ভাৰতমে পহিন রেঁৰ ১৯১৯ গ্ৰ. মে কৱিৱৰ ৰৱীন্দ্ৰনাথ ঠাকুৰ জাপানসঁ ঘূৰনাক রাঁদ রাঁশোক দূ টা হৈকূক শাব্দিক অনুরাদ কএনে ৰহথি।

हैकूक लेल मैथिली भाषा आ भारतीय संस्कृत आश्रित लिपि व्यवस्था सर्वाधिक उपयुक्त अछि। तमिल छोड़ि शेष सभटा दक्षिण आ समस्त उत्तर-पश्चिमी आपूर्वी भारतीय लिपि आ देवनागरी लिपि मे वैह स्वर आ कचटतप व्यंजन विधान अछि जाहिमे जे लिखल जाइत अछि सैह बाजल जाइत अछि। मुदा देवनागरीमे ह्रस्व 'इ' एकर अपवाद अछि, ई लिखल जाइत अछि पहिने, मुदा बाजल जाइत अछि बादमे। मुदा मैथिलीमे ई अपवाद सेहो नहि अछि- यथा 'अछि' ई बाजल जाइत अछि अ ह्रस्व 'इ' छ वा अ इ छ। दोसर उदाहरण लिअ- राति- रा इ त। तँ सिद्ध भेल जे हैकूक लेल मैथिली सर्वोत्तम भाषा अछि। एकटा आर उदाहरण लिअ। सन्धि संस्कृतक विशेषता अछि? मुदा की अंग्रेजीमे संधि नहि अछि? तँ ई की अछि- आइएम गोइङ टूवार्ड्सदएन्ड। एकरा लिखल जाइत अछि- आइ एम गोइङ टूवार्ड्स द एन्ड। मुदा पाणिनि ध्वनि विज्ञानक आधार पर संधिक नियम बनओलन्हि, मुदा अंग्रेजीमे लिखबा कालमे तँ संधिक पालन नहि होइत छै, आइ एम केँ ओना आइम फोनेटिकली लिखल जाइत अछि, मुदा बजबा काल एकर प्रयोग होइत अछि। मैथिलीमे सेहो यथासंभव विभक्ति शब्दसँ सटा कए लिखल आ बाजल जाइत अछि।

जापानमे ईश्वरक आह्वान टैनका/ वाका प्रार्थना ५ ७ ५ ७ ७ स्वरूपमे होइत छल जे बादमे ५ ७ ५ आ ७ ७ दू लेखक द्वारा लिखल जाए लागल आ नव स्वरूप प्राप्त कएलक आ एकरा रेन्गा कहल गेल। रेन्गाक दरबारी स्वरूपक गांभीर्य ओड़ले छल आ बिन गांभीर्य बला स्वरूप वणिकवर्गक लेल छल। बादो वणिक वर्ग बला

रेन्गा रचलन्हि। रेन्गाक आरम्भ होक्कुसँ होइत छल आ हैकाइ एकर कोनो आन पंक्तिकेँ कहल जा सकैत छल। मसाओका सिकी रेन्गाक अन्तक घोषणा कएलन्हि १९म शताब्दीक प्रारम्भमे जा कए आ होक्कु आ हैकाइ केर बँदनामे हैकू पद्यक समन्वित रूप देलन्हि। मुदा बाँशो प्रथमतः एकर स्वतंत्र स्वरूपक निर्धारण कए गेल छलाह।

हैकू नियम १.

हैकू १७ अक्षरमे लिखू ।ई तीन पंक्तिमे लिखल जाइत अछि- ५ ७ आ ५ केर क्रममे। अक्षर गणना वार्णिक छन्दमे जेना कएल जाइत अछि तहिना करू।

वार्णिक छन्दक वर्णन क्रममे- संयुक्ताक्षरकेँ एक गानू आ हलन्तक/ बिकारीक/ इकार आकार आदिक गणना नहि करू।

साहित्यक दू विधा अछि गद्य आ पद्य।छन्दोबद्ध रचना पद्य कहबैत अछि-अन्यथा ओ गद्य थीक। छन्द माने भेल-एहन रचना जे आनन्द प्रदान करए।

छन्द दू प्रकारक अछि।मात्रिक आ वार्णिक। वेदमे वार्णिक छन्द अछि।

वार्णिक छन्दक परिचय लिअ। एहिमे अक्षर गणना मात्र होइत अछि। हलंतयुक्त अक्षरकेँ नहि गानल जाइत अछि। एकार ऊकार इत्यादि युक्त अक्षरकेँ ओहिना एक गानल जाइत अछि जेना संयुक्ताक्षरकेँ। संगहि अ सँ ह केँ सेहो एक गानल जाइत अछि।द्विमानक कोनो अक्षर नहि होइछ।मुख्यतः तीनटा बिन्दु मोन राखू-

१. हलंतयुक्त अक्षर-0 २. संयुक्त अक्षर-१ ३. अक्षर अ सँ ह -१

প্ৰত্যেক।

অাৰ্ঁ পহিল উদাহৰণ দেখূ :-

ও অৱদৰাক মেঘ নহি মানত ৰহত ৰঁৰমি কে=১+৬+২+২+३+३+১=১৭ মাত্ৰা

অাৰ্ঁ দোসৰ উদাহৰণ দেখূ ; পশ্চাৎ=২ মাত্ৰা ; অাৰ্ঁ তেসৰ উদাহৰণ দেখূ

অাৰ্ঁ=২ মাত্ৰা ; অাৰ্ঁ চাৰিম উদাহৰণ দেখূ স্কিৰিপ্ট=২ মাত্ৰা

হৈকূ নিঅম ২.

ৰ্‍্যংগ্য হৈকূ পদ্যক ৰিষয নহি অছি, একৰ ৰিষয অছি ঋতু। জাপানমে ৰ্‍্যংগ্য অা মানৰ দুৰ্ৰলতাক লেল প্ৰযুক্ত ৰিধাকেঁ "মেৰ্ন্যূ" কহল জাএত অছি অা এহিমে কিৰেজী ৰা কিগো কেৰ ৰ্‍্যাকৰণ ৰিৰাম নহি হোএত অছি।

হৈকূ নিঅম ३.

প্ৰথম ৬ ৰা দোসৰ ৭ ধ্বনিক ৰাঁদ হৈকূ পদ্যমে জাপানমে কিৰেজী-ৰ্‍্যাকৰণ ৰিৰাম- দেল জাএত অছি।

হৈকূ নিঅম ४.

জাপানীমে লিংগক ৰচন ভিন্নতা নহি ছৈ। মে মৈথিলীমে মেহো ৰচনক মমানতা ৰাখী, মৈহ উচিত হোএত।

হৈকূ নিঅম ৬.

জাপানীমে একহি পংক্তিমে ৬ ৭ ৬ ধ্বনি দেল জাএত অছি। মুদা মৈথিলীমে তীন ধ্বনিখণ্ডক লেল ৬ ৭ ৬ কেৰ তীন পংক্তিক প্ৰযোগ কৰু। মুদা পদ্য পাঠমে কিৰেজী ৰিৰামক ,জকৰা লেল অৰ্দ্ধৰিৰামক চেন্হ প্ৰযোগ কৰু, একৰ অতিৰিক্ত একহি শ্বাসমে পাঠ উচিত হোএত।

হৈকূ নিঅম ৬.

হৈবূঁন একটা যাত্রা বৃত্তা ্ত অছি জাহিমে সংক্ষিপ্ত বর্ণনাত্মক গদ্য আ হৈকূ পদ্য ৰহৈত অছি। বাঁশো জাপানক বৌদ্ধ ভিক্ষু আ হৈকূ কবি ছনাহ আ বৈহ হৈবূঁনক প্রণেতা ছথি। জাপানক যাত্রাক বর্ণন ও হৈবূঁন দ্বাৰা কএনে ছথি। পাঁচটা অনুচ্ছেদ আ এতবাঁহি হৈকূ কেৰ উপৰকা সীমা ৰাখী, তখনে হৈবূঁনক আত্মা ৰক্ষিত ৰহি সকৈত অছি, নীচাঁক সীমা ,১ অনুচ্ছেদ ১ হৈকূ কেৰ, তঁ ৰহবেঁ কৰত। হৈকূ গদ্য অনুচ্ছেদক অন্তমে ওকৰ চৰমক ৰূপমে ৰহৈত অছি।

হমৰ একটা হৈবূঁন

সোঝাঁ ঝংঝাৰপুৰক ৰেনবে-সড়ক পুল। ১৯৮৭ সন্। ঝঝা দেনক কমলা-বঁলানক পানিক ধাৰ, বাঁঢ়িক দৃশ্য। ফেৰ অবৈত ছী ছহৰ নগ। হমৰা সোঝাঁমে একঠামসঁ পানি উগড়ুম হোগত ঝঝাগত বাঁহৰ অছি অবৈত। ফেৰ ওতএসঁ পানিক ধাৰ কাটএ নগৈত অছি মাটি। বঁঢ়এ নগৈত অছি পানিক প্ৰৱাহ, অবৈত অছি বাঁঢ়ি। ঘূৰি গাম দিশি অবৈত ছী। হেলীকাপ্টৰসঁ খসৈত অছি সামগ্রী। জতএ আএন জনক প্ৰৱাহ ওতএ সামগ্রীক খসেবাঁ নএ সুখাএন উবেঁৰ ভূমিখণ্ড অছি বঁড় থোড়। ওতএ অছি জন- সম্মৰ্দ। হেলীকাপ্টৰ দেখি ভএ জাগত অছি ঘোন। অপঘাতক অছি ডৰ । হেলীকাপ্টৰ নহি খসৰৈত অছি ওতএ খাদ্যান্ন। বঁঢ়ি জাগত অছি আগাঁ। খসৰৈত অছি সামগ্রী জতএ বিঁনু পানি পড়ৈত ছল দুৰ্ভিক্ষ, বাঁঢ়িসঁ ভেল অছি জতএ পটৌনী। কাৰণ এতএ নহি অছি অপঘাতক ডৰ। আঁখিসঁ হম গ্ৰা দেখন। ১৯৮৭ গ্ৰা.।

পএবে পাৰ

কেনে কমলা ধাৰ,

খ্ষাগ রিশান

মৈথিনী হাগকূ: সংস্কৃতমে সত্রহ সিনেরঁনক মীংৰ সভ খ্ষচ্ছি- শিখৰিণী, পৃখ্বী, রংশপত্রপতিতম, মন্দাক্রান্তা, হৰিণী, হাৰিণী, নৰদত্তকম, কোকিনকম, খ্ষা ভাৰাক্রান্তা; ও্র সভঙ্গাঁ রাৰ্ণিক চ্ছন্দ খ্ষচ্ছি খ্ষা ঐ সভমে ১৭ রৰ্ণ খ্ষক্ষৰ হোগত খ্ষচ্ছি (সভ পদমে ১৭ সিনেরঁন)। তেঁ ৯/৭/৯ ক ক্রমমে ১৭ সিনেরঁন নেন ১৭ রৰ্ণ খ্ষক্ষৰ মৈথিনী হাগকূ নেন প্রযুক্ত হেরোঁক চাহী।

জাপানমে ও্রশ্বৰক খ্ষাহ্বান ইংনকা/ রাকা প্রাৰ্থনা ৯ ৭ ৯ ৭ ৭ স্বৰূপমে হোগত চ্ছন। "সেনর্যূ"মে কিৰেজী নৈ হোগ চ্ছৈ খ্ষা একৰামে প্রণ্ণৃতি, চান সঁ খ্ষাগাঁ হাস্য-র্ব্যংগ্য হোগ চ্ছৈ। মুদা একৰ ফাৰ্মেট সেহো হাগকূ সন 5/7/5 সিনেরঁনক হোগ চ্ছৈ। জাপানী সিনেরঁন খ্ষা ভাৰতীয রাৰ্ণিক চ্ছন্দ মেন খাগ চ্ছৈ সে 5/7/5 সিনেরঁন ভেন 5/7/5 রৰ্ণ / খ্ষক্ষৰ। সংস্কৃতমে 17 সিনেরঁনক রাৰ্ণিক চ্ছন্দ জগমে 17 রৰ্ণ হোগ চ্ছৈ, খ্ষচ্ছি- শিখৰিণী, রংশপত্রপতিতম, মন্দাক্রাংতা, হৰিণী, হাৰিণী, নৰদত্তকম্, কোকিনকম্ খ্ষা ভাৰাক্রাংতা। তেঁ 17 সিনেরঁন নেন 17 রৰ্ণ/ খ্ষক্ষৰ নেনহ্ঁ খ্ষচ্ছি, জে জাপানী সিনেরঁন (ওংজী)ক নগ খ্ষচ্ছি। কিৰেজী মানে ওহন শব্দ জতএসঁ দোসৰ রিচাৰ শুৰূ হোগত খ্ষচ্ছি, কিগো ভেন ঋতুসঁ সম্বন্ধী শব্দ। কিৰেজী জাপানীমে পাঁতীক মধ্য রা খ্ষংতমে খ্ষরৈ চ্ছগ খ্ষা তেসৰ পাঁতীক খ্ষংতমে সেহো জখন ও্র পাঠককেঁ প্রাৰম্ভমে ন**২** খ্ষনৈ চ্ছৈ। হাগকূ জেনা দূ প্রণ্ণৃতিক চিত্রকেঁ জোড়ৈত খ্ষচ্ছি একৰা সংগ চিত্র-খ্ষনংকৰণ রিধা "হৈগা" সেহো জুড়ন খ্ষচ্ছি। জাপানমে ও্রশ্বৰক খ্ষাহ্বান ইংনকা/

রাকা প্রার্থনা ৬ ৭ ৬ ৭ ৭ স্বৰূপমে হোগত ছল জে ৰাঁদমে ৬ ৭ ৬ খ্বা ৭ ৭ দূ লেখক দ্বাৰা লিখল জাএ লাগল খ্বা লৱ স্বৰূপ প্রাপ্ত কএলক খ্বা একৰা ৰেন্গা কহল গেল। ৰাঁদমে যএহ কএক লেখকক সম্মিলিত সহযোগী ৰিধা “ৰেন্ক্ৰ”ক ৰূপমে স্থাপিত ভেল।হৈৰুঁল একটা যাত্রা বৃত্তা ংত খ্বছি জাহিমে সংক্ষিপ্ত ৰর্ণনাত্মেক গদ্য খ্বা**ই** হৈকূ পদ্য ৰহৈত খ্বছি। ৰাঁশো জাপালক ৰৌদ্ধ ভিক্ষু খ্বা**ই** হৈকূ করি ছলাহ খ্বা**ই** ৰৈহ হৈৰুঁলক প্রণেতা ছথি। জাপালক যাত্রাক ৰর্ণল ও**ই** হৈৰুঁল দ্বাৰা কএলে ছথি। পাঁচটা খ্বন্ৰচ্ছেদ খ্বা**ই** এতৰাঁহি হৈকূ কেৰ ঙুপৰকা সীমা ৰাখী তখলে হৈৰুঁলক খ্বাত্মো ৰক্ষিত ৰহি সকৈত খ্বছি, লীচাঁক সীমা ,১ খ্বন্ৰচ্ছেদ ১ হৈকূ কেৰ, তঁ ৰহৰেঁ কৰত। হৈকূ গদ্য খ্বন্ৰচ্ছেদক খ্বন্তমে ওকৰ চৰমক ৰূপমে ৰহৈত খ্বছি।

ইিপ্পণী: "সেলর্যূ"মে কিৰেজী লৈ হোগ ছৈ খ্বা একৰামে প্রণৃতি, চাল সঁ খ্বাগাঁ হাস্য-ৰ্যংগ্য হোগ ছৈ। মুদা একৰ ফার্মেইট সেহো হাগকূ সল 5/7/5 সিলেৰঁলক হোগ ছৈ। জাপালী সিলেৰঁল খ্বা ভাৰতীয ৰার্ণিক ছন্দ মেল খাগ ছৈ সে 5/7/5 সিলেৰঁল ভেল 5/7/5 ৰর্ণ / খ্বক্ষৰ। সংস্কৃতমে 17 সিলেৰঁলক ৰার্ণিক ছন্দ জগমে 17 ৰর্ণ হোগ ছৈ, খ্বছি- শিখৰিণী, ৰংশপত্রপতিতম, মন্দাক্রা ংতা, হৰিণী, হাৰিণী, লৰদত্তকম্, কোকিলকম্ খ্বা ভাৰাক্রা ংতা। তেঁ 17 সিলেৰঁল লেল 17 ৰর্ণ/ খ্বক্ষৰ লেলহঁ খ্বছি, জে জাপালী সিলেৰঁল (ওঁজী)ক লগ খ্বছি। কিৰেজী মালে ওহল শব্দ জতএসঁ দোসৰ ৰিচাৰ শ্বৰূ হোগত খ্বছি, কিগো ভেল ঋতুসঁ সম্বন্ধী শব্দ। কিৰেজী জাপালীমে পাঁতীক মধ্য ৰা খ্বংতমে খ্বৰেঁ ছগ খ্বা তেসৰ পাঁতীক খ্বংতমে সেহো জখল এ্র পাঠককেঁ প্রাৰম্ভমে ল**ই** খ্বলৈ ছৈ। হাগকূ

জেনা দৃ প্রণ্ঠতিক ঠিত্রকেঁ জোড়ৈত ঋছি একৰা সঁগ ঠিত্র-ঋনংকৰণ রিধা "হৈগা" সেহো জ্যড়ন ঋছি।জাপানমে ৱশ্বৰক ঋাহ্বান ৺নকা/ রাকা প্রার্থনা ৬ ৭ ৬ ৭ ৭ স্বৰূপমে হোগত ঠন জে রাঁদমে ৬ ৭ ৬ ঋা ৭ ৭ দৃ নেখক দ্বাৰা নিখন জাএ নাগন ঋা নর স্বৰূপ প্রাপ্ত কএনক ঋা একৰা ৰেন্গা কহন গেন। রাঁদমে যএহ কএক নেখকক সম্মিনিত সহযোগী রিধা “ৰেন্ক্ব”ক ৰূপমে স্থাপিত ভেন।হৈরূঁনমে রর্ণনাত্মেক গদ্যক সঁগ হাগকূ(5/7/5) রা ৺নকা/রাকা (5/7/5/7/7)মিশ্রিত ৰহৈ ঠৈ। ৱ সভ৺া রিধা রিদেহক ফেসবূঁক গ্রূপপৰ ঋা মৈথিনী হাগকূ রূ্নোগপৰ প্রতিযোগী রাতাররণমে ঙপনব্ধ ঋছি।

রাঁশো জাপানক রৌদ্ধ ভিক্ষু ঋা হৈকূ করি ঠনাহ জাপানক যাত্রাক রর্ণন ঋা ফূজী পহাড় দানকৰ করিতামে খূরঁ ঋরৈএ।

রাঁশোক কিছু হাগকূ এতএ প্রস্তুত ঋছি

রাঁশোক হাগকূ

১.কেৰাক গাছ নগ / জৈ রৌঁস্ত্যঁ হম ঘৃণা কৰৈ ঠী তকৰ ঠেহ্ন/ একটা মসকৈন্থসক কোঢ়ী

২.একটা ঘোড়ো / হমৰ ঋাঁখিকেঁ ঋাকর্ষিত কৰৈএ ঋগ /রঁর্ফযুক্ত কান্হিক ভোৰমে

ঽ.রীতন এক রঁর্খ ঋাৰ / একটা যাত্রীক ঠাহ হমৰ মাথপৰ, / পৃঋাৰক পনহী হমৰ পএৰমে

৪.ঋাৰঁ তখন ঠন্ ঠনী/ রঁর্ফক ঋানংদ নেরাঁক নেন জাধৰি / হম পিছড়ি ক**২** খসি পড়ী

৬.পহিন ঝপসী জাড়ক/ রাঁনৰো ঠাহৈএ/ ছোট সন পৃঋাৰক কোট

৩.ফূজী পর্রতক রঁস্যাত/ ঋপন পঁখামে ঋনলোঁ/ গডো নোকক

ঁউপহাৰ

৭.ৰাঁশোক অন্তিম করিতা জখন ও মৃত্যুশয্যাপৰ ছনাহ- দ্বখিত পড়নোঁ একটা যাত্রা মধ্য/ হমৰ স্বপ্ন ভোথিযাগএ/ স্বখাএন ঘাসক চৌৰীক চাৰূকাত (স্বতংত্র অর্থ আ ভারান্বরাদ, প্রীতি ঠাকুৰ)

অনুনগ্নক ঽ:

দোহা/ ৰোনা/ কুণ্ডনিযা/ ছন্দ রিচাৰ

দোহা

দোহা মাত্রিক ছন্দ অছি। দোহামে দূ পাঁতী আ চারি চৰণ হোগত অছি। পহিন চৰণমে ১ঽ,দোসৰ চৰণমে ১১,তেসৰ চৰণমে ১ঽআ চাৰিম চৰণমে ১১ মাত্রা হোগত অছি। পহিন আ তেসৰ চৰণক আৰম্ভ জগণসঁ (জগণ U। U) নৈ হএত আ দোসৰ আ চাৰিম চৰণ অন্ত হএত দীর্ঘ-হ্রস্বসঁ।

ৰোনা

ৰোনা সেহো মাত্রিক ছন্দ অছি। ৰোনামে চারি পাঁতী আ আঠ চৰণ হোগত অছি। পহিন চৰণমে ১১, দোসৰ চৰণমে ১ঽ, তেসৰ চৰণমে ১১ আ চাৰিম চৰণমে ১ঽ মাত্রা, পাঁচম চৰণমে ১১, ছঅম চৰণমে ১ঽ মাত্রা হোগত অছি। সভ পাঁতীক পহিন চৰণক অন্তমে দীর্ঘ-হ্রস্ব, রা হ্রস্ব-হ্রস্ব-হ্রস্ব হোগত অছি। সভ পাঁতীক দোসৰ চৰণক অন্তমে চারিটা হ্রস্ব, রা দূটা দীর্ঘ, রা দীর্ঘ-হ্রস্ব-হ্রস্ব (ভগণ । U U), রা হ্রস্ব-হ্রস্ব-দীর্ঘ (সগণ U U ।) হোগত অছি। ৰোনাক প্রাৰম্ভ হ্রস্ব-দীর্ঘ-হ্রস্বসঁ নৈ কৰূ।

কুণ্ডনিযা

দোহা আ ৰোনাক কুণ্ডনী (মিশ্রণ) ভেন কুণ্ডনিযা। দোহা নিখ দিযৌ,

ফেৰ দোহাক অন্তিম চৰণকেঁ (১১ মাত্ৰা ৰঁনা) ৰোনাক পহিনে চৰণ ৰঁনা দিযৌ (পুনৰাবৃত্তি) আ ফেৰ ৰোনা জোড়ু। খানী এ ধ্যান ৰাখূ জে দোহাক পহিনে চৰণক পহিনে শব্দ আ ৰোনাক অন্তিম চৰণক অন্তিম শব্দ এক্কে ৰহএ। ৰুণ্ডনিযাক পহিনে শব্দ আ অন্তিম শব্দ এক্কে হোএএ। ৰুণ্ডনিযাক চাৰিম আ পাঁচম চৰণ সেহো এক্কে হোএএ।

ছন্দ ৰিচাৰ

সাহিত্যক দূ ৰিধা অছি গদ্য আ পদ্য।ছন্দোৰদ্ধ ৰচনা পদ্য কহবৈত অছি-অন্যথা ও গদ্য থীক। ছন্দ মানে ভেল-এহন ৰচনা জে আনন্দ প্ৰদান কৰএ।

ছন্দ দূ প্ৰকাৰক অছি।মাত্ৰিক আ ৰাৰ্ণিক।

মাত্ৰিক গণনা

মৈথিনীক উচ্চাৰণ নিৰ্দেশ আ হ্ৰস্ব-দীৰ্ঘ ৰিচাৰপৰ আউ।

শাস্ত্ৰমে প্ৰযুক্ত 'গুৰু' আ 'নঘু' ছঁদক পৰিচয প্ৰাপ্ত কৰূ।

তেৰহ টা স্বৰ ৰৰ্ণমে অ,ও,উ,ঋ,নৃ - হ্ৰস্ব আৰ আ,ঈ,ঊ,ৠ,এ.ঐ,ও,ঔ- দীৰ্ঘ স্বৰ অছি।

এ স্বৰ ৰৰ্ণ জখন ৰ্যংজন ৰৰ্ণক সঁগ জুড়ি জাএত অছি তঁ ওকৰাসঁ 'গুণিতাক্ষৰ' ৰঁনৈত অছি।

ক্+অ= ক,

ক্+আ=কা ।

এক স্বৰ মাত্রা আকি এক গণিতাক্ষৰকেঁ এক ‘অক্ষৰ’ কহল জাগত অছি। কোনো ব্যঁজন মাত্রকেঁ অক্ষৰ নহি মানল জাগত অছি- জেনা ‘অরাক্’ শব্দমে দূ টা অক্ষৰ অছি, অ, রা ।

১. সভটা হ্রস্ব স্বৰ আ হ্রস্ব যুক্ত গণিতাক্ষৰ ‘লঘু’ মানল জাগত অছি। একৰা ঊপৰ U লিখি একৰ সংকেত দেল জাগত অছি।

২. সভটা দীৰ্ঘ স্বৰ আৰ দীৰ্ঘ স্বৰ যুক্ত গণিতাক্ষৰ ‘গুৰু’ মানল জাগত অছি, আ একৰ সংকেত অছি, ঊপৰমে একটা ছোট্ট -।

৩. অনুস্বাৰ কিংরা রিসৰ্গযুক্ত সভ অক্ষৰ গুৰু মানল জাগত অছি।

৪. কোনো অক্ষৰক বাঁদ সংযুক্তাক্ষৰ কিংরা ব্যঁজন মাত্র ৰহলাসঁ ওহি অক্ষৰকেঁ গুৰু মানল জাগত অছি। জেনা- অত্, সত্ম। এহিমে অ আ স দুনূ গুৰু অছি।

জেনা কহল গেল অছি জে অনুস্বাৰ আ রিসৰ্গযুক্ত ভেলাসঁ দীৰ্ঘ হোএত তহিনা আৰ্ঁ কহল জা ৰহল অছি জে চন্দ্ৰবিঁন্দু আ হ্রস্বক মেল হ্রস্ব হোএত।
মানে চন্দ্ৰবিঁন্দু+হ্রস্ব স্বৰ= এক মাত্রা

সংযুক্তাক্ষৰ: এতএ মাত্রা গানল জাএত এহি তৰহেঁ:-

ক্ত্তি= ক্ + ৎ + তি = 0+0+১= ১

ক্ত্তী= ক্ + ৎ + তী = 0+0+২= ২

ক্ষ= ক্ + ষ= 0+১

ত্র= ৎ + ৰ= 0+১

জ্ঞ= জ্ + ঞ= 0+১

শ্র= শ্ + ৰ= 0+১

স্র= স্ +ৰ= 0+১

শৃ =শ্ +ঋ= 0+১

ত্ব= ৎ +র= 0+১

ত্ত্ব= ৎ + ৎ + র= 0 + 0 + ১

হ্রস্ব + **ই** = ১ + 0

অ রা দীর্ঘক ৰাঁদ ৰিঁকাৰীক প্রযোগ নহি হোইত অছি জেনা দিঅ**ই** আ**ই** ও**ই** (দোষপূর্ণ প্রযোগ)। হঁ ব্যংজন+অ গণিতাক্ষরক ৰাঁদ ৰিঁকাৰী দ**ই** সকৈ ছী।

হ্রস্ব + চন্দ্ৰবিঁন্দু= ১+0

দীর্ঘ+ চন্দ্ৰবিঁন্দু= ২+0

জেনা হঁসন= ১+১+১

সাঁস= ২+১

ৰিঁকাৰী আ চন্দ্ৰবিঁন্দুক গণনা শূন্য হোএত।

জা ক**ই** = ২+১

ক্ =0

ক= ক্ +অ= 0+১

কিএক তঁ ক কেঁ ক্ পঢ়ৰাঁক প্রবৃত্তি মৈথিলীমে আবিঁ গেল তেঁ ৰিঁকাৰী দেৰাঁক আৱশ্যকতা পড়ল, দীর্ঘ স্বৰমে এহন আৱশ্যকতা

নহি অছি।

U- হ্রস্বক চেন্হ
I- দীর্ঘক চেন্হ

এক দীর্ঘ I =দূটা হ্রস্ব U

বার্ণিক গণনা

সংযুক্তাক্ষরকেঁ এক গানূ আ হলন্তক/ বিঁকাৰীক/ একাৰ আকাৰ আদিক গণনা নহি কৰূ। বার্ণিক ছন্দক পৰিচয় লিখূ। এহিমে অক্ষৰ গণনা মাত্র হোএত অছি। হলংতযুক্ত অক্ষৰকেঁ নহি গানল জাএত অছি। একাৰ উকাৰ এত্যাদি যুক্ত অক্ষৰকেঁ ওহিনা এক গানল জাএত অছি জেনা সংযুক্তাক্ষৰকেঁ। সংগহি অ সঁ হ কেঁ সেহো এক গানল জাএত অছি।দ্বিমানক কোনো অক্ষৰ নহি হোএচ।মুখ্য তীনটা বিন্দু যাদি ৰাখূ-

1.হলংতযুক্ত অক্ষৰ-0
2.সংযুক্ত অক্ষৰ-1
3.অক্ষৰ অ সঁ হ -1 প্রত্যেক।

আৰ্ঁ পহিল উদাহৰণ দেখূ

এ অৰদৰাক মেঘ নহি মানত ৰহত ৰঁৰসি কে=1+5+2+2+3+3+3+1=20 মাত্রা

𑒂𑒥 𑒠𑒼𑒮𑒩 𑒅𑒠𑒰𑒯𑒩𑒝 𑒠𑒹𑒐𑒴
𑒣𑒬𑓂𑒔𑒰𑒞𑓂=2 𑒧𑒰𑒞𑓂𑒩𑒰

𑒂𑒥 𑒞𑒹𑒮𑒩 𑒅𑒠𑒰𑒯𑒩𑒝 𑒠𑒹𑒐𑒴
𑒂𑒥=2 𑒧𑒰𑒞𑓂𑒩𑒰

𑒂𑒥 𑒔𑒰𑒩𑒱𑒧 𑒅𑒠𑒰𑒯𑒩𑒝 𑒠𑒹𑒐𑒴
𑒮𑓂𑒏𑓂𑒩𑒱𑒣𑓂𑒙𑓂=2 𑒧𑒰𑒞𑓂𑒩𑒰

𑒧𑒳𑒐𑓂𑒨 𑒫𑒻𑒠𑒱𑒏 𑒕𑒢𑓂𑒠 𑒮𑒰𑒞 𑒁𑒕𑒱-𑒑𑒰𑒨𑒞𑓂𑒩𑒲,𑒅𑒭𑓂𑒝𑒱𑒏𑓂 ,𑒁𑒢𑒳𑒭𑓂𑒙𑒳𑒣𑓂 ,𑒥𑒵𑒯𑒞𑒲,𑒣𑒓𑓂𑒏𑓂𑒞𑒱,𑒞𑓂𑒩𑒱𑒭𑓂𑒙𑒳𑒣𑓂 𑒂 𑒖𑒑𑒞𑒲। 𑒬𑒹𑒭 𑒍𑒏𑒩 𑒦𑒹𑒠 𑒁𑒕𑒱 𑒁𑒞𑒱𑒕𑒢𑓂𑒠 𑒂 𑒫𑒱𑒕𑒢𑓂𑒠। 𑒕𑒢𑓂𑒠𑒏𑒹𑒿 𑒁𑒏𑓂𑒭𑒩𑒮𑒿 𑒔𑒱𑒢𑓂𑒯𑒪 𑒖𑒰𑒃𑒞 𑒁𑒕𑒱। 𑒨𑒠𑒱 𑒁𑒏𑓂𑒭𑒩 𑒣𑒴𑒩𑒰 𑒢𑒯𑒱 𑒦𑒹𑒪𑒞𑒿 𑒋𑒏 𑒂𑒏𑒱 𑒠𑒴 𑒁𑒏𑓂𑒭𑒩 𑒣𑓂𑒩𑒞𑓂𑒨𑒹𑒏 𑒣𑒰𑒠𑒧𑒹 𑒥𑒜𑓃𑒰 𑒪𑒹𑒪 𑒖𑒰𑒃𑒞 𑒁𑒕𑒱।𑒨 𑒂
𑒫 𑒏𑒹𑒩 𑒮𑓀𑒨𑒳𑒏𑓂𑒞𑒰𑒏𑓂𑒭𑒩𑒏𑒹𑒿 𑒏𑓂𑒩𑒧𑒬𑓁 𑒃 𑒂 𑒅 𑒪𑒑𑒰 𑒏𑒨 𑒁𑒪𑒑 𑒏𑒋𑒪 𑒖𑒰𑒃𑒞 𑒁𑒕𑒱।𑒖𑒹𑒢𑒰-
𑒫𑒩𑒹𑒝𑓂𑒨𑒧𑓂=𑒫𑒩𑒹𑒝𑒱𑒨𑒧𑓂
𑒮𑓂𑒫𑓁= 𑒮𑒳𑒫𑓁
𑒑𑒳𑒝 𑒂 𑒫𑒵𑒠𑓂𑒡𑒱𑒏𑒹𑒿 𑒁𑒪𑒑 𑒏𑒨𑒏𑒹𑒿 𑒮𑒹𑒯𑒼 𑒁𑒏𑓂𑒭𑒩 𑒣𑒴𑒩 𑒏𑒨 𑒮𑒏𑒻𑒞 𑒕𑒲।
𑒋= 𑒁 + 𑒃
𑒍= 𑒁 + 𑒅
𑒌= 𑒁/𑒂 + 𑒋
𑒎= 𑒁/𑒂 + 𑒍

सवन वार्णिक छन्दमे ह्रस्व आ दीर्घक विचार नै राखल जाइए। मुदा वार्णिक छन्दमे ह्रस्व आ दीर्घक विचार राखल जा सकैत अछि, कारण वैदिक वर्णवृत्तमे बादमे वार्णिक छन्दमे ई विचार शुरू भइ गेल छल:- जेना

तकैत रहैत छी ऐ मेघ दिस

तकैत (ह्रस्व+दीर्घ+दीर्घ)- वर्णक संख्या-तीन

रहैत (ह्रस्व+दीर्घ+ह्रस्व)- वर्णक संख्या-तीन

छी (दीर्घ) वर्णक संख्या-एक

ऐ (दीर्घ) वर्णक संख्या-एक

मेघ (दीर्घ+ह्रस्व) वर्णक संख्या-दू

दिस (ह्रस्व+ह्रस्व) वर्णक संख्या-दू

मात्रिक छन्दमे द्विकल, त्रिकल, चतुष्कल, पञ्चकल आ षट्कल अन्तर्गत एक वर्ण (एकटा दीर्घ) सँ छह वर्ण (छहटा ह्रस्व) धरि भइ सकैए।

द्विकलमे- कुल मात्रा दू हएत, से एकटा दीर्घ वा दूटा ह्रस्व हएत।

त्रिकलमे कुल मात्रा तीन हएत- ह्रस्व+दीर्घ, दीर्घ+ह्रस्व आ ह्रस्व+ह्रस्व+ह्रस्व; ऐ तीन क्रममे।

चतुष्कलमे कुल मात्रा चारि; पञ्चकलमे पाँच; षट्कलमे छह मात्रा हएत।

वार्णिक छन्द तीन-तीन वर्णक आठ प्रकारक होइत अछि जे “यमाताराजभानसलगम्” सूत्रसँ मोन राखि सकै छी।

𑒂𑒥 𑒏𑒞𑒹𑒏 𑒣𑒰𑒠 𑒂 𑒏𑒞𑓄 𑒨𑒞𑒱,𑒁𑒢𑓂𑒞𑓂𑒨𑒰𑒢𑒳𑒣𑓂𑒩𑒰𑒮 𑒠𑒹𑒥𑒰𑒏 𑒁𑒕𑒱; 𑒏𑒼𑒢 𑒞𑒩𑒯𑒹𑒿 𑒏𑓂𑒩𑒧 𑒥𑒢𑒹𑒥𑒰𑒏 𑒁𑒕𑒱 𑒮𑒹 𑒁𑒯𑒰𑒿 𑒮𑓂𑒫𑒨𑓀 𑒫𑒰𑒩𑓂𑒝𑒱𑒏/ 𑒧𑒰𑒞𑓂𑒩𑒱𑒏 𑒂𑒡𑒰𑒩𑒣𑒩 𑒏𑓄 𑒮𑒏𑒻 𑒕𑒲, 𑒂 𑒫𑒱𑒫𑒱𑒡𑒞𑒰 𑒂𑒢𑒱 𑒮𑒏𑒻 𑒕𑒲।

𑒫𑒩𑓂𑒝 𑒕𑒢𑓂𑒠𑒧𑒹 𑒞𑒲𑒢-𑒞𑒲𑒢 𑒁𑒏𑓂𑒭𑒩𑒏 𑒮𑒧𑒴𑒯𑒏𑒹𑒿 𑒋𑒏 𑒑𑒝 𑒏𑒯𑒪 𑒖𑒰𑒃𑒞 𑒁𑒕𑒱। 𑒄 𑒂𑒚 𑒙𑒰 𑒁𑒕𑒱-

𑒨𑒑𑒝 UII

𑒩𑒑𑒝 IUI

𑒞𑒑𑒝 II U

𑒦𑒑𑒝 I U U

𑒖𑒑𑒝 UI U

𑒮𑒑𑒝 U U I

𑒧𑒑𑒝 III

𑒢𑒑𑒝 U U U

𑒋𑒯𑒱 𑒂𑒚𑒏 𑒁𑒞𑒱𑒩𑒱𑒏𑓂𑒞 𑒠𑒴𑒙𑒰 𑒂𑒩 𑒑𑒝 𑒁𑒕𑒱- 𑒑 / 𑒪

𑒑- 𑒑𑒝 𑒋𑒏𑒪 𑒠𑒲𑒩𑓂𑒒 I

𑒪- 𑒑𑒝 𑒋𑒏𑒪 𑒯𑓂𑒩𑒮𑓂𑒫 U

𑒋𑒏 𑒮𑒴𑒞𑓂𑒩- 𑒂𑒚𑒼 𑒑𑒝𑒏𑒹𑒿 𑒧𑒼𑒢 𑒩𑒐𑒥𑒰 𑒪𑒹𑒪:-

𑒨𑒧𑒰𑒞𑒰𑒩𑒰𑒖𑒦𑒰𑒢𑒮𑒪𑒑𑒧𑓂

𑒂𑒥 𑒋𑒯𑒱 𑒮𑒴𑒞𑓂𑒩𑒏𑒹𑒿 𑒞𑒼𑒛𑓃𑒴-

𑒨𑒧𑒰𑒞𑒰 UII = 𑒨𑒑𑒝

𑒧𑒰𑒞𑒰𑒩𑒰 III = 𑒧𑒑𑒝

𑒞𑒰𑒩𑒰𑒖 II U = 𑒞𑒑𑒝

𑒩𑒰𑒖𑒦𑒰 IUI = 𑒩𑒑𑒝

জভান U। U = জগণ

ভানস । U U = ভগণ

নসন U U U = নগণ

সনগম্ U U । = সগণ

৪

নাট্য সাহিত্য, সমানান্তৰ মৈথিলী নাটক আ ৰংগমংচ; আ নাট্য সাহিত্যক সমীক্ষাশাস্ত্ৰ

মৈথিলী নাটকক একটা সমানান্তৰ দুনিয়াঁ

ৰামখেলাৱন মণ্ডল গাম- কটঘটৰা, প্ৰখণ্ড– শিৰাজীনগৰ, জিলা-

সমস্তীপুৰ, হিনকে সংগ রিঁন্দেশ্বৰ মণ্ডন সেহো ছনাহ। ডঠৈত মৈথিনী কোৰস আ মাঁ গৈ মাঁ তূঁ হমৰা রঁদূক মংগা দে কি হম তঁ মাঁ সিপাহী হেরৈঁ- এখনো নোককেঁ মা েন ছন্হি। ঐ মংডনী দ্বাৰা ৰেশমা-চূহড়, শীত-রসন্ত, আনহোর্ডদন, নষ্টুআ দযান ওা সভ পদ্য নাটিকা প্রস্তুত কএন জাগত ছন। পূর্ণিযাসঁ পিআ দেসাঁতৰ (মৈথিনী রিঁদেসিযা)ক টীম স্বপৌন-সহৰসা-সমস্তীপুৰ আদি ঠাম অরৈঁত ছন। হমন দমন নাটিকা হোগত ছন। ৰামৰক্ষা চৌধৰী নাট্যকনা পৰিষদ, গ্রাম- গাযঘাট, পংচাযত কৰিযন, পো. রৈদ্যনাথপুৰ, জিনা-সমস্তীপুৰ রিদ্যাপতি নাটক গোৰখপুৰ ধৰি খেনাএন ছন। ঐ মংডনী দ্বাৰা প্রস্তুত অন্য নাটক অছি- নৌংগিযা মেৰচাগ, রিদ্যাপতি, চীনীক নন্থু আ রঁসাত।

অংকিযা নাটমে প্রদর্শন তত্ত্বক প্রধানতা ছন। কীর্তনিযাঁ এক তৰহেঁ সংগীতক ছন আ এতৌ অভিনয তত্ত্বক প্রধানতা ছন। অংকীযা নাটকক প্রাৰম্ভ মৃদংগ রাদনসঁ হোগত ছন।

সভ সাহিত্যিক রিধা দূ প্রকাৰক হোগত অছি। নোকধর্মী আ নাট্যধর্মী, নোকধর্মী ভেন গ্রাম্য আ নাট্যধর্মী ভেন শাস্ত্ৰীয উক্তি। গ্রাম্য মানে ভেন কৃত্রিমতাক অরহেনেনা মুদা অজ্ঞানতারশ কিছু গোটে একৰা গামমে হোগরঁনা নাটক রূঝৈ ছথি, আ রূঝৈ ছথি জে গমৈযা নাটক দৰ্ঁ হোগ ছৈ। নোকধর্মীমে স্বভারক অভিনযমে প্রধানতা ৰহৈত অছি, নোকক ক্রিযাক প্রধানতা ৰহৈত অছি, সৰন আংগিক প্রদর্শন হোগত অছি, আ ঐ মে পাত্রক সে ও স্ত্ৰী দঅএ রা পুৰুষ, তকৰ সংখ্যা রঁহু রেঁসী ৰহৈত অছি। নাট্যধর্মীমে রাণী মোনে-মোন, সংকেতসঁ, আকাশরাণী গন্যাদি দ্বাৰা হোগএ আ নৃত্যক সমারেশসঁ, রাক্যমে রিনক্ষণতাসঁ, ৰাগরঁনা সংগীতসঁ, আ সাধাৰণ

পাত্রক অনারেঁ দিব্য পাত্রক আগমন সেহো ঐমে ৰহৈএ। কোনো নির্জীর/ রা জন্তু সেহো সংরাদ কৰ**ই** নগৈএ, এক পাত্রক উৰ্নে-ষ্টিপন ৰোন, সুখ দুখক আরেগ সংগীতক মাধ্যমসঁ রঁঢ়াওন জাগএ। রৈদিক আখ্যান, জাতক কথা, ঐশপ ফেৰঁন্স, পংচতংত্র আ হিতোপদেশ আ সংগ-সংগ চনৈত ৰহন নোকগাথা সভ। সভ ঠাম অভিজাত্য রর্গক কথাক সংগ নোকগাথা ৰহিতে অছি। ঋগৱেদক শিথিৰ, দূনেভ, গন্দৰ আদি শব্দ জনভাষাক সাহিত্যীকৰণক প্রমাণ অছি। ওনা একৰ প্রাৰম্ভিক প্রযোগ অশোকক অভিনেখসঁ তেৰহম শতাব্দী ঙ্র. ধৰি ভেটৈ জাএত মুদা পাৰিভাষিক ৰূপমে জগ প্রাকৃতক এতএ ঠঠা ভ**ই** ৰহন অছি ও পহিন ঙ্র.সঁ ছঠম ঙ্র. ধৰি সাহিত্যক ভাষা দূ অর্থে ৰহন, পহিন সংস্কৃত সাহিত্যক নাটকমে জন সামান্য আ স্ত্ৰী পাত্র নেন শৌৰসেনী, মহাৰাষ্ট্ৰী আ মাগধীক (রৰৰুচি চাৰিম প্রাকৃতমে পৈশাচীক নাম জোড়ৈ ছথি) প্রযোগ সেহো ভেন (কানিদাসক অভিজ্ঞান শাকুন্তনম্, মানৱিকাগ্নিমিত্রম্, শূদ্রকক মৃচ্ছকটিকম্, শ্রীহর্ষক ৰত্নারনী, ভরভূতিক উত্তৰৰামচৰিত, রিশাখাদত্তক মুদ্রাৰাক্ষস) আ দোসৰ জে ফেৰ ঐ প্রাকৃত সভমে সাহিত্যক নির্মাণ স্বতংত্র ৰূপেঁ হোমএ নাগন। ফেৰ ঐ প্রাকৃত ভাষাকেঁ সেহো ব্যাকৰণমে রাঁন্হন গেন আ তখন ঙ্র ভাষা অনংকৃত হোমএ নাগন আ অপভ্রংশ আ অরহট্টক প্রযোগ নোক কৰএ নগনাহ, ওনা অপভ্রংশ প্রাকৃতক সংগ প্রযোগ হোগত ৰহএ, তকৰ প্রমাণ সেহো উপনব্ধ অছি। মোটা-মোটী *গদ্য* নেন শৌৰসেনী, *পদ্য* নেন মহাৰাষ্ট্ৰী আ ধার্মিক সাহিত্য নেন মাগধী-অর্ধমাগধীক প্রযোগ ভেন। নাটকমে স্ত্ৰী-রিদূষক রঁজৈত ৰহথি শৌৰসেনীমে, মুদা *পদ্য* গারঁথি মহাৰাষ্ট্ৰীমে, নাটকক তথাকথিত নিম্ন শ্রেণীক

নোক মাগধী রঁজৈত ছনাহ।

মৈথিনী নাট্য সাহিত্য ঋা নাট্য সাহিত্যক সমীক্ষাশাস্ত্ৰ

রঁচা ঋা পৈঘ নাটকসঁ শিক্ষা নৈএ, নোককেঁ ঋা রাতারৰণকেঁ বুঁঝরাঁক প্রযাস কৰৈএ। মন্দিৰক ঙত্সের ঋা ৰাজাক প্রাসাদমে হোগরঁনা নাটক স্বতংত্র ভই গেন ঋা একৰ ঙপযোগ রা ঋন্বপ্রযোগ দোসৰ রিষযকেঁ পঢ়েরাঁমে সেহো হোমএ নাগন। দোসৰ রিষযক রিশেষজ্ঞক সহভাগিতা ঋারশ্যক ভই গেন। স্বতংত্র ৰূপেঁ সেহো ঙ্র রিষয ঋছি ঋা একৰ ঋন্বপ্রযোগ সেহো কএন জাগত ঋছি। পাৰম্পৰিক নাটক পেশেরৰ নাটকসঁ জ্বড়ত, ঙদাহৰণ স্বৰূপ কএনে গেন নাটক, মংচক সাজসজ্জা, ঋা ঋসন নাটকক মংচন ৰংগমংচক ঙতিহাস রঁনত। মুদা ঐ সঁ পহিনে ৰংগমংচক প্রাৰম্ভিক জ্ঞানক সংগ নাটক পঢ়রাঁক ঋাদতিক রিকসিত ভেনাগ সেহো ঋারশ্যক ঋছি। ঋা সে পঢ়রাঁ কান একৰ মংচ প্ররঁঞ্চন ঋা ঋভিনযক দৃষ্টিসঁ তকৰ রিশ্লেষণ সেহো ঋারশ্যক ঋছি। রঁচা ঋা পৈঘ নাটক ঋা ৰংগমংচসঁ জ্বড়ত তঁ জিম্মেরাৰ নাগৰিক রঁনত, ঋার্থিক ৰূপেঁ ঋাত্মে-নির্ভৰ রঁনত ঋা সক্রিয নাগৰিক সেহো রঁনত।

নাট্য শাস্ত্ৰমে রর্ণন ঋছি জে নাটকক ঙৎপত্তি গন্দ্ৰক ধ্বজা ঙত্সেরসঁ ভেন। নাট্য শাস্ত্ৰ নাটককেঁ দূ প্রকাৰমে ১.ঋমৃত মংথন ঋা ২.শিরক ত্রিপুৰদাহ, মানৈত ঋছি। এহেন নগভগ দস টা দৃশ্য রা ৰূপকক প্রকাৰ ভৰত নগ ছনাহ্নি (দশৰূপক) ঋা ওগমে নৃত্য, সংগীত ঋা ঋভিনয সম্মিনিত ছন; ঋা ঐ দশৰূপকক ঋতিৰিক্ত শ্রব্য গীত সভ সেহো ছন।

পাঁচম শতাব্দী ঙ্র. পূ. মে পাণিনী শিনানিন্ ঋা কৃশাশ্বক চর্চা কৰৈ ছথি জে নট সূত্ৰক সংকনন কেনে ৰহথি। নট মানে ঋভিনেতা ঋা

ৰংগ মানে ৰংগমংচ। নষ্টক পৰ্যাযৰাঠী হোওত খছি, ভৰত, শিনানিন্ খা গ্ৰশাশ্ব!

মৈথিনী নাষ্টক জে খাগ ধৰি মাত্ৰ নৃত্য-সংগীতসঁ ৰেশী খা ঠিত্ৰকনা খা দস্তকাৰীসঁ মামূনী ৰূপসঁ জ্বড়ন ছন, সে সমানান্তৰ ৰংগমংঠক হস্তক্ষেপক কাৰণ খাৰ্ব ভৌতিকী, জীৱ রিজ্ঞান, গতিহাস, ভূগোন, খা সাহিত্যসঁ সেহো জ্বড়ি ৰহন খছি, তকৰ খাৰ প্ৰযাস হেৰাক ঠাহী।

জ্যোতিৰীশ্বৰক ধূৰ্তসমাগম, রিদ্যাপতিক গোৰক্ষরিজয, কীৰ্তনিঞা নাষ্টক, খংকীযানাষ্ট, মুংশী ৰঘুনন্দন দাসক মিথিনা নাষ্টক, জীৱন ঝাক সুন্দৰ সংযোগ, গ্ৰশনাথ ঝাক ঠীনীক নজ্বু, গোরিন্দ ঝাক ৰ্বসাত, মণিপদ্মক তেসৰ কনিযাঁ, নঠিকেতাজীক "নাযকক নাম জীৱন, এক ছন ৰাজা", শ্ৰীশজীক পুৰুষাৰ্থ, সুধাংশু শেখৰ ঠৌধৰীক ভফাওত ঠাহক জিনগী, ৰাম ভৰোস কাপড়ি ভ্ৰমৰক মহিষাসুৰ মুৰ্দাৰ্বাদ, গংগেশ গুংজনক বুঁধিৰ্বধিযা, নঠিকেতাক নো এণ্ট্ৰী: মা প্ৰরিশ; মানে জ্যোতিৰীশ্বৰক ধূৰ্তসমাগমক খৰ্বসৰ্ডিষ্টী সঁ নঠিকেতাক নো এণ্ট্ৰী: মা প্ৰরিশ ক উত্তৰ খাধুনিক খৰ্বসৰ্ডিষ্টী; মৈথিনী নাষ্টকক একষ্টা বৃত্ত সম্পূৰ্ণ ভেন।

উত্তৰ খাধুনিকতাক নক্ষণ: একে গোষ্টেক কএক তৰহক ঠৰিত্ৰ নিকনি ৰ্বাহৰ খৰৈত খছি, কোনো ঘষ্টনাক সম্পূৰ্ণ খৰ্থ নৈ নাগি পৰৈত খছি, সত্য কখন খসত্য ভ**ই** জাএত তকৰ কোনো ঠেকান নৈ। উত্তৰ খাধুনিকতাক সতহী ঠিন্তন খা তেহন ঠৰিত্ৰ সভক ভৰমাৰ নাগন খছি, খাশাৰাদিতা তঁ নহিএ খছি মুদা নিৰাশাৰাদিতা সেহো নৈ খছি। জে খছি তঁ সে খছি ৰ্বতহপনী, কোনো ঠীজ এক তৰহেঁ নৈ কএক তৰহেঁ সোঠন জা সকৈত খছি-

ও্র দৃষ্টিকোণ রিদ্যমান অছি। কাৰণ, নিযন্ত্ৰণ আ যোজনাক উত্তৰ পৰিণামপৰ রিশ্বাস নৈ, রৰন সংযোগক উত্তৰ পৰিণামপৰ রেঁশী রিশ্বাস দর্শাওন জাগত অছি। গণতাংত্রিক আ নাৰীরাদী দৃষ্টিকোণ আ নান ঝংডা আদিক রিচাৰধাৰাক সংগে প্রতীকক ৰূপমে হাস-পৰিহাস সোঝাঁ অরেঁত অছি, তেঁ নাৰীরাদ আ মার্ক্সরাদ উত্তৰ আধুনিক দৃষ্টিকোণক রিৰোধ কেনক অছি। নীক-খৰার্ক ভারনা ৰহি-ৰহি খতম হোগত ৰহৈত অছি। সভ মুখৌটামে ৰহি জীরিঁ ৰহন ছথি।

ভাৰত আ পাশ্চাত্য নাট্য সিদ্ধা ংতক তুলনাত্মেক অধ্যযনসঁ ও্র জ্ঞাত হোগত অছি জে মানরক চিন্তন ভৌগোনিক দূৰীকক অছৈত কতেক সমানতা নেনে ৰহৈত অছি। ভাৰতীয নাট্যশাস্ত্ৰ মুখ্যতঃ ভৰতক “নাট্যশাস্ত্ৰ” আ ধনংজযক দশৰূপকপৰ আধাৰিত অছি। পাশ্চাত্য নাট্যশাস্ত্ৰক প্রামাণিক গ্রংথ অছি অৰস্তূক “কাব্যশাস্ত্ৰ”। ভৰত নাট্যকেঁ “ঞৃতানুসাৰ” “ভারানুকাৰ” কহৈত ছথি, ধনংজয অরস্থাক অনুঞৃতিকেঁ নাট্য কহৈত ছথি। ভাৰতীয সাহিত্যশাস্ত্ৰমে অনুকৰণ নষ্ট কর্ম অছি, করি কর্ম নৈ। পশ্চিমমে অনুকৰণ কর্ম থিক করি কর্ম, নষ্টক কতৌ চৰচা নৈ অছি। অৰস্তূ নাষ্টকমে কথানকপৰ রিশেষ রঁন দৈ ছথি। ট্রেজেডীমে কথানক কেৰ সংগ চৰিত্র-চিত্রণ, পদ-ৰচনা, রিচাৰ তত্ত্ব, দৃশ্য রিধান আ গীত ৰহৈত অছি। ভৰত কহৈত ছথি জে নাযকসঁ সংরঁধিত কথারস্তু আধিকাৰিক আ আধিকাৰিক কথারস্তুকেঁ সহাযতা পহুঁচারঁএরঁনা কথা প্রাসংগিক কহন জাএত। মুদা সভ নাষ্টকমে প্রাসংগিক কথারস্তু হুঅএ সে আরশ্যক নৈ, নো এণ্ট্ৰী: মা প্ররিশ নাম্না উত্তৰ-আধুনিক নাষ্টকমে নহিযে কোনো তেহন আধিকাৰিক কথারস্তু অছি আ

নহিযে কোনো প্রাসাংগিক, কাৰণ ঐমে নাযক কোনো সর্বমান্য নাযক নৈ অছি। কোনো পাত্র কমজোৰ নৈ ছথি আ সময-পৰিস্থিতিপৰ ৰিৰ্ৱাৰ্ডন্ড কৰৈত ছথি। কথা ইতিবৃত্তিক দৃষ্টিসঁ প্রখ্যাত, উৎপাদ্য আ মিশ্র তীন প্রকাৰক হোইত অছি। প্রখ্যাত কথা ইতিহাস পুৰাণসঁ লেল জাইত অছি আ উৎপাদ্য কল্পিত হোইত অছি। মিশ্রমে দুনূক মেল হোইত অছি। অৱস্থু কথানককেঁ সৰল আ জটিল দূ প্রকাৰক মানৈত ছথি। অৱস্থু ইতিবৃত্তকেঁ দন্তকথা, কল্পনা আ ইতিহাস ঐ তীন প্রকাৰসঁ সম্বন্ধিত মানৈত ছথি। অৱস্থুক ট্রেজেডীক চৰিত্র যশস্বী আ কুলীন ছথি- সৎ অসৎ কেৰ মিশ্রণ। ভৰত নৃত্য সংগীতক প্রেমীকেঁ ধীৰললিত, শান্ত প্রকৃতিকেঁ ধীৰপ্রশান্ত, ক্ষত্রিয প্রবৃত্তিকেঁ ধীৰোদত্ত আ ঈর্ষ্যালুকেঁ ধীৰোদ্ধত্ত কহৈত ছথি। ভাৰতীয সিদ্ধাংত কার্যক আৰম্ভ, প্রযত্ন, প্রাপ্ত্যাশা, নিযতাপ্তি আ ফলাগম ধৰিক পাঁচ টা অৱস্থাক ৰ্ণন কৰৈত অছি। প্রাপ্ত্যাশামে ফল প্রাপ্তিক প্রতি নিৰাশা অৱৈত অছি তঁ নিযতাপ্তিমে ফল প্রাপ্তিক আশা ঘুৰি অৱৈত অছি। পাশ্চাত্য সিদ্ধাংতমে অছি আৰম্ভ, কার্য-ৰিকাস, চৰম ঘটনা, নিগতি আ অন্তিম ফল। প্রথম তীন অৱস্থামে ওঝৰাহটি অৱৈত অছি, অন্তিম দূ মে সোঝৰাহটি। কার্যাৰম্ভাক পংচ ৰিভাজন- ৰীযা, ৰিন্দু, পতাকা, প্রকৰী আ কার্য অছি। পতাকা আ প্রকৰী অৱান্তৰ কথামে হোইত অছি। ৰীআক ৰিকসিত ৰূপ কার্য অছি, অৱস্থু একৰা ৰীআ, মধ্য আ অৱসান কহৈত ছথি। আৰ্ৱ আউ সন্ধিপৰ, মুখ-সন্ধি ভেল ৰীজ আ আৰম্ভকেঁ জোড়এৰ্ৱলা, প্রতিমুখ-সন্ধি ভেল ৰিন্দু আ প্রযত্নকেঁ জোড়এৰ্ৱলা, গর্ভসন্ধি ভেল পতাকা আ প্রাপ্ত্যাশাকেঁ জোড়এৰ্ৱলা, ৰিমর্শ সন্ধি ভেল প্রকৰী আ নিযতাপ্তিকেঁ জোড়এৰ্ৱলা আ নির্ৱহণ

সন্ধি ভেন ফনাগম আ কার্যকেঁ জোড়এৰঁনা। পাশ্চাত্য সিদ্ধাংত স্থান, সময আ কার্যক কেন্দ্ৰ তকৈত অছি। অভিনৱগুপ্ত কহৈত ছথি জে এক অংকমে এক দিনক কার্যসঁ ৰেঁশীক সমাৰেশ নৈ হঅএ আ দূ অংকমে এক ৰর্ষসঁ ৰেঁশীক ঘটনাক সমাৰেশ নৈ হঅএ। ত্রিকক ৰিৰোধ ড্রাগডন কএনে ছনাহ আ শেকমপিঅৰক নাটকক স্বচ্ছন্দতাক ও সমর্থন কএনন্থি।

ভাৰতমে নাটকক দৃশ্যত্বক সমর্থন কএন গেন মুদা অৰস্তূ আ প্লেটো একৰ ৰিৰোধ কএনন্থি। মুদা ১৩ম শতাব্দীমে নোডোৰিকো কৈস্টেনৰেট্রো দৃশ্যত্বক সমর্থন কএনন্থি। ডিটেটাট সেহো দৃশ্যত্বক সমর্থন কএনন্থি তঁ ড্রাগডজ নাটকক পঠনীযতাক সমর্থন কএনন্থি। দেসিযৰ পঠনীযতা আ দৃশ্যত্ব দুনূক সমর্থন কএনন্থি। অভিনৱগুপ্ত সেহো কহনে ছনাহ জে পূর্ণ ৰসাস্বাদ অভিনীত ভেনা উত্তৰ ভেটৈত অছি, মুদা পঠনসঁ সেহো ৰসাস্বাদ ভেটৈত অছি। পশ্চিমী ৰংগমংচক নাট্যৰিধান ৰাস্তৰিক অছি মুদা ভাৰতীয ৰংগমংচপৰ সাংকেতিক। জেনা অভিজ্ঞানশাকুংতনম্ মে কানিদাস কহৈত ছথি- গতি শৰসংধানং নাটযতি। সেম্বঅন জানসন সেকমপিঅৰক নাটকমে হাস্য আ দুখদ তত্বপৰ নিখনন্থি। প্লেটো-প্লেটো কহৈ ছথি জে কোনো কনা নীক নৈ ভই সকৈএ কিএক তঁ ও সভটা অসত্য আ অৰাস্তৰিক অছি। প্লেটোক ও ৰিচাৰ স্পাটাসঁ এথেংসক সৈন্য সংগঠনক ন্যূনতাকেঁ দেখৈত দেন ৰিচাৰক ৰূপমে সেহো দেখন জএৰাঁক চাহী। কাব্য/ নাটকক ও ঐ ৰূপেঁ ৰিৰোধ কেনন্থি জে সম্বাদকেঁ ৰটি কই ৰাঁজৈসঁ নোক একটা কৃত্রিম জীৱন দিস আকর্ষিত হোএত। অৰিস্টোটন কৰিতাকেঁ মাত্র অনুকৃতি নৈ মানৈ ছথি, ও ঐ মে দর্শন আ সাৰ্ৰভৌম সত্য সেহো দেখৈ ছথি। ও

নাটকক দৃশ্যান্তকেঁ ঋা ঋনুভূতিকেঁ নিসাস ছোড়ৈৰ্না কহৈ ছথি জে ঋানন্দ, দয়া ঋা ভযক ৰাঁদ ঋৰৈত ঋছি। সম্বাদ দূ তৰেহেঁ ভই সকৈএ- ঋভিভাষণ রা গপ দ্বাৰা। গপমে দার্শনিক তত্ত্ব কম ৰহত। প্রাচীন গ্রীসমে করিতা ভগরানক সন্দেস রূঁঝন জাগত ছন। এৰিস্টোফিনীস নীক ঋা ঋধনা ঐ দূ তৰহক করিতা দেখৈ ছথি তঁ থিয়োফ্রেস্টস কঠোৰ, উত্কৃষ্ট ঋা ভর্য্য ঐ তীন তৰহেঁ করিতাকেঁ দেখৈ ছথি। করিতা ঋা সংগীত ঋভিন্ন ঋছি। মুদা যূৰোপক সিম্ফোনী জগমে ঢেৰ ৰাস রাদন একে সংগে রিভিন্ন নযমে হোগত ঋছি, সিম্ফা◌ংতমে ঋন্তৰ ঋননেক। যএহ সভ কিছু নাটকক স্টেজ নেন সেহো নাগূ ভেন। নাটকমে ভারনাপূর্ণ সম্বাদ ঋা ক্রিয়াকনাপক যোগ ৰহত। জীরন ঝা মৈথিনী নাট্য সাহিত্যমে ফানকা দ্বাৰা ঋানন নূতন কথ্য-শিল্প নেন মোন ৰাখন জাগত ছথি, সংস্কৃত ঋা পাৰসী তত্ত্বক সম্মিশ্রণ নীক জকাঁ জীরন ঝা কেনে ছথি।

উত্তৰ ঋাধুনিকতা: ঞ্র তার্কিকতা ঋা ঋাধুনিকতাক রস্তুনিষ্ঠতাকেঁ ঠাম-ঠাম নকাৰৈত ঋছি, রিজ্ঞানক জ্ঞানক সম্পূর্ণতাপৰ টীকা ঋছি ঞ্র, জে দেখি ৰহন ছী সে সত্য নৈ সপনো ভই সকৈত ঋছি, সত্য-ঋসত্য, সভ ঋপন-ঋপন দৃষ্টিকোণসঁ তকৰ রর্ণন কৰৈত ছথি। ঞ্র ঋাত্মে-কেন্দ্ৰিত হাস্যপূর্ণ হোগত ঋছি ঋা নীক-খৰাৰ্ক ভারনা ৰহি-ৰহি খতম হোগত ৰহৈত ঋছি। নোক মুখৌটামে ৰহি জীরিঁ ৰহন ছথি, কোনো ঘটনাক সম্পূর্ণ ঋর্থ নৈ নাগি পৰৈত ঋছি, সত্য কখন ঋসত্য ভই জাএত তকৰ কোনো ঠেকান নৈ, উত্তৰ ঋাধুনিকতাক সতহী চিন্তন ঋা তেহন চৰিত্র সভক ভৰমাৰ নাগন ৰহৈএ উত্তৰ ঋাধুনিক নাটকমে জতএ

আশারাদিতা তঁ নহিএ অছি মুদা নিৰাশারাদিতা সেহো নৈ অছি। জে অছি তঁ সে অছি ৰ্বতহপনী, কোনো চীজ এক তৰহেঁ নৈ কএক তৰহেঁ সোচন জা সকৈত অছি- ঈ দৃষ্টিকোণ এতএ রিদ্যমান অছি। কাৰণ, নিযন্ত্ৰণ আ যোজনাক উত্তৰ পৰিণামপৰ রিশ্বাস নৈ রৰন সংযোগক উত্তৰ পৰিণামপৰ ৰেঁশী রিশ্বাস দৰ্শাওন গেন অছি। গণতাঁত্রিক আ নাৰীরাদী দৃষ্টিকোণ আ নান ঝঁডা আদিক রিচাৰধাৰাক সংগে প্ৰতীকক ৰূপমে হাস্য-পৰিহাস সোঝাঁ অৰৈত অছি। দৰ্শক কথানকক মধ্য উঠাওন রিভিন্ন সমস্যাসঁ অপনাকেঁ পৰিচিত পৰৈত ছথি। জে দ্বন্দ ঐ তৰহক নাষ্টক মে ৰহৈএ জীরনমে তএ তৰহক দ্বন্দক নিত্য সামনা নোক কৰৈত ছথি।

ভৰতক নাষ্ট্যশাস্ত্ৰ:

১৯৬৩ ঈ. সংগীত-নাষ্টক অকাদেমী দ্বাৰা প্ৰথম ৰাষ্ট্ৰীয নাষ্ট্য উত্সের- কানিদাসক অভিজ্ঞান শাকুন্তনম্ (সংস্কৃত) সঁ উত্সেরক প্ৰাৰম্ভ (গোরা ব্ৰাহ্মণ সভা দ্বাৰা) ভেন, নাষ্টকক কানখণ্ডক অনুৰূপ মংচ আ পহিৰারাঁক অধ্যযন হেৰাঁক চাহী। পাৰসী নাষ্টকক কিছু প্ৰসিদ্ধ নাষ্টক জেনা গন্দৰ সভা, আনম আৰা আ খোল্লে নহাক (সেক্সপিযৰক হেমনেষ্ট আধাৰিত) সিনেমা ৰঁনি সেহো প্ৰস্তুত ভেন।

নাষ্টক দূ প্ৰকাৰক নোকধৰ্মী আ নাষ্ট্যধৰ্মী, নোকধৰ্মী ভেন গ্ৰাম্য আ নাষ্ট্যধৰ্মী ভেন শাস্ত্ৰীয উক্তি। নাষ্ট্যধৰ্মক আধাৰ অছি নোকধৰ্ম। নোকধৰ্মীকেঁ পৰিষ্কৃত কৰু আ ও নাষ্ট্যধৰ্মী ভ২ জাএত।

নোকধৰ্মীক দূ প্ৰকাৰ- চিত্তরৃত্যৰ্পিকা (আন্তৰিক সুখ-দুখ) আ ৰাঁহ্যরস্ত্ৰনুকাৰিণী (ৰাঁহ্য- পোখৰি, কমনদহ)। নাষ্ট্যধৰ্মী-সেহো দূ

प्रकारक कैशिकी शोभा (अंगक प्रदर्शन- विनासिता गीत-नृत्य-संगीत) आ अंशोपजीवनी (पुष्पक विमान, पहाड़ वॉन आदिक सांकेतिक प्रदर्शन)। सम्पूर्ण अभिनय- आंगिक (अंगसँ), वाचिक(वाणीसँ), सात्विक(मोनक भावसँ) आ आहार्य (दृश्य आदिक कल्पना साज-सज्जा आधारित)। आंगिक अभिनय- शरीर, मुख आ चेष्टासँ; वाचिक अभिनय- देव, भूपाल, अनार्य आ जन्तु-चिड़ैक भाषामे; सात्विक- स्तम्भ (हर्ष, भय, शोक), स्वेद (स्तम्भक भाव दर्बेंने माथ नोच‌इ नागवँ आदि), रोमांच (सात्विकक कारण देह भुटकुंनाग आदि), स्वरभंग (वाणीक भावी भेनाग, आँखिमे नोर एनाग), वेपथु (देह थरथरेनाग आदि), वैवर्ण्य (मुँह पीअर पड़नाग), अश्रु (नोर ठवँ-ठवँ खसनाग, वेंर-वेंर आदि), प्रलय (शरासन आदि द्वारा); आ आहार्य- पुस्त (हाथी, बाँघ, पहाड़ आदिक मंचपर स्थापन), अलंकार (वस्त्र-अलंकरण), अंग-रचना (रंग, मोंछ, केश आ केश), संजीव (विंना पएर-साँप, दू पएर-मनुक्ख आ चिड़ै आ चारि पएरवँना-जन्तु जीव-जन्तुक प्रस्तुति) द्वारा होगत अछि। दूटा आर अभिनय प्रकार- सामान्य (नाट्यशास्त्र २२म अध्याय) आ चित्राभिनय (नाट्यशास्त्र २२म अध्याय): चतुर्विध अभिनयक बाँद सामान्य अभिनयक वर्णन, ज्ञ आंगिक, वाचिक आ सात्विक अभिनयक समन्वित रूप अछि आ ऐ मे सात्विक अभिनयक प्रधानता रहैत अछि। चित्राभिनय आंगिकसँ सम्बन्ध- अंगक माध्यसँ चित्र वँना क‌इ पहाड़, पोखरि चिड़ै आदिक अभिनय विधान। नाट्य-मंचन आ अभिनय: कालिदासक अभिज्ञान शाकुन्तलम् नाट्य निर्देशकक लेल पठनीय नाटक अछि। रंगमंच निर्देश, जेना, रथ वेगं निरूप्य, सूत पश्यैनं व्यापाद्यमानं, गति शरसंधानम् नाट्यति, वृक्ष सेचनम्

ৰূপযতি, কনশম্ ঋৱৰজাযতি, মুখমস্যাঃ সমুন্নমযিতুমিচ্ছতি, শকুন্তনা পৰিহৰতি নাট্যেন, নাট্যেন প্ৰসাধযতঃ, কহি কই ৱাস্তৱিকতামে নৈ ৰৱন্ ঋভিনযসঁ ৱ্র কএন জাগত ঋছি। নাট্যেন প্ৰসাধযতঃ, এতএ ঋনসূযা ঋা প্ৰিযম্বদা মুদ্ৰাসঁ ঋপন সখী শকুন্তনাক প্ৰসাধন কৰৈ ছথি কাৰণ যে চাহে তঁ উপনক্ষ নৈ ঋছি, চাহে তঁ ওতেক পনখতি নৈ ঋছি। তহিনা ৱৃক্ষ সেচনম্ ৰূপযতি সঁ গাছমে পানি পঢ়ৈৰাঁক ঋভিনয, কনশম্ ঋৱৰজাযতি সঁ কনশ খানী কৰৱাঁক কাল্পনিক নিৰ্দেশ, ৰথ ৱেগং নিৰূপ্য সঁ তেজ গতিসঁ ৰথমে যাত্ৰাক ঋভিনয, গতি শৰসংধানম্ নাট্যতি সঁ তীৰকেঁ ধনুষপৰ চঢ়েৰাঁক নিৰ্ণয, সূত পশ্যৈনং ৱ্যাপাদ্যমানং সঁ হৰিণকেঁ মাৰি খসেৰাঁক দৃশ্য দেখৰাঁক নিৰ্দেশ, মুখমস্যাঃ সমুন্নমযিতুমিচ্ছতি সঁ দুষ্যন্তক শকুন্তনাক মুঁহকেঁ উঠেৰাঁক গচ্ছা, শকুন্তনা পৰিহৰতি নাট্যেন সঁ শকুন্তনা দ্বাৰা দুষ্যন্তক ঐ প্ৰযাসকেঁ ৰোকৰাঁক ঋভিনযক নিৰ্দেশ হোগত ঋছি।

ভৰতক ৰংগমংচ: ঐ মে হোগত ঋছি- পাছাঁক পৰ্দা, নেপথ্য (মেকপ ৰূম ৰুঁম্র), ঋাগমন ঋা নিৰ্গমনক দৰৱজ্জা, ৱিশেষ পৰ্দা জে ঋাগমন ঋা নিৰ্গমন স্থনকেঁ ঝাঁপৈত ঋছি, ৱেদিকা- ৰংগমংচক বীচমে ৱাদন-দন নেন বঁনাওন জাগত ঋছি, ৰংগশীৰ্ষ- পাছাঁক ৰংগমংচ স্থন; মত্তৱৰ্ণী- ঋাগাঁ দিস দুনূ কোণপৰ ঋভিনয নেন হোগত ঋছি ঋা ৰংগপীঠ ঋছি সোঝাঁক মুখ্য ঋভিনয স্থন।

ঋভিনয মূন্যাংকন মানে নাট্য সমীক্ষা: ঋধ্যায ২৭ মে ভৰত সফনতাকেঁ নক্ষ্য ৱঁতৱৈঁ ছথি, মংচন সফনতাসঁ পূৰ্ণ হঋএ। দৰ্শক কহৈএ, হঁ, ৱাঁহ, কতেক দুখদ ঋন্ত, তঁ তেহনে দৰ্শক ভেনাহ সহৃদয, ভৰতক শব্দমে, যে ও নাটককাৰ ঋা ওকৰ পাত্ৰক সংগ এক ভই

জাগত ছথি। নাট্য প্রতিযোগিতা হোগত ছল আ ওতএ নির্ণায়ক লোকনি পুরস্কার সেহো দৈ ছলাহ। ভরত নির্ণায়ক লোকনি দ্বারা ধনাত্মক আ ঋণাত্মক অংক দেবাক মানদণ্ডক নির্ধারণ করৈত কহৈ ছথি জে- ১.ধ্যানমে কমী, ২.দোসর পাত্রক সম্বাদ বাজব, ३.পাত্রক অনুরূপ ব্যক্তিত্ব নৈ হএব, ৪.স্বরণমে কমী, ৬.পাত্রক অভিনয়সঁ হটি কই দোসর রূপ ধই লেব, ৩.কোনো বস্তু, পদার্থ খসি পড়ব, ৭.বজবা কাল নষ্টপষ্টাএব, ৮.ব্যাকরণ বা আন দোষ, ৯.নিষ্পাদনমে কমী, ১০.সংগীতমে দোষ, ১১.বাক্ মে দোষ, ১২.দূরদর্শিতামে কমী, ১३.সামিগ্রীমে কমী, ১৪.মেকপ মে কমী, ১৬. নাটককার বা নির্দেশক দ্বারা কোনো দোসর নাটকক অংশ ঘোসিযাএব, ১৩.নাটকক ভাষা সরল আ সাফ নৈ হএব, এ সভ অভিনয় আ মংচনক দোষ ভেল। নির্ণায়ক সভ ক্ষেত্রসঁ হোথি, নিরপেক্ষ হোথি। নাটকক সম্পূর্ণ প্রভাব, তারতম্য, বিভিন্ন গুণক অনুপাত, আ ভারনাত্মক নিরূপণ ধ্যানমে রাখল জাএ। সংটেজক মৈনেজর- সূত্রধার- আ ওকর সহায়ক –পরিপার্শ্বক- নাটকক সভ ক্ষেত্রক জ্ঞাতা হোথি। মুখ্য অভিনেত্রী সংগীত আ নাটকমে নিপুণ হোথি, মুখ্য অভিনেতা- নায়ক- অপন ক্ষমতাসঁ নাটককেঁ সফল বনবৈ ছথি। অভিনেতা- নট- ক চযন এনা করু, জঁ ছোট কদকাঠীক ছথি তঁ বাণরীর লেল, পাতর-দুব্বর হোথি তঁ লোকর, বকথোথীমে মাহির হোথি তঁ বিঁপষ্টা, ঐ তরহেঁ পাত্রক অভিনেতাক নির্ধারণ করু। সংগীত-দলক মুখিয়া- তৌরিক- কেঁ সংগীতক সভ পক্ষক জ্ঞান হেবাক চাহী জগসঁ ও বাজা বজেনিহার- কুশীলব- কেঁ নির্দেশিত কই সকথি।

মৈথিলী নাটক: বস্তু বাস ভাষণ মৈথিলী আ আন নাটকক প্রাচীনসঁ

𑒂𑒡𑒳𑒢𑒱𑒏 𑒏𑒰𑒪 𑒡𑒩𑒱 𑒩𑒯𑒪 𑒞𑒰𑒩𑒞𑒧𑓂𑒨𑒏 𑒫𑒱𑒭𑒨𑒧𑒹 𑒠𑒹𑒪 𑒑𑒹𑒪 𑒁𑒕𑒱। 𑒧𑒳𑒠𑒰 𑒮𑒞𑓂𑒨 𑒨𑒋𑒯 𑒁𑒕𑒱 𑒖𑒹 𑒦𑒰𑒩𑒞 𑒫𑒰 𑒢𑒹𑒣𑒰𑒪𑒏 𑒏𑒼𑒢𑒼 𑒏𑒼𑒢𑒧𑒹 𑒩𑓀𑒑𑒧𑓀𑒔 𑒂 𑒩𑒴𑒣𑒏𑒏 𑒢𑒱𑒩𑓂𑒠𑒹𑒬 𑒦𑒩𑒞𑒏 𑒢𑒰𑒙𑓂𑒨𑒬𑒰𑒮𑓂𑒞𑓂𑒩𑒏 𑒁𑒢𑒳𑒩𑒴𑒣𑒹𑒿 𑒅𑒣𑒪𑒥𑓂𑒡 𑒢𑒻 𑒁𑒕𑒱, 𑒍𑒏𑒩 𑒣𑒳𑒢𑓁 𑒮𑓂𑒟𑒰𑒣𑒢 𑒦𑒩𑒱𑒑𑒩 𑒏𑒰𑒖 𑒞𑒿 𑒁𑒕𑒱𑒨𑒹, 𑒧𑒳𑒠𑒰 𑒮𑒧𑒰𑒢𑒰𑒢𑓂𑒞𑒩 𑒩𑓀𑒑𑒧𑓀𑒔 𑒋𑒏𑒩 𑒣𑓂𑒩𑒨𑒰𑒮 𑒏𑒹𑒪𑒏 𑒁𑒕𑒱। 𑒥𑒱𑒢𑒳 𑒖𑓂𑒘𑒰𑒢𑒏 𑒏𑒰𑒪𑒱𑒠𑒰𑒮𑒏 𑒢𑒰𑒙𑒏𑒏 𑒪𑒒𑒳𑒩𑒴𑒣 𑒦𑒨𑓀𑒏𑒩 𑒫𑒱𑒫𑒰𑒠 𑒅𑒞𑓂𑒣𑒢𑓂𑒢 𑒏𑒩𑒻𑒞 𑒁𑒕𑒱। 𑒪𑒼𑒏 𑒢𑒰𑒙𑓂𑒨𑒏 𑒢𑒰𑒙𑓂𑒨𑒬𑒰𑒮𑓂𑒞𑓂𑒩𑒏 𑒁𑒢𑒳𑒩𑒴𑒣 𑒢𑒱𑒩𑒴𑒣𑒝 𑒏𑒋 𑒅𑒣𑒩𑒴𑒣𑒏𑒏 𑒧𑓀𑒔𑒢𑒏 𑒮𑒧𑓂𑒦𑒰𑒫𑒢𑒰 𑒧𑒻𑒟𑒱𑒪𑒲𑒧𑒹 𑒁𑒕𑒱। 𑒥𑒹𑒔𑒢 𑒚𑒰𑒏𑒳𑒩 𑒖𑒲𑒏 𑒢𑒱𑒩𑓂𑒠𑒹𑒬𑒢𑒧𑒹 𑒫𑒱𑒠𑒹𑒯 𑒢𑒰𑒙𑓂𑒨 𑒅𑒞𑓂𑒮𑒫 𑓒𑓐𑓑𑓒 𑒌 𑒠𑒱𑒬𑒰𑒧𑒹 𑒋𑒏𑒙𑒰 𑒣𑓂𑒩𑒨𑒰𑒮 𑒕𑒪।

𑒧𑒻𑒟𑒱𑒪𑒲 𑒢𑒰𑒙𑒏 𑒂 𑒩𑓀𑒑𑒧𑓀𑒔 𑒪𑒹𑒪 𑒋𑒏𑒙𑒰 𑒮𑒧𑒲𑒏𑓂𑒭𑒰𑒬𑒰𑒮𑓂𑒞𑓂𑒩:

𑒑𑒠𑓂𑒨𑒧𑒹 𑒏𑒟𑒰 𑒯𑒼𑒃𑒞 𑒁𑒕𑒱 𑒂 𑒫𑒱𑒮𑓂𑒞𑒰𑒩𑒏 𑒁𑒢𑒳𑒮𑒰𑒩 𑒄 𑒪𑒒𑒳𑒏𑒟𑒰, 𑒏𑒟𑒰 𑒂 𑒅𑒣𑒢𑓂𑒨𑒰𑒮𑒧𑒹 𑒫𑒱𑒦𑒏𑓂𑒞 𑒏𑒋𑒪 𑒖𑒰𑒃𑒞 𑒁𑒕𑒱 𑒞𑒃 𑒮𑒢𑓂𑒠𑒩𑓂𑒦𑒧𑒹 𑒅𑒣𑒢𑓂𑒨𑒰𑒮 (𑒫𑒰 𑒥𑒲𑒔-𑒥𑒲𑒔𑒧𑒹 𑒢𑒰𑒙𑒏) 𑒏 𑒣𑒠𑓂𑒨 𑒩𑒴𑒣𑒰𑒢𑓂𑒞𑒩𑒝 𑒧𑒯𑒰𑒏𑒰𑒫𑓂𑒨 𑒏𑒯𑒪 𑒖𑒰𑒋𑒞। 𑒖𑒿 𑒇𑒑𑓂𑒫𑒻𑒠𑒱𑒏 𑒣𑒩𑒧𑓂𑒣𑒩𑒰𑒧𑒹 𑒖𑒰𑒃 𑒞𑒿 𑒧𑒯𑒰𑒏𑒰𑒫𑓂𑒨𑒏𑒹𑒿 𑒑𑒲𑒞-𑒣𑓂𑒩𑒥𑒢𑓂𑒡 𑒏𑒯𑒪 𑒖𑒋𑒥𑒰𑒏 𑒔𑒰𑒯𑒲। 𑒪𑒏𑓂𑒭𑓂𑒧𑒝-𑒣𑒩𑒬𑒳𑒩𑒰𑒧 𑒮𑒧𑓂𑒫𑒰𑒠 𑒠𑒹𑒐𑒋 𑒫𑒰 𑒧𑓀𑒟𑒩𑒰 𑒂 𑒏𑒻𑒏𑒹𑒨𑒲𑒏 𑒮𑒧𑓂𑒫𑒰𑒠 𑒂𑒏𑒱 𑒩𑒰𑒫𑒝 𑒂 𑒁𑓀𑒑𑒠𑒏 𑒮𑒧𑓂𑒫𑒰𑒠, 𑒮𑒦 𑒚𑒰𑒧 𑒢𑒰𑒙𑒏𑒏 𑒮𑒧𑓂𑒫𑒰𑒠 𑒬𑒻𑒪𑒲 𑒮𑒢 𑒩𑒼𑒔𑒏 𑒣𑒠𑓂𑒨 𑒁𑒯𑒰𑒿𑒏𑒹𑒿 𑒦𑒹𑒙𑒻𑒞। 𑒏𑒟𑒰-𑒑𑒪𑓂𑒣, 𑒂𑒐𑓂𑒨𑒰𑒢 𑒂 𑒅𑒣𑒢𑓂𑒨𑒰𑒮 𑒂 𑒏𑒱𑒕𑒳 𑒠𑒴𑒩 𑒡𑒩𑒱 𑒢𑒰𑒙𑒏 𑒂 𑒋𑒏𑒰𑓀𑒏𑒲 𑒧𑒢𑒼𑒩𑓀𑒖𑒢𑒏 𑒪𑒹𑒪 𑒮𑒳𑒢𑒪-𑒮𑒳𑒢𑒰𑒍𑒪-𑒣𑒜𑓃𑒪 𑒖𑒰𑒃𑒞 𑒁𑒕𑒱 𑒫𑒰 𑒧𑓀𑒔𑒱𑒞 𑒏𑒋𑒪 𑒖𑒰𑒃𑒞 𑒁𑒕𑒱। 𑒄 𑒅𑒠𑓂𑒠𑒹𑒬𑓂𑒨𑒣𑒴𑒩𑓂𑒝 𑒦𑒃 𑒮𑒏𑒻𑒞 𑒁𑒕𑒱 𑒫𑒰 𑒌𑒧𑒹 𑒢𑒱𑒩𑒳𑒠𑓂𑒠𑒹𑒬𑓂𑒨𑒞𑒰-𑒋𑒥𑓂𑒮𑒩𑓂𑒛𑒱𑒙𑒲 𑒮𑒹𑒯𑒼 𑒩𑒯𑒱 𑒮𑒏𑒻 𑒕𑒻- 𑒏𑒰𑒩𑒝 𑒖𑒱𑒢𑒑𑒲𑒏 𑒦𑒰𑒑𑒰𑒠𑒾𑒛𑓃𑒲𑒧𑒹 𑒢𑒱𑒩𑒳𑒠𑓂𑒠𑒹𑒬𑓂𑒨𑒣𑒴𑒩𑓂𑒝 𑒮𑒰𑒯𑒱𑒞𑓂𑒨 𑒮𑒹𑒯𑒼 𑒧𑒢𑒼𑒩𑓀𑒖𑒢 𑒣𑓂𑒩𑒠𑒰𑒢 𑒏𑒩𑒻𑒞 𑒁𑒕𑒱।

𑒫𑒢-𑒋𑒏𑓂𑒙 𑒣𑓂𑒪𑒹 𑒦𑒹𑒪 𑒋𑒏𑒰𑓀𑒏𑒲 𑒂 𑒣𑓂𑒪𑒹 𑒦𑒹𑒪 𑒢𑒰𑒙𑒏। 𑒏𑒟𑒼𑒣𑒏𑒟𑒢𑒏

সংজাগশ্শ কম ৰাখি রা কোনো ঙপস্থাপনাসঁ পহিনে ৰাখি নঘুকথা ঋা কথাকেঁ সশক্ত রঁনাওন জা সকৈত ঋছি, ঋন্যথা ও একাংকী রা নাটক রঁনি জাএত। ভৰত:- নাটকক প্রভারসঁ ৰস ঙ৻পত্তি হোগত ঋছি। নাটক কথী নেন? নাটক ৰসক ঋভিনয নেন ঋা সংগে ৰসক ঙ৻পত্তি নেন সেহো। ৰস কোনা রঁহৰাগএ? ৰস রঁহৰাগএ কাৰণ (রিভার), পৰিণাম (ঋনুভার) ঋা সংগ নাগনে ঋান রস্থ (র্যভিচাৰী)সঁ। স্থাযীভার গাঢ় ভ**ই** সীমি ক**ই** ৰস রঁনৈএ, জকৰ স্বাদ হম ন**ই** সকৈ ছী।

সর্জনাত্মক সাহিত্যমে নাটক সভসঁ কঠিন ঋছি, ফেৰ করিতা ঋছি ঋা তখন কথা, জঁ ঋনুরাদকক দৃষ্টিকোণসঁ দেখী তখন। নাটকমে নাটকক পৃষ্ঠভূমি ঋা পৰোক্ষ নিহিতার্থকেঁ চিহ্নিত কৰএ পড়ত সংগহি পাত্র সভক মনোরিজ্ঞান রূঝএ পড়ত। কানিদাসক সংস্কৃত নাটকমে সংস্কৃতক ঋতিৰিক্ত ঋপভ্রংশক প্রযোগ গএৰ ঋভিজাত্য রর্গক নেন প্রযুক্ত ভেন তঁ চর্যাপদক ভাষা সেহো মাগধী মিশ্রিত ঋপভ্রংশ ছন।

ঋাগ ঋারশ্যকতা ঋছি জে মৈথিনী নাটক ঋা ৰংগমংচমে জাতিরাদী শব্দারনী ককৰো ঋপমানিত কৰবা নেন প্রযোগ নৈ কএন জাএ। প্ৰৰান নোককথা রা ঋাখ্যান নর সন্দর্ভমে ঙপযুক্ত তখনে ভ**ই** সকৈএ জখন নাটককাৰমে সামর্থ্য হঋএ। নাটক ঋা ৰংগমংচ জাতিভেদকেঁ দূৰ কৰবাক ঋা সামংজস্য ঙ৻পন্ন কৰবাক হথিযাৰ ভ**ই** সকৈএ মুদা যারত নোক ওকৰা দেখত নৈ তারত কোনা ঙ্র হএত? ঐ নেন নাটককাৰ ঋা ৰংগমংচ নির্দেশকমে প্রতিভা হেবাক চাহী জগসঁ ও গূঢ় রিষযকেঁ সোঝৰা ক**ই** ৰাখি সকথি। মাত্র রিষয রা মাত্র মনোৰংজন শ্রেষ্ঠতাক ঋাধাৰ নৈ রঁনি সকত। জাতিরাদী

ৰংগমংচ মনোৰংজনক নামপৰ জে খেন খেনাএন তকৰ পৰিণাম মৈথিনীকেঁ ভেটই চুকন ছৈ। সমস্যা, সমাধান, মনোৰংজন আ শিল্পমে সামংজস্য ৰঁনাৰঁএ পড়ত।

আধুনিক মৈথিনী নাটক: মৈথিনী নাট্য সংস্থা আ নাট্য নির্দেশক

ধূর্ত্তসমাগম: তেৰহম শতাব্দীমে জ্যোতিৰীশ্বৰ ঠাকুৰ দ্বাৰা ৰচনে গেন জে সংস্কৃত আ মৈথিনীমে উপনব্ধ অছি। জ্যোতিৰীশ্বৰ ঠাকুৰক সংস্কৃত ধূর্ত্তসমাগমমে সেহো মৈথিনী গীতক সমাৱেশ অছি। ই প্রহসনক কোটিমে অবৈত অছি। মৈথিনীক অধিকাংশ নাটক-নাটিকা শ্রীকৃষ্ণক অথবা দনকৰ বংশধৰক চৰিতপৰ অৱনংবিত আ হৰণ আকি স্বয়ংবৰ কথাপৰ আধাৰিত ছনা। মুদা ধূর্ত্তসমাগমমে সাধু আ দনকৰ শিষ্য মুখ্য পাত্র অছি। ধূর্ত্তসমাগমক সভ পাত্র একসঁ-এক ধূর্ত ছথি। তগ হেতু একৰ নাম ধূর্ত্তসমাগম সৰ্বথা উপযুক্ত অছি। প্রহসনকেঁ সংগীতক সেহো কহন জাগএ তগ হেতু ঐমে মৈথিনী গীতক সমাৱেশ সৰ্বথা সমীচীন অছি। ঐমে সূত্রধাৰ, নটী, স্নাতক, বিশ্বনগৰ, মৃতাংগাৰ, সুৰতপ্রিয়া, অনংগসেনা, অসজ্জাতি মিশ্র, বঁধুৰংচক, মূনেনাশক আ নাগৰিক মুখ্য পাত্র ছথি। সূত্রধাৰ কর্ণাট চূড়ামণি নৰসিংহদেৱক প্রশস্তি কৰৈত অছি। ফেৰ জ্যোতিৰীশ্বৰক প্রশস্তি হোগত অছি। ঐমে এক প্রকাৰক এৱঁসর্ডিটী অছি জে নিতাংত আধুনিক অছি আ ঐমে জে নোচ ছৈ সে একৰা নোকনাট্য ৰঁনবৈঁ ছৈ। বিশ্বনগৰ স্ত্ৰীক অভাৱমে ব্রহ্মচাৰী ছথি। শিষ্য স্নাতক সংগ ভিক্ষাক হেতু মৃতাংগাৰ ঠাকুৰক ঘৰ জাগত ছথি তঁ অশৌচক বঁহানা ভেটৈ ছন্হি। বিশ্বনগৰ শিষ্য স্নাতক সংগ ভিক্ষাক হেতু সুৰতপ্রিয়াক ঘৰ জাগত ছথি। ফেৰ অনংগসেনা নামক বৈশ্যাকেঁ নই গুৰু-শিষ্যমে মাৰি বঁজৰি জাগ

ছন্থি। গ্বরু-শিষ্য ঋনংগসেনাক সংগ ঋসজ্জাতি মিশ্র নগ জাগ ছথি, মিশ্রজী নংপষ্ট ছথি জে জ্বখা খেনাএরঁ ঋা সংগম গ্রএহ দৃষ্টাকেঁ সংসাৰক সাৰ বুঁঝৈ ছথি। ঋসজ্জাতি মিশ্র পুছৈ ছথি জে কে রাদী ঋা কে প্রতিরাদী? স্নাতক ঙত্তৰ দৈ ছথি- ঋভিযোগ কহরাঁক নেন হম রাদী থিকৌঁ ঋা শ্বন্ক দেরাঁক হেত্ত সংন্যাসী প্রতিরাদী থিকাহ। রিশ্বনগৰ ঋপন শ্বন্কমে স্নাতকক গাজাক পোষ্টৰী প্রস্তুত কৰৈ ছথি। রিদূষক ঋসজ্জাতি মিশ্রক কানমে ঋনংগসেনাক যৌনক প্রশংসা কৰৈত ঋছি। ঋসজ্জাতি মিশ্র ঋনংগসেনাকেঁ রীচমে ৰাখি দ্বনূক রঁদনা ঋপনা পক্ষমে নির্ণয নৈত ঋছি। এমহৰ রিদূষক ঋনংগসেনাক কানমে কহৈত ঋছি- গ্র সংন্যাসী দৰিদ্র ঋছি, স্নাতক ঋারাৰা ঋছি ঋা গ্র মিশ্র মূর্খ তেঁ হমৰা সংগ ৰদূ। ঋনংগসেনা চাৰুক দিশি দেখি রঁজৈছ- গ্র তঁ ঋসনে ধূর্তসমাগম ভ**ই** গেন। রিশ্বনগৰ স্নাতকক সংগ পুনঃ সুৰতপ্রিযাক ঘৰ দিশি জাগ ছথি। এমহৰ মূননাশক নৌঋা ঋনংগসেনাসঁ সান ভৰিক কমৈনী মংগৈএ। ও দনকা ঋসজ্জাতি মিশ্রক নগ পঠরৈত ঋছি। মূননাশক ঋসজ্জাতি মিশ্রকেঁ ঋনংসেনাক রৰ বুঁঝৈত ঋছি। গাজা শ্বন্কমে ন**ই** ঋসজ্জাতি মিশ্রকেঁ গতানি ক**ই** রাঁহ্নি তেনা মানিশ কৰৈত ঋছি জে ও রেঁহোশ ভ**ই** জাগত ছথি। ও দনকা মগন বুঁঝি ক**ই** ভাগি জাগত ঋছি। রিদূষক ঋরৈত ঋছি ঋা দনকৰ রঁধন খোনৈত ঋছি ঋা পুছৈত ঋছি জে হম ঋহাঁক প্রাণৰক্ষা কএন ঋছি ঋা জে কিছু ঋান প্রিয কার্য দঋএ তঁ সে কদূ। ঋসজ্জাতি কহৈএ- জে ছনসঁ সংপূর্ণ দেশকেঁ খএনৌঁ, ধূর্ত্তরৃত্তিসঁ গ্র প্রিযা পাওন, সেহো ঋহাঁ সন ঋাজ্ঞাকাৰী শিষ্য পওনক, ঐসঁ প্রিয ঋারঁ কিছু নৈ ঋছি, তথাপি সর্বত্র সুখশাংতি দঋএ তকৰ কামনা কৰৈত ছী।

রিদ্যাপতি ঠাকুৰক গোৰক্ষরিজয নাটক- ঐসঁ পহিনে -ধূর্তসমাগমকেঁ ছোড়ি- দৃষ্টান্তপৰ আধাৰিত নাটকক প্ৰচলন ছল। ঐ অর্থমে ও্র সেহো একটা ক্রা◌ংতিকৰী নাটক কহল জাএত। নাথ সংপ্রদায কিংরা গোৰক্ষ সংপ্রদাযক প্রবর্ত্তক যোগী গোৰক্ষনাথক কথা নই ঐ নাটকক কথারস্তু সংগঠিত ভেল অছি। গোৰক্ষনাথক গুৰু মৎস্যেন্দ্ৰনাথ যোগ ত্যাগি কদলিপুৰমে ৰাজা রঁনি ১৫ টা ৰানীক সংগ ভোগ কই ৰহল ছথি। গোৰক্ষ আ কানলীপাদকেঁ দ্বাৰপাল ৰোকি দৈত অছি। মংত্রী চেলহো পিটরাঁ দৈত অছি জে যোগী সভক প্রৱেশ কতৌ নৈ হুঅএ আ ৰানী সভকেঁ ৰাজাক মোন মোহনে ৰহরাঁক হেতু কহল জাগত অছি। গোৰক্ষ আ কানলপাদ নর্ত্তকাক রেষ ধৰৈত ছথি আ মোহক নৃত্য ৰাজাকেঁ দেখরৈত ছথি। ঐ রীচ ৰাজাক একমাত্র পুত্র রৌধনাথ খেলাগত-খেলাগত মৰি জাগত অছি। ৰাজাক শংকা নষ্ট পৰ জাগ ছৈ আ ওকৰা মাৰরাঁক আদেশ হোগ ছৈ। নষ্ট রঁচাকেঁ জিআ দৈত অছি। ৰাজা হুনকৰ পৰিচয পুছৈত ছথি তখন ও হুনকা অপন পূর্ব জন্মক সভটা গপ রঁতা দৈ ছন্থি, জে অহাঁ তঁ জোগী ছী ভোগী নৈ। ঐ নাটকক পাত্রমে মহামতি(ৰাজাক মংত্রী) আ মহাদেরী-মৎস্যেন্দ্ৰনাথক জ্যেষ্ঠ ৰানী সেহো ছথি। মৎস্যেন্দ্ৰনাথ কদলীপুৰক ৰাজা আ পূর্ব জন্মক যোগী ছথি। মৎস্যেন্দ্ৰনাথ অংতমে কহৈত ছথি জে গোৰক্ষ জেহন শিষ্য হুঅএ আ মহাদেরী জেহন সভ নাৰী হোথু।

জীরন ঝা

জীরন ঝা লিখিত নাটক সুন্দৰ সংযোগ, (1904), মৈথিলী সট্টক

(1906), নৰ্মদা সাগৰ সট্টক (1906) আ সামৱতী পুনর্জন্ম (1908), ঐ চাৰু নাটকক সামৱেদ বিদ্যালয কাশীমে কএক বেৰ মংচন ১৯২০ ঈ.সঁ পহিলহিযে ভ২ চুকল অছি, "সুন্দৰ সংযোগ" এতৈসঁ প্ৰকাশিত সেহো ভেল। সুন্দৰ সংযোগক কিছু আৰ মংচন: ১৯৭৪ ঈ. মালী মোড়তৰ (হসনপুৰ চীনীমিলক ৰংগমংচ), লক্ষ্মীনাৰাযণ উচ্চ বিদ্যালয পৰিসৰমে- নির্দেশক শ্ৰী কালীকান্ত ঝা "বুচ", মুখ্য অতিথি শ্ৰী ফজলুৰ ৰহমান হাসমী। দুৰ্গাপূজামে। আযোজক দেৱনন্দন পাঠক চীফ ইন্জীনিযৰ, আ কেশনন্দন পাঠক (আড়ীটৰ টীকা বাবু), উদ্ঘাটন: উদিত ৰায মুখিযা। ১৯৭৬: কৰিযন, সমস্তীপুৰ। নির্দেশক: কামদেৱ পাঠক। ১৯৫১: পণ্ডিত টোল, টভকা (দলসিংহসৰাযক ৰংগমংচ): সংযোজক ডা উমেন্দ্ৰ ঝা "বিমল", পূৰ্ৱ প্ৰো. ভাগস চান্সলৰ, কা.সি. সংস্কৃত বি.বি. আ ম.ম. চিত্ৰধৰ মিশ্ৰ জে দৰভংগা কিলাক ভীতৰক শংকৰ মন্দিৰক অধিষ্ঠাতা ৰহথি আ ম.ম. উমেশ মিশ্ৰ আ ম.ম. গংগানাথ ঝা হিনকৰ শিষ্য ৰহথিন্হ। ১৯৫৩:মউ বাজিতপুৰ (বিদ্যাপতি নগৰক ৰংগমংচ)।

সংস্কৃত পৰম্পৰা আ পাৰসী থিযেটৰক গুণসঁ ওতপ্ৰোত জীৱন ঝাক ঐ নাটক সভক অন্যান্যো ঠাম মংচন ভেল অছি।

জাতিৱাদী ৰংগমংচক ভ্ৰম দুষ্প্ৰচাৰ অছি, ঐ নাটকক পহিল মংচন মলংগিযা জীক সংস্থা কৰত, জখনকি হিনকৰ জন্মসঁ পহিনে কএক বেৰ ঐ নাটক সভক মংচন ভ২ চুকল ছৈ। মলংগিযা জীক সংস্থাক পুনর্লেখন "সুন্দৰ সংযোগ" নাটক কেঁ সেহো জাতিৱাদী তঁ নৈ বনা দেতৈ, মলংগিযা জীক এজাদ কএল তথাকথিত ৰাড়বলা মৈথিলী আ ব্ৰাহ্মণবলা সামন্তৱাদী মৈথিলী আ দোসৰ "খদেৰল কী মদৰ"

রা "বুঁঝতা হৈ কি নহীঁ" বঁনা ভ্রষ্ঠ হিন্দীক সংগম কএ ক২, ড্র শংকা ব্যক্ত কএন জা ৰহনে খছি। মনংগিযা জীক জাতিবাদী ৰংগমংচক সৰকাৰী ফণ্ড নৈ নেন পহিনে মংচনক ড্র সূঠ পসাৰন জা ৰহনে খছি।

ড্রশনাথ ঝা

ডগনা: ড্র নাষ্টক সভ মহাশিবৰাত্রিকেঁ গৌৰীশংকৰ স্থান, জমথুৰিমে খেনাএন জাগত খছি। বিদ্যাপতি শিৱ-ভক্ত, ৱনকৰ গীত-নচাৰী সুনবঁা নেন মহাদেৱ বিদ্যাপতিক ঘৰমে ডগনা নোকৰ বঁনি খাবিঁ গেনা। এক বেঁৰ বিদ্যাপতি যাত্রাপৰ চনা খা ডগনা সংগমে চননহি। ৰস্তামে পিযাস নগনাপৰ ডগনা জষ্টাক গংগধাৰসঁ পানি নিকানি বিদ্যাপতিকেঁ পিযেনহি মুদা বিদ্যাপতিকেঁ ওগমে গংগাজনক স্বাদ ভেষ্টনহি খা ও ডগনাক কেশ ভীজন দেখি সভষ্টা বুঁঝি গেনাহ। ডগনা খপন খসন ৰূপমে এনাহ। মুদা ডগনা কহনখিন্হ জে বিদ্যাপতি ড্র গপ ককৰো নৈ কহতাহ নৈ তঁ ও খন্তর্ধান ভ২ জেতাহ। পাৰ্ৱতী চানি চননহি, বিদ্যাপতিক পত্নী ডগনাকেঁ বেঁনপত্র খনবঁা নেন পঠেনহি খা দেৱী ভেনাপৰ ও ডগনাপৰ বাঁঠনি ডসাহনহি, বিদ্যাপতি ভেদ খোনি দেনহি খা ডগনা বিঁনা গেনাহ।

চীনীক নহূ: সুধাকাংত-প্রেমকাংতক পিতা গুজৰি জাগ চথি খা সে দেখভান মামা ধর্মানন্দ ট্রস্টী জকাঁ কৰৈ চথি খা ৱনকৰ সভক সমর্থ ভেনাক বাঁদ সুধাকাংতকেঁ ভাৰ দ২ ঘুৰি জাগ চথি। সুধাকাংতক মংশী বষ্টুঁখা দাস প্রেমকাংতক পত্নী চণ্ডিকা খা খবাঁসনী চুনহীক সহযোগসঁ বঁখৰা কৰবাঁ দৈ চথি, সুধাকান্ত খপনো হিস্রা প্রেমকান্তকেঁ দ২ দৈ চথি। সুধাকাংত, পত্নী সুশীনা খা বেঁষ্টা সুকমাৰ ঘৰসঁ বাঁহৰ ক২ দেন জাগ চথি। সুধাকাংতকেঁ ষ্টী.বী.

ৰোগ মাৰি দৈ ছন্হি। ৰঁট্টুখা দাসক সংগতি প্রেমকাংতকেঁ সেহো দৰিদ্র কই দৈত অছি। মাম ধর্মানন্দ সুকমাৰকেঁ অপন সম্পতি লিখি দৈ ছথি কাৰণ হুনকা সন্তান নৈ ছন্হি। প্রেমকাংত আ ৰঁট্টুখা দাস সুকুমাৰকেঁ মাৰৰাঁক প্রযত্নেমে ৰিঁখ মিলা কই চীনীক লড্ডু সনেসমে সুকমাৰকেঁ দৈ ছথি মুদা ওগসঁ ৰঁট্টুখা দাস মৰি জাগএ, আ ভেদ খুজৈএ।

উদয নাৰাযণ সিংহ নচিকেতা

নাযকক নাম জীৱন : নৱন নৱ ৰিচাৰক অছি, শক্তিৰায ধনিক, কল্মষিত অছি আ অপন সহযোগী ৰিনযপৰ চোৰিক আৰোপ লগা ওকৰ ৰেঁটীক অপহৰণ আ ৰঁলাত্কোৰ কৰৱৈঁএ। ৰিনয আত্মেহত্যা কই নৈএ। নৱন আ ওকৰ মিত্র প্রকাশ আ দীপক সভটা ভেদ খোলৈএ। ওকৰ প্রেমিকা ৰঁলাত্কোৰক পৰিণামস্বৰূপ আত্মেহত্যা কৰৈএ। নৱন ৰিক্ষিপ্ত ভই জাগএ।

এক ছল ৰাজা: একটা ৰাজা অভিমান কুমাৰ দেৱক দিন মদিৰা আ ৰৈশ্যাক পাছাঁ খৰাপ ভেলৈ। ওকৰা একেটা ৰেঁটী মোহিনী ছৈ, টকাক অভাৱমে ওকৰ ৰিঁআহ নৈ ভই পাৰিঁ ৰহল ছৈ। মুংশী ৰিৰংচী, সেৱক চত্তুৰলাল আ ধর্মকর্মৰালী পত্নী সংগে নাটক আগাঁ ৰঢ়ৈএ। মোহিনী আ শিক্ষক শুভংকৰক ৰীচ প্রেম হোগ ছৈ।

নো এণ্ট্ৰী: মা প্ৰৱিশ: পোস্ট্মোডর্ন ড্রামা, জকৰ এৱঁসর্ডিটী একৰা জ্যোতিৰীশ্বৰক ধূর্ত সমাগম লগ ঘুৰৱৈঁএ। স্বর্গ আকি নর্কক দ্বাৰপৰ মুগল সভ অৱৈঁ ছথি আ খিস্সা-খেৰহা সুনৱৈঁ ছথি, ৰাঁদমে পতা চলৈএ জে চিত্রগুপ্ত/ ধর্মৰাজ সভ নকলী ছথি আ দ্বাৰপৰ লাগল অছি তালা, নো এণ্ট্ৰী।

গোৱিন্দ ঝা

ৰঁসাত: কৃষ্ণকাংত পিতা দ্বাৰা ঠীক কএন যুৱতী পুষ্পা সঁগ ৱিৱাহ নৈ কৰৈ ছথি, ও শিক্ষিতসঁ ৱিৱাহ কৰ**২** চাহৈ ছথি, নিনীসঁ প্রেম কৰৈ ছথি। হুনকৰ পিতা ঘৰ ত্যাগি দৈ ছথি। পুষ্পা ঘৰ ছোড়ি মহিনা জাগৰণমে নাগি গেনথি। পিতাকেঁ তাকৈমে কৃষ্ণকান্ত অসফন হোগ ছথি, নিনীকেঁ ছোড়ি ৰেনগাড়ীসঁ কটং**২** চাহৈ ছথি, আশ্রমক নোক হুনকা ৱঁচা নৈ ছন্হি, ওতএ পিতা, পুষ্পা সভসঁ ভেঁট হোগ ছন্হি, নিনী সেহো ৱঁতাহি ভেনি ওত**২** আৱিঁ জাগ ছথি।

সুধাংশু শেখৰ চৌধৰী

ভফাগত চাহক জিনগী: মহেশ ৱেঁৰোজগাৰ অছি, ও চাহ দোকান খোনৈএ ও কৰি সেহো অছি। ইংজীনিযৰ উমানাথক পত্নী চন্দ্ৰমা দোকানপৰ দেখনন্হি জে প্ৰকাৰ ভেনোপৰ মহেশ কৱিতা পাঠ নেন জাগএ, চন্দ্ৰমা চাহ ৱেঁচ**২** নগৈ ছথি, উমানাথ তমসা জাগ ছথি। মহেশক সংগী সৱিতা, জে আগ.এ.এস.ক পত্নী ছথি, আৱৈ ছথি। নেটাগত আঁচৰ: দীনানাথক একেটা পুত্ৰী মমতাকেঁ পতি কাটৰক কাৰণসঁ ছোড়ি দৈ ছন্হি। মুদা পুত্ৰ মোদনাথক ৱিৱাহমে দহেজ নেৱাঁক প্ৰযত্নেপৰ পুত্ৰ হুনকা ৰোকৈ ছন্হি।

৬

শিশু, ৰাঁন আ কিশোৰ সাহিত্য আ ওকৰ সমীক্ষাশাস্ত্ৰ

ৰাঁন সাহিত্যমে মোটা মোটী এক ৰৰ্খসঁ কম ৬মেৰক ৰঁচাসঁ নই কই অষ্টাৰহ ৰৰ্খক কিশোৰ ধৰিক ৬পযোগক সাহিত্য সম্মিনিত অছি। মানসিক ৰূপসঁ আস্তে-আস্তে সীখএৰঁনা ৰঁচা নেন ও্র ৰগীকৰণ কনে দোসৰ তৰহেঁ হএত, জেনা জে সামান্য ছহ ৰৰ্খক ৰঁচা নেন ৰাঁন সাহিত্য মানন জাগএ সে দ্দনকা নোকনি নেন দস ৰৰ্খক আযুমে প্রযুক্ত ভই সকৈএ।

সৰস্বতী নদী, জন-প্রনয, মনু আ মহামৎস্যক কথা, গিল্গমেশ কথা কাব্য, প্রাণৰংতক দেশ গিল্গমেশক খোজ, সৃষ্টিকথা আ দেৰতংত্রক ৰিকাস ও্র সভ ঋগৰেদ আ অৰেস্তা আদিক সন্দৰ্ভমে প্রাৰম্ভিক ৰাঁন সাহিত্য মানন জা সকৈএ। অৰা-যুক্ত ৰথক ৰৰ্ণন ৰেদমে ভেটৈত অছি। নহিযে তঁ ও্র পশ্চিম এশিযামে ছন আ নহিযে যূৰোপমে। ভাৰতীয দেৰনাম, শিল্প, কথা, অশ্বৰিদ্যা, সংগীত, ভাষিক তত্ত্ব আ চিংতনক সংগ ও্র ৬দ্ঘাটিত হোমএ নাগন পশ্চিম এশিযা, মিশ্র আ যূনানমে। দোসৰ সহস্রাব্দী ও্র.পূৰ্ৰ অৰাযুক্ত্ত ৰথ, ভাৰতীয দেৰনাম, ভাৰতক ধাৰ, ঋগৰৈদিক তত্ত্বচিংতন, অশ্বৰিদ্যা, শিল্প-তকনীকী আ পুৰাতন্ কথা ভাৰতসঁ পচ্ছিম এশিযা, গ্রীষ্ট-যূনান দিশি জাএ নাগন। কানক্রমসঁ মিশ্র, সুমেৰ-ৰেবীনোন আদি সভ্যতা আ মিত্তনী আ হিত্তী সভ্যতাসঁ ৰঁদ্দত পহিনহিযে ঋগৰেদক অধিকাংশ মংডনক ৰচনা ভই গেন ছন। ৰৈদিক সংস্কৃতক প্রাচীনতম গ্রন্থ ঋগৰেদসঁ পহিনে সেহো ভাষা অস্তিত্বমে ৰহন হএত। কতেক মৌখিক সাহিত্য

जेना गाथा, नाराशंसी, दैवत कथा आ आख्यान सभ ओहि भाषामे रचल गेल हएत। एहने गाथा सभक गायकक लेल "गाथिन", "गात्तुविद्" आ "गाथपति" ऋगवेदमे प्रयुक्त भेल। प्रख्यात कथा इतिहास पुराणसँ लेल जाइत अछि आ उत्पाद्य कल्पित होइत अछि। वैदिक आख्यान, जातक कथा, ईशप फेबॅल्स, पंचतंत्र आ हितोपदेश आ संग-संग चलैत रहल लोकगाथा सभ। सभ ठाम अभिजात्य वर्गक कथाक संग लोकगाथा रहिते अछि। सलहेसक कथाक विवरण लिअ, क्षेत्रीय परिधि पार करिते सलहेस राजासँ चोर बॅनि जाइत छथि आ चोरसँ राजा। तहिना दुलरूमल क्षेत्रीय परिधि पार करिते जतए सलहेस राजा बॅनैत छथि ओतए चोर बॅनि जाइत छथि, आ जतए सलहेस चोर कहल जाइत छथि ओतुक्का राजा/ शक्तिशालीक रूपेँ जानल जाइत छथि।

कथा-गाथा सँ बॅढ़ि आगू जाइ तँ आधुनिक कथा-गल्पक इतिहास उन्नैसम शताब्दीक अन्तमे भेल। एकरा लघुकथा, कथा आ गल्पक रूप मानल गेल। रवीन्द्रनाथ ठाकुरसँ शुरू भेल ई यात्रा भारतक एक कोनसँ दोसर कोन धरि सुधारवाद रूपी आन्दोलनक परिणामस्वरूप आगाँ बॅढ़ल। जे हम वैदिक आख्यानक गप करी तँ ओ वाध्र्यश्वक संग प्रेमकेँ सोझाँ अनैत अछि। आ समाजक संग मिलि कए रहनाइ सिखबैत अछि। जातक कथा लोक-भाषाक प्रसारक संग बौद्ध-धर्म प्रसारक इच्छा सेहो रखैत अछि, ईसे जे चिड़ै आ जानवरक माध्यमसँ कथा कहल गेल अछि से पंचतंत्र आ हितोपदेशसँ बॅढ़ैत पहिने बॅालसाहित्यक अवधारणा प्रस्तुत करैत अछि। जेना विष्णु शर्मा पंचतंत्रक कथा कहैत-कहैत स्त्री आ शूद्रक पाछाँ अकारण क्रूर भऽ जाइ छथि सएह हाल वाम

চৰিত মানসক অছি। ঐসপ গ্ৰীসক দাস ৰহথি আ অপন মালিকক ৰঁচাকেঁ কথা সুনবৈত ৰহথি জে ঐসপ্র ফেৰঁন্‌স ৰূপমে জগতখ্যাত ভেল, অংগূৰ নৈ ভেটৈনোপৰ লোমড়ী কহৈএ জে এ অংগূৰ ৰঁত্ত অম্মত হেতৈ, এ সভ খিস্সা অমৰ ভ**ই** চুকল অছি। মুস্লিম জগতক কথা জেনা ৰূমীক “মসনৱী” ফাৰসী সাহিত্যক ৰিশিষ্ট গ্ৰন্থ অছি জে জ্ঞানক মহত্ব আ ৰাজ্যক ৰ্উন্নতিক শিক্ষা দৈত অছি। কথা পঢ়ি সভ প্ৰৱুঁস্ক নৈ হেতাহ তঁ স্বস্থ মনোৰংজন তঁ প্ৰাপ্ত ক**ই** সকতাহ। আ জে একোটা ব্যক্তি কথা পঢ়ি ওগ দিশামে সোচত তঁ কথাক সাৰ্থকতা সিদ্ধ হএত। আ জকৰা নেন ৰচিত অছি এ কথা জঁ ও নৈ পঢ়তাহ তঁ ওকৰ ওগ পৰিস্থিতিমে হস্তক্ষেপ কৰৱাঁমে সক্ষম ব্যক্তি তঁ পঢ়তাহ। আ জে সমাজ ৰঁদনত তঁ সামাজিক মূন্য সনাতন ৰহত? প্ৰগতিশীন কথামে অনুভৱক পুনৰ্নিৰ্মাণ কৰৱঁ, পৰিৱৰ্তনশীন সমাজক নেন, জগসঁ প্ৰাকৃতিক আ সামাজিক যথাৰ্থক ৰীচ সমাযোজন হঅএ। আকি ঐ পৰিৱৰ্তনশীন সমএকেঁ স্থাযিত্ব দেৱাঁ নেন পৰম্পৰাক স্থাযী আ মূন তত্বপৰ আধাৰিত কথাক আৱশ্যকতা অছি? ব্যক্তি-হিত আ সমাজ-হিতমে দ্বৈধ অছি আ দুনূ পৰস্পৰ ৰিৰোধী অছি। ঐমে সংযোজন আৱশ্যক, ৰিশ্ব দৃষ্টি আৱশ্যক। কথা মাত্ৰ ৰিচাৰক উৎপত্তি নৈ অছি জে ৰোশনাগসঁ কাগচপৰ জেনা-তেনা উতাৰি দেনিঐ। এ সামাজিক-ঐতিহাসিক দশাসঁ নিৰ্দিশিত হোগত অছি। তঁ কথা অনুভৱকেঁ পুনৰ্ৰচিত ক**ই** গঢ়ন জএত আ ব্যক্তিগত চেতনা তখনে সামাজিক আ সামূহিক চেতনা ৰঁনি আওত। শোষককেঁ অপন প্ৰবৃত্তিপৰ অংকুশ নগৱঁএ পঢ়তন্হি তঁ শোষিতকেঁ একৰ ৰিৰোধ মুখৰ ৰূপমে কৰএ পঢ়তন্হি। কথা ক্ৰমৱঁদ্ধ হঅএ আ সুগ্ৰাহ্য হঅএ তখনে এ উদ্দেশ্য প্ৰাপ্ত

কৰত, ৱুঝিপৰক নৈ ব্যৱহাৰপৰক ৱঁনত। ৱৈদিক সাহিত্যক আখ্যানক উদাৰতা সংৱাদকেঁ জন্ম দৈত ছনে জে পৌৰাণিক সাহিত্যক ৰুঢ়িৱাদিতা খতম কই দেনক।

ও সূৰ্য অৱৰ-খৰ্ৱ আন সূৰ্যমেসঁ একটা মধ্যম কোটিক তৰেগণ- মেডিওকৰ স্টাৰ- অছি। ওগ মেডিওকৰ স্টাৰক একটা গ্ৰহ পৃথ্ৱী আ ওকৰ একটা নগৰ-গামমে ৰহনিহাৰ হম সভ অপন মাথপৰ হাথ ৰাখি চিন্তিত ছী জে হমৰ সমস্যাসঁ পৈঘ ককৰ সমস্যা? হমৰ কথাক সমক্ষ ও ৱৈজ্ঞানিক আ দাৰ্শনিক তথ্য চুনৌতীক ৰূপমে আএন অছি। সংৱাদক পুনৰ্স্থাপনা নেন কথাকাৰমে ৱিশ্বাস হোএৱাঁক চাহী- তৰ্ক-পৰক ৱিশ্বাস আ অনুভৱপৰক ৱিশ্বাস। আত্মপ্ৰশংসা আ পৰস্পৰ প্ৰশংসাক পৰম্পৰা জগমে দোসৰাক নিন্দা সেহো সম্মিনিত অছি, উত্কৃষ্ট ৱাঁন সাহিত্যক নিৰ্মাণমে ৱাঁধক অছি। সৰকাৰপৰ আনম্বন, প্ৰাথমিকতাক অজ্ঞান- জকৰ কাৰণসঁ মহান ৱঁনৱাঁ/ ৱঁনেৱাঁ নেন নেখক-সমীক্ষক জান অৰোপনে ছথি, আ ওগ স্থিতিমে জখন ভাষা মৰি ৰহন অছি। কাৰ্যযোজনাক স্পষ্ট অভাৱ অছি আ জেনা-তেনা কিছু মৈথিনী নেন কই দেৱাঁ নেন সভ ব্যগ্ৰ ছথি, কই ৰহন ছথি। স্বযং মৈথিনী নৈ ৱাঁজি ৱাঁন-ৱঁচাকেঁ মৈথিনীসঁ দূৰ ৰখৱাঁক অভিযান চনন অছি আ ঐমে মীডিযা, কাৰ্টুন চৈনন আ শিক্ষা-প্ৰণানীক সংগ এক্কে খাঢ়ীমে ভেন অত্যধিক প্ৰৱাস অপন যোগদান দেনক অছি। মৈথিনীক কাৰ্যকৰ্তা নোকনিক কএক অুৰমে ৱঁটনে ৰহৱাঁক কাৰণ সমৰ্থনপৰক নাৰিংগং কৰ্তাক অভাৱ অছি। ক ৱঁদনা অপন/ অপ্পন নোকক কী নাভ, ঐ নেন নোক ৱেঁশী চিন্তিত ছথি। মৈথিনী ছাত্ৰক সংখ্যাক অভাৱক কাৰণ উৎপাদ উত্তম ৰহনা উত্তৰ সেহো ৱিক্ৰয

𑒏𑒾𑒬𑒪𑒏 𑒁𑒦𑒰𑒫 𑒥𑒜𑓃𑒱 𑒖𑒰𑒃𑒋। 𑒧𑒻𑒟𑒱𑒪𑒲𑒧𑒹 𑒅𑒞𑓂𑒞𑒧 𑒅𑒞𑓂𑒣𑒰𑒠𑒏 𑒁𑒦𑒰𑒫 𑒞𑒿 𑒁𑒕𑒱𑒋, 𑒫𑒱𑒏𑓂𑒩𑒨𑒏𑒾𑒬𑒪𑒏 𑒮𑒹𑒯𑒼 𑒁𑒦𑒰𑒫 𑒁𑒕𑒱।

𑒧𑒻𑒟𑒱𑒪𑒲𑒏 𑒮𑒢𑓂𑒠𑒩𑓂𑒦𑒧𑒹 𑒥𑒰𑒪 𑒮𑒰𑒯𑒱𑒞𑓂𑒨 𑒂 𑒍𑒏𑒩 𑒮𑒧𑒲𑒏𑓂𑒭𑒰𑒬𑒰𑒮𑓂𑒞𑓂𑒩

𑒥𑒰𑒪 𑒮𑒰𑒯𑒱𑒞𑓂𑒨 𑒪𑒹𑒐𑒏𑒮𑒿 𑒁𑒢𑒳𑒩𑒼𑒡 𑒖𑒹 𑓄 𑒂 𑒘 𑒏 𑒣𑓂𑒩𑒨𑒼𑒑 𑒏𑒩𑒟𑒱 𑒖𑒃𑒮𑒿 𑒥𑒔𑓂𑒔𑒰𑒏𑒹𑒿 𑒮𑒳𑒫𑒱𑒡𑒰 𑒯𑒋𑒞। 𑒢𑒻 𑒥𑒰𑒪 𑒮𑒰𑒯𑒱𑒞𑓂𑒨𑒧𑒹 𑒪𑒱𑒐𑒪 𑒖𑒰 𑒮𑒏𑒻𑒋। 𑒦𑒰𑒅 𑒪𑒱𑒐𑒪 𑒖𑒋𑒥𑒰𑒏 𑒔𑒰𑒯𑒲, 𑒦𑒰𑒃 𑒢𑒻। 𑒤𑒹𑒩 𑒕𑒪𑒱, 𑒏𑒯𑒪𑒪𑒱 𑒏𑒹𑒿 𑒥𑒔𑓂𑒔𑒰 𑒏𑓂𑒩𑒧𑒮𑒿 𑒕𑒪𑒲, 𑒏𑒯𑒪𑒪𑒲 𑒣𑒜𑓃𑒻𑒋, 𑒫𑒩𑓂𑒏𑒬𑒰𑒣𑒧𑒹 𑒋𑒯𑒢 𑒠𑒹𑒐𑒪 𑒑𑒹𑒪; 𑒮𑒹 𑒕𑒢𑓂𑒯𑒱, 𑒏𑒯𑒪𑒢𑓂𑒯𑒱 𑒂𑒠𑒱𑒏 𑒣𑓂𑒩𑒨𑒼𑒑 𑒏𑒩𑒴। 𑒧𑒻𑒟𑒱𑒪𑒲 𑒥𑒰𑒪 𑒮𑒰𑒯𑒱𑒞𑓂𑒨𑒏 𑒪𑒹𑒐𑒢𑒧𑒹 𑒮𑓀𑒨𑒳𑒏𑓂𑒞𑒰𑒏𑓂𑒭𑒩, 𑒂 𑓄 𑒏 𑒣𑓂𑒩𑒨𑒼𑒑 𑒦𑒰𑒭𑒰𑒏 𑒫𑒱𑒬𑒱𑒭𑓂𑒙𑒞𑒰 𑒏𑒰𑒋𑒧 𑒩𑒐𑒥𑒰𑒧𑒹 𑒮𑒯𑒰𑒨𑒏 𑒯𑒋𑒞।

𑒞𑒯𑒱𑒢𑒰 𑒮𑒩𑒪 𑒬𑒥𑓂𑒠 𑒧𑒳𑒠𑒰 𑒐𑒰𑒿𑒙𑒲 𑒧𑒻𑒟𑒱𑒪𑒲 𑒬𑒥𑓂𑒠 𑒖𑒹𑒢𑒰 𑒁𑒏𑒰𑒠𑒰𑒩𑒳𑒝 𑒂𑒠𑒱𑒏 𑒣𑓂𑒩𑒨𑒼𑒑 𑒏𑒩𑒴। 𑒥𑒰𑒪 𑒮𑒰𑒯𑒱𑒞𑓂𑒨𑒧𑒹 *𑒑𑒠𑓂𑒨* 𑒂 *𑒣𑒠𑓂𑒨* 𑒠𑒳𑒢𑒴 𑒧𑒯𑒞𑓂𑒫𑒣𑒴𑒩𑓂𑒝 𑒁𑒕𑒱 𑒖𑒿 𑒏𑒯𑒲 𑒞𑒿 *𑒣𑒠𑓂𑒨* 𑒏𑒢𑒹 𑒥𑒹𑒮𑒱𑒨𑒹। *𑒑𑒠𑓂𑒨*𑒧𑒹 𑒏𑒟𑒰𑒧𑒹 𑒫𑒱𑒭𑒨𑒏 𑒮𑒧𑒰𑒫𑒹𑒬 𑒖𑒹𑒢𑒰 𑒫𑒱𑒖𑓂𑒘𑒰𑒢, 𑒮𑒧𑒰𑒖 𑒫𑒱𑒖𑓂𑒘𑒰𑒢 𑒂𑒠𑒱 𑒠𑒹𑒪𑒼𑒮𑒿 𑒧𑒢𑒼𑒩𑓀𑒖𑒢 𑒂 𑒬𑒱𑒏𑓂𑒭𑒰𑒏 𑒧𑒡𑓂𑒨 𑒞𑒰𑒪𑒧𑒹𑒪 𑒦**𑓄** 𑒮𑒏𑒞। 𑒧𑒻𑒟𑒱𑒪𑒲𑒧𑒹 𑒥𑒰𑒪𑒏𑒟𑒰 𑒏𑒋𑒏 𑒩𑒰𑒞𑒱 𑒡𑒩𑒱 𑒔𑒪𑒻𑒞 𑒁𑒕𑒱 𑒞𑒿 𑒣𑒻𑒒 𑒪𑒼𑒏𑒏 𑒏𑒟𑒰 𑒧𑒱𑒢𑓂𑒙𑒧𑒹 𑒮𑒹𑒯𑒼 𑒐𑒞𑒧 𑒦**𑓄** 𑒖𑒰𑒃𑒞 𑒁𑒕𑒱। 𑒧𑒻𑒟𑒱𑒪𑒲𑒧𑒹 𑒔𑒱𑒞𑓂𑒩-𑒬𑒵𑓀𑒐𑒪𑒰, 𑒔𑒱𑒞𑓂𑒩𑒏𑒟𑒰, 𑒫𑒱𑒖𑓂𑒘𑒰𑒢, 𑒮𑒧𑒰𑒖 𑒫𑒱𑒖𑓂𑒘𑒰𑒢, 𑒂𑒡𑓂𑒨𑒰𑒞𑓂𑒧𑒹, 𑒦𑒾𑒞𑒱𑒏, 𑒩𑒮𑒰𑒨𑒢, 𑒖𑒲𑒫, 𑒮𑓂𑒫𑒰𑒮𑓂𑒟𑓂𑒨 𑒂𑒠𑒱𑒏 𑒣𑒼𑒟𑒲𑒏 𑒁𑒦𑒰𑒫 𑒁𑒕𑒱। 𑒮𑓀𑒡𑓂𑒨𑒰 𑒫𑒱𑒠𑓂𑒨𑒰𑒪𑒨 𑒂 𑒔𑒱𑒞𑓂𑒩𑒏𑒪𑒰-𑒮𑓀𑒑𑒲𑒞𑒏 𑒧𑒰𑒡𑓂𑒨𑒧𑒮𑒿 𑒬𑒱𑒏𑓂𑒭𑒰 𑒢𑒻 𑒠𑒹𑒪 𑒖𑒰 𑒩𑒯𑒪 𑒁𑒕𑒱। 𑒠𑒴𑒩𑒮𑓂𑒟 𑒬𑒱𑒏𑓂𑒭𑒰𑒏 𑒧𑒰𑒡𑓂𑒨𑒧𑒮𑒿/ 𑒁𑒢𑓂𑒞𑒩𑓂𑒖𑒰𑒪𑒏 𑒧𑒰𑒡𑓂𑒨𑒧𑒮𑒿 𑒧𑒻𑒟𑒱𑒪𑒲𑒏 𑒣𑒜𑓃𑒰𑒃𑒏 𑒁𑒞𑓂𑒨𑒡𑒱𑒏 𑒂𑒫𑒬𑓂𑒨𑒏𑒞𑒰 𑒁𑒕𑒱। 𑒮𑒓𑒹 𑒧𑒻𑒟𑒱𑒪𑒲 𑒪𑒹𑒪 𑒮𑒦𑒏 𑒯𑒵𑒠𑒋𑒧𑒹 𑒁𑒑𑓂𑒢𑒱 𑒕𑒢𑓂𑒯𑒱, 𑒮𑒹 𑒍 𑒣𑒩𑒮𑓂𑒣𑒩 𑒋𑒏 𑒠𑒼𑒮𑒩𑒰𑒏 𑒫𑒱𑒩𑒼𑒡𑒲 𑒏𑒱𑒋 𑒢𑒹 𑒯𑒼𑒟𑒳। 𑒪𑒼𑒏𑒏 𑒥𑒲𑒔𑒧𑒹 𑒌 𑒦𑒰𑒭𑒰𑒏 𑒂𑒩𑒼𑒯, 𑒁𑒫𑒩𑒼𑒯

𑒂 𑒦𑒰𑒭𑒱𑒏 𑒫𑒻𑒬𑒱𑒭𑓂𑒙𑓂𑒨𑒏𑒹𑒿 𑒪𑓄 𑒏𑓄 𑒂𑒠𑒩 𑒁𑒕𑒱 𑒂 𑒄 𑒧𑒹 𑒧𑒻𑒟𑒱𑒪𑒲 𑒢𑒻 𑒥𑒖𑒢𑒱𑒯𑒰𑒩 𑒦𑒰𑒭𑒰𑒫𑒱𑒠𑓂 𑒮𑒧𑓂𑒧𑒱𑒪𑒱𑒞 𑒕𑒟𑒱। 𑒂𑒡𑓂𑒨𑒰𑒞𑓂𑒧𑒱𑒏 𑒂 𑒮𑒰𑓀𑒮𑓂𑒏𑒵𑒞𑒱𑒏 𑒧𑒯𑒞𑓂𑒫𑒏 𑒏𑒰𑒩𑒝 𑒮𑒹𑒯𑒼 𑒧𑒻𑒟𑒱𑒪𑒲 𑒧𑒯𑒞𑓂𑒫𑒣𑒴𑒩𑓂𑒝 𑒁𑒕𑒱। 𑒄 𑒦𑒰𑒭𑒰𑒧𑒹 𑒋𑒏𑒙𑒰 𑒂𑒢𑓂𑒞𑒩𑒱𑒏 𑒬𑒏𑓂𑒞𑒱 𑒕𑒻। 𑒥𑒯𑒳𑒞 𑒩𑒰𑒮 𑒮𑓀𑒮𑓂𑒟𑒰, 𑒖𑒑𑒧𑒹 𑒏𑒱𑒕𑒳 𑒖𑒰𑒞𑒱𑒫𑒰𑒠𑒲 𑒂 𑒮𑒰𑓀𑒣𑓂𑒩𑒠𑒰𑒨𑒱𑒏 𑒮𑓀𑒮𑓂𑒟𑒰 𑒮𑒹𑒯𑒼 𑒮𑒧𑓂𑒧𑒱𑒪𑒱𑒞 𑒁𑒕𑒱, 𑒋𑒏𑒩 𑒫𑒱𑒏𑒰𑒮 𑒪𑒹𑒪 𑒞𑒞𑓂𑒣𑒩 𑒁𑒕𑒱। 𑒄 𑒦𑒰𑒭𑒰𑒏 𑒖𑒢𑒢𑒱𑒯𑒰𑒩 𑒦𑒰𑒩𑒞 𑒂 𑒢𑒹𑒣𑒰𑒪 𑒠𑒴 𑒠𑒹𑒬𑒧𑒹 𑒞𑒿 𑒩𑒯𑒱𑒞𑒹 𑒕𑒟𑒱 𑒂𑒥 𑒂𑒢-𑒂𑒢 𑒠𑒹𑒬-𑒣𑓂𑒩𑒠𑒹𑒬𑒧𑒹 𑒮𑒹𑒯𑒼 𑒣𑒮𑒩𑒪 𑒕𑒟𑒱।

𑒬𑓀𑒏𑒩𑒰𑒔𑒰𑒩𑓂𑒨𑒏 𑒫𑒱𑒭𑒨𑒧𑒹 𑒏𑒯𑒪 𑒑𑒹𑒪 𑒖𑒹 𑒍 𑒁𑒣𑒢 𑒏𑒧𑓀𑒛𑒪𑒧𑒹 𑒡𑒰𑒩 𑒦𑒩𑒱 𑒪𑒹𑒪𑒢𑓂𑒯𑒱। 𑒦𑒹𑒪 𑒄 𑒖𑒹 𑒥𑒰𑒜𑓃𑒱𑒧𑒹 𑒥𑒲𑒔𑒹𑒧𑒹 𑒣𑒯𑒰𑒛𑓃 𑒩𑒯𑒪𑒰𑒏 𑒏𑒰𑒩𑒝 𑒋𑒏 𑒠𑒱𑒮 𑒥𑒰𑒜𑓃𑒱 𑒁𑒥𑒻𑒞 𑒕𑒪 𑒂 𑒋𑒏 𑒠𑒱𑒮 𑒠𑒰𑒯𑒲। 𑒥𑒲𑒔𑒏 𑒑𑒳𑒤𑒰𑒏𑒹𑒿 𑒬𑓀𑒏𑒩 𑒁𑒣𑒢 𑒬𑒱𑒭𑓂𑒨𑒏 𑒮𑒯𑒨𑒼𑒑𑒮𑒿 𑒞𑒼𑒛𑓃𑒱 𑒖𑒐𑒢 𑒏𑒧𑒝𑓂𑒛𑒪 𑒪𑒹𑒢𑒹 𑒥𑒯𑒩𑒍𑒪𑒰𑒯 𑒞𑒿 𑒪𑒼𑒏 𑒠𑒹𑒐𑒪𑒏 𑒖𑒹 𑒠𑒼𑒮𑒩 𑒏𑒰𑒞 𑒣𑒰𑒢𑒱 𑒂𑒥𑒱 𑒩𑒯𑒪 𑒁𑒕𑒱। 𑒮𑒦 𑒬𑓀𑒏𑒩𑒰𑒔𑒰𑒩𑓂𑒨𑒏 𑒮𑓂𑒞𑒳𑒞𑒱 𑒏𑒋𑒪𑒢𑓂𑒯𑒱 𑒖𑒹 𑒁𑒯𑒰𑒿 𑒁𑒣𑒢 𑒏𑒧𑓀𑒛𑒪𑒧𑒹 𑒡𑒰𑒩 𑒂𑒢𑒱 𑒯𑒧𑒩𑒰 𑒮𑒦𑒏𑒹𑒿 𑒠𑒰𑒯𑒲 𑒮𑒿 𑒂 𑒠𑒼𑒮𑒩 𑒏𑒰𑒞𑒏 𑒪𑒼𑒏𑒏𑒹𑒿 𑒥𑒰𑒜𑓃𑒱𑒮𑒿 𑒧𑒳𑒏𑓂𑒞 𑒏𑒩𑒰𑒍𑒪। 𑒁𑒯𑒰𑒿 𑒏𑒧𑒝𑓂𑒛𑒪𑒧𑒹 𑒣𑒰𑒢𑒱 𑒂 𑒡𑒰𑒩 𑒁𑒢𑒪𑒾𑓀! 𑒥𑒰𑒠𑒧𑒹 𑒁𑒫𑒮𑒩𑒫𑒰𑒠𑒲 𑒪𑒼𑒏𑒢𑒱 𑒋𑒏𑒩𑒰 𑒔𑒧𑒞𑓂𑒏𑒼𑒩𑒮𑒿 𑒖𑒼𑒛𑓃𑒱 𑒠𑒹𑒪𑒏। 𑒂𑒬𑒰 𑒁𑒕𑒱 𑒖𑒹 𑒧𑒻𑒟𑒱𑒪𑒲 𑒥𑒰𑒪 𑒮𑒰𑒯𑒱𑒞𑓂𑒨 𑒪𑒹𑒐𑒏 𑒮𑒹𑒯𑒼 𑒁𑒣𑒢 𑒪𑒹𑒐𑒧𑒹 𑒅𑒑𑒢𑒰𑒏 𑒏𑒟𑒰𑒏 𑒞𑒩𑓂𑒏 𑒂 𑒬𑓂𑒩𑒠𑓂𑒡𑒰𑒮𑒿 𑒫𑒱𑒫𑒹𑒔𑒢𑒰 𑒏𑒩𑒞𑒰। 𑒑𑒼𑒢𑒴 𑒗𑒰𑒏 𑒑𑒰𑒧 𑒦𑒩𑒾𑒛𑓃𑒰𑒏 𑒩𑒰𑒖𑒏𑒳𑒧𑒰𑒩 "𑒥𑒯𑒳𑒩𑒰 𑒑𑒼𑒜𑓃𑒱𑒢 𑒢𑒙𑒳𑒂 𑒠𑒨𑒰𑒪" 𑒪𑒼𑒏𑒏𑒟𑒰𑒏 𑒧𑒢𑒼𑒯𑒩 𑒏𑒟𑒰𑒢𑒰𑒨𑒏 𑒩𑒰𑒖𑒏𑒳𑒧𑒰𑒩 𑒠𑒳𑒪𑒩𑒰 𑒠𑒨𑒰𑒪, 𑒦𑒩𑒾𑒛𑓃𑒰𑒧𑒹 𑒋𑒐𑒢𑒼 𑒯𑒱𑒢𑒏𑒩 𑒑𑒯𑒥𑒩 𑒕𑒢𑓂𑒯𑒱। 𑒧𑒻𑒟𑒱𑒪𑒲 𑒥𑒰𑒪 𑒮𑒰𑒯𑒱𑒞𑓂𑒨 𑒪𑒹𑒐𑒏 𑒑𑒼𑒢𑒴𑒮𑒿 𑒂𑒑𑒴 𑒃𑒯𑒼 𑒠𑒹𑒐𑒟𑒳। 𑒙𑓂𑒩𑒹𑒖𑒹𑒛𑒲𑒧𑒹 𑒏𑒟𑒰𑒢𑒏 𑒮𑓀𑒑 𑒔𑒩𑒱𑒞𑓂𑒩-𑒔𑒱𑒞𑓂𑒩𑒝, 𑒣𑒠-𑒩𑒔𑒢𑒰, 𑒫𑒱𑒔𑒰𑒩 𑒞𑒞𑓂𑒫, 𑒠𑒵𑒬𑓂𑒨 𑒫𑒱𑒡𑒰𑒢 𑒂 𑒑𑒲𑒞 𑒩𑒯𑒻𑒞 𑒁𑒕𑒱। 𑒥𑒰𑒪 𑒮𑒰𑒯𑒱𑒞𑓂𑒨𑒧𑒹 𑒙𑓂𑒩𑒹𑒖𑒹𑒛𑒲 𑒢𑒻 𑒯𑒳𑒁𑒋, 𑒍𑒑 𑒫𑒱𑒔𑒰𑒩𑒏𑒹𑒿 𑒯𑒧𑒩 𑒮𑒧𑒩𑓂𑒟𑒢 𑒢𑒻 𑒁𑒕𑒱, 𑒮𑒧𑒰𑒖𑒏 𑒢𑒱𑒧𑓂𑒢 𑒫𑒩𑓂𑒑

रा अस्पृश्य वर्गक लोकदेरता सेहो कोना अस्पृश्य भऽ गेला से बँच्चाकेँ बूझबैए पड़त। मुदा बूझबैक ढंग एहेन हेबाक चाही जे बँच्चा अपन धरोहरकेँ चीन्हि सकए, ओकर आदर कऽ सकए। मिथिलाक लोककथामे जाति-पाजत नै होइ छै, साम्प्रदायिकता नै होइ छै। गोनू झाक समएमे मुस्लिम मिथिलामे आएले नै रहथि तखन मुस्लिम तहसीलदारक अत्याचारक कथा गोनू झाक खिस्सामे किए घोसिआएल जा रहल अछि।

कंप्यूटरक आ सूचना क्रान्ति जगमे कोनो तंत्रांशक निर्माता ओकर निर्माण कए ओकरा विश्वव्यापी अन्तर्जालपर राखि दैत छथि आ ओ तंत्रांश अपन निर्मातासँ स्वतंत्र अपन काज करैत रहैत अछि, किछु ओहनो कार्य जे एकर निर्माता ओकरा लेल निर्मित नै कएने छथि। आ किछु हस्तक्षेप-तंत्रांश जेना वायरस, एकरा मार्गसँ हटाबैत अछि, विध्वंसक बनबैत अछि तँ ऐ वायरसक एंटी वायरस सेहो एकटा तंत्रांश अछि, जे ओकरा ठीक करैत अछि आ जँ ओकरो सँ ई ठीक नै होइत अछि तखन कम्प्यूटरक बैकप लए ओकरा फार्मेट कए देल जाइत अछि- नवीन स्लेट ! बाल साहित्य सेहो एहने तंत्रांश अछि जे बाल मनपर अंकित भऽ जाइत अछि, मुदा एतऽ फार्मेट करबाक विकल्प नै छै। तेँ बाल साहित्यक निर्माणमे सतर्की आवश्यक अछि, सावधानी आवश्यक अछि। उमेरक हिसाबसँ बाल साहित्यक वर्गीकरण आ ओकर समीक्षा हेबाक चाही। शिशु (0-७ बर्ख), बाल (७-१२ बर्ख) आ किशोर (१२-१८ बर्ख) उमेर मध्य बाल साहित्यक वर्गीकरण कऽ एकर समीक्षा समीचीन हएत। चित्रकथा पाँच बर्खसँ छोट बँच्चा लेल रचल साहित्य होइत अछि, ई स्कूल जाइसँ पहिने अभिभावक

দ্বাৰা পঢ়াওন জাগত ঋছি। ঋভিভাৰক ৰ্ঁঠাকেঁ কথা পঢ়ি ক**ই** স্বনাৰৈঁ ঢথি ঋা ৰ্ঁঠা ঠিত্ৰক মাধ্যমসঁ ওকৰ ঋন্বভৰ কৰৈএ। ৰ্ঁঠাক তীব্ৰ মানসিক ৰিকাস একৰ পৰিণামস্বৰূপ হোগত ঋছি। জখন ৰ্ঁঠা স্কূন জাএ নগৈএ ঋা ৰৰ্ণমানা সীখি নৈএ তখন ও গ্ৰ পোথী সভ ঋপনে পঢ়**ই** নগৈএ ঋা একৰ সঁগ ঋান ঋান পাঠ্যপুস্তক ঋা ঠিত্ৰিত পোথী সভ পঢ়**ই** নগৈএ। সাত ৰৰ্খক ৰাঁদ ও ঢোষ্ট-ঢোষ্ট ঋধ্যাযৰঁনা পোথী ঋা নৌ-দস ৰৰ্খসঁ পৈঘ-পৈঘ ঋধ্যায ৰঁনা পোথী পঢ়**ই** নগৈএ। ৰাঁৰহ ৰৰ্খক ৰাঁদ ৰাঁন ঙপন্যাস ঋাদিক ঋধ্যযন ৰ্ঁঠা সভ শ্বৰূ ক**ই** দৈএ। ৰাঁন সাহিত্যমে পাৰম্পৰিক নোককথা, গতিহ্যস-মহাকাৰ্য্যক কথা ঋাদি স্বনাওন জাগত ঋছি। সাহসিক ঋা প্ৰেৰণাদাযক জীৰনী ঋা নীতি-প্ৰেৰক কথা সেহো ৰাঁন সাহিত্যক ঋন্তৰ্গত ঋৰৈঁএ। পৰীকথা, জাদূ, গীত ঋাদিক মাধ্যমসঁ সাৰ্থক ৰাঁন সাহিত্যক নিৰ্মাণ হোগএ। তেঁ ৰাঁন সাহিত্যক সমীক্ষামে ৰাঁন সাহিত্যক প্ৰকাৰপৰ সেহো ধ্যান দেৰঁএ পড়ত। কী ৰাঁন সাহিত্য ঋন্ধ্ৰিশ্বাসকেঁ ৰঢ়াৰা তঁ নৈ দ**ই** ৰহন ঋছি? কী ৰাঁন সাহিত্য ঋপন ধৰোহৰকেঁ ঠিন্হৰাঁমে ৰ্ঁঠাকেঁ সহযোগ দ**ই** ৰহন ঋছি? কী ৰ্ঁঠামে মানৱ মূন্যক জ্ঞান ঐ সাহিত্যকেঁ পঢ়ৰাঁসঁ এতৈ? কী জাতিৰাদী ঋা ৰৈঠাৰিক কষ্টৰতাক ৰিৰুদ্ধ ৰ্ঁঠাকেঁ প্ৰশিক্ষিত কৰৰাঁক ঙদ্দেশ্যমে ৰাঁন সাহিত্য সফন ভ**ই** ৰহন ঋছি? ৰৈঠাৰিক তৰাজূ পসঙাহ তঁ নৈ ভ**ই** ৰহন ঋছি, ৰ্ঁঠাক স্বস্থ মনোৰংজনমে কোনো কষ্টৰতা তঁ সাযাস-ঋনাযাস নৈ ঘুসি গেন ঋছি? সৰন শঙ্কাৰনী, সৰন ভাষা ঋা সৰন ৰিঠাৰ ৰাঁন সাহিত্যক ঙত্কৃষ্টতাক নেন কসৌটী ৰঁনত।

মৌথিনীক কিছু সৰ্বশ্ৰেষ্ঠ ৰাঁন সাহিত্য ৰচনা:

কাশ্যপ কমনেক ৰাঁৰূক স্বনাএন খিস্রা (সহস্ৰস্বখক দীপ/ গপ্পক ঋৰ্থ/ জহিযাসঁ কান ধেনক/ নীক কৰী তঁ পৈঘ কে? ৰেঁজাএ কৰী তঁ পৈঘ কে?/ পঢ়ৰেঁ হঁা নৈ কৰী ওকৰা গ্নৰোঁ কৰী/ ঋকিনেক মোন), ঋনিন মলিককক দাদীক গীত ঋা ঋঠনা ঝৃমৰক দাদীসঁ স্বনন কথা (ৰিদ্বান) মৈথিনী নোককথা-গীতক ৰিক্ত স্থানক পূৰ্তি কৰৈত ঋছি। শিৰ ঝৃমাৰ ঝা "হঁিলূ" জীক তৰেগন দেখাগএ, দহীক ঠোপ ঋা খোঁগছক নেন সাড়ী ৰাঁন মনোৰিজ্ঞানকেঁ গহিযা কই পকড়ৈত ঋছি। দ্বৰ্গানন্দ মণ্ডন জীক নঘূকথা পাৰস একহঁা সত্য চৰিত্ৰপৰ ঋাধাৰিত ঋছি, ঋা ঋদম্য গচ্ছাসঁ নোক কী-কী কই সকৈএ, সে দেখবৈত ঋছি। বৃষেশ চন্দ্ৰ নান জীক নঘূকথা গোনৰাঁ ঋা জগদানন্দ ঝা "মন্ব" জীক ৰাঁন ঔপন্যাস চোনহা মৈথিনী ৰাঁন সাহিত্যক ঋমূন্য ধৰোহৰ ঋছি, গোনৰাঁ ঋা চোনহা মে মনোৰিজ্ঞান জৰ্বদস্ত ৰূপমে সোঝাঁ ঋাএন ঋছি। বৃষেশ চন্দ্ৰ নান ৰঁঠা সভক নেন স্বন্দৰ-স্বন্দৰ কৰিতা সেহো গাৰেঁ ছথি। পংকজ ঝৃমাৰ ঝাক মাএ গগ মাএ ঋা চন্দন ঝৃমাৰ ঝা ক দূহঁা ঋগড়ম-ৰঁগড়ম জগ সৰনতাসঁ গাওন গেন ঋছি সে ঋদ্ভুত ঋছি, দ্বনূ গোহেঁ গন্‌জীনিযৰ ছথি ঋা গামক সংস্কৃতিসঁ পূৰ্ণতঃ পৰিচিত ছথি। সংস্কৃতি ৰৰ্মা ৪থা মে পঢ়ৈ ছথি ঋা ৰঁস্তাক ৰোঁঝ ঋা ঋভিভাৱকক ঋা সূচনা প্ৰৌদ্যোগিকীসঁ পৰেশান ছথি ঋা ঋপন মনোভাৱ ৱ্যক্ত কৰৈ ছথি। মনোজ ঝৃমাৰ মণ্ডন, শিৰ ঝৃমাৰ ঝা হঁিলূ, ৰাজেশ মোহন ঝা গ্ৰুঁজন, নৰেশ ঝৃমাৰ ৰিকন, ৰমাকান্ত ৰায ৰমা ঋা মহাকান্ত ঠাঝৃৰক ৰাঁন কৰিতামে প্ৰৱাহ ঋছি। স্বদা জঁ ৰাঁন মনক হিসাৰঁ সঁ দেখী তঁ চন্দ্ৰশেখৰ কামতি প্ৰৱাহ ঋা ভাৱমে

𑒮𑒦𑒏𑒹𑒿 𑒣𑒰𑒕𑒰𑒿 𑒕𑒼𑒛𑓃𑒱 𑒠𑒻 𑒕𑒟𑒱। 𑒧𑒳𑒢𑓂𑒢𑒲 𑒏𑒰𑒧𑒞𑒏 𑒣𑒰𑒞𑓂𑒩𑒰 𑒏𑒯𑒻 𑒕𑒟𑒱 𑒢𑒻 𑒐𑒹𑒥𑒹𑒿 𑒞𑒩𑒏𑒰𑒩𑒲, 𑒩𑒼𑒙𑒲/ 𑒯𑒧𑒩𑒰 𑒢𑒴𑒢𑒹 𑒩𑒼𑒙𑒲 𑒐𑒰𑒋 𑒠𑒹/ 𑒧𑒳𑒠𑒰 𑒧𑒰𑒨 𑒑𑒹,/ 𑒯𑒧𑒩𑒰 𑒞𑒴𑒿 𑒣𑒜𑓃𑒻 𑒪𑒹𑒪 𑒖𑒰𑒋 𑒠𑒹। 𑒅 𑒣𑒜𑓃𑒥𑒰𑒿𑒏 𑒪𑒪𑒏 𑒔𑒢𑓂𑒠𑒢 𑒏𑒳𑒧𑒰𑒩 𑒗𑒰𑒏 𑒯𑒧𑒯𑒴𑒿 𑒣𑒜𑓃𑒥𑒻 𑒂𑒥𑒿 𑒧𑒹 𑒮𑒹𑒯𑒼 𑒠𑒹𑒐𑒥𑒰𑒿𑒧𑒹 𑒁𑒥𑒻𑒞 𑒁𑒕𑒱। 𑒬𑒧𑓂𑒦𑒴 𑒢𑒰𑒟 𑒗𑒰 𑒧𑒻𑒟𑒱𑒪𑒲𑒧𑒹 𑒢𑓂𑒨𑒴𑒙𑒢𑒏 𑒮𑒱𑒠𑓂𑒡𑒰𑒢𑓂𑒞 𑒣𑒜𑓃𑒥𑒻 𑒕𑒟𑒱। 𑒣𑓂𑒩𑒦𑒰𑒞 𑒩𑒰𑒨 𑒦𑒙𑓂𑒙𑒏 𑒙𑒳𑒢𑒧𑒳𑒢 𑒙𑒳𑒢𑒧𑒳𑒢 𑒏𑒩𑒻𑒞 𑒔𑒱𑒛𑓃𑒱𑒨𑒰 𑒮𑒳𑒢𑓂𑒠𑒩𑒞𑒰𑒮𑒿 𑒦𑒰𑒫 𑒂 𑒬𑒥𑓂𑒠𑒿𑒏 𑒏𑒋𑒪 𑒧𑒱𑒪𑒢 𑒁𑒕𑒱। 𑒮𑓀𑒑𑒧𑒹 𑒠𑒹𑒫𑒰𑓀𑒬𑒳 𑒫𑒞𑓂𑒮𑒏 𑒣𑓂𑒩𑒑𑒞𑒱𑒏 𑒩𑒯𑒮𑓂𑒨 𑒂 𑒁𑒢𑒱𑒬𑒰 𑒣𑓂𑒩𑒱𑒨𑒧/ 𑒑𑒳𑓀𑒖𑒢 𑒏𑒩𑓂𑒝/ 𑒑𑒝𑒹𑒬 𑒚𑒰𑒏𑒳𑒩/ 𑒁𑒢𑒳𑒣𑒧𑒰 𑒣𑓂𑒩𑒱𑒨𑒠𑒩𑓂𑒬𑒱𑒢𑒲/ 𑒬𑓂𑒫𑒹𑒞𑒰 𑒗𑒰 𑒔𑒾𑒡𑒩𑒲/ 𑒬𑓂𑒫𑒹𑒞𑒰 𑒗𑒰 (𑒮𑒱𑓀𑒑𑒰𑒣𑒳𑒩) 𑒏 𑒔𑒱𑒞𑓂𑒩𑒏𑒪𑒰 𑒁𑒕𑒱। 𑒬𑓂𑒫𑒹𑒞𑒰 𑒗𑒰 𑒔𑒾𑒡𑒩𑒲𑒏 𑒧𑒱𑒟𑒱𑒪𑒰 𑒔𑒱𑒞𑓂𑒩𑒏𑒪𑒰𑒏 𑒏𑒼𑒢𑒼 𑒖𑒼𑒛𑓃 𑒢𑒻 𑒁𑒕𑒱।

𑒅 𑒬𑒱𑒬𑒳 𑒅𑒞𑓂𑒮𑒫 𑒧𑒻𑒟𑒱𑒪𑒲 𑒥𑒰𑒿𑒪 𑒮𑒰𑒯𑒱𑒞𑓂𑒨𑒏𑒹𑒿 𑒤𑒩𑒱𑒕𑒹𑒪𑒏 𑒁𑒕𑒱 𑒂 𑒥𑒿𑒔𑓂𑒔𑒰 𑒮𑒦 𑒠𑓂𑒫𑒰𑒩𑒰 𑒋𑒏𑒙𑒰 𑒣𑒱𑒏𑒢𑒱𑒏𑒏 𑒩𑒴𑒣𑒧𑒹𑒿 𑒋𑒏𑒩 𑒣𑓂𑒩𑒨𑒼𑒑 𑒂𑒥𑒻𑒥𑒿𑒪𑒰 𑒏𑒋𑒏 𑒫𑒩𑓂𑒭𑒞𑒏 𑒯𑒼𑒃𑒞 𑒩𑒯𑒞, 𑒮𑒹 𑒂𑒬𑒰 𑒁𑒕𑒱।

৩

প্ৰৱন্ধ-নিৱন্ধ-সমানোচনা, সমীক্ষাশাস্ত্ৰ আ সমানোচনাক সমানোচনা

মৈথিনী নেন সমীক্ষাশাস্ত্ৰক সিদ্ধা ংত- কনা আ সাহিত্য নেন কোনো সৈদ্ধা ংতিক প্ৰযোজন হেৱাক চাহী? সাহিত্যক রিভিন্ন রিধা জেনা পদ্য, প্ৰৱন্ধ, নিৱন্ধ, সমানোচনা, কথা-গল্প, উপন্যাস, পত্ৰাত্মেক সাহিত্য, যাত্ৰা-সংস্মৰণ, ৰিপোর্তাজ, নাটক আ একাংকী মনোৰংজনক নেন স্বনন-স্বনাওন-পঢ়ন জাগত আছি রা মংচিত কএন জাগত আছি। এ উদ্দেশ্যপূর্ণ ভ২ সকৈত আছি রা ঐমে নিৰুদ্দেশ্যতা-এৱসর্ডিটী সেহো ৰহি সকৈ ছৈ- কাৰণ জিনগীক উত্থেন-ধক্কামে নিৰুদ্দেশ্যপূর্ণ সাহিত্য সেহো মনোৰংজন প্ৰদান কৰৈত আছি। প্ৰাচীন কানমে কনা, সাহিত্য আ সংগীত এক আঢ়ীসঁ দোসৰ আঢ়ী মধ্য হস্তা ংতৰিত হোগত ছন। পদপাঠ, ক্ৰমপাঠ, জটা পাঠ, শিখাপাঠ, ঘনপাঠ আদি স্মৃতিক রৈজ্ঞানিক পদ্ধতি ছন। ঘৰ, রেদী আ আন কনাপ্ৰকৃতিক রনেৱাক রিধিক যজুৰ্রেদমে রর্ণন ছন জে ভাষ্য সভমে আৰ রিস্তৃত ভেন আ পুৰাতত্ত্বক প্ৰাচীনতম আধাৰ সিদ্ধ ভেন। সংগীতক পদ্ধতি সামরেদকেঁ রিশিষ্ট রনেনক। ঐ তৰহেঁ সাহিত্য, কনা আ সংগীতকেঁ রান্হৱাক প্ৰযত্ন ভেন, জগসঁ এ রিধা

দোসৰো গোষ্ঠে দ্বাৰা ওহী তৰহেঁ ঋন্বপ্ৰূত ভই সকএ। ঋা ঐ ক্ৰমমে কনা, সাহিত্য ঋা সংগীতক সমীক্ষা রা ওকৰ গ্ণক রিশ্লেষণ প্ৰাৰম্ভ ভেন। কনা, সাহিত্য ঋা সংগীতক সমাজ নেন কোন প্ৰযোজন, একৰ নৈতিক মানদণ্ড কী ছঋএ, ঐ দিস সেহো প্ৰাচ্য ঋা পাশ্চাত্য রিচাৰক ঋপন রিচাৰ ৰাখনহি। প্লেটো কহৈ ছথি জে কোনো কনা নীক নৈ ভই সকৈএ কিএক তঁ গ্ৰ সভটা ঋসত্য ঋা ঋরাস্তরিক ঋছি। মুদা কনা, সংগীত ঋা সাহিত্য কখনো কান স্বান্তঃ সুখায সেহো হোএত ঋছি, একৰা পঢ়না, সুননা, দেখনা ঋা ঋনুভর কেনাসঁ প্ৰসন্নতা হোএত ছৈ, মানসিক শান্তি ভেটৈ ছৈ, তঁ কখনো কান গ্ৰ উদ্বেনিত সেহো কৰৈত ছৈ। এৰিস্টোটৈন মুদা কহৈ ছথি জে কনাকাৰ জ্ঞানসঁ যুক্ত হোএ ছথি ঋা রিশ্বকেঁ বুঁঝৰাঁমে সহযোগ কৰৈ ছথি। জগতক সৌন্দৰ্যীপ্ৰূত প্ৰস্তুতি ঋছি কনা। ফ্ৰাযড সভ মনুষ্যকেঁ ৰহস্যমযী মানৈত ছথি। ও সাহিত্যিক প্ৰূতিকেঁ সাহিত্যকাৰক রিশ্লেষণ নেন চুনৈত ছথি তঁ নর ফ্ৰাযডরাদী জৈরিকক রঁদনা সাংস্কৃতিক তত্বক প্ৰধানতাপৰ জোৰ দৈত দেখৰাঁমে ঋরৈত ছথি। নর-সমীক্ষারাদ প্ৰূতিক রিস্তৃত রিরৰণপৰ ঋাধাৰিত ঋছি। উত্তৰ ঋাধুনিক, ঋস্তিত্বরাদী, মানরতারাদী, গ্ৰ সভ রিচাৰধাৰা দৰ্শনশাস্ত্ৰক রিচাৰধাৰা থিক। পহিনে দৰ্শনমে রিজ্ঞান, গতিহাস, সমাজ-ৰাজনীতি, ঋৰ্থশাস্ত্ৰ, কনা-রিজ্ঞান ঋা ভাষা সম্মিনিত ৰহৈত ছেন। মুদা জেনা-জেনা রিজ্ঞান ঋা কনাক শাখা সভ রিশিষ্টতা প্ৰাপ্ত কৰৈত গেন, রিশেষ কই রিজ্ঞান, তঁ দৰ্শনমে গণিত ঋা রিজ্ঞান মৈথেমেটিকন নাজিক ধৰি সীমিত ৰহি গেন। দাৰ্শনিক ঋাগমন ঋা নিগমনক ঋধ্যযন প্ৰণানী, রিশ্লেষণাত্মক প্ৰণানী দিস রঁঢ়ন। মাৰ্ক্স, জে দুনিযাঁ ভৰিক গৰীৰঁক নেন একটা

দৈৱীয় হস্তক্ষেপক সমান छलाह, द्वन्द्वात्मक प्रणालीकेँ अपन व्याख्याक आधार बनेलन्हि। आग-कान्हिक "डिसकसन" वा द्वन्द्व, जगमे पक्ष-विपक्ष, दुनू सम्मिलित अछि, दर्शनक (विशेष कइ षडदर्शनक)- माधवाचार्यक सर्वदर्शन संग्रह-द्रष्टव्य- खण्डन-मण्डन प्रणालीमे पहिनहिसँ विद्यमान छल। से इतिहासक अन्तक घोषणा केनिहार फ्रांसिस फुकियामा -जे कम्युनिस्ट शासनक समाप्तिपर ई घोषणा कएने छलाह- किछु दिन पहिने ऐसँ पलटि गेलाह। कम्यूनिज्मक समाप्तिक बाद लागल जे इतिहास, जे दूटा विचारधाराक संघर्ष अछि, एकटा विचारधाराक खतम भेलाक बाद समाप्त भइ गेल। फ्रांसिस फुकियामा घोषित कएलन्हि जे विचारधाराक आपसी झगड़ासँ सृजित इतिहासक ई समाप्ति अछि आ आब मानवक हितक विचारधारा मात्र आगाँ बढ़त। मुदा किछु दिन पहिनहि ओ कहलन्हि जे समाजक भीतर आ राष्ट्रीयताक मध्य एखनो बड्ड वास भिन्न विचारधारा बाँचल अछि। जर्मनीक देवाल खसलापर ज्ञलक मान्यता रहन्हि जे द्वन्द्व आधारित इतिहासमे कम्यूनिज्म खतम भेलाक बाद इतिहासक अन्त भइ गेल अछि कारण दुनियाँ यूनीपोलर भइ गेल अछि मुदा आब ओ मानै छथि जे बचितक अस्तित्व सभ ठाम छै आ ओकर सभ्यता आ इतिहास द्वन्द्व उत्पन्न करबै छै, आ तेँ इतिहास जारी रहत। उत्तर-आधुनिकतावाद सेहो अपन प्रारम्भिक उत्साहक बाद ठमकि गेल अछि। अस्तित्ववाद, मानवतावाद, प्रगतिवाद, रोमेन्टिसिज्म, समाजशास्त्रीय विश्लेषण, ई सभ संश्लेषणात्मक समीक्षा प्रणालीमे सम्मिलित भइ अपन अस्तित्व बचेने अछि। मार्क्स-एंगेल्सिस वैज्ञानिकतापर आधारित रहबाक कारण द्वन्द्वात्मक प्रणाली

জেকাঁ অপন অস্তিত্ব রঁচেনে ৰহত। উত্তৰ আধুনিকতারাদী দৃষ্টিকোণ আছি রিজ্ঞানক জ্ঞানক সম্পূর্ণতাপৰ টীকা, সত্য-অসত্য, অপন-অপন দৃষ্টিকোণসঁ তকৰ রর্ণন, আত্মে-কেন্দ্ৰিত হাস্যপূর্ণ আ নীক-খৰারঁক ভারনাক ৰহি-ৰহি খতম হএরঁ, সত্য কখন অসত্য ভই জাএত তকৰ কোনো ঠেকান নৈ, সতহী চিন্তন, আশারাদিতা তঁ নহিএ আছি মুদা নিৰাশারাদিতা সেহো নৈ, জে আছি তঁ সে আছি রঁতহপনী, কোনো চীজ এক তৰহেঁ নৈ কএক তৰহেঁ সোচন জা সকৈত আছি। দৃষ্টিকোণ, কাৰণ, নিযন্ত্ৰণ আ যোজনাক উত্তৰ পৰিণামপৰ রিশ্বাস নৈ, ররন সংযোগক উত্তৰ পৰিণামপৰ রেঁশী রিশ্বাস, গণতাঁত্রিক আ নাৰীরাদী দৃষ্টিকোণ আ নানা ঝংডা আদিক রিচাৰধাৰাক সংগে প্রতীকক ৰূপমে হাস-পৰিহাস। ভূমংডলীকৰণক কাৰণসঁ মুখ্যধাৰসঁ অলগ ভেল কতেক সমুদাযক আ নাৰীক প্রশ্নকেঁ উত্তৰ-আধুনিকতা সোঝাঁ অনলক। রিচাৰধাৰা আ সার্বভৌমিক লক্ষ্যক রিৰোধ কএলক মুদা কোনো উত্তৰ নৈ দই সকল। তহিনা উত্তৰ আধুনিকতারাদী রিচাৰক জৈকস দেৰীদা ভাষাকেঁ রিখণ্ডিত কই ঈ সিদ্ধ কএলন্হি জে রিখণ্ডিত ভাগ ঠেৰ রাস রিভিন্ন আধাৰপৰ আশ্রিত আছি আ রিঁনা ওকৰা রুঁঝনে ভাষাক অর্থ হম নৈ লগা সকৈত ছী। প্রত্যক্ষরাদক রিশ্লেষণাত্মেক দর্শন রস্তুক নৈ, ভাষিক কথন আ অরধাৰণাক রিশ্লেষণ কৰৈত আছি। রিশ্লেষণাত্মেক অথরা তার্কিক প্রত্যক্ষরাদ আ অস্তিত্বরাদক জন্ম রিজ্ঞানক প্রতি প্রতিক্রিয়াক ৰূপমে ভেল। ঐসঁ রিজ্ঞানক দ্বিঅর্থী রিচাৰকেঁ স্পষ্ট কএল গেল। প্রঘটনাশাস্ত্ৰমে চেতনাক প্রদত্তক প্রদত্ত ৰূপমে অধ্যযন হোগত আছি। অনুভূতি রিশিষ্ট মানসিক ক্রিয়াক তথ্যক নিৰীক্ষণ আছি। রস্তুকেঁ নিৰপেক্ষ

আ বিশ্বক ৰূপমে দেখবাক ঈ মাধ্যম অছি। অস্তিত্ববাদমে মনুষ্যে মাত্র মনুষ্য অছি। ও জে কিছু নির্মাণ কৰৈত অছি ওহিসঁ পৃথক ও কিছু নৈ অছি; সার্ত্ৰ কহৈ ছথি জে মনুখ স্বতংত্র হেবাঁ লেল অভিশপ্ত অছি। হেগেলক ডায়লেক্টিক্স দ্বাৰা বিশ্লেষণ আ সংশ্লেষণক অংতহীন অংতসংবংধ দ্বাৰা প্রক্রিয়াক গুণ নির্ণয আ অস্তিত্ব নির্ণয কৰবাপৰ জোৰ দেলন্হি। মূল তত্ত্ব জতেক গহীৰ হএত ওতেক স্বৰূপসঁ দূৰ ৰহত আ বাস্তবিকতাসঁ লগ। ক্বান্টম সিদ্ধান্ত আ অনসৰটেন্টী প্রিন্সিপল সেহো আধুনিক চিন্তনকেঁ প্রভাবিত কএলে অছি। দেখাএ পড়এবলা বাস্তবিকতা সঁ দূৰ ভীতৰক আ বাহৰক প্রক্রিয়া সভ শক্তি-উর্জাক ছোট তত্ত্বক আদান-প্রদানসঁ সম্ভৱ হোইত অছি। অনিশ্চিততাক সিদ্ধান্ত দ্বাৰা স্থিতি আ স্বৰূপ অন্দাজসঁ নিশ্চিত কৰএ পড়ৈত অছি। তীনসঁ বেশী ডাইমেন্সনক বিশ্বক পৰিকল্পনা আ স্টীফন হাকিন্সক "অ ব্রিফ হিস্ট্ৰী আফ টাইম" সোমে-সোমী ভগৱানক অস্তিত্বকেঁ খতম কই ৰহল অছি কাৰণ ঐসঁ ভগৱানক মৃত্যুক অৱধাৰণা সেহো সোঝাঁ আএল অছি। জে শব্দ ভেল অছি সে খতম হএত ভলহি ওকৰ আয়ু বেশী হোঅএ। জেনা বর্চুঅল বিঅলিটী বাস্তবিকতাকেঁ কৃত্রিম ৰূপেঁ সোঝাঁ আনি চেতনাকেঁ ওকৰা সংগ একাকাৰ কৰৈত অছি তহিনা বিনা তীনসঁ বেশী বীমক পৰিকল্পনাক হম প্রকাশক গতিসঁ জঁ সিন্ধুঘাটী সভ্যতাসঁ চলী তঁ তইযো ব্রহ্মাণ্ডক পাৰ আগ ধৰি নৈ পহুঁচি সকব। সাহিত্যক সমক্ষ ঈ সভ বৈজ্ঞানিক আ দার্শনিক তথ্য চুনৌতীক ৰূপমে আএল অছি। হোলিস্টিক আকি সম্পূর্ণতাক সমন্বয কৰএ পড়ত ! ঈ দর্শন দার্শনিক সঁ বাস্তবিক তখনে বনত। পোস্টস্ট্রক্চৰল মেথোডোলোজী ভাষাক অর্থ, শব্দ, তকৰ অর্থ,

র্যাকৰণক নিঋম সঁ নৈ ৰৰন্ ঋর্থ নির্মাণ প্রক্রিযাসঁ নগৰৈত ঋছি। সভ তৰহক র্যক্তি, সমূহ নেন ওা রিভিন্ন ঋর্থ ধাৰণ কৰৈত ঋছি। ভাষা ঋা রিশ্বমে কোনো ঋন্তিম সম্বন্ধ নৈ হোগত ঋছি। শব্দ ঋা ওকৰ পাঠ কেৰ ঋন্তিম ঋর্থ রা কোনো রিশিষ্ট ঋর্থ নৈ হোগত ঋছি। ঋাধুনিক ঋা উত্তৰ ঋাধুনিক তর্ক, রাস্তরিকতা, সম্বাদ ঋা রিচাৰক ঋাদান-প্রদানসঁ ঋাধুনিকতাক জন্ম ভেন। নৱ-রামপংথী ঋান্দোনন ফ্রাংসমে ঋাএন ঋা সর্রনাশরাদ ঋা ঋৰাজকতারাদী ঋান্দোনন সন রিচাৰধাৰা সেহো ঋাএন। ওা সভ ঋাধুনিক রিচাৰ প্রক্রিযা প্রণানী, ওকৰ ঋাস্থা-ঋরধাৰণাসঁ রঁহাৰ ভেন ঋরিশ্বাসপৰ ঋাধাৰিত ছন। পাঠমে নুকাএন ঋর্থক স্থান-কান সংদর্ভক পৰিপ্রেক্ষ্যমে র্যাখ্যা শুৰূ ভেন ঋা ভাষাকেঁ খেনক মাধ্যম রঁনাওন গেন- নৈংগ্বএজ গেম ঋা ঐ সভ সত্তাক ঋা রৈধতা ঋা ওকৰ স্তৰীকৰণক ঋানোচনাক ৰূপমে ঋাএন পোস্ট্মোডর্নিজ্ম। কংপ্যূটৰ ঋা সূচনা ক্রান্তি জগমে কোনো তংত্রাংশক নির্মাতা ওকৰ নির্মাণ কএ ওকৰা রিশ্বর্যাপী ঋন্তর্জানপৰ ৰাখি দৈত ছথি ঋা ও তংত্রাংশ ঋপন নির্মাতাসঁ স্বতংত্র ঋপন কাজ কৰৈত ৰহৈত ঋছি, কিছু ওহনো কার্য জে একৰ নির্মাতা ওকৰা নেন নির্মিত নৈ কএনে ছথি। ঋা কিছু হস্তক্ষেপ-তংত্রাংশ জেনা রাযৰস, একৰা মার্গসঁ হটারৈত ঋছি, রিধ্বংসক রঁনরৈত ঋছি, তঁ ঐ রাযৰসক এংটী রাযৰস সেহো একটা তংত্রাংশ ঋছি, জে ওকৰা ঠীক কৰৈত ঋছি ঋা জে ওকৰো সঁ ঠীক নৈ হোগত ঋছি তখন কম্প্যূটৰক রৈকপ ন**ই** ওকৰা ফার্মেট ক**ই** দেন জাগত ঋছি- ৰীন স্লেট! পূঁজীরাদক জনম ভেন ঔদ্যোগিক ক্রান্তিসঁ ঋা ঋার্র পোস্ট গন্ডস্ট্রিযন সমাজমে উৎপাদনক রঁদনা সূচনা ঋা সংচাৰক মহত্ত্ব রঁঢ়ি গেন

𑒁𑒕𑒱, 𑒮𑓀𑒑𑒝𑒏𑒏 𑒦𑒴𑒧𑒱𑒏𑒰 𑒮𑒧𑒰𑒖𑒧𑒹 𑒫𑒜𑓃𑒱 𑒑𑒹𑒪 𑒁𑒕𑒱। 𑒧𑒼𑒫𑒰𑒃𑒪, 𑒏𑓂𑒩𑒹𑒛𑒱𑒙-𑒏𑒰𑒩𑓂𑒛 𑒂 𑒮𑒦 𑒋𑒯𑒢 𑒫𑒮𑓂𑒞𑒳 𑒔𑒱𑒣𑓂𑒮 𑒂𑒡𑒰𑒩𑒱𑒞 𑒁𑒕𑒱। 𑒛𑒲 𑒏𑒢𑓂𑒮𑒙𑓂𑒩𑒏𑓂𑒬𑒢 𑒂 𑒩𑒲 𑒏𑒢𑓂𑒮𑒙𑓂𑒩𑒏𑓂𑒬𑒢 𑒫𑒱𑒔𑒰𑒩 𑒩𑒔𑒢𑒰 𑒣𑓂𑒩𑒏𑓂𑒩𑒱𑒨𑒰𑒏 𑒣𑒳𑒢𑒩𑓂𑒑𑒚𑒢𑒏𑒹𑒿 𑒠𑒹𑒐𑒫𑒻𑒞 𑒁𑒕𑒱 𑒖𑒹 𑒅𑒞𑓂𑒞𑒩 𑒎𑒠𑓂𑒨𑒼𑒑𑒱𑒏 𑒏𑒰𑒪𑒧𑒹 𑒔𑒹𑒞𑒢𑒰𑒏 𑒢𑒱𑒩𑓂𑒧𑒰𑒝𑒏 𑒢𑒫 𑒩𑒴𑒣𑒧𑒹 𑒦𑓄 𑒩𑒯𑒪 𑒁𑒕𑒱। 𑒃𑒞𑒱𑒯𑒰𑒮 𑒞𑒿 𑒢𑒻 𑒧𑒳𑒠𑒰 𑒣𑒩𑒧𑓂𑒣𑒩𑒰𑒑𑒞 𑒃𑒞𑒱𑒯𑒰𑒮𑒏 𑒁𑒢𑓂𑒞 𑒦𑓄 𑒑𑒹𑒪 𑒁𑒕𑒱। 𑒩𑒰𑒖𑓂𑒨, 𑒫𑒩𑓂𑒑, 𑒩𑒰𑒭𑓂𑒙𑓂𑒩, 𑒠𑒪, 𑒮𑒧𑒰𑒖, 𑒣𑒩𑒱𑒫𑒰𑒩, 𑒢𑒻𑒞𑒱𑒏𑒞𑒰, 𑒫𑒱𑒫𑒰𑒯 𑒮𑒦 𑒤𑒹𑒩𑒮𑒿 𑒣𑒩𑒱𑒦𑒰𑒭𑒱𑒞 𑒏𑒋𑒪 𑒖𑒰 𑒩𑒯𑒪 𑒁𑒕𑒱। 𑒧𑒰𑒩𑒞𑒹 𑒩𑒰𑒮 𑒣𑒩𑒱𑒫𑒩𑓂𑒞𑒢𑒏 𑒣𑒩𑒱𑒝𑒰𑒧𑒮𑒿 𑒫𑒱𑒐𑓀𑒛𑒱𑒞 𑒦𑓄 𑒮𑒢𑓂𑒠𑒩𑓂𑒦𑒯𑒲𑒢 𑒦𑓄 𑒑𑒹𑒪 𑒁𑒕𑒱 𑒏𑒞𑒹𑒏 𑒮𑓀𑒮𑓂𑒟𑒰। 𑒃𑒢𑓂𑒤𑒰𑒩𑒧𑒹𑒬𑒢 𑒮𑒼𑒮𑒰𑒃𑒙𑒲 𑒏𑒱𑓀𑒫𑒰 𑒮𑒴𑒔𑒢𑒰-𑒂𑒡𑒰𑒩𑒱𑒞-𑒮𑒧𑒰𑒖 𑒋𑒏𑒙𑒰 𑒋𑒯𑒹𑒢 𑒮𑒧𑒰𑒖 𑒁𑒕𑒱 𑒖𑒞𑒧𑒹 𑒮𑒴𑒔𑒢𑒰𑒏 𑒢𑒱𑒩𑓂𑒧𑒰𑒝, 𑒫𑒱𑒞𑒩𑒝, 𑒣𑓂𑒩𑒮𑒰𑒩, 𑒅𑒣𑒨𑒼𑒑, 𑒋𑒏𑒲𑒏𑒩𑒝 𑒂 𑒮𑓀𑒬𑒼𑒡𑒢 𑒋𑒏𑒙𑒰 𑒧𑒯𑒞𑓂𑒞𑓂𑒫𑒣𑒴𑒩𑓂𑒝 𑒂𑒩𑓂𑒟𑒱𑒏, 𑒩𑒰𑒖𑒢𑒲𑒞𑒱𑒏 𑒂 𑒮𑒰𑓀𑒮𑓂𑒏𑒵𑒞𑒱𑒏 𑒏𑓂𑒩𑒱𑒨𑒰 𑒯𑒼𑒃𑒞 𑒁𑒕𑒱। 𑒂 𑒌 𑒮𑒧𑒰𑒖𑒏 𑒦𑒰𑒑 𑒯𑒹𑒫𑒰𑒧𑒹 𑒮𑒧𑒩𑓂𑒟 𑒪𑒼𑒏 𑒁𑓀𑒏𑒲𑒨 𑒫𑒰 𑒛𑒱𑒖𑒱𑒙𑒪 𑒢𑒰𑒑𑒩𑒱𑒏 𑒏𑒯𑒪 𑒖𑒰𑒃 𑒕𑒟𑒱। 𑒌 𑒅𑒞𑓂𑒞𑒩 𑒎𑒠𑓂𑒨𑒼𑒑𑒱𑒏 𑒮𑒧𑒰𑒖𑒧𑒹 𑒮𑒴𑒔𑒢𑒰-𑒣𑓂𑒩𑒾𑒠𑓂𑒨𑒼𑒑𑒱𑒏𑒲 𑒅𑒞𑓂𑒣𑒰𑒠𑒢, 𑒁𑒩𑓂𑒟𑒫𑓂𑒨𑒫𑒮𑓂𑒟𑒰 𑒂 𑒮𑒧𑒰𑒖𑒏𑒹𑒿 𑒢𑒱𑒩𑓂𑒡𑒰𑒩𑒱𑒞 𑒏𑒩𑒻𑒞 𑒁𑒕𑒱। 𑒅𑒞𑓂𑒞𑒩-𑒂𑒡𑒳𑒢𑒱𑒏 𑒮𑒧𑒰𑒖, 𑒅𑒞𑓂𑒞𑒩 𑒎𑒠𑓂𑒨𑒼𑒑𑒱𑒏 𑒮𑒧𑒰𑒖 𑒂𑒠𑒱 𑒮𑓀𑒏𑒪𑓂𑒣𑒢𑒰 𑒮𑒿 𑒄 𑒢𑒱𑒏𑒙 𑒁𑒕𑒱। 𑒁𑒩𑓂𑒟𑒬𑒰𑒮𑓂𑒞𑓂𑒩𑒲 𑒤𑓂𑒩𑒱𑒙𑓂𑒖 𑒧𑒻𑒔𑒪𑒣 𑒋𑒏𑒩 𑒮𑓀𑒏𑒪𑓂𑒣𑒢𑒰 𑒠𑒹𑒢𑒹 𑒕𑒪𑒰𑒯। 𑒯𑒳𑒢𑒏𑒩 𑒖𑓂𑒘𑒰𑒢-𑒅𑒠𑓂𑒨𑒼𑒑𑒏 𑒡𑒰𑒩𑒝𑒰 𑒬𑒱𑒏𑓂𑒭𑒰, 𑒬𑒼𑒡 𑒂 𑒫𑒱𑒏𑒰𑒮, 𑒧𑒲𑒛𑒱𑒂, 𑒮𑒴𑒔𑒢𑒰 𑒣𑓂𑒩𑒾𑒠𑓂𑒨𑒼𑒑𑒱𑒏𑒲 𑒂 𑒮𑒴𑒔𑒢𑒰 𑒮𑒹𑒫𑒰𑒏 𑒣𑒰𑒿𑒔𑒙𑒰 𑒁𑓀𑒑𑒣𑒩 𑒂𑒡𑒰𑒩𑒱𑒞 𑒕𑒪। 𑒣𑓂𑒩𑒾𑒠𑓂𑒨𑒼𑒑𑒱𑒏𑒲 𑒂 𑒮𑒴𑒔𑒢𑒰𑒏 𑒮𑒧𑒰𑒖𑒣𑒩 𑒦𑒹𑒪 𑒣𑓂𑒩𑒦𑒰𑒫 𑒋𑒞𑒋 𑒠𑒩𑓂𑒬𑒱𑒞 𑒯𑒼𑒃𑒞 𑒁𑒕𑒱। 𑒁𑓀𑒏𑒲𑒨 𑒫𑒰 𑒛𑒱𑒖𑒱𑒙𑒪 𑒫𑒱𑒦𑒰𑒖𑒢 𑒋𑒏𑒙𑒰 𑒖𑓂𑒘𑒰𑒢𑒏 𑒫𑒱𑒦𑒰𑒖𑒢, 𑒮𑒰𑒧𑒰𑒖𑒱𑒏 𑒫𑒱𑒦𑒰𑒖𑒢 𑒂 𑒂𑒩𑓂𑒟𑒱𑒏 𑒫𑒱𑒦𑒰𑒖𑒢 𑒠𑒹𑒐𑒫𑒻𑒞 𑒁𑒕𑒱 𑒂 𑒫𑒱𑒢𑒰 𑒦𑒹𑒠𑒦𑒰𑒫𑒏 𑒋𑒏𑒙𑒰 𑒮𑒴𑒔𑒢𑒰 𑒮𑒧𑒰𑒖𑒏 𑒢𑒱𑒩𑓂𑒧𑒰𑒝𑒏 𑒂𑒫𑒬𑓂𑒨𑒏𑒞𑒰 𑒠𑒹𑒐𑒰𑒫𑒻𑒞 𑒁𑒕𑒱, 𑒖𑒞𑒮𑒿

সূচনা প্ৰৌদ্যোগিকীপৰ ৰিকাসশীন দেশক সাৰ্ৰভৌম অধিকাৰ ৰহএ। মানৱাধিকাৰ আ সূচনা প্ৰৌদ্যোগিকীক মধ্য ৱ্যক্তিক একান্তক অধিকাৰ সেহো সম্মিনিত অছি। ৰিদ্বান, মানৱাধিকাৰ কাৰ্যকৰ্তা আ আন সভ ৱ্যক্তিক অভিৱ্যক্তিক স্বতংত্ৰতা, সূচনাক অধিকাৰ, একান্ত, ভেদভাৱ, স্ত্ৰী-সমানতা, প্ৰজ্ঞাত্মক সংপত্তি, ৰাজনীতিক ভাগীদাৰী আ সংগঠনক মেনক সংদৰ্ভমে ঐ গপপৰ চৰচা শুৰু ভেনে অছি জে সূচনা আ জনসংচাৰ প্ৰৌদ্যোগিকী আধাৰিত সূচনা সমাজমে মানৱাধিকাৰকেঁ ৰঁনে ভেষ্টত আকি ওকৰ হানি হএত। আননাগন পত্ৰাচাৰক গোপনীযতাক অধিকাৰ, অন্তৰ্জানক সামগ্ৰীক সাংস্কৃতিক আ ভাষাযী ৰিৰিধতা আ মীডিযা শিক্ষা, সূচনা সমাজক তকনীকী অওজাৰ ওকৰ অধিকাৰ আ স্বতংত্ৰতাসঁ নাভান্বিত হোগত অছি আ সমাজক সমগ্ৰ ৰিকাস, অধিকাৰ আ স্বতংত্ৰতাক সাৰ্ৰভৌমতা, অধিকাৰক আপসী মতভিন্নতা, স্বতংত্ৰতা আ মূন্য নিৰূপণমে সহভাগী হোগত অছি। ঐসঁ সূচনা, জ্ঞান আ সংস্কৃতিমে ও সৰন পগঠক ৰাতাৱৰণ ৰঁনৈত অছি আ ও ডপযোগকৰ্তাকেঁ ৰৈশ্বিক সূচনা সমাজক অভিনেতাক ৰূপমে পৰিণত কৰৈত অছি। কাৰণ ও ডপযোগকৰ্তাকেঁ পহিনেসঁ ৰেশী অভিৱ্যক্তিক স্বতংত্ৰতা আ নৱ সামগ্ৰী আ নৱ সামাজিক অন্তৰ্জান-তংত্ৰ নিৰ্মাণ কৰৱাঁক সামৰ্থ্য দৈত অছি। ঐসঁ একষ্টা নৱ ৰিধি, আৰ্থিক আ সামাজিক মাডেনক আৱশ্যকতা সেহো অনুভূত কএন জা ৰহনে অছি জগমে সাম্মী কৰ্তৱ্য, জ্ঞান আ মেন আধাৰ ৰঁনত। ৰঁঠাক হিত একষ্টা আৰ চিন্তা অছি জে পৈঘক হিতসঁ সৰ্বদা ডপৰ ৰখৰাঁক চাহী। আধুনিক সমাজক আৰ্থিক, সামাজিক আ সাংস্কৃতিক ধনক একত্ৰ কৰৱাঁক প্ৰৱৃত্তি সূচনা সমাজমে ৰঁঢ়ন অছি

আ প্রৌদ্যোগিকী একটা আধাৰভূত ৰেঁৰোজগাৰী অননক অছি। গৰীৱী, মজদূৰক অধিকাৰ আ কন্যোণকাৰী ৰাজ্যক সংকল্পনা নোভ-হানিক আগাঁ কতৌ পাছাঁ ছুটনে জা ৰহনে অছি। আৰঁ মাত্র কিছুএ অভিনেতা ঠাহী। প্রকাশক নোকনি সেহো মাত্র কিছু ৰেঁশী ৰিঁকএৰঁনা পোথীক নেখকক প্রচাৰ কৰৈ ছথি। যএহ স্থিতি ৰংগমংচ, পেংটিংগ, সিনেমা আ আন-আন ক্ষেত্রমে সেহো দৃষ্টিগোচৰ ভ২ ৰহনে অছি। সুদা সূচনা সৰ্বদা নাভকাৰী নৈ হোগত অছি। এ মাত্র কনা, গ্রংথ ধৰি সীমিত নৈ অছি ৰৰন মষ্টা ৰাঁজাৰ আ প্রাযোজিত সৰ্বেক্ষণ ৰপষ্ট সেহো ঐমে সম্মিনিত অছি। সমএ আ স্থানক ৰীঠক দূৰীকেঁ এ কম কৰৈত অছি আ দুনূক ৰীঠমে একটা সন্তনেন ৰঁনৰেঁত অছি। মানৱক গৰিমা মানৱক জন্ম আধাৰিত সামাজিক স্থানসঁ হটি ক২ মানৱক গৰিমাক সৰ্বভৌমিকতাক অধিকাৰপৰ ৰঁন দৈত অছি। মুক্তি আ স্ত্ৰী-মুক্তি আন্দোনেন ঐ দিশাক প্রযাস অছি। দুনূ ৰিশ্বযুদ্ধ আ ফাসিজ্মক চুনৌতীক ৰাঁদ ১০ দিসম্বৰ ১৯৪৮ কেঁ সংযুক্ত ৰাষ্ট্ৰ সংঘক মহাসভা দ্বাৰা মানৱাধিকাৰক সাৰ্বভৌম ঘোষণাক উদ্‌ঘোষণা কএনে গেন আ একৰা অংগীকাৰ কএনে গেন। এ ঘোষণা ৰাজনীতিক, আৰ্থিক, সাংস্কৃতিক আ ধাৰ্মিক ভেদভাৱ ৰহিত একটা সামান্য মানদণ্ড প্রস্তুত কৰৈত অছি জে সভ জন-সমাজ আ সভ ৰাষ্ট্ৰ নেনে অছি। সূচনাক স্বতংত্র উপযোগ সীমিত অছি, নোকক একান্ত খতম ভ২ ৰহনে অছি। ৰিঁন গেট্সসঁ জখন ৰানকৰ ভাৰত যাত্রাক ক্রমমে পূছনে গেন ছনহি জে মাগক্রোসাফ্টক একম-ৰাঁকম ভাৰতমে পাগৰেসীক ডৰসঁ দেৰীসঁ উতাৰনে গেন তঁ ও কহনে ৰহথি জে মাগক্রোসাফ্ট কহিযো কোনো উৎপাদ পাগৰেসীক ডৰসঁ দেৰীসঁ নৈ আননক। স্লৈম আ

পাগৰেযীক ডৰ খতম হেৰোঁক চাহী। সূচনা সমাজ ৰএহ সমাজ ছী জকৰ ৰীচমে হম সভ খাগ-কান্হি ৰহি ৰহন ছী। নোকতংত্র খা মানৰাধিকাৰক সম্মান সূচনা-সমাজ খা ঙত্তৰ সূচনা-সমাজমে হোগত ৰহত। খভিৱ্যক্তিক স্বতংত্রতা, একান্তক খধিকাৰ, সূচনা সাঝী কৰৰোঁক খধিকাৰ খা সূচনা ধৰি পহুঁচক খধিকাৰ, জে সূচনাক সংচাৰসঁ সম্বন্ধিত খছি, ঞ্র সভ ৰাজ্য দ্বাৰা খা সূচনা-সমাজক ৰোঁজাৰৰাদী স্বকাৰক কাৰণ খতৰাক খনুভূতিসঁ ত্রস্ত খছি।

খন্তর্জান নোকক মীডিখা খছি খা একটা এহন প্রণানী খছি জে নোকক ৰীচ সম্বাদ স্থাপিত কৰৈত খছি। ঐসঁ সংচাৰ-মাধ্যমক মঠাধীশ নোকনিক গঢ় টুটৈত খছি। খন্তর্জানমে সামান্য ৰূপসঁ কোনো সম্পাদক নৈ হোগত ছথি। এতএ নোক ৰিষযক খা সামগ্রীক নির্মাণ কই স্বযং ওকৰ সংচাৰ কৰৈ ছথি। ঐসঁ কতেক ৰাস সামাজিক সম্বাদক প্রাৰম্ভ হোগত খছি মুদা কতেক ৰাস সমাজ-ৰিৰোধী সামগ্রী সেহো খৰৈত খছি। তঁ কী ওগপৰ প্রতিৰন্ধ হেৰোঁক চাহী। মুদা জঁ সাফ্টৱেযৰক মাধ্যমসঁ মশীনকেঁ সামগ্রীপৰ প্রতিৰন্ধ নগেৰোঁক খধিকাৰ দেৰ তখন ঞ্র খভিৱ্যক্তিক স্বতংত্রতাপৰ পৈঘ খাঘাত হএত। ভাৰতমে ৰৌদ্ধিক সম্পদাক খধিকাৰ নেখকক মৃত্যুক ৬০ ৰৰখ ৰোঁদো প্রকাশন খা ৰিতৰণক খধিকাৰ ওকৰ ঙত্তৰাধিকাৰীকেঁ দৈত খছি। খন্তর্জানমে সেহো পাগৰেযীকেঁ প্রতিৰন্ধিত কৰএ পড়ত খা নেখকক মৃত্যুক ৬০ ৰৰখ ৰোঁদ ধৰি নেখকক খধিকাৰ ওকৰ সামগ্রীপৰ সৈদ্ধান্তিকে নৈ প্রাযোগিক ৰূপসঁ ৰহএ, সে ৱ্যৱস্থা কৰএ পড়ত। মুদা পেটেন্টক ৰেশী প্রযোগ ৰিকাশসীন দেশক সূচনা খভিগমনমে ৰোঁধক হএত খা

प्रौद्योगिकीक विकासमे सेहो बाधा पहुँचाओत। कापीराइटसँ सांस्कृतिक विकास मन्दा हएत, जेना संगीत, फिल्म, चित्र-शृंखला(कामिक्स) आ चित्रकथाक विकास। डिजिटल वातावरणमे प्रतिश्रुतिक बिना अहाँ अन्तर्जालपर सेहो सामग्री नै देखि सकब, से आफ-लाइन कापीराइट आ आनलाइन कापीराइट दुनूमे थोड़बेक अन्तर अछि। आनलाइन कापीराइट प्रतिश्रुतिकेँ सेहो प्रतिबन्धित करैत अछि आ प्रतिश्रुति कएल सामग्रीकेँ दोसर रूपमे जोड़ब वा संशोधित करब सेहो वर्जित करल अछि। से नाम आ चित्र बिना ओकर निर्माताक अनुमतिक नै प्रयोग भऽ सकैए, दोसराक व्यक्तिगत वार्तालाप-चैटिंग-मे हस्तक्षेप नै भऽ सकैए आ दोसराक विरुद्ध कोनो एहन बयानबाजी नै भऽ सकैए जइसँ कोनो व्यक्तिक विरुद्ध गलत धारणा बनए। तहिना नौकरी-प्रदाता द्वारा कोनो प्रकारक इलेक्ट्रानिक उपकरण अपन कर्मचारीक नियन्त्रण लेल लगबैत अछि तँ से अन्तर्राष्ट्रीय श्रम संघक दिशा-निर्देशक अनुरूप हेबाक चाही। ई-पत्रमे अनपेक्षित सन्देश आ चिकित्सकीय रिपोर्टक अनपेक्षित संग्रह आ उपयोग सेहो मानवाधिकारक हनन अछि। अन्तर्जालक उपयोग मन्दा सीमित अछि कारण बहुत रास सामग्री आ तंत्रांश संगणीमे उपलब्ध नै अछि आ महग अछि, डिजिटल विभाजन शिक्षाक स्तरकेँ आर बेशी देखार करैत अछि। शारीरिक श्रमक बदलामे मानसिक श्रमक एतए बेशी उपयोग होइत अछि, से ई आशा रहए जे स्त्री-असमानता सूचना-समाजमे घटत मुदा सर्वेक्षण देखबैत अछि जे महिलाक पहुँच सूचना प्रौद्योगिकीमे कम छन्हि। इलेक्ट्रानिक लाइब्रेरी आ ब्रेल-जनरेशन कएल/ ध्वनि-जनरेशन कएल कम्प्यूटर स्क्रीन/

গনেক্ঠঁৰানিক নাগৱ্ৰেৰী রিকনাংগ খা খন্ক রিকনাংগ নেন ঘৰ পৰ ৰহি ৱ্ৰা-রাণিজ্য কৰৰাঁমে সহাযতা দেত। মুদা ঐ ক্ষেত্রমে কএন শোধ খা ওকৰ পৰিণাম মহগ ৰহৰাঁক কাৰণসঁ ওতেক নাভ নৈ দ**ই** সকন খছি। ৰাঁন, বৃদ্ধ, রিকনাংগ, স্ত্ৰী, কামগাৰ, প্ররাসী-কামগাৰ খা দোসৰ সামাজিক ৰূপসঁ খৰ্ৰঁন রর্গ সূচনা সমাজমে সেহো খপনাকেঁ খৰ্ৰঁন খন্বভর কৰৈত ছথি, মুদা জঁ-জঁ হিনকা নোকনিক পগঠ সূচনা প্রৌদ্যোগিকীমে ৰঁঢ়ত তঁ তঁ সূচনা-সমাজমে খসমানতা ঘঁটত।
নীক সাহিত্য/ কনা ত্বৰিত উপস্থাপনক খাধাৰপৰ নৈ ৰঁনত রৰন ওগমে তীক্ষ্ণতাসঁ উপস্থাপিত মানর-মূন্য, সামাজিক সমৰসতাক তত্ব খা সমানতা-ন্যায খাধাৰিত সামাজিক মান্যতাক সিদ্ধান্ত খাধাৰ ৰঁনত। সমাজ ওগ খাধাৰপৰ কোনা খাগূ ৰঁঢ়এ সে সংদেশ তীক্ষ্ণতাসঁ খাৰৈঁএ রা নৈ সে দেখএ পড়ত। পাঠকক মনসি ৰঁন্ধনসঁ মুক্ত হোগত খছি রা নৈ, ওগমে দোসৰাক নেতৃত্ব কৰৰাঁক ক্ষমতা খা খাত্মেৰঁন খৰৈঁ ছৈ রা নৈ, ওকৰ চাৰিত্রিক নির্মাণক খা শ্রমক প্রতি সম্মানক প্রতি সন্দেহ দূৰ হোগ ছৈ রা নৈ- ৱ্ৰ সভঙ্গা তথ্য নঘুকথাক মানদংড ৰঁনত। কাত-কৰোগঁমে ৰহনিহাৰ তেহন কাজ ক**ই** জাথি জে সুরিধাসম্পন্ন ৰূঁতে নৈ সম্ভর খছি, খা সে কাত-কৰোগঁমে ৰহনিহাৰক খাত্মেৰঁন ৰঁঢ়নেসঁ সম্ভর হএত।
হীন ভারনাসঁ গ্রস্ত সাহিত্য কন্যাণকাৰী কোনা ভ**ই** সকত? ৰঁদনৈত সামাজিক-খার্থিক-ৰাজনৈতিক-ধার্মিক সমীকৰণক পৰিপ্রেক্ষ্যমে একভঙ্গূ প্রস্তুতিক ৰেখাংকন, কথাকাৰ-করিক র্যক্তিগত জিনগীক খদূঢ়তা, চাহে ও রাদক প্রতি দৃখএ রা জাতি-ধর্মক প্রতি, সাহিত্যমে দেখাৰ ভগএ জাগ ছৈ। শোষক দ্বাৰা

শোষিতপৰ কএল উপকাৰ বা অপৰাধৰোধক অন্তৰ্গত লিখল জাএৰ্বলা কথামে জে পৈঘত্বক (জে হীল ভাৱলাক একটা ৰূপ অছি) ভাৱলা হোগ ছৈ, তকৰা চিহ্নিত কএল জাএ।

মেডিযোক্ৰিটীকেঁ চিহ্নিত কৰু। তকিযা কলাম আ চালূ ব্ৰেকিংগ ন্যূজ আধুনিকতাক লামপৰ, যুগক প্ৰমেযকেঁ মাটি দেবাক বিচাৰ ঐমে লৈ ভেটত। আধুনিকীকৰণ, লোকতংত্ৰীকৰণ, ৰাষ্ট্ৰ-ৰাজ্য সংকল্পক কাৰ্যান্বযল, প্ৰশাসলিক-বৈধালিক বিকাস, জল সহভাগিতামে বৃদ্ধি, স্থাযিত্ব আ ক্ৰমবদ্ধ পৰিবৰ্তলক ক্ষমতা, সত্তাক গতিশীলতা, উদ্যোগীকৰণ; স্বতংত্ৰতা প্ৰাপ্তিক বাদ লবীল ৰাজ্যক ৰাজলৈতিক-সামাজিক-আৰ্থিক-সাংস্কৃতিক সমস্যা-পৰিবৰ্তল আ একীকৰণক প্ৰক্ৰিয়া কখলো কাল পৰস্পৰ বিৰোধী হোগত অছি। সাম্প্ৰদাযিকতাক বিকাস, মলোবৈজ্ঞালিক আ শৈক্ষিক প্ৰক্ৰিযাপৰ ধ্যাল দেব সেহো আৱশ্যক।

আদিবাসী জেলা সতাৰ, গিদৰমাৰা (ৰঁজাৰা) আদি বিবিধতা, প্ৰকৃতিসঁ লগ, প্ৰকৃতি-পূজা, সৰলতা, লিশ্ছলতা, কৃতজ্ঞতা আ বিকাসক স্তৰকেঁ প্ৰতিবিম্বিত কৰৈত অছি। ব্যক্তিক প্ৰতিষ্ঠা স্থাল-জাতি আধাৰিত হোগত অছি। কিছু প্ৰতিষ্ঠা আ বিশেষাধিকাৰ প্ৰাপ্ত জাতি অছি তঁ কিছুসঁ তিৰস্কাৰ কএল জাগ ছৈ আ দলকৰ জীবল কঠিল অছি।

ঋগবেদমে মহিলা অপালা, ঘোষা, শ্ৰদ্ধা, শচী, সাৰ্পৰাজ্ঞী, যমী, বৈবস্বতী, দেব জাময, গন্দ্ৰাণী, শশ্বতী, ৰোমশা, গোধা, উৰ্বশী, সূৰ্যা, অদিতি, লদী, লোপামুদ্ৰা, বিশ্ববাৰা, বাক্ জহ্নু, সৰমা আ যমী ঐ ২১ টা ঋষিকাক বৰ্ণল অছি। মহিলা আ বাল-বিকাসমে মহিলাকেঁ অধিকাৰ দিআবএ লেল শিক্ষা-প্ৰণালীকেঁ সক্ৰিয

কৰৱাঁপৰ আ পাঠ্যক্রমমে মহিনা অধ্যযনপৰ জোৰ দেৱাঁপৰ ধ্যান দেমএ পড়ত। মহিনাক ব্যারসাযিক আ তকনীকী শিক্ষামে প্রতিশত ৱঁঢ়াওন জাএ। স্ত্ৰী-স্বাতংত্র্যৱাদ, মহিনা আন্দোনন ঐ দিশামে প্রভার ড৩পন্ন কেনেক অছি। ধর্মনিৰপেক্ষ- ৰাজনৈতিক সংস্থা সংপূর্ণ সম্প্রদাযক আর্থিক আ সামাজিক হিতপৰ আধাৰিত, ধর্ম-নস্ল-পংথ ভেদ ৰহিত সামাজিক মূন্যকেঁ ৱঁঢ়াৱৈমে সহাযক হএত। ৱিকাস আর্থিকসঁ পহিনে জে শৈক্ষিক দআএ তঁ জনসামান্য ওগ ৱিকাসমে সাক্ষী ভ**ই** সকৈএ। ঐসঁ সর্জন ক্ষমতা ৱঁঢ়ৈত অছি আ নোকমে ড৩ত্তৰদাযিত্বক ৱোঁধ হোগত অছি।

ৱিজ্ঞান আ প্রৌদ্যোগিকীক কাৰণ ৱিকসিত আ অৱিকসিত (ৱিকাসশীন) ৰাধ্ট্ৰক বীচক অংতৰক কাৰণ মানৱীয সমস্যা, বীমাৰী, অজ্ঞানতা, অস্বৰক্ষাক সমাধান- আকাংক্ষা-আশা আ সুৱিধাক অসীমিত ৱিস্তাৰ আ আধাৰক বীচ সামংজস্যমে বৃদ্ধি ভেনে অছি। ৱিধি-ব্যৱস্থাক নির্ধন আ পিছড়ন বর্গকেঁ ন্যায দিঅএৱাঁমে প্রযোগ হেৱাঁক চাহী। নাগৰিক স্বতংত্রতা, মানৱক নোকতাংত্রিক অধিকাৰ, মানৱক স্বতংত্র চিন্তন, ক্ষমতাপূর্ণ সমাজক সৃধিষ্ট, প্রতিৱন্ধ আ দৱাৱসঁ মুক্তি, ঐ সভ মূন্যক সংগ প্রেসক -শাসক আ শাসিতক ৱ্রা কড়ী- সামাজিক-আর্থিক-ৰাজনৈতিক জীৱনমে মহত্বপূর্ণ ভূমিকা অছি। মুদা আৱঁ প্রভাৱশানী ৱিজ্ঞাপন এজেংসী জনমতকেঁ প্রভাৱিত কএনিহাৰ সেহো সিদ্ধ ভ**ই** ৰহনে অছি। নৱ সংস্থাক নির্মাণ ৱা ৱর্তমানমে সুধাৰ, সামন্তৱাদী, জনজাতীয, জাতীয আ পংথগত নিষ্ঠাক ৱিৰুদ্ধ, নোকতংত্র, ড৩দাৰৱাদ, গণতংত্রৱাদ, সংৱিধানৱাদ, সমাজৱাদ, সমতাৱাদ, সাংৱৈধানিক অধিকাৰক অস্তিত্ব, সমএৱদ্ধ জনপ্রিয চুনাৱ, জন-সংপ্রভুতা, সংঘীয শক্তি ৱিভাজন,

জনমতক মহত্ত্ব, নোক-প্রশাসনিক প্রক্রিয়া-ঋভিক্রম, দনীয হিত-সমূহীকৰণ, সর্বোচ্চ র্যরস্থাপিকা, উত্তৰদাযী কার্যপানিকা ঋা স্বতংত্র ন্যাযপানিকা ঋপন ভূমিকাক নির্রহণ ক**ই** ৰহন ঋছি। জন-থন-রাযুক ভৌতিক ৰাসাযনিক জৈরিক গুণমে হানিকাৰক পৰিরর্তন ক**ই** প্রদূষণ, প্রগৃতি ঋসংতুনন উৎপন্ন ভ**ই** ৰহন ঋছি।

মিকেন ফোকৌন্ট্ কহৈ ছথি জে জ্ঞান ঋা সত্য ৰঁনাওন জাগত ঋছি। ডেনীযূজ ঋা গ্যটাৰী কহৈ ছথি জে হম সভ গঙ্কা ঐ দ্বাৰে কৰৈ ছী কাৰণ হম সভ গঙ্কা মশীন ছী। মিকাহিনে ৰঁখতিন ভাষাকেঁ সামাজিক ক্রিযাক ৰূপমে নৈ ছথি ঋা দনকৰ কার্য উপন্যাসপৰ ঋছি। ৰূসক ৰূপরাদী সাহিত্যকেঁ মাত্র ভাষাক রিশিষ্ট প্রযোগ মানৈ ছথি। জীন ফ্রান্কোগস নিযোটার্ডক ঋনুসাৰ সত্যক ঋা গতিহাসক সত্যতা মাত্র ঋাভাসী ঋছি। রৌড্রীনার্ড কহৈ ছথি জে রিজ্ঞাপন ঋা দূৰদর্শন সত্য ঋা ঋাভাসীক রীচ ভেদ মেটা দেনে ঋছি। দ্বনূ উত্তৰ ঋাধুনিকতাক মুখ্য রিচাৰক ছথি। নাকানক রিশেষতা ছন্হি জে ও ফ্রাযডক পদ্ধতিক ভাষিকী ঋনুপ্রযোগ কেনন্হি ঋছি। ও কহৈ ছথি জে ঋচেতনতাক সংৰচনা ভাষা সন ছৈ। জখন ৰঁচ্চা ভাষা সীখৈএ তখন ওকৰা একটা চেন্হ নেন একটা শব্দ সিখাওন জাগত ছৈ। গঙ্কা, ত্রুটি ঋা ঋান গ্র তীনটা তথ্য নাকাননীক জকাঁ ৰাখৈ ছথি। গঙ্কা, ঋারশ্যকতা ঋা মাঁগনাগ, দ্বনূ ঋছি মুদা একৰা ঐ দূ ৰূপমে রিখংডিত নৈ কএন জা সকৈত ঋছি। ঋানক রর্ণনমে ত্রুটি ঋা ৰিক্ততা ঋরৈত ঋছি। রিষয ঋর্থক ক্ষণিক প্রভার ঋছি ঋা গ্র ঋান সন হএত জখন গ্র ঋাভাসী হএত ঋা ত্রুটিক কাৰণ ৰঁনত, জগসঁ গঙ্কাক উদয হএত।

উত্তৰ উপনিরেশরাদক তীন রিচাৰক ছথি- হোমী ভাভা

(ফোকৌন্‌ট্‌ ঋা নোকান্সঁ নগ), গাযত্রী স্পীরাক (ফোকৌন্‌ট্‌ ঋা ডেৰীডাসঁ নগ) ঋা এডরর্ড সঞ্জ্রদ (ফোকৌন্‌ট্‌সঁ নগ) জে ঙপনিরেশরাদীক পূর্রক ধূর্ততাক, শিথিনতা ঋাদিক ধাৰণাক নেন কএন গেন কার্য ঋা সিদ্ধা◌ংতীকৰণক র্যাখ্যা কৰৈ ছথি।
ৰেমণ্ড রিনিযম্সক সাংস্কৃতিক ঋধ্যযন সাহিত্যক ঋার্থিক স্থিতিসঁ সম্বন্ধ দেখরৈঁত ঋছি। নর গতিহাসরাদ গতিহাসক শৰ্দ্দশাস্ত্ৰ ঋা শৰ্দ্দশাস্ত্ৰক ঐতিহাসিকতাক তুননা কৰৈত ঋছি। গনাগন শোঋান্‌টৈৰ মহিনা নেখনক মানসিক, জৈরিক ঋা ভাষাযী রিশেষতাকেঁ চিহ্নিত কৰৈ ছথি। সিমোন ডী. রেঁরোগৰ নাৰীক নাৰীক প্রতি প্রতিরঁদ্ধতামে রর্গ ঋা জাতিকেঁ (জকৰ রাঁদক নাৰীরাদী সিদ্ধা◌ংত রিৰোধ কেনক) বাঁধক মানৈ ছথি। রর্জীনিযা রুন্‌ফ নাৰী নেখক নেন ঋার্থিক স্বতংত্রতা ঋা নিজতাকেঁ ঋারশ্যক মানৈ ছথি, হিনকৰ রিচাৰকেঁ ক্রান্তিকাৰী নৈ মানন গেন। মেৰী রোন্‌স্‌টৌনক্রাফ্‌ট্‌ নাৰী শিক্ষামে ক্রান্তি ঋা ঔচিত্যক শিক্ষাকেঁ সম্মিনিত কৰবাঁপৰ জোৰ দেননি। নর সমীক্ষা- গনিএট্‌ করিতামে ভারনাক প্রধানতাক রিৰোধ কএনহি ঋা একৰা গএৰ রৈযক্তিক রঁনেৰাঁক ঋাগ্রহ কেননি। সমীক্ষকক কাজ নোকক রুচিমে সুধাৰ কৰবঁ সেহো ঋছি। রিমসৈট্‌ ঋা রর্ডস্লে কহননি জে করিক ঙদ্দেশ্য রা ঐতিহাসিক ঋধ্যযনপৰ সমীক্ষা ঋাধাৰিত নৈ ৰহত। গ্র পাঠকপৰ পড়ন ভারনাত্মক প্রভারপৰ সেহো ঋাধাৰিত নৈ ৰহত, কাৰণ সে সাপেক্ষ ঋছি, ও ঋাধাৰিত ৰহত রাস্তরিক শৰ্দ্দশাস্ত্ৰপৰ। ফিনিপ সিডনীসঁ ঋংগ্রেজী সমীক্ষাক প্রাৰম্ভ দেখি সকৈ ছী, ও করিতাকেঁ সৌন্দর্য, ঋর্থ ঋা মানরীয হিতমে দেখননি। জান ড্রাগডন প্রাচীন সাহিত্যমে নৈতিক প্ররচনপৰ ঋা একৰ নাভহানিপৰ রিচাৰ

কেলনি। মৈম্বখুন জানসন মেকমপিশ্বৰক নাটকমে হাস্য আ দুখদ তত্বপৰ লিখলন্হি। ৰূমোক ৰোমাংশৰাদ মনুষ্যক নীক হেৰাঁপৰ শংকা নৈ কৰৈএ (ক্লাসিকল সমীক্ষক শংকা কৰৈ ছথি মুদা নৱ-ক্লৈসিকল কহৈ ছথি জে মানৱ স্বভাৱসঁ দূষিত অছি মুদা সংস্থা ওকৰা নীক ৰঁনা সকৈএ) মুদা সংগে ই কহৈএ জে সংস্থা সভ দূষিত অছি আ মাত্ৰ দূষিত লোকক মদতি কৰৈএ। ৰোমাংশৰাদ কৱিতাক ব্যক্তিগত অনুভৱ হেৰাঁক গপ কহৈএ। আধুনিক স্থিতিৱাদ (সাহিত্যক অৱস্থিতিপৰ কোনো প্ৰশ্ন চিহ্ন নৈ) পৰ সংৰচনাৱাদ প্ৰহাৰ কেলক আ তকৰা বাঁদ লেখক স্বয়ং লিখল টেক্সটক বিশ্লেষণ কৰৱাঁক অধিকাৰ গমেলক। উত্তৰ সংৰচনাৱাদ কহলক জে সাহিত্য ওতসঁ আগাঁক ৱস্তু অছি জে সংৰচনাৱাদ বুঝৈ অছি। উত্তৰ-সংৰচনাৱাদক একটা প্ৰকাৰ অছি উত্তৰ আধুনিকতা। উত্তৰ সংৰচনাৱাদ কহলক জে সাহিত্যমে সংৰচনা, সংস্কৃতি আ সিদ্ধান্ত মধ্য কাৰ্য কৰৈত অছি জতই কিছু ভাৱ আ সোচ ৰচিত অছি জে নিৰন্তৰতাক বিৰোধ কৰৈএ। বিখণ্ডনৱাদ আ উত্তৰ আধুনিকতা উত্তৰ সংৰচনাৱাদক বাঁদ আএল। উত্তৰ উপনিৱেশৱাদ উপনিৱেশক নৱ ৰূপকেঁ নৈ মানৈএ আ অৱ্যৱস্থাক সিদ্ধাংত জেনা অসফল উদ্দেশ্যকেঁ উচিত পৰিণাম নৈ ভেটবাঁক কাৰণ মানৈএ। সংৰচনাৱাদ দমিত কৰৈৰঁনা পাশ্চাত্য ব্যৱস্থা আ সমাজপৰ চোট কৰৈএ আ ঐ সঁ মাৰ্ক্সৱাদকেঁ ৰঁল ভেটলৈ (অলথুজৰ)। আধুনিকতাৱাদী-স্থিতিৱাদী, নৱ সমীক্ষা, সংৰচনাৱাদ আ উত্তৰ সংৰচনাৱাদক বাঁদ বিখণ্ডনৱাদ আ উত্তৰ আধুনিকতাৱাদ আএল জকৰা বিলম্বিত পূঁজীৱাদ কহল গেল (ফ্ৰেডৰিক জেমসন)। অঠাৰহম শতাব্দীমে আধুনিক মানে ছল জড়ৱিহীন মুদা বীসম শতাব্দীক প্ৰাৰম্ভমে একৰ অৰ্থ প্ৰগতিৱাদী

ভই গেন। ১৯৭০ ঙ্গ. ক ৰাঁদ ঋাধুনিক শৰ্দ্ধ একটা মিদ্ধাংতক ৰূপ নই নেনক মে ঙত্তৰ-ঋাধুনিক শৰ্দ্ধ পাৰিভাষিক ভেন জকৰ নজৰিমে নৌকিক মহত্বপূৰ্ণ নৈ ৰহন। ঋাধুনিক কান ধৰিক মভ জীৱন ঋা গতিহাম ঋমহত্বপূৰ্ণ ভেন ঋা খতম ভেন। ঙ্গ মিদ্ধাংত ভেন গতিহামোত্তৰ, ৰিকামোত্তৰ ঋা কাৰণোত্তৰ। মত্য ঋা ঋাপমী জ্বড়াৰক মহত্ব খতম ভই গেন। জাদুগ ৰাস্তৱিকতাৰাদমে ৰাস্তৱিক স্থিতিমে জাদুগ ৰস্তুজাত ঘোমিঋাওন জাগত ঋছি। স্পেনিশ ঙপন্যামকাৰ গৈব্ৰিঋন গাৰ্মিযা মাৰ্কৰিমক “ৰন হংড্ৰেড ঙ্গযৰ্ম ঋাফ মোনীচ্যূড” ঋা মনমান ৰুম্ডীক “মিডনাগঙ্গম চিন্ড্ৰেন” ঐ তৰহক ঙপন্যাম ঋছি। ৰচনাকাৰ ঐ তৰহক প্ৰযোগ কই ৰাস্তৱিকতাকেঁ নীক জকাঁ বুঁঝৱাঁক প্ৰযাম কৰৈ চথি। জোমেফ কোনৰেড ঙপন্যামকেঁ গতিহাম কহৈ চথি। জোমেফ কোনৰেড পোনিশ ভাষী ৰহথি মুদা ঋংগ্ৰেজীক প্ৰমিদ্ধ ঙপন্যামকাৰ চথি, মুদা ধাৰাপ্ৰৱাহ ঋংগ্ৰেজী নৈ ৰজৈত ৰহথি। ৰোনেংড ৰাঁৰ্থেজ কহৈ চথি জে ঙপন্যাম গতিহাম মেহো চী ঋা ঙপন্যাম গতিহামক ৰিৰোধ মেহো কৰৈএ। ৰোনেংড ৰাঁৰ্থেজ ফ্ৰাংমক মাহিত্যিক মিদ্ধাংকাৰ ৰহথি ঋা হিনকৰ নেখনীক প্ৰভাৱ মংৰচনাৰাদী, মাৰ্ক্মৰাদী ঋা ঙত্তৰ মংৰচনাৰাদী মাহিত্যিক মিদ্ধাংতপৰ পড়ন। ঙত্তৰ ঋাধুনিক পাশ্চাত্য বুঁর্জুঋা দৃশ্য-শ্ৰব্য মীডিযাক প্ৰযোক কই ঋমমতা, ঋন্যায ঋা ৰংচিতক ঋৱধাৰণাকেঁ মাত্ৰ শৰ্দ্ধ কহৈ চথি জে মমতা, প্ৰাপ্তি ঋা ন্যাযক নগক শৰ্দ্ধ ঋছি। গৰীৱী জে পাশ্চাত্যমে মমম্যা নৈ ঋছি মে ঋাগ ভাৰতমে পৈঘ মমম্যা ঋছি। ঙত্তৰ ঋাধুনিকতা নাৰীৰাদক ঋা মাৰ্ক্মৰাদক ৰিৰোধমে ঋছি ঋা একৰ নাৰীৰাদ ঋা মাৰ্ক্মৰাদ ৰিৰোধ কেনেক ঋছি। ঐতিহামিক ৰিশ্লেষণক পক্ষমে

मार्क्सवाद अछि आ ओकरा आ अपन सिद्धान्त फेरसँ सशक्त केनक अछि, संरचनावाद-उत्तर-संरचनावाद आ उत्तर आधुनिकतावादक परिप्रेक्ष्यमे। मार्क्सवाद लौकिक पक्षपर जोर दैत अछि मुदा तेँ ई उपयोगितावाद आ चार्वाक दर्शनक लग नै अछि, कारण उपयोगितावाद आ चार्वाकवाद मात्र शारीरिक आवश्यकताकेँ ध्यानमे रखैत अछि। नारीवादी दृष्टिकोण सेहो उत्तर आधुनिकतावादक यथास्थितिवादक विरोध केनक अछि कारण यावत से खतम नै हएत ताधरि नारीक स्थितिमे सुधार नै आओत। देवता माने प्रतिपाद्य विषय नै कि गाड (जेना ग्रिफिथ कहने छथि।) मन्त्रार्थमे महर्षि पतञ्जलिक वैज्ञानिक मन्तव्य "यच्छब्द आह तदस्माकं प्रमाणम्" माने जे शब्द आकि मंत्रक पद कहैत अछि सएह हमरा लेल प्रमाण अछि- एकर अर्थ वाँदमे वेदे प्रमाण अछि- गलत रूपेँ भेल। प्लेटो कहै छथि जे कोनो कला नीक नै भऽ सकैए किएक तँ ई सभटा असत्य आ अवास्तविक अछि। प्लेटोक ई विचार स्पार्टासँ एथेंसक सैन्य संगठनक न्यूनताकेँ देखैत देल विचारक रूपमे सेहो देखल जएबाक चाही, काव्य/नाटकक ऐ रूपेँ विरोध केलन्हि जे सम्वादकेँ रटि कऽ वाँजेसँ लोक एकटा कृत्रिम जीवन दिस आकर्षित हएत। अरिस्टोटल कविताकेँ मात्र अनुकृति नै मानै छथि, ओ ऐ मे दर्शन आ सार्वभौम सत्य सेहो देखै छथि। ओ नाटकक दुखान्तकेँ आ अनुकृतिकेँ निस्सास छोड़ैबला कहै छथि जे आनन्द, दया आ भयक वाँद अबैत अछि। सम्वाद दू तरहेँ भऽ सकैए, अभिभाषण आ गप द्वारा। गपमे दार्शनिक तत्व कम रहत। प्राचीन ग्रीसमे कविता भगवानक सनेस बूझल जाइत छल। एरिस्टोफिनीस नीक आ

ঋধনা ঐ দূ তৰহক করিতা দেখৈ ছথি, তঁ থিযোফ্রেস্‌ট্স কঠোৰ, ঔক্কেৃধষ্ট ঋা ভর্য্য ঐ তীন তৰহেঁ করিতাকেঁ দেখৈ ছথি। করিতা ঋা সংগীত ঋভিন্ন ঋছি। ম্বদা যূৰোপক সিঙ্কোনী জগমে ঠেৰ ৰাস রাদন একে সংগে রিভিন্ন নযমে হোগত ঋছি, সিদ্ধা◌ংতমে ঋন্তৰ ঋননক। যএহ সভ কিছু নাট্কক স্টেজ নেন সেহো নাগূ ভেন। ডেৰীডাক রিখণ্ডন পদ্ধতি ডঁঠ স্থান প্রাপ্ত ৰচনা/ নেখক কেঁ নীচাঁ ন২ ঋনৈত ঋছি ঋা নিচুনকাকেঁ ভুপৰ। ৰোনেণ্ড ৰাঁথেস নিখৈ ছথি জে জখন দৃতি ৰচনাকাৰসঁ পৃথক ভ২ জাগএ ঋা ওকৰ রিশ্লেষণ স্বতংত্র ৰূপেঁ হোমএ নগৈ ছৈ তখন দৃতি মহত্বপূর্ণ ভ২ জাগএ জকৰা ও ৰচনাকাৰক মৃত হোএৰ্ঁ কহৈ ছথি। ডত্তৰ-সংৰচনারাদ সংৰচনারাদক সম্পূর্ণ ঋা সুগঠিত হেৰাঁক ঋরধাৰণাকেঁ মাট্টি দেনক। সৌসৰক ভাষা সিদ্ধান্ত- ৰাঁজৰ্/ নিখৰ্, রাস্তরিক সমএক সাহিত্য রা ঐতিহাসিক পৰিপ্রেক্ষ্যক শৰ্দ্দশাস্ত্ৰ, মহত্বপূর্ণ কোনো দৃতি রা মন্বস্ক ঋছি/ মহত্বা একট্টা ভার ঋছি, রাস্তরিক সমএমে ভাষা রা একৰ ঐতিহাসিক পৰিপ্রেক্ষ্য; ম্বদা একৰা সেহো ডেৰীডাক রিখণ্ডন সিদ্ধান্ত ডনট্টা-পনট্টা কৰএ নাগন। নিংগ একট্টা জৈর রৈজ্ঞানিক তথ্য ঋছি ম্বদা মহিনা/ পুৰুষক সিদ্ধান্ত সামাজিকতাক প্রতিফন ঋছি। মহিনা সাপেক্ষ সাহিত্য কনা পুৰুষ দ্বাৰা নির্মিত ঋছি ঋা পুৰুখক নজৰিসঁ মহিনাকেঁ দেখৈত ঋছি। সাহিত্যক নাৰীরাদী সিদ্ধান্ত ঐ সমস্যাক তহমে জাগএ। মিথিনাক সন্দর্ভমে মহিনাক স্থিতি ওতেক খৰাপ নৈ ছৈ ম্বদা মৈথিনী সাহিত্যক একভগাহ প্রবৃত্তিক কাৰণ ডঠ রর্গক নাৰীক খৰাপ স্থিতি সাহিত্যমে ঋাএন। ঋাধুনিকীকৰণ তথাকথিত সামাজিক ৰূপসঁ নিচুনকা জাতি সভমে সেহো নাৰীক স্থিতিমে ঋরনতি

ঋনেক ঋছি। দোসৰ একটা ঋাৰ গপ ঋছি জে জাতি ঋা ধর্ম নাৰীক ঋধিকাৰকেঁ কএক সীমমে ৱাঁটি দেনে ঋছি। নাৰীৱাদী দৃষ্টিকোণ সেহো কহৈএ জে সভটা সিদ্ধা◌ংত পুৰুষ দ্বাৰা ৱনাওন গেল, সে ও পূর্ণ ৱ্যাখ্যা নৈ কই সকৈএ। সৰল মানৱতাৱাদ সিদ্ধা◌ংতক ৱিৰুদ্ধ ঋাএল। সৰল মানৱতাৱাদ কহৈএ জে সাহিত্যিক সিদ্ধান্তক ৱদলামে ৰচনাক কী মানৱীয দৃষ্টিকোণ ছৈ, ওগমে সার্থকতা ছৈ ঋাকি নৈ সে সামান্য ৱুদ্ধিসঁ কএল জা সকৈএ। ঋপন ৱুদ্ধিক প্রযোগ কই ৰচনাক গুণৱত্তা ঋহাঁ দেখি সকৈ ছী, কোনো সাহিত্যিক সিদ্ধান্তক ঋাৱশ্যকতা সমীক্ষা লেল নৈ ছৈ। মুদা সৰল মানৱতাৱাদ সেহো একটা সিদ্ধা◌ংত ৱনি গেল। সার্থক সাহিত্যিক নির্মাণ একৰ ঋন্তর্গত ভেল।

পোথী সমীক্ষামে ঋত্যধিক ঋালোচনাসঁ ৱচৱাক চাহী। সমীক্ষককেঁ ঋপন ৱিদ্বত্তা প্রদর্শন কৰৱাসঁ ৱচৱাক চাহী। ঋত্যধিক ঋালোচনাক ক্রমমে লোক ঋপন ৱিদ্বতা দেখৱই লগৈ ছথি। ঋালোচনাক ক্রমমে সংযম ৰখৱাক চাহী, খৰাপ শব্দাৱলীক প্রযোগ সমীক্ষকক খৰাপ লালন-পালন দেখৱৈত ঋছি। পোথীক ৱিনা পঢ়নে সমীক্ষা ঋনৈতিক ঋছি। উদাহৰণস্বৰূপ কর্মধাৰযমে ধূমকেতুক ৱিষযমে তাৰানন্দ ৱিযোগী লিখৈ ছথি- মিথিলাক সংস্কৃতিমে যুগ-যুগসঁ প্রতিষ্ঠাপিত সাম্প্ৰদাযিক সৌহার্দকেঁ ৰেখাংকিত কৰৈত হিনক কথা "নমাজে শুকৰানা" ৱ'হুত মহত্বপূর্ণ থিক। (কর্মধাৰয, পৃ. ১২৭) (!) কথাক শীর্ষ দেখি কই ঐ তৰহক সমীক্ষা ভেল ঋছি কাৰণ ঐ কথামে হাজী সৈহেৱক নমাজক সমএমে পিংজৰাক সুগ্গা "সীতা...ৰাম...।" ৱজৈএ ঋা সুগ্গাক পিংজৰাকেঁ হাজী সৈহেৱ তাধৰি মহজিদক দেৱালপৰ পটকৈ ছথি জাধৰি সুগা মৰি নৈ জাগএ।

সম্প্ৰদা কানই নগৈএ আ কথা খতম ভই জাগএ। আ ও্ৰ কথা সমীক্ষকক মতমে সাম্প্ৰদাযিক সৌহার্দকেঁ ৰেখাংকিত কৰৈএ!
কাব্যক ভাৰতীয ৰিচাৰ: মোক্ষক নেন কনাক অৱধাৰণা, জেনা নষ্টৰাজক মুদ্ৰা দেখূ। সৃজন আ নাশ দুনূক নয দেখা পড়ত। স্থাযী ভারক গাঢ় ভই সীমি কই ৰস ৰঁনৰঁ- আ ঐ সন কতেক ৰসক সীতা আ ৰাম অনুভর কেনন্হি (দেখূ রাল্মীকি ৰামাযণ)। কৃষ্ণ ভাৰতীয কর্মরাদক শিক্ষক চথি তঁ সংগমে ৰসিক সেহো। কনাক স্বাদ নেন ৰস সিদ্ধা ংতক আরশ্যকতা ভেন আ ভৰত নাট্যশাস্ত্ৰ নিখনন্হি। অভিনরগুপ্ত আনন্দরর্ধনক ধ্যন্যানোকপৰ ভাষ্য নিখনন্হি। ভামহ ৬অম শতাব্দী, দণ্ডী সাতম শতাব্দী আ ৰুদ্ৰট ৯অম শতাব্দীমে একৰা আগাঁ ৰঁঢ়েনন্হি। ৰস সিদ্ধান্ত: ভৰত:- নাটকক প্ৰভারসঁ ৰস উৎপত্তি হোগত অচি। নাটক কথী নেন? নাটক ৰসক অভিনয নেন আ সংগে ৰসক উৎপত্তি নেন সেহো। ৰস কোনা ৰঁহৰাগএ? ৰস ৰঁহৰাগএ কাৰণ (ৰিভার), পৰিণাম (অনুভার) আ সংগ নাগন আন রস্তু (ব্যভিচাৰী)সঁ। স্থাযীভার গাঢ় ভই সীমি কই ৰস ৰঁনৈএ, জকৰ স্বাদ হম নই সকৈ চী। ভট্ট নোনন্ট:- স্থাযীভার কাৰণ-পৰিণাম দ্বাৰা গাঢ় ভই ৰস ৰঁনৈত অচি। অভিনেতা-অভিনেত্ৰী অনুসন্ধান দ্বাৰা আ কল্পনা দ্বাৰা ৰসক অনুভর কৰৈত চথি। নোনন্ট করিকেঁ আ সংগমে শ্ৰোতা-দর্শককেঁ মহত্ত্ব নৈ দৈ চথি। শৌনক:- শৌনক ৰসানুভূতি নেন দর্শকক প্ৰদর্শনমে পৈসি কই ৰস নেৰঁ আরশ্যক ৰূঝৈ চথি, ঘোড়াক চিত্ৰকেঁ ঘোড়া সন ৰূঝি ৰস নেৰোঁ সন। ভট্টনাযক কহৈ চথি জে ৰসক প্ৰভার দর্শকপৰ হোগত অচি। করিক ভাষাকেঁ ও ভিন্ন মানৈত চথি। ৰসসঁ শ্ৰোতা-দর্শকক আত্মা পৰমাত্মাসঁ মেন কৰৈএ।

ৰসক আনন্দ অছি স্বৰূপানন্দ। আ ঐসঁ হোগত অছি আত্মে-সাক্ষাত্কোৰ। ৰস সিদ্ধান্ত শ্ৰোতা-দৰ্শক-পাঠক পৰ আধাৰিত অছি। ই শ্ৰোতা-দৰ্শক-পাঠকপৰ জোৰ দৈত অছি। ধ্বনি সিদ্ধান্ত: আনন্দৱৰ্ধন ধ্বন্যালোকমে সাহিত্যক উদ্দেশ্য অৰ্থকেঁ পৰোক্ষ ৰূপেঁ বুঁঝাএবঁ বা অৰ্থ উৎপন্ন কৰবঁ কহৈত ছথি। ই সিদ্ধান্ত দৈত অছি পৰোক্ষ অৰ্থক সংৰচনা আ কাৰ্য, ৰস মানে সৌন্দৰ্যক অনুভৱ আ অলংকাৰক সিদ্ধান্ত। আনন্দৱৰ্ধন কাব্যক আত্মা ধ্বনিকেঁ মানৈত ছথি। ধ্বনি দ্বাৰা অৰ্থ তঁ পৰোক্ষ ৰূপেঁ অবৈত অছি মুদা ও অবৈত অছি সুসংগঠিত ৰূপমে। আ ঐসঁ অৰ্থ আ প্ৰতীক দূটা সিদ্ধান্ত বঁহাৰ হোগত অছি। ঐসঁ ৰসক প্ৰভাৱ উৎপন্ন হোগত অছি। ঐসঁ ৰস উৎপন্ন হোগত অছি। ন্যায় আ মীমাংসা ঐ সিদ্ধান্তক বিৰোধ কেনক, ই দুনূ দৰ্শন কহৈত অছি জে ধ্বনিক অস্তিত্ব কতৌ নৈ অছি, ই পৰিণাম অছি অনুমানক আ সে পহিনহিয়েসঁ লক্ষণক অন্তৰ্গত অছি। আ সে সভ শব্দ দ্বাৰা বৰ্ণিত হোএবঁ সম্ভৱ নৈ অছি। স্ফোট সিদ্ধাংত: ভৰ্তৃহৰীক বাক্যপদীয় কহৈত অছি জে শব্দ আকি বাক্যক অৰ্থ স্ফোট দ্বাৰা সংৱাহিত অছি। বৰ্ণ স্ফোটসঁ বৰ্ণ, পদ স্ফোটসঁ শব্দ আ বাক্য স্ফোটসঁ বাক্যক নিৰ্মাণ হোগত অছি। কোনো জ্ঞান বিনু শব্দক সম্বন্ধক সম্ভৱ নৈ অছি। ই ভাৰতীয় দৰ্শনক জ্ঞান সিদ্ধান্তক একটা ভাগ বনি গেল। অৰ্থক সংপ্ৰেষণ অক্ষৰ, শব্দ আ বাক্যক উৎপত্তি বিন সম্ভৱ অছি। স্ফোট অছি শব্দব্ৰহ্ম আ সে অছি সৃজনক মূল কাৰণ। অক্ষৰ, শব্দ আ বাক্য সংগ-সংগ নৈ ৰহৈএ। বাজল শব্দক ফৰাক অক্ষৰ অপনামে শব্দক অৰ্থ নৈ অছি, শব্দ পূৰ্ণ হেবা ধৰি একৰ উৎপত্তি আ বিনাশ হোগত ৰহৈ ছৈ। স্ফোটমে অৰ্থক সংপ্ৰেষণ হোগত অছি মুদা তখনো

স্ফোটমে প্রাপ্তি সমএ রা সংচাৰক কানমে অক্ষৰ, শব্দ রা রাক্যক অস্তিত্ব নৈ ভেন ৰহৈ ছৈ। শব্দক পূর্ণতা ধৰি এক অক্ষৰ আৰ নীক জকাঁ ক্রমসঁ অর্থপূর্ণ হোগএ আ রাক্য পূর্ণ হেরাঁ ধৰি শব্দ ক্রমসঁ অর্থপূর্ণ হোগএ। সাংখ্য, ন্যায, রৈশেষিক, মীমাংসা আ রেদান্ত ড্র সভ দর্শন স্ফোটকেঁ নৈ মানৈত অছি। ঐ সভ দর্শনক মানরঁ অছি জে অক্ষৰ আ ওকৰ ধ্বনি অর্থকেঁ নীক জেকাঁ পূর্ণ কৰৈত অছি। ফ্রাংসক জৈকস ডেৰীডাক রিখণ্ডন আ পসৰরাঁক সিদ্ধান্ত স্ফোট সিদ্ধান্তক নগ অছি। অলংকাৰ সিদ্ধান্ত: ভামহ অলংকাৰকেঁ সমাসোক্তি কহৈ ছথি জে আনন্দক কাৰণ রঁনৈএ। দণ্ডী আ উদ্ভট সেহো অলংকাৰক সিদ্ধান্তকেঁ আগাঁ রঁঢ়রৈঁ ছথি। অলংকাৰক মূন ৰূপসঁ দূ প্রকাৰ অছি, শব্দ আ অর্থ আধাৰিত আ আগাঁ সাদৃশ্য-রিৰোধ, তর্কন্যায, নোকন্যায, কার্য্যন্যায আ গূঢ়ার্থ প্রতীতি আধাৰপৰ। মম্মট ৬১ প্রকাৰক অলংকাৰকেঁ ৭ ভাগমে বাঁটৈ ছথি, উপমা মানে উদাহৰণ, ৰূপক মানে কহরী, অপ্রস্তুত মানে অপ্রত্যক্ষ প্রশংসা, দীপক মানে রিভাজিত অলংকৰণ, র্যতিৰেক মানে অসমানতা প্রদর্শন, রিৰোধ আ সম্বচয মানে সংগরেঁ। ঔচিত্য সিদ্ধান্ত: ক্ষেমেন্দ্ৰ ঔচিত্য-রিচাৰ-চর্চামে ঔচিত্যকেঁ সাহিত্যক মুখ্য তত্ত্ব মাননন্হি। আ ঔচিত্য কত২ হেরাঁক চাহী? ড্র হেরাঁক চাহী পদ, রাক্য, প্রবন্ধক অর্থ, গুণ, অলংকাৰ, ৰস, কাৰক, ক্রিয়া, নিংগ, রচন, রিশেষণ, উপসর্গ, নিপাত মানে ফাজিন, কান, দেশ, কুন, ব্রত, তত্ত্ব, সত্ত্ব মানে আন্তৰিক গুণ, অভিপ্রায, স্বভাৱ, সাৰ-সংগ্রহ, প্রতিভা, অরস্থা, রিচাৰ, নাম আ আশীর্বাদমে। কংপাযমান অছি ড্র ব্রহ্মাণ্ড আ ড্র অছি কংপন মাত্র। করিতা রাচনক রাঁদ পসৰৈত অছি শান্তি, শান্তি সর্বত্র আ শান্তি পসৰৈত অছি মগজমে। অনুরাদ সমানোচনা:

সর্জনাত্মক সাহিত্যমে নাটক সভসঁ কঠিন অছি, ফেৰ করিতা অছি আ তখন কথা, জঁ অনুরাদকক দৃষ্টিকোণসঁ দেখী তখন। নাটকমে নাটকক পৃষ্ঠভূমি আ পৰোক্ষ নিহিতার্থকেঁ চিহ্নিত কৰএ পড়ত সংগহি পাত্র সভক মনোরিজ্ঞান বুঝএ পড়ত। করিতামে করিতাক রিধাসঁ ওকৰ গঢ়নিসঁ অনুরাদকক পৰিচিত ভেনাগ আরশ্যক, জেনা হাগকূক মৈথিলীসঁ অংগ্রেজী অনুরাদ কৰৈ রেৰমে মৈথিলীক রার্ণিক ৯/৭/৯ ক মেন জঁ অংগ্রেজীক অনুফারেঁৰ্টসঁ কৰেৰেঁ তঁ অহাঁক অনূদিত হাগকূ হাস্যাস্পদ ভই জাএত কাৰণ অংগ্রেজীমে ৯/৭/৯ সিলেরঁলক হাগকূ হোগ ছৈ আ মৈথিলীমে জেনা রর্ণ আ সিলেরঁলক সমানতা হোগ ছৈ সে অংগ্রেজীমে নৈ হোগ ছৈ। করিতাক নয, রিম্বপৰ রিচাৰ কৰএ পড়ত সংগহি করিতা খণ্ডক করিতাক মুখ্য শৰীৰসঁ মিলান কৰএ পড়ত। কথামে কথাকাৰক আ কথাক পাত্রক সংগ কথাক ক্রম, রৈকল্পৈশক সময-কালক জ্ঞান আ রাতারৰণক জ্ঞান আরশ্যক ভই জাগত অছি। ৰামলোচন শৰণক মৈথিলী ৰামচৰিত মানস অৱধীসঁ মৈথিলীমে অনুরাদ অছি মুদা দোহা, চৌপাগ, সোৰঠা সভ শাস্ত্ৰীয ৰূপেঁ অনূদিত ভেল অছি। সিদ্ধান্তক আরশ্যকতা কী ছৈ?

৭. মৈথিলী নেন একটা অনুরাদ সিদ্ধান্ত আ অনূদিত সাহিত্যক সমীক্ষাশাস্ত্ৰ

গুণাঢ্যক পৈশাচী ভাষাক বৃহৎ কথাক ক্ষেমেন্দ্ৰক কথা মংজৰী রা সোমদেরক কথাসৰিৎসাগৰক অনুরাদ হোএরাঁক কথা কথা কহৰাঁক শৈলী সেহো ভই সকৈএ মুদা গ্র অনুরাদক কথাক প্রাৰম্ভ

তঁ কহিতে অছি।

অনুবাদক ইতিহাস বহুত পুৰান ছৈ। কোনো প্রাচীন ভাষা জেনা সংস্কৃত, অবেস্তা, গ্রীক আ নৈষ্টিক কোনো কালজয়ী কৃতি জখন দুৰূহ হেবৈ লাগল তঁ ওহিপৰ টীকা তঁ ভাষ্য লিখবাক আৱশ্যকতা অনুভব ভেল আ কলেক আৰ আগাঁ ওকৰা দোসৰ ভাষামে অনুবাদ কই বুঝবাক আৱশ্যকতা অনুভব ভেল। প্রাচীন মৌর্য সাম্রাজ্যক সম্রাট অশোকক পাথৰপৰ কীলিত শিলালেখ সভ, কএকটা লিপি আ ভাষামে, ৰাজ্যক আদেশকেঁ বিভিন্ন প্রান্তমে প্রসাৰিত কেলক। ভাষ্য পহিলে মূল ভাষামে লিখল জাইত ছল আ বাদমে দোসৰ ভাষামে লিখল জাএ লাগল।

মৈথিলীসঁ দোসৰ ভাষা আ দোসৰ ভাষাসঁ মৈথিলীমে অনুবাদ লেল সিদ্ধান্ত: মৈথিলীসঁ সোঝে দোসৰ ভাষামে অনুবাদ অখন ধৰি সংস্কৃত, বাঁগ্লা, নেপালী, হিন্দী আ অংগ্রেজী ধৰি সীমিত অছি। তহিনা ঐ পাঁচূ ভাষাক সোঝ অনুবাদ মৈথিলীমে হোইত অছি। ঐ পাঁচ ভাষাক অতিৰিক্ত মৰাঠী, মলয়ালম আদি ভাষাসঁ সেহো সোঝ মৈথিলী অনুবাদ ভেল অছি মুদা সে নগণ্য অছি। মৈথিলীমে অনুবাদ আ মৈথিলীসঁ অন্য ভাষামে অনুবাদ ঐ পাঁচূ ভাষাকেঁ মধ্যস্থ ভাষাক ৰূপমে লই কই হোইত অছি। অদূ পাঁচ ভাষামে হিন্দী, নেপালী আ অংগ্রেজীক অতিৰিক্ত আন দূ ভাষাক মধ্যস্থ ভাষাক ৰূপমে প্রযোগ সীমিত অছি। অনুবাদসঁ কনে ভিন্ন অছি ৰূপান্তৰণ, জেনা কথাক নাট্যে ৰূপান্তৰণ বা গদ্যক পদ্যমে পদ্যক গদ্যমে ৰূপান্তৰণ। ঐ মে মৈথিলীসঁ মৈথিলীমে বিধাক ৰূপান্তৰণ হোইত অছি আ অনুবাদ সিদ্ধান্তক জ্ঞান নৈ ৰহলে ৰূপান্তৰকাৰ অর্থ আ ভাৱক

অনর্থ কই দৈত অছি। মৈথিনীমে আ মৈথিনীসঁ অনুবাদমে তঁ এ সমস্যা আৰ বিকট অছি।

উত্তম অনুবাদ নেন কিছু আবশ্যক তত্ত্ব: শব্দশঃ অনুবাদ কৰবাঁ কান ধ্যান ৰাখূ জে কহবী আ সন্দর্ভক মূন ভাব আবিঁ ৰহন অছি আকি নৈ। শব্দ, বাক্য আ ভাষাক গঢ়নি অক্ষুণ্ণ ৰহএ সে ধ্যানমে ৰাখূ। মূন ভাষাক শব্দ সভ জঁ প্রাচীন অছি তঁ অনূদিত ভাষাক শব্দ সভকেঁ সেহো পুৰান আ খাঁটী ৰাখূ। মূন আ অনূ িত ভাষাক ব্যাকৰণ আ শব্দ ভণ্ডাৰক বৃহৎ জ্ঞান এতএ আবশ্যক ভই জাগত অছি। মূন ভাষামে মুঁহ কোচিয়া কই বাঁজন ৰামনাথ, উমেশক প্রতি সম্বোধনকেঁ ৰামনাথো, উমেশোক বঁদনামে ৰামনাথবাঁ, উমেশবাঁ কই অনুবাদ কএন জাএবঁ উচিত হএত মুদা সামান্য পৰিস্থিতিমে সে উচিত নৈ হএত। সে শব্দ, ভাব, প্রাৰূপমে সেহো আ মূন প্রকৃতিক দেশ-কানক ভাষামে সেহো সমানতা চাহী। অনুবাদককেঁ মূন আ অনূদিত কএন জাএবঁনা ভাষাক জ্ঞান তঁ হেবাঁকে চাহী সংগমে দুনূ ভাষা ক্ষেত্র এতিহাস, ভূগোন, নোককথা, কহবী আ গ্রাম্য-বন্য আ নগ্রক সাংস্কৃতিক জ্ঞান সেহো হেবাঁক চাহী। এ মধ্যস্থ ভাষাসঁ অনুবাদ কৰবাঁ কান আৰ বেসী মহত্ত্বপূর্ণ ভই জাগত অছি। ঐ পৰিস্থিতিমে "দুনূ ভাষা ক্ষেত্রক এতিহাস, ভূগোন, নোককথা, কহবী আ গ্রাম্য-বন্য আ নগ্রক সাংস্কৃতিক জ্ঞান" সঁ তাৎপর্য অনূদিত আ মূন ভাষা ক্ষেত্রসঁ হএত মধ্যস্থ ভাষা ক্ষেত্রসঁ নৈ। কখনো কান মূন ভাষাক কোনো ভাষাসঁ সম্বন্ধিত তত্ত্ব বা এএৰ ভাষিক তত্ত্ব (সাংস্কৃতিক তত্ত্ব) ক সহী-সহী উদাহৰণ অনূদিত ভাষামে নৈ ভেটৈত অছি আ তখন অনুবাদক এপকেঁ নমবাবঁই নৈত ছথি বা ওএ নেন একটা সন্নিকট শব্দাবনী (ওএ নৈ ভেটনে

তত্ত্ৱক) দেমএ নগৈত ছথি। ঐ পৰিস্থিতিমে সন্নিকষ্ট শব্দাৱনী দেৱাঁসঁ নীক গপকেঁ নমৰা ক**ই** বুঁঝাএবঁ ৰা পৰিশিষ্ট দ**ই** ওকৰা স্পষ্ট কৰবঁ হএত। ঐ সঁ মূন ভাষাসঁ মধ্যস্থ মাষাক মাধ্যমসঁ কএন অনুৱাদমে হোগবঁনা সাহিত্যিক ঘাষ্টাকেঁ ন্যূন কএন জা সকত।

কথা, করিতা, নাষ্টক, ঙপন্যাস, মহাকাব্য (গীত-প্ৰবঁন্ধ), নিরঁন্ধ, স্কূন-কানেজক পুস্তক, সঁগণক রিজ্ঞান, সমাজশাস্ত্ৰ, সমাজ রিজ্ঞান আ প্ৰভৃতি রিজ্ঞানক পোথীক অনুৱাদ কৰৱাঁ কান কিছু রিশেষ তকনীকক আৱশ্যকতা পড়ত। নিরঁন্ধ, স্কূন-কানেজক পুস্তক, সঁগণক রিজ্ঞান, সমাজশাস্ত্ৰ, সমাজ রিজ্ঞান আ প্ৰভৃতি রিজ্ঞানক অনুৱাদ ঐ অর্থেঁ সৰন অছি জে ঐ সভমে রিস্তাৰসঁ রিষযক চৰ্চা হোগত অছি আ সর্জনাত্মক সাহিত্য {কথা, করিতা, নাষ্টক, ঙপন্যাস, মহাকাব্য (গীত-প্ৰবঁন্ধ)} ক রিপৰীত ভাৱ আ সংস্কৃতিক গুণাঁক নৈ ৰহৈত অছি রা কম ৰহৈত অছি। সঁগে এতএ পাঠক সেহো কক্ষা/ রিষযকক অনুসাৰ সজাএন ৰহৈত ছথি। কেমিকন নাম, ৰাঁযোনোজিকন আ ৰোঁষ্টেনিকন ৰাঁগনৰী নাম আ আন সভ সিম্বন আদি জে রিশিষ্ট অন্তৰাষ্ট্ৰীয সঁস্থা সভ দ্বাৰা স্বীকৃত অছি তকৰ পৰিরর্তন রা অনুৱাদ অপেক্ষিত নৈ অছি। সর্জনাত্মক সাহিত্যমে নাষ্টক সভসঁ কঠিন অছি, ফেৰ করিতা অছি আ তখন কথা, জঁ অনুৱাদকক দৃষ্টিকোণসঁ দেখী তখন। নাষ্টকমে নাষ্টকক পৃষ্ঠভূমি আ পৰোক্ষ নিহিতাৰ্থকেঁ চিহ্নিত কৰএ পড়ত সঁগহি পাত্ৰ সভক মনোরিজ্ঞান বুঁঝএ পড়ত। করিতামে করিতাক রিধাসঁ ওকৰ গড়নিসঁ অনুৱাদকক পৰিচিত ভেনাগ আৱশ্যক, জেনা হাগকূক মৈথিনীসঁ অঁগ্ৰেজী অনুৱাদ কবৈ ৰেঁৰমে মৈথিনীক রার্ণিক ৯/৭/৯ ক মেন জঁ অঁগ্ৰেজীক অন্ফারেঁষ্টসঁ

কৰবৈঁ তঁ অহাঁক অনূদিত হাইকূ হাস্যাস্পদ ভঽ জাএত কাৰণ অংগ্ৰেজীমে ৫/৭/৫ সিলেবলক হাইকূ হোই ছৈ আ মৈথিলীমে জেনা বৰ্ণ আ সিলেবলক সমানতা হোই ছৈ সে অংগ্ৰেজীমে নৈ হোই ছৈ। ঐ সন্দৰ্ভমে জ্যোতি সুনীত চৌধৰীক মৈথিলীসঁ অংগ্ৰেজী অনুবাদ একটা প্ৰতিমান প্ৰস্তুত কৰৈত অছি। কবিতাক লয, বিম্বপৰ বিচাৰ কৰএ পড়ত সংগহি কবিতা খণ্ডক কবিতাক মুখ্য শৰীৰসঁ মিলান কৰএ পড়ত। কথামে কথাকাৰক আ কথাক পাত্ৰক সংগ কথাক ক্ৰম, বৈকল্পিক সময-কালক জ্ঞান আ বাতাবৰণক জ্ঞান আবশ্যক ভঽ জাইত অছি। আব মহাকাব্যক অনুবাদ দেখূ, ৰামলোচন শৰণক মৈথিলী ৰামচৰিত মানস অবধীসঁ মৈথিলীমে অনুবাদ অছি মুদা দোহা, চৌপাই, সোৰঠা সভ শাস্ত্ৰীয ৰূপেঁ অনূদিত ভেল অছি।

সংস্কৃত ভাষাক অনুবাদক মাধ্যমসঁ পাঠন আংগ্ল শাসক লোকনি দ্বাৰা প্ৰাৰম্ভ ভেল। ঐ বিধিসঁ নে লৈটিনক আ নহিযে গ্ৰীকক অধ্যাপন কৰাওল গেল ছল। ঐ বিধিসঁ জঁ অহাঁ সংস্কৃত বা কোনো ভাষা সীখব তঁ আচাৰ্য আ কোবিদ কঽ জাএব মুদা সম্ভাষণ নৈ কএল হএত। জঁ কোনো ভাষাকেঁ অহাঁ মাতৃভাষা ৰূপেঁ সীখব তখনে সম্ভাষণ কঽ সকব, সংস্কৃতি আদিক পৰিচয পাঠ্যক্ৰমমে শব্দকোষ; আ লোককথা আ ইতিহাস/ ভূগোলক সমাবেশ কঽ কএল জা সকৈত অছি।

সংগণক দ্বাৰা অনুবাদ: সৰ্জনাত্মক বা নিবন্ধ, স্কূল-কালেজক পুস্তক, সংগণক বিজ্ঞান, সমাজশাস্ত্ৰ, সমাজ বিজ্ঞান আ প্ৰভৃতি বিজ্ঞানক অনুবাদ সংগণক দ্বাৰা প্ৰাযোগিক ৰূপমে কএল জাইত অছি মুদা “কোল্ড ব্লডেড এনীমল” ক অনুবাদ হাস্যাস্পদ ৰূপেঁ

“নৃশংস জীর” কএন জাগত অছি। মুদা সংগণকক দ্বাৰা অনুরাদ কিছু ক্ষেত্রমে সফন ৰূপেঁ ভেন অছি, জেনা রিকীপীডিয়ামে ৯০০ শব্দক একটা “রৈসী প্রযুক্ত শব্দারনী” আ ২৩০০ শব্দক “শব্দারনী”ক অনুরাদ কেনাসঁ, গুগনক ট্রান্সনেশন অওজাৰ আদিমে আধাৰভূত শব্দক অনুরাদ কেনাসঁ আ আন গরেষক জেনা মোজিনা ফাযৰফাক্স আদিমে অংগ্রেজীক সভ পাৰিভাষিক সংগণকীয শব্দক অনুরাদ কেনাসঁ ত্রুটিরিহীন স্বতঃ মৈথিনী অনুরাদ ভ২ জাগত অছি।

৫

গদ্য সাহিত্য মধ্য উপন্যাসক স্থান আ উপন্যাসক সমীক্ষাশাস্ত্ৰ

উপন্যাসক আৰম্ভ: রাণভট্টক কাদম্বৰী ৰাজা শূদ্রকক রিদিশানগৰীক রর্ণনসঁ প্রাৰম্ভ হোগত অছি। একটা চাণ্ডান অতীর সুন্দৰী কন্যা রৈশম্পাযন নাম্না জ্ঞানী সুগ্গাকেঁ নেনে দৰবাৰ অরৈত অছি আ প্রাৰম্ভ হোগত অছি সুগ্গাক খিস্সা। চাংডানক রস্তী পক্কণমে কিযো ভিখমংগা নৈ, কিযো চোৰ নৈ, ওত্তক্কা ৰাজা র্যাঘ্রদের স্বযং ৰহ্মী রঁটৈত ছথি। সংস্কৃতক এহি উপন্যাস নামসঁ মৰাঠীমে উপন্যাসকেঁ কাদম্বৰী কহন জাগত অছি। উপন্যাসক রুর্জুআ প্রাৰম্ভক অছৈত এহিমে এতেক জটিনতা হোগত অছি জে এহিমে প্রতিভাক নীক জকাঁ পৰীক্ষণ হোগত অছি। উপন্যাস রিধাক রুর্জুআ আৰম্ভক কাৰণ সৰ্রা◌ংতীজক “ডান ক্লিক্জোর্ট”, জে সত্রহম শতাব্দীক প্রাৰম্ভমে আরিঁ গেন ৰহএ, কেৰ অছৈত উপন্যাস রিধা উন্নৈসম

शताब्दीक आगमनसँ मात्र किछु समय पूर्व गम्भीर स्वरूप प्राप्त कइ सकल। उपन्यासमे वाद-विवाद-सम्वादसँ उत्पन्न होइत अछि निर्वन्ध, युवक-युवतीक चरित्र अनैत अछि प्रेमाख्यान, लोक आ भूगोल दैत अछि वर्णन इतिहासक, आ तखन नीक- खराप चरित्रक कथा सोझाँ अबैत अछि। कखनो पाठककेँ ई हँसबैत अछि, कखनो ओकरा उपदेश दैत अछि। मार्क्सवाद उपन्यासक सामाजिक यथार्थक ओकालति करैत अछि। फ्रायड सभ मनुक्खकेँ रहस्यमयी मानैत छथि। ओ साहित्यिक कृतिकेँ साहित्यकारक विश्लेषण लेल चुनैत छथि तँ नव फ्रायडवाद जैविकक बदला साँस्कृतिक तत्वक प्रधानतापर जोर दैत देखबामे अबैत छथि। नव-समीक्षावाद कृतिक विस्तृत विवरणपर आधारित अछि। एहि सभक संग जीवनानुभव सेहो एक पक्षक होइत अछि आ तखन एतए दबाएल इच्छाक तृप्तिक लेल लेखक एकटा संसारक रचना कएलन्हि जाहिमे पाठक यथार्थ आ काल्पनिकताक बीचक आड़ि-धूरपर चलैत अछि।

उपन्यासक वाद: उत्तर आधुनिक, अस्तित्ववादी, मानवतावादी, ई सभ विचारधारा दर्शनशास्त्रक विचारधारा थिक। पहिने दर्शनमे विज्ञान, इतिहास, समाज-राजनीति, अर्थशास्त्र, कला-विज्ञान आ भाषा सम्मिलित रहैत छल। मुदा जेना-जेना विज्ञान आ कलाक शाखा सभ विशिष्टता प्राप्त करैत गेल, विशेष कए विज्ञान, तँ दर्शनमे गणित आ विज्ञान मैथेमेटिकल लाजिक धरि सीमित रहि गेल। दार्शनिक आगमन आ निगमनक अध्ययन प्रणाली, विश्लेषणात्मक प्रणाली दिस बढ़ल। मार्क्स जे दुनिया भरिक गरीबक लेल एकटा दैवीय हस्तक्षेपक समान छलाह, द्वन्दात्मक प्रणालीकेँ

খপন ব্যাখ্যাক খাধাৰ বঁনওনেন্থি।

ডপন্যাসক খাৰম্ভ খা রিকাস: খংগ্রেজী ডপন্যাস পিল্‌ৰিমস্‌ প্রোগ্রেস- নেখক কথাক মুখ্যপাত্রক যাত্রাক খা ওগ যাত্রা মধ্য খাওন সংঘর্ষ খা ডত্মোহক রর্ণন করৈত ছথি।
ডেনিযন ডিফো খপন ৰীৰিঁন্‌সন ক্রুসো ডপন্যাসমে মুখ্যপাত্রক সাহসিক সমুদ্র যাত্রাক রর্ণন করৈত ছথি।
মৈমুখন ৰিচর্ডসনক পেমেনা খংগ্রেজী ডপন্যাসকেঁ পাৰিভাষিক স্বৰূপ দেনেক।
এফ়ি়া রেঁনক ওৰুনোকো ডপন্যাসক নাযক কাৰী ৰংগক দাস খছি তঁ ফানক ’নর নৈষ্টর্স রিঁষ্টরীন এ নোরঁন মৈন এংড হিজ সিস্‌ষ্টৰ’ মে সামংতক প্রেম কথাক রর্ণন খছি।
হৈনৰী ফ়িল্‌ডিংগ ’ষ্টাম জোন্‌স’ মে সামংতরাদক খানোচনা কেনে ছথি সমাজক রিণ্দৃতিক চিত্রণ কেনে ছথি।
হেনৰী জেম্‌স “দ পোট্রেষ্ট খাফ এ নেডী” মে কনাত্মেক প্রস্তুতি নেন জিনগীক ডপেক্ষা করৈ ছথি।
ৰিচর্ডসন ’কনৈৰিস’ মে মনুষ্যক মনোরিজ্ঞানক তহমে জাগ ছথি।
জোজফ কোনৰেডক ’দ শৈডোনাগন’ ক পাত্র সমাজ খা জীরনক প্রতি দৃষ্টিকোণক এক্‌দ পক্ষীয হোএরাঁপৰ সোচৈ ছথি।
ডী.এচ.নাৰেন্‌স “নেডী চৈষ্টর্নীজ নরৰ” ক পাত্র রিণ্দৃতি নেন সংস্কৃতি খাধাৰিত সভ্যতাকেঁ দোষী কহৈ ছথি।
ৰুডযার্ড কিপনিংগক ডপন্যাস “কিম” যূৰোপী সাম্রাজ্যরাদক নেনে একষ্টা রঁহন্না তাকি ৰহনে খছি, যূৰোপী সভ্যতাকেঁ ও ডচ মানৈ ছথি।

ঙ্র.এম.ফোর্ষ্টৰক “এ পৈসেজ টূ ঙংডিযা”মুদা শাসক আ শাসিতক সম্বন্ধকেঁ ব্যাখ্যাযিত কৰৈত অছি।

মৈথিলী উপন্যাসক আৰম্ভ আ বিকাস: হৰিমোহন ঝাক কন্যাদান আ দ্বিৰাগমন মিথিলাক বৰ্ত্তত বাস সামাজিক ব্যৱস্থাকেঁ সোঝাঁ অনৈত অছি, মহিলা শিক্ষা আ অংধ-পাশ্চাত্যকৰণক সেহো হাস্য ৰসমে চিত্ৰণ আধুনিক অংগ্ৰেজী উপন্যাসক ৰীতিএঁ কৰৈত ছথি।

যাত্ৰীক বলচনমা যাদৱ জাতিক বলচনমাক আত্মকথ্যক ৰূপমে অছি। আৰ্থিক সমস্যা একৰ মূল বিষএ ছৈক। বলচনমা কোনা একটা টহল কৰৈবলাসঁ আগূ জাগত কিসানক হক লেল জান দৈত অছি তাধৰিক কথা। কাংগ্ৰেস আদি পাৰ্টীক বিৰুদ্ধ কম্যূনিস্ট পাৰ্টীক প্ৰতি স্পষ্ট ঝুকাৱ যাত্ৰীজীক ৰহল ছন্হি। আ পাৰো বলচনমাক আৰ্থিক সমস্যাক বিপৰীত সামাজিক লক্ষ্য তকৈত অছি। কিছু দিন্বকা বাদ এহি উপন্যাসকেঁ লোক অসলী ফিক্শনক ৰূপমে লেতাহ কাৰণ অগিলা পীঢ়ীকেঁ বিশ্বাস নৈ হেতৈ জে এহলো কোনো ক্ৰূৰ ব্যৱস্থা সভ মানৱজাতিক মধ্য হোগত হেতৈ। আ তেঁ একৰ মহত্ব আৰ বঢ়ি জাগত অছি- ওহি সভ ব্যৱস্থা সভকেঁ পেটাৰমে সুৰক্ষিত ৰখবাক জিম্মেদাৰী। মুদা জহিযা যাত্ৰীজী ওহি সমস্যাপৰ লিখলে ছলাহ তহিযাসঁ ও সমস্যা ৰহৈ আ ঙ্র উপন্যাস ওহিমে সাৰ্থক হস্তক্ষেপ কএলে ছল।

ৰমানন্দ ৰেণুক দূধ-ফূল উপন্যাস সমাজক উপেক্ষিত বৰ্গকেঁ সোঝাঁমে ৰখৈত অছি আ কলাত্মক উপস্থাপন কৰৈত অছি।

ললিতক পৃথ্বীপুত্ৰ সেহো সমাজক উপেক্ষিত বৰ্গকেঁ সোঝাঁমে ৰখৈত অছি। ঙ্র উপন্যাস কৃষক জীৱনক আৰ্থিক সমস্যাপৰ সেহো আঁগুৰ ধৰৈত অছি।

নিনী ৰে ক পষ্টাক্ষেপ ৰামপংথক ৰর্গ-সংঘর্ষক উত্থান আ ফেৰ ওকৰ দমনক কথা কহৈত অছি আ দেশক সমস্যাসঁ সাহিত্যকাৰ দ্বাৰা স্বয়ংকেঁ তত্কোন জোড়ৱাঁক মার্গ প্রশস্ত কৰৈত অছি।

ধূমকেতুক মোড় পৰ সেহো ৰামপংথী ৰিচাৰক আনোকমে সামাজিক-আর্থিক সমস্যাক কথা ৰৈঁকল্পৈশমে কহৈত অছি।

সাকেতানন্দক সৰ্বস্বান্ত ৰাঁঢ়িক আ সৰকাৰী নীতি আ ৰাহতক কথা অছি।

জগদীশ প্রসাদ মণ্ডনেক মৌনাগন গাছক ফূন গামক, গামসঁ পনাযনক আ গনন ৱ্যৱস্থাক পুনৰ্জীৱনক নেন সমাধানক উপন্যাস অছি।

চন্দ্ৰানন মিশ্রক কনা কনাদাগক মাধ্যমেঁ গনন সামাজিক ৱ্যৱস্থাপৰ প্রহাৰ অছি।

সাহিত্যিক শব্দাৱনী

হিন্দী জৈ হিসাবেঁ অপন ভূগোন ৱঁঢেনেক অছি ওগ হিসাবেঁ ওকৰ শব্দাৱনী নৈ ৱঁঢ়ন ঠৈক,সে হিন্দীসঁ ডৰৱাঁক কোনো প্রশ্নে নৈ। হিন্দীক সাম্রাজ্যবাদ অংগ্রীজীক সাম্রাজ্যবাদক স্থান ন**ই** নেনে অছি আ সে সভ হিন্দী দিৱসপৰ ছোষ্ট ভাষাকেঁ গিৰৱাঁক ওকৰ প্রবৃত্তিপৰ ৱঁহস নৈ ৰোকন জা সকত। নৌষ্টৈন/দক্ষিণ অমেৰিকাক সভষ্টা মূন ভাষা খতম ভ**ই** গেন আ ওকৰ স্থান স্পেনিশ আ পোর্তুগীজ নেনেক। স্পেন অজষ্টেক সভ্যতাকেঁ খতম কেনেক, ওকৰ সভ ঠেন্দ্যাসী মেষ্টা দেনেক, মুদা মেক্সিকো তকৰ পশ্চাতাপমে ৱিশ্বকপ ফুষ্টৱাঁনেক আযোজন নেন জে স্ষ্টেডিযম ৱঁনেনেক তকৰ নাম

ঋজষ্টৈক ষ্টেডিযম ৰখনক।

ডেনমার্কক শব্দকোষ বঁড বিস্তৃত ঠৈ, প্রাযঃ ২২ রোল্যুম সঁ রেঁশীমে ঠৈ, আপ্রৰাসী প্রাযঃ ওকৰ নাগৰিকতা নেন নৈ জাএবঁনা পৰীক্ষামে ডেনিস ভাষামে অনুত্তীর্ণ ভ**২** জাগ ছথি, একটা মহিনা জে ডেনিসসঁ বিবাহ কেনে ৰহথি তনকৰ বঁচা ডেনমার্কক নাগৰিক ভ**২** গেন মুদা ও কহনন্হি জে ভাষা পেপৰ বঁড কঠিন ঠৈ, ডেনিস সেহো ওগমে অনুত্তীর্ণ ভ**২** জাগ ছথি, জনসংখ্যা রা ক্ষেত্রফনক ছোট ৰহবঁ ডেনিস বোকাবুঁনেৰী নেন হানিকাৰক নৈ ভেনৈ।

সাহিত্যকক মূন সৰোকাৰ অছি বিষয-বস্তুসঁ। মুদা শব্দক অকান জঁ সাহিত্যকাৰেক মধ্য ৰহত তঁ ও কী সংপ্রেষণ কৰতাহ, বিষয-বস্তুকেঁ কোনা ফবিছা পেতাহ। জে হান হিন্দী সাহিত্যক অছি সএহ মৈথিনীক ভ**২** জাএত। শব্দাবনীক গ্রাহ্যতা নেষ্টিৰ স্বীকৰক গামমে বাঁজন জাএবঁনা শব্দাবনী নির্ধাৰিত কৰত, সংস্কৃতিসঁ দূৰ প্রৰাসী দ্বাৰা বাঁজন জাএবঁনা শব্দাবনী নৈ। শব্দাবনীক গ্রাহ্যতা নেষ্টিৰ স্বীকৰক গামমে বাঁজন জাএবঁনা শব্দাবনী নির্ধাৰিত কৰত, আ জঁ সংস্কৃতিসঁ কটনে প্রৰাসী দ্বাৰা বাঁজন শব্দাবনীকেঁ আধাৰভূত বঁনাএব তঁ নীক সাহিত্য কোড়ি ক**২** নিকানন বুঁঝাএত আ গোনৈসী আধাৰিত সমীক্ষকক সমীক্ষিত সাহিত্য নেচুৰন বুঁঝাএত।

শাস্ত্ৰীয অনুশাসন নেখক নেন অছি, পাঠক নেন নৈ। নেখক জঁ গজন, বোনা, দোহা, ৎগুনিযা শাস্ত্ৰীয আধাৰপৰ নিখতাহ তখনে পাঠককেঁ নীক নগতৈ, জঁ নেখক মেহনতিসঁ দূৰ ভগতাহ তঁ সাহিত্যিক পাঠকীযতা ঘটত। শাস্ত্ৰক বাঁন্হ তোড়বাঁক বিধি সেহো শাস্ত্ৰক মধ্য ঠৈক, সাবিত্রী মংত্র জঁ শাস্ত্ৰীয কষ্টৰতাসঁ দেখী তঁ ও

গাযত্রী ছন্দমে নৈ ছৈ, মুদা হম সভ ওকৰা গাযত্রীমে মানৈ ছী কাৰণ গণনা প্ৰৰেৰাঁনেন স্বঃ কেঁ স্বরঃ কএন গেনৌ।

দৰভংগাক মজহৰ গমামকেঁ "পিছনে মৌসম কা ফূন"পৰ ঙৰ্দূ নেন সাহিত্য খকাদেমী প্ৰৰস্কাৰ দেন গেন। ঐ সংগ্ৰহমে গজনে (ৰঁহৰযুক্ত) ৬৬ টা খা খাজাদ গজনে (ৰেঁ-ৰঁহৰ) ২ টা ছৈ, মুদা পাঠক হনকা গজনে নেন মোন ৰাখনে ছন্হি, ওকৰা মতনৰঁ নৈ ছৈ জে, জে গজনে ওকৰা নীক নগনৈ সে ৰঁহৰমে ছৈ ৰা নৈ, ওকৰা তঁ নীক নগনৌ। খা কী এ্র সংযোগ ছী জে ৰঁহৰযুক্ত গজনে ওকৰা নীক নগনৌ? মজহৰ গমামকেঁ ঙৰ্দূ সাহিত্য খাজাদ গজনকেঁ স্থাপিত কেনিহাৰক ৰূপমে মোন ৰখনে খছি।

নেখকক খাগডিযোনোজী পানিমে নূন সন হেৰোঁক ঠাহী, পানিমে তেন সন নৈ খা ঐপৰ হম পহিনহিযো নিখনে ছী। যাত্রী খা ধূমকেতুকেঁ কম্যুনিস্ট পাৰ্টীক সোংগৰক খাৰশ্যকতা পড়নন্হি কাৰণ ৰামপংথ "নীক সেন্ট" খা "ডিজাগনৰ ৰীযৰ"ক ভাঁতি হিনকা সভ নেন ফৈশন ছন, সে ৰঁনঠনমা কাংগ্ৰেস খা সমাজৰাদী পাৰ্টীসঁ হটনৈাক ৰাঁদ কম্যুনিস্ট খা নানঝংডামে সভ সমস্যাক সমাধান তকৈএ, ওকৰা যাত্রীজী সভ সমাধান ওগমে দৈ ছথিন্হ। ধূমকেতুক পাত্র নেন সেহো নান ঝংডা নক্ষমণ ৰূঁটী খছি। মুদা এ্র নোকনি কম্যুনিস্ট মূৰমেন্টসঁ -ফৈশনক খতিৰিক্ত- জুড়ন নৈ ছথি তেঁ হিনকৰ সাহিত্যমে খাগডিযোনোজী তেন সন সহসহ কৰৈএ। খাৰঁ খাৰ্ত চন্দ্ৰানন্দ মিশ্ৰ খা জগদীশ প্ৰসাদ মণ্ডনক মৈথিনী সাহিত্যপৰ। চন্দ্ৰানন্দ মিশ্ৰক ঙপন্যাসমে ৰা জগদীশ

প্রসাদ মণ্ডনক মৈথিনী সাহিত্যমে কতৌ নানঝঁডা রা কম্যুনিস্ট পার্টীক চৰ্চ অহাঁ দেখনে ছী? এতএ জে ভেষ্টত সে অছি অসন রামপংথী দ্বন্দ্রাত্মেক পদ্ধতি, জীরনপৰ রিশ্বাস, মানে আগডিযোনোজী নূনসন মিনন। আ কী এ্র মাত্র সংযোগ অছি জে চত্তৰানন্দ মিশ্র জীরনক প্ৰাৰম্ভমে সাহিত্য নিখৈ ছথি আ জগদীশ প্রসাদ মণ্ডনে জীরনক উত্তৰাৰ্ধমে, অন্তিম কেস খতম ভেনাক রাঁদ? জগদীশ প্রসাদ মণ্ডনক গাম রেঁৰমাক জমীন্দাৰ ঠাকুৰ জী হমৰ পিতযৌত ভাগকেঁ কহনখিন্হ জে জগদীশ প্রসাদ মণ্ডনে সত্য হৰিশ্চন্দ্ৰ ছথি, হমৰ গামক গৌৰর ছথি। আ সে তখন, জখন জগদীশ প্রসাদ মণ্ডনে কম্যুনিস্ট মূরমেন্টক নেতৃত্ব কেনন্হি দসো রেঁৰ জেন গেনাহ, কেস হুনকে সভসঁ নড়নন্হি আ তকৰ পৰিণাম ভেন জে রেঁৰমামে আগ দস রীঘাসঁ পৈঘ জোত ককৰো নৈ ছৈ। আগযো ও তীন রঁজে উঠি ক**ই** ডিরিঁয়া নেস ক**ই** মৈথিনী সাহিত্য নিখৈ ছথি আ হুনকৰ রেঁষ্টা হুনকা আগ ধৰি নিখৈত নৈ দেখনে ছথিন্হ, জে কখন ও নিখৈ ছথি, ভোগেন্দ্ৰ ঝাক নেতৃত্বমে ও প্রণ নেনে ৰহথি জে জখন রাঁজরঁ, সভ মৈথিনীমে রাঁজরঁ। সে হুনকৰ রেঁষ্টা হুনকা মৈথিনীক অতিৰিক্ত দোসৰ ভাষা রঁজৈত নৈ সুননে ছথিন্হ। আ সএহ কাৰণ অছি জে হুনকৰ রিষয-রস্তু নরীন হোগত অছি, হুনকৰ শব্দারনী নেষ্টির স্নীকৰক শব্দারনী অছি, জে ওগ রিষয-রস্তুকেঁ ফৰিছেরাঁমে সফন হোগত অছি আ আরশ্যক অছি। হুনকৰ নোক, হুনকৰ গাছ-রৃক্ষ, হুনকৰ ফূনপাত, হুনকৰ খেত খনিহান অসন অছি, জমীনী অছি, পতানসঁ কোড়ি ক**ই** নিকানন নৈ। আ হুনকাসঁ প্রেৰণা ন**ই** প্রৱাসমে ৰহনিহাৰ নর সাহিত্যকাৰ মৈথিনী নিখরাঁসঁ পহিনে মিথিনাক গতিহাস-ভূগোন আ সংস্কৃতিক

জ্ঞান প্রাপ্ত কৰথ্, তখনে ন্হনকৰ সাহিত্য ফৰাক ভ২ সকতন্হি। ৰেঁৰমাক ঠাণ্ৰজী সন নোকক ৰিচাৰ হমৰা নেন ৰেঁশী মহত্ত্ব ৰাখৈএ,ৰঁনিশ্চত গোনৈসী কেনিহাৰ সাহিত্যকাৰক/ সমীক্ষকক জিনকৰ খ্যাযাতিত শৰ্দ্ধাৰনীৰঁনা সাহিত্য কোনা মৈথিনী পাঠক ঘটৈনকৈ; খা খাঁটী শৰ্দ্ধাৰনী কোনা মৈথিনী সাহিত্যক স্তৰ ড্রুঁঠ কেনকৈ, খা পাঠক ৰঢ়েনকৈ, ও খাৰঁ ককৰোসঁ ন্বকাএন নৈ খছি।

ঙপন্যাস নেন দূ-দূ ৰেঁৰ ৰূঁকৰ পুৰস্কাৰ খা সাহিত্যক নেন নোৰঁন পুৰস্কাৰসঁ সম্মানিত জান মৈকমৰেন ণ্হংসী ভাষাক সন্দৰ্ভমে কহনে ৰহথি জে খফ্ৰীকান্স খা খংগ্ৰেজী ভাষাক দ্বিভাষিয়া মাহৌনমে ন্হনকৰ খংগ্ৰেজী নেখন ন্হনকা নেন ৰঁন্হত ৰাস সংপ্ৰেষণ সম্বন্ধী সমস্যা সোম্মাঁ খনৈত ছন। ও খফ্ৰীকান্সসঁ খংগ্ৰেজীমে তকৰ প্ৰতিকাৰ স্বৰূপ ঢেৰ ৰাস খনুৰাদ কেনন্হি। মুদা মৈথিনীক সাহিত্য খকাদেমী পুৰস্কাৰ ৰিজেতা (খা কিছু ঐ পুৰস্কাৰ নেন ননাগত খাকাংক্ষী নোকনি), জে তথাকথিত সাহিত্যকাৰ নোকনি ছথি, সে জগ প্ৰকাৰেঁ মৈথিনী খা হিন্দী দুনূক ডোৰী পকড়ি মাহৌন খৰাপ কৰৰাঁমে নাগন ছথি, সে জান মৈকমৰেন ণ্হংসীসঁ কিছু শিক্ষা গ্ৰহণ কৰতাহ, সে মাত্ৰ খাশা ক২ সকৈ ছী।

খমেৰিকামে ३৬০ শৰ্দ্ধক খংগ্ৰেজীক "হাগ প্ৰেক্কেন্সী" খা ३৬০০ "ৰেঁসিক ৰৰ্ড নিস্ট" হাগ স্কূনক ছাত্ৰ নেন ঠৈ জে ক্ৰমশঃ কানেজ খা গ্ৰেজুএট স্কূন (ওতএ পোস্ট গ্ৰেজুএটকেঁ গ্ৰেজুএট স্কূন কহনে জাগ ঠৈ) ধৰি পন্হুঁচনাপৰ দুগুনা (গএৰ ভাষা ফেকনটীক ছাত্ৰ নেন) ভ২ জাগ ঠৈ। সাহিত্যক ৰিদ্যাৰ্থী/ সাহিত্যকাৰ নেন ঐ সঁ

দস গুণা অপেক্ষিত হোগত অছি। হিন্দীমে -অপরাদ স্বৰূপ আঁচনিক পোথী ছোড়ি- হিন্দীক করি আ উপন্যাসকাৰ অঠমা রর্গক ২০০০ শব্দক শব্দারনীসঁ সাহিত্য (পদ্য, উপন্যাস) ৰচৈ ছথি আ মৈথিলীক কিছু সাহিত্যকাৰ ঐ রেঁসিক ২০০০ শব্দক রউ নিয়মংকেঁ মৈথিলীমে আযাত কৰএ চাহৈ ছথি, আ ওতরেঁ ধৰি সীমিত ৰহএ চাহৈ ছথি, জখন জাপানী অনুফারেঁংক চেন্হ ৯০০ ধৰি পহুঁচি জাগ ছৈ।
ছদ্ম মানকীকৰণ: একটা খাস জাতিরাদী স্কুলক রিচাৰকেঁ প্রশ্রয় দেলাক পৰিণাম, জে একাধ কিতাবেঁ সী.আগ.আগ.এন. মৈথিলীমে নিকাললক অছি আ জগ তরহেঁ ওকৰ মানকীকৰণ প্রোজেক্ট সানক সানসঁ রিঁনা পৰিণামক চলি ৰহল ছৈ।
অসল মানকীকৰণ: মিথিলাক সভ ক্ষেত্রক সভ জাতিক রাঁজল জাএরঁনা মৈথিলীক আধাৰপৰ গহন রিচাৰ রিমর্শসঁ রঁনাওল মানকীকৃত মৈথিলী।

রেঁনীপুৰীক "অম্বাপালী" নাটক হিন্দীমে ছৈ, এন.সী.ঈ.আৰ.টী. ওকৰা স্কুলক পাঠ্যক্রমমে লগেলক মুদা সম্পাদক কহলন্হি জে "ক্রিয়া 'ছৈ' ক অনুপস্থিতি" জেনা "রহ জা ৰহা", রেঁনীপুৰীপৰ স্থানীয় ক্ষেত্রক প্রভারক পৰিণাম অছি আ তেঁ সম্পাদক মণ্ডল ওকৰ ঐতিহাসিকতাকেঁ দেখৈত স্কুলী পাঠ্যক্রমমে ৰহলাক রাঁদো ওকৰা সম্পাদিত নৈ ক**ই** ৰহল অছি।
জগদীশ প্রসাদ মণ্ডলক দীর্ঘ কথা শম্ভুদাস আএল অছি, ওকৰ দোসৰ পাৰা দেখল জাএ:- "জহিনা রাঁধ-রোনক ওহল পৰতী জগপৰ কহিযো হৰ-কোদাৰি নৈ চলল সুখি-সুখি গাছি-রিৰিছ খসি উসৰ ভ**ই** জাগত, ওগ পৰতীপৰ যা তঁ চিঢ়ৈ-চুনমুনীক

মাধ্যমসঁ রা হরা-পানিক মাধ্যমসঁ ঋনেৰুখা ফূল-ফড়ক গাছ জনমি ৰৌদ-রসাত, পানি-পাথৰ, ঋন্হৰ-রিহাড়ি সহি ঋপন জ্ঞানী পারিঁ ছাতী খোনি রাঁগ-রঁগোহীকেঁ ঋপন মীঠ স্বাদসঁ তৃপ্তি কৰৈত তহিনা জমুনা নদীক তংপৰ শংভুদাসক জন্ম রঁগাগ-কিসান পৰিরাৰমে ভেননি।”

কী এতএ “জাগত” "কৰৈত" ক রাঁদ ঋছি দেরঁ ঋারশ্যক ছৈক?

সিদ্ধান্ত ঋা প্রযোগ : সে জোঁ গহীঁৰ নজৰিসঁ দেখরঁ তঁ নাগত জে উপন্যাসকাৰক কৃতি ওহি সমএক রাদ ঋা দৃষ্টিকোণকেঁ সংগ ন**ই** ক**ই** চনরাঁক প্রযাস ঋছি। মুদা সিদ্ধান্তসঁ প্রযোগক ক্রমমে কিছু রিশেষতা স্বযমের ঋারিঁ জাগ ছৈ। তহিনা মৌথিনী উপন্যাসক সেহো স্থিতি ঋছি। ৰমানন্দ ৰেণুক উপন্যাসমে এ তথ্য শিল্পমে স্পষ্ট ৰূপসঁ দেখি সকৈ ছী। নিনী ৰে ঋপন কনমক ধাৰসঁ জেনা ঋপন নগ-পাসক ঘটনাক, সমাজক, ৰাজনীতিক রর্ণন কৰৈ ছথি সে ঋদ্ভুত তঁ ঋছিযে ঋংগ্রেজী উপন্যাস সভসঁ এক ডেগ ঋাগাঁ জাগত ঋছি। ননিত, যাত্রী ঋা ধূমকেতু ঋার্থিক ঋা সামাজিক সমস্যাকেঁ সোঝাঁ ৰখৈত ছথি, ঋা ওহি ক্রমমে কোনো তথ্যকেঁ কোনো ৰূপেঁ নুকরৈত নৈ ছথি। সাকেতানন্দ রাঁঢ়িক সমস্যাকেঁ সোঝাঁ ৰখৈ ছথি। হৰিমোহন ঝা ঋপন শৈনীমে ঋংগ্রেজী সাহিত্যক ধাৰকেঁ রঁহরৈত ছথি ঋা নাযক দ্বাৰা নাযিকাকেঁ দেন পত্রাগক সিনেরঁসমে সেহো এ তথ্য সোঝাঁ ঋনৈত ছথি। চতুৰানন মিশ্র ঋা জগদীশ প্রসাদ মংডন কম্যুনিস্ট ঋান্দোনেনসঁ জুড়ন ছথি, প্রাযোগিক ৰূপমে, পার্টী স্তৰপৰ, মুদা হিনকৰ দূনূ গোটেক উপন্যাস দেখনা উত্তৰ হমৰা এ কহরাঁমে কনেকো কষ্ট নৈ হোগত ঋছি জে জাহি ৰূপমে

𑒨𑒰𑒞𑓂𑒩𑒲 𑒂 𑒡𑒴𑒧𑒏𑒹𑒞𑒳 𑒧𑒰𑒩𑓂𑒏𑓂𑒮𑒫𑒰𑒠𑒏 𑒫𑒻𑒬𑒰𑒐𑒲 𑒢𑒃 𑒅𑒣𑒢𑓂𑒨𑒰𑒮𑒏𑒹𑒿 𑒚𑒰𑒜𑓃 𑒏𑒩𑒻 𑒕𑒟𑒱 𑒞𑒏𑒩 𑒫𑒹𑒑𑒫𑒞𑒰 𑒋𑒯𑒱 𑒠𑒳𑒢𑒴 𑒅𑒣𑒢𑓂𑒨𑒰𑒮𑒏𑒰𑒩𑒏𑒹𑒿 𑒪𑒻 𑒥𑒴𑒗𑒢𑒰 𑒖𑒰𑒃𑒞 𑒕𑒢𑓂𑒯𑒱। 𑒧𑒰𑒩𑓂𑒏𑓂𑒮𑒫𑒰𑒠𑒏 𑒁𑒨𑒮𑒢 𑒁𑒩𑓂𑒟 𑒯𑒱𑒢𑒏𑒹 𑒠𑒳𑒢𑒴𑒏 𑒩𑒔𑒢𑒰𑒧𑒹 𑒦𑒹𑒙𑒻𑒞। 𑒏𑒞𑒾 𑒣𑒰𑒩𑓂𑒙𑒲𑒏 𑒢𑒰𑒧 𑒫𑒰 𑒫𑒱𑒔𑒰𑒩𑒡𑒰𑒩𑒰𑒏 𑒔𑒩𑓂𑒔 𑒢𑒻 𑒧𑒳𑒠𑒰 𑒖𑒹 𑒁𑒨𑒮𑒢 𑒛𑒰𑒨𑒪𑒹𑒏𑓂𑒙𑒱𑒏𑒪 𑒧𑒻𑒙𑒹𑒩𑒱𑒨𑒪𑒱𑒖𑓂𑒧 𑒕𑒻𑒏 𑒞𑒏𑒩 𑒣𑒯𑒱𑒔𑒰𑒢, 𑒖𑒱𑒢𑒑𑒲𑒏 𑒧𑒯𑒞𑓂𑒫𑒣𑒩 𑒫𑒱𑒬𑓂𑒫𑒰𑒮, 𑒠𑓂𑒫𑒢𑓂𑒠𑓂𑒫𑒰𑒞𑓂𑒧𑒏 𑒣𑒠𑓂𑒡𑒞𑒱𑒏 𑒣𑓂𑒩𑒨𑒼𑒑 𑒂 𑒄 𑒞𑒐𑒢𑒹 𑒮𑒧𑓂𑒦𑒫 𑒯𑒼𑒃𑒞 𑒖𑒐𑒢 𑒪𑒹𑒐𑒏 𑒠𑒰𑒮 𑒏𑒻𑒣𑒱𑒙𑒪𑒏 𑒮𑒯𑒱𑒞 𑒧𑒰𑒩𑓂𑒏𑓂𑒮𑒫𑒰𑒠𑒏 𑒑𑒯𑒢 𑒁𑒡𑓂𑒨𑒨𑒢 𑒏𑒩𑒞।

𑒮𑒦 𑒖𑒲𑒫𑒱𑒞 𑒦𑒰𑒭𑒰𑒧𑒹 𑒮𑒦𑒮𑒿 𑒥𑒹𑒮𑒲 𑒩𑒔𑒢𑒰 𑒅𑒣𑒢𑓂𑒨𑒰𑒮𑒏 𑒯𑒼𑒃𑒞 𑒕𑒻 𑒧𑒳𑒠𑒰 𑒧𑒻𑒟𑒱𑒪𑒲𑒧𑒹 𑒮𑒦𑒮𑒿 𑒏𑒧 𑒅𑒣𑒢𑓂𑒨𑒰𑒮 𑒪𑒱𑒐𑒪 𑒖𑒰𑒃𑒞 𑒁𑒕𑒱। 𑒖𑒰𑒯𑒱 𑒩𑒴𑒣𑒧𑒹 𑒁𑓀𑒑𑓂𑒩𑒹𑒖𑒲 𑒬𑒱𑒏𑓂𑒭𑒰 𑒂 𑒮𑒰𑒯𑒱𑒞𑓂𑒨𑒏 𑒁𑒡𑓂𑒨𑒨𑒢 𑒏𑒃 𑒧𑒻𑒟𑒱𑒪𑒲 𑒮𑒰𑒯𑒱𑒞𑓂𑒨𑒧𑒹 𑒂𑒍𑒪 𑒢𑒫 𑒣𑒲𑒜𑓃𑒲𑒏 𑒮𑓀𑒐𑓂𑒨𑒰 𑒥𑒜𑓃𑒞, 𑒧𑒻𑒟𑒱𑒪𑒲 𑒮𑒰𑒯𑒱𑒞𑓂𑒨 𑒁𑒣𑒢 𑒮𑒰𑒧𑒰𑒖𑒱𑒏-𑒂𑒩𑓂𑒟𑒱𑒏- 𑒩𑒰𑒖𑒢𑒻𑒞𑒱𑒏 𑒂 𑒮𑒰𑓀𑒮𑓂𑒏𑒵𑒞𑒱𑒏 𑒁𑓀𑒞𑒩𑓂𑒠𑒵𑒭𑓂𑒙𑒱𑒏 𑒫𑒱𑒏𑒰𑒮 𑒏𑒃 𑒮𑒏𑒞। 𑒏𑒹𑒠𑒰𑒩𑒢𑒰𑒟 𑒔𑒾𑒡𑒩𑒲𑒏 𑒔𑒧𑒹𑒪𑒲 𑒩𑒰𑒢𑒲-𑒧𑒰𑒡𑒫, 𑒏𑒩𑒰𑒩, 𑒯𑒲𑒢𑒰, 𑒁𑒨𑒢𑒰 𑒂 𑒁𑒫𑒰𑒿𑒩𑒰 𑒢𑒯𑒱𑒞𑒢 𑒯𑒧𑒩 𑒋𑒯𑒱 𑒠𑒵𑒭𑓂𑒙𑒱𑒏𑒼𑒝𑒏 𑒣𑒳𑒭𑓂𑒙𑒱 𑒏𑒩𑒻𑒞 𑒁𑒕𑒱।

